

**T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EKOTURİZM REHBERLİĞİ ANABİLİM DALI
EKOTURİZM REHBERLİĞİ BİLİM DALI**

**KARACASU İLÇESİ YEREL HALKININ EKOTURİZM
ALGISI**

MUHAMMET TEKE

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**DANIŞMAN:
PROF. DR. TAHSİN TAPUR**

KONYA-2024

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

Bilimsel Etik Sayfası

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammet TEKE		
	Numarası	21812601008		
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ekoturizm Rehberliği Anabilim Dalı		
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X	
		Doktora		
Tezin Adı	Karacasu İlçesi Yerel Halkının Ekoturizm Algısı			

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

Muhammet TEKE

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ÖZET

Öğrencinin	Adı Soyadı	Muhammet TEKE	
	Numarası	21812601008	
	Ana Bilim / Bilim Dalı	Ekoturizm Rehberliği Anabilim Dalı	
	Programı	Tezli Yüksek Lisans	X
		Doktora	
	Tez Danışmanı	Prof. Dr. Tahsin TAPUR	
Tezin Adı	Karacasu İlçesi Yerel Halkının Ekoturizm Algısı		

Alternatif turizm türlerinden biri olan ekoturizm son yıllarda pek çok insan tarafından tercih edilmektedir. Ülkemiz de sahip olduğu zenginliklerle dünyadaki önemli ekoturizm destinasyonları arasındadır. Bu çalışmanın yürütüldüğü Aydın iline bağlı Karacasu ilçesi sahip olduğu doğal güzellikler, tarihi ve kültürel zenginlikler ile ülkemizin ekoturizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır. Ekoturizm kavramının en temel bileşenlerinden biri olan yerel halkın ekoturizm hakkındaki görüşlerinin bilinmesi ekoturizmin geleceği için oldukça önemlidir. Bu çalışmada Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi amaçlanmıştır. Nicel araştırma yöntemi kullanılarak ve betimsel yaklaşımla gerçekleştirilen bu çalışma amaçsal örnekleme ile belirlenen 377 örneklem ile yürütülmüştür. Veriler anket tekniği ile elde edilmiştir. Demografik özellikler, ekoturizmin tanımına ilişkin bilgi düzeyi, Karacasu'nun ekoturizm açısından eksiklerinin ve ilçede yapılabilecek ekoturizm faaliyetlerinin neler olduğuna dair yerel halkın görüşleri anketteki ilk iki bölüm ile elde edilmiştir. Kavak (2015) tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak yerel halkın ekoturizm algısı belirlenmeye çalışılmıştır. Ölçek 16 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Elde edilen veriler SPSS programıyla değerlendirilmiştir. Frekans analizi, ortalama, standart sapma, güvenilirlik analizi, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis testleri kullanılarak bulgulara ulaşılmıştır. Sonuçlara göre; Karacasu yerel halkı ekoturizmi “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizm” olarak tanımlamaktadır. Yerel yönetimlerin ekoturizm ile ilgili politika oluşturmadığını ve yeterince tanıtım yapılmadığını düşünen yerel halk ilçenin doğa yürüyüşü, bisiklet turizmi ve tarihsel alan turizmi için uygun olduğu görüşündedir. Ayrıca ekoturizmin “bölgenin tanıtımına katkı sağlayacağı” algısı oldukça yüksektir. Bununla birlikte ölçek alt boyutları ile bazı demografik özellikler arasında anlamlı farklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Alternatif turizm, Ekoturizm algısı, Aydın, Karacasu, Yerel halk

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

ABSTRACT

Author' s	Name and Surname	Muhammet TEKE		
	Student Number	21812601008		
	Department	Ecotourism Guidance		
	Study Programme	Master's Degree (M.A.)	X	
		Doctoral Degree (Ph.D.)		
	Supervisor	Prof. Dr. Tahsin TAPUR		
Title of the Thesis/Dissertation	Ecotourism Perception of the Local People of Karacasu District			

Recently ecotourism has been popular all over the world. Our country is an important ecotourism destination. The universe of the paper Karacasu, district of Aydın province has natural beauties, historical and cultural values. The perception of local people regarding ecotourism, which is one of the most basic components of ecotourism, is critical for the future of ecotourism. The study aimed to determine the ecotourism perception of Karacasu local people. The research, performed using quantitative research method and descriptive approach, was conducted with 377 samples determined via purposive sampling. Survey technique was used. Demographic characteristics, knowledge concerning definition of ecotourism, local people's opinions about the deficiencies of Karacasu in terms of ecotourism and ecotourism activities that can be performed in Karacasu were obtained through the first two sections of survey. To determine local people's perception of ecotourism, the scale developed by Kavak (2015) was utilized. The scale comprises 16 items and 3 sub-dimensions. The data were evaluated via SPSS program. Findings were obtained using frequency analysis, mean, standard deviation, reliability analysis, Mann Whitney U and Kruskal Wallis tests. For Karacasu local people ecotourism "protects the environment and contributes to the welfare of local people". Local people, who think that local governments do not create ecotourism policies and that there is not enough promotion, consider that the district is suitable for trekking, bicycle tourism and historical site tourism. The perception that ecotourism will "contribute to the promotion of the region" is quite high. Besides significant differences were found between the scale sub-dimensions and some demographic characteristics.

Key words: Alternative tourism, Ecotourism perception, Aydın, Karacasu, Local people

İÇİNDEKİLER

Tablolar Listesi.....	VIII
Şekiller Listesi.....	IX
Kısaltmalar Listesi.....	X
Fotoğraflar Listesi	XI
Önsöz	XII

Giriş	1
--------------------	----------

BİRİNCİ BÖLÜM TURİZM

1.1. Turizmin Tanımı.....	3
1.2. Turizmin Tarihi	5
1.3. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Turizm	6
1.3.1. Sürdürülebilirlik	7
1.3.2. Sürdürülebilir Turizm	7
1.4. Alternatif Turizm.....	11
1.5. Alternatif Turizm Türleri.....	12
1.5.1. Kırsal Turizm	13
1.5.2. Sağlık Turizmi	14
1.5.2.1. Medikal Turizm	16
1.5.2.2. Termal Turizm.....	16
1.5.2.3. Yaşlı Turizmi.....	17
1.5.2.4. Engelli Turizmi.....	18
1.5.3. Kongre Turizmi	18
1.5.4. İnanç Turizmi	19
1.5.5. Spor Turizmi	21
1.5.6. Ekoturizm	21
1.5.6.1. Ekoturizmin Amacı ve İlkeleri	24
1.5.6.2. Ekoturizmin Özellikleri	26
1.5.6.3. Ekoturist	27
1.5.6.4. Ekoturizm Türleri	30

1.5.6.4.1. Bisiklet Turizmi.....	31
1.5.6.4.2. Balon Turizmi	32
1.5.6.4.3. Mağara Turizmi.....	33
1.5.6.4.4. Atlı Doğa Yürüyüşü	34
1.5.6.4.5. Yayla Turizmi	35
1.5.6.4.6. Av Turizmi	36
1.5.6.4.7. Botanik Turizmi	36
1.5.6.4.8. Yaban Hayatı Gözlemciliği	37
1.5.6.4.9. Olta Balıkçılığı	38
1.5.6.4.10. Trekking	39
1.5.6.4.11. Kuş Gözlemciliği	40
1.5.6.4.12. Dağcılık	41
1.5.6.4.13. Akarsu Turizmi	42
1.5.6.4.14. Yamaç Paraşütü	43
1.5.6.4.15. Tarım ve Çiftlik Turizmi	43
1.5.6.4.16. Su Altı Dalış Turizmi.....	44
1.5.6.4.17. Kamp ve Karavan Turizmi	45
1.5.6.5. Türkiye’de Ekoturizm	46

İKİNCİ BÖLÜM

KARACASU ve EKOTURİZM

2.1. Karacasu’nun Coğrafi Konumu ve Özellikleri.....	49
2.2. Karacasu’nun Tarihi	50
2.3. Karacasu’nun Doğal Peyzaj Değerleri	51
2.3.1. Karacasu’nun Yer Şekilleri	51
2.3.1.1. Karacasu’nun Dağları.....	51
2.3.1.2. Karacasu’nun Yaylaları	52
2.3.1.3. Karacasu’nun Kanyonları	53
2.3.2. Karacasu’nun Su Kaynakları	54
2.4. Karacasu’nun Sosyal Değerleri	56
2.5. Karacasu’nun Turizm Değerleri	57
2.5.1. Aphrodisias Antik Kenti ve Müzesi	57
2.5.2. Geleneksel Karacasu Evleri.....	60

2.5.3. Çağlayan Tabiat Parkı	61
2.5.4. Sırtlanini Mağarası.....	62
2.5.5. Karacasu'daki Çeşitli Yapılar	63
2.5.6. Karacasu Yöresel Mutfağı	65
2.6. Karacasu'nun Ekoturizm Potansiyeli	67
2.7. Karacasu'da Yapılabilecek Ekoturizm Faaliyetleri	75
2.8. Karacasu ve Ekoturizm Algısına Yönelik Yapılmış Belli Başlı Araştırmalar	82

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi	85
3.2. Araştırmanın Amacı	85
3.3. Araştırmanın Önemi	86
3.4. Araştırmanın Yöntemi	86
3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	86
3.6. Veri Toplama Araçları	87
3.7. Verilerin Elde Edilmesi	87
3.8. Araştırmanın Hipotezleri	88
3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları	88
3.10. Veri Analizi	89

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve SONUÇ

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri	90
4.2. Katılımcıların Ekoturizme ve Karacasu Ekoturizmine İlişkin Bilgi ve Görüşleri ...	91
4.3. Ekoturizm Algı Ölçeği Alt Boyutları, Ölçek Maddeleri ve Geçerlik Analizi	
Sonuçları.....	94
4.4. Ekoturizm Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenirlik Analizi Sonuçları	95
4.5. Ölçek Maddelerinin Ortalama, Standart Hata ve Ortanca Dağılımı	96
4.6. Normallik Analizi	97
4.7. Hipotez Testleri	99
4.8. Tartışma, Sonuç ve Öneriler	104
4.8.1. Tartışma ve Sonuç	104
4.8.2. Öneriler.....	110

KAYNAKÇA

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1.1. Ekoturizm Motivasyonları	30
Tablo 1.2. Türkiye Ekoturizmi SWOT Analizi	48
Tablo 4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	90
Tablo 4.2. Katılımcıların Ekoturizme ve Karacasu Ekoturizmine İlişkin Bilgi ve Görüşleri	92
Tablo 4.3. Ekoturizm Algı Ölçeği Alt Boyutları, Ölçek Maddeleri ve Geçerlik Analizi Sonuçları	94
Tablo 4.4. Model Uyum Değerleri	95
Tablo 4.5. Ekoturizm Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenirlik Analizi Sonuçları	95
Tablo 4.6. Ekoturizm Algı Ölçeği Maddelerinin Ortalama, Standart Hata ve Ortanca Dağılımı	96
Tablo 4.7. Normallik Testi Sonuçları	97
Tablo 4.8. Karacasu Yerel Halkının Demografik Özelliklerine Göre Ekoturizm Algı Ölçeği Puanlarının Dağılımı	99
Tablo 4.9. Karacasu Yerel Halkının Demografik Özelliklerine Göre Ekoturizmin Ekonomik Gelişmeye Katkısı Alt Boyut Puanlarının Dağılımı	100
Tablo 4.10. Karacasu Yerel Halkının Demografik Özelliklerine Göre Ekoturizmin Sosyokültürel Gelişmeye Katkısı Alt Boyut Puanlarının Dağılımı	101
Tablo 4.11. Karacasu Yerel Halkının Demografik Özelliklerine Göre Ekoturizmin Çevreye Katkısı Alt Boyut Puanlarının Dağılımı	103

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Alternatif Turizmde Paydaşlar	12
Şekil 2.1. Karacasu Lokasyon Haritası	50
Şekil 2.2. Aphrodisias Genel Görünüm.....	58
Şekil 2.3. Karacasu ekoturizm GZFT analizi	74
Şekil 2.4. Karacasu Bisiklet ve Yürüyüş Parkurları Haritası	77
Şekil 4.1. Katılımcılara Yöneltilen “ekoturizm kavramı sizce ne anlam ifade eder” Sorusuna Verilen Yanıtların Dairesel Grafiği	93

KISALTMALAR LİSTESİ

DÇKK	Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu
GEKA	Güney Ege Kalkınma Ajansı
OGM	Orman Genel Müdürlüğü
OSB	Orman ve Su İşleri Bakanlığı
SPSS	Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı
TDK	Türk Dil Kurumu
TIES	Uluslararası Ekoturizm Derneği
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
IUCN	Uluslararası Doğayı Koruma Birliği
UNEP	Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu
UNWTO	Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 2.1. Karacasu Genel Görünümü	49
Fotoğraf 2.2. Karabağlar Kanyonu	53
Fotoğraf 2.3. Arapapıştı Kanyonu	54
Fotoğraf 2.4. Karacasu Barajı.....	55
Fotoğraf 2.5. Karacasu'da Çömlekçilik	57
Fotoğraf 2.6. Aphrodisias Müzesindeki Bazı Eserler.....	59
Fotoğraf 2.7. Restore Edilmiş Karacasu Evleri	60
Fotoğraf 2.8. Çağlayan Tabiat Parkı ve Bahçeköy Şelalesi	61
Fotoğraf 2.9. Sırtlanini Mağarası	62
Fotoğraf 2.10. Hacı Ali Ağa Camii	63
Fotoğraf 2.11. Dedebağ Türbesi.....	64
Fotoğraf 2.12. Karacasu Yuvarlağı	66
Fotoğraf 2.13. Dedebağ Keşkek Festivalinde Keşkeklerin Pişirildiği Alan.....	67
Fotoğraf 2.14. Karacasu Molası Proje Alanı	80

ÖNSÖZ

Sürdürülebilirlik kavramının gündeme gelmesiyle adından söz ettiren ekoturizm; doğayı korumak, yerel halkın yaşam tarzını yerinde gözlemlemek ve onlara ekonomik olarak katkıda bulunmak isteyen ziyaretçilerin tercih ettiği alternatif bir turizm türüdür. Ülkemiz de tarihi ve kültürel değerlerinin yanı sıra doğal güzellikleriyle giderek daha fazla talep gören bu turizm türünün önemli destinasyonlarından biridir. Aydın iline bağlı Karacasu ilçesi de sahip olduğu zenginliklerle ülkemizin ekoturizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır. Buna karşın araştırma sırasında, çevremdeki insanların genel olarak Aphrodisias'ı bildiği fakat Karacasu ilçesi hakkında yeterince bilgi sahibi olmadığını, bazı kişilerin ise adını hiç duymadığını fark ettim. Dolayısıyla bu ilçenin temel sorunlarından birinin yeterince “tanınmama” olduğunu düşünüyorum. Karacasu yerel halkı da böyle düşünüyor olmalı ki anket sorularına verilen cevaplardan en çok dikkatimi çeken “ekoturizmin ilçenin tanıtımına katkı sağlayacağı” sonucuydu. Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısının araştırıldığı bu çalışmanın, ekoturizm alanında yapılan ilk çalışma olması sebebiyle bundan sonra yapılacak olan çalışmalarda araştırmacılara rehberlik etmesini umuyorum.

Lisansüstü öğrencileri tarafından ortaya konan çalışmalarda, araştırmacılar kadar danışmanlar da oldukça kritik öneme sahiptir. Bu yüzden mevcut çalışmanın ortaya çıkmasında bana tecrübe ve bilgisiyle yol gösteren, sorularımı bıkmadan cevaplayan ve bana her ihtiyaç duyduğumda yardımcı olan Sayın Prof. Dr. Tahsin TAPUR hocama samimi olarak teşekkür etmek istiyorum.

Ayrıca her zaman desteklerini hissettiğim aileme özellikle varlığıyla hayatıma anlam katan sevgili eşim Dr. Öğr. Üyesi Esra TEKE'ye ve ailemizin neşe kaynağı oğlum Mirza'ya teşekkür ederim.

Verilerin toplanması sırasında yardımını esirgemeyen, ellerindeki bilgi ve belgeleri benimle paylaşan başta Karacasu Kültür Turizm ve Tanıtım Derneği Başkanı Sayın Bülent ERİKLİOĞLU'na, Başkan Yardımcısı Aydın MUTLU'ya, anketi dolduran tüm katılımcılara ve tüm Karacasu halkına ayrıca verilerin analizinde katkılarından dolayı Dr. Güllü EREN'e teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

Günümüzde insanlar farklı sebeplerden dolayı tatil yapmak istemektedir. Yeni yerler keşfetme, gezme, öğrenme gibi arzular insanları seyahat etmeye yöneltmektedir (Molla, 2020, s. 33). Geçmişte lüks olarak kabul edilen tatil yapma olgusu; teknolojik gelişmeler, insanların refah seviyesindeki artış ve tatil bilincinin yerleşmesi gibi nedenlerden dolayı bugün pek çok insan tarafından bir ihtiyaç olarak görülmektedir (Boz ve Güven, 2020, s. 24). Şehirlerde yaşayan insanların zamanla gelir seviyelerinin ve yaşam standartlarının giderek yükselmesi tatile çıkan insan sayısında artışa yol açmaktadır. Son 50 yıllık süreçte her %1'lik gelir artışında seyahat edenlerin sayısı %3'ün üzerinde artmaktadır (Çetin ve Irk, 2017, s. 84). Turist sayısındaki bu artış farklı turizm türlerinin de talep edilmesi sonucunu doğurmaktadır.

Klasik anlamada deniz, kum ve güneş üçlüsüne olan talebin doyunluğa ulaştığı ifade edilmektedir. Küreselleşmeyle beraber tüketicilerin beklentilerinde meydana gelen değişimlerden turizm de etkilenmiş, turistlerin talepleri doğrultusunda farklı turizm türleri ve rotaları ortaya çıkmıştır (Kazoğlu, 2020, s. 107). Çevre bilinci taşıyan, doğaya saygıyı temel alan ve yerel halkın ekonomik refahını önemseyen turistler, kitle turizmine alternatif olan turizm çeşitlerine yönelmektedir. Turizm yaklaşımları ve turist profillerinin değişmesiyle sürdürülebilir turizm faaliyetleri turizm sektörünün gündemine taşınmıştır (Saf, vd., 2017, s. 110).

Doğal alanların korunmasını ve yerel halkın ekonomik kazanç sağlamasını gözeten ekoturizm hem Türkiye'de hem de dünyada giderek daha fazla dikkat çeken alternatif turizm türlerinden biri haline gelmiştir (Altınok ve Uzun, 2023, s. 989). Ekoturizm, kitle turizminin sebep olduğu çevre sorunlarına karşı alternatif olarak ortaya çıkmış, hassas olan doğal ve kültürel çevrede geliştirilebilecek en olumlu turizm türü olarak açıklanmaktadır (Kılıç ve Gençler, 2023, s. 396).

Türkiye sahip olduğu doğal ve kültürel zenginlikleriyle pek çok ekoturizm faaliyetini yapabilecek potansiyele sahiptir. Türkiye'nin bu potansiyeline katkı sağlayan alanlardan biri de Aydın ili Karacasu ilçesidir. Karacasu ilçesi özellikle Aphrodisias antik kentiyle bilinmektedir. Aydın ili Akdeniz iklimi özelliklerine sahip

iken, Karacasu ilçesinde yazlar nispeten serin, kışlar ise soğuk geçmektedir. Bu durum özellikle yaz aylarında ilçenin yaylalarını ve yeşil alanlarını ön plana çıkarmaktadır.

Karacasu ilçesinde yapılan festivaller, çömlekçilik, dericilik, demircilik gibi el sanatları, tarihi yapılar, Karacasu'ya özgü yemekler ile coğrafi işaret almış yöresel ürünler ilçenin önemli kültürel zenginlikleri arasındadır. Bunlara ek olarak sanayinin de gelişmemiş olmasından dolayı yıpranmamış doğası Karacasu'yu ekoturizm için elverişli bir ortama getirmektedir.

Yerel halk ekoturizmin önemli bileşenlerindedir. Bu yüzden bölgelerde yaşayan yerel halkın ekoturizm hakkındaki düşüncelerinin bilinmesi ekoturizmin geleceği açısından önemlidir. Ekoturizm potansiyeli açısından zengin Karacasu ilçesinde yaşayan insanların ekoturizme bakış açılarının da bilinmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışma ile Karacasu yerel halkının ekoturizm algının belirlenmesi hedeflenmektedir.

Karacasu yerel halkının ekoturizm algının belirlenmesi için nicel araştırma yöntemlerinden anket tekniği ile veriler elde edilmiştir. Araştırma tarama modeline göre gerçekleştirilen betimsel bir çalışmadır. 377 örneklemeden edinilen verilerin analiz edilerek bulgulara ulaşıldığı bu çalışma dört bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümünde turizm, alternatif turizm ve ekoturizm kavramları üzerinde durularak bu kavramlar çeşitli yönleriyle açıklanmıştır. İkinci bölümde Karacasu'nun sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginlikler açıklanarak Karacasu'nun ekoturizm potansiyelinin orta konulması amaçlanmıştır. Üçüncü bölümünde araştırmanın amacı, önemi, yöntemi, evreni ve örnekleme ile veri toplama araçlarından bahsedilmiştir. Çalışmanın dördüncü bölümünde ise elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Sonuç bölümünde literatür ve elde edilen bulgular yorumlanarak çeşitli öneriler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

TURİZM

Bu bölümde turizm kavramı açıklanmaya çalışılmış, sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir turizm kavramları incelenmiş ve alternatif turizm ve türleri ele alınmıştır. Ayrıca ekoturizmin amacı, özellikleri ve ekoturizm türleri hakkında bilgi verilmiştir.

1.1. Turizmin Tanımı

Turizm kelimesi Latince kökenli olup dilimize Fransızcadan geçmiştir. Bu kelimenin kökü Latince “*tornare*”, eski Fransızcada ise “*tour*” olarak ifade edilir ve “dönmek, döndürmek ve dönüş” gibi anlamlara gelmektedir (Etimoloji sözlüğü, 2023). İngilizcede benzer şekilde “*tourism*” olarak ifade edilen turizm kelimesinin kökü olan “*tour*”, “*gezi ve tur*” anlamlarında kullanılmaktadır.

Pek çok dilde benzer şekilde telaffuz edilen turizm kavramının farklı tanımlarına rastlamak mümkündür.

Türk Dil Kurumu’na (TDK) göre turizm; “dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi; bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü”dür (TDK, 2023).

UNWTO turizmi; insanların kişisel amaçlarla olağan çevrelerinin dışındaki ülkelere veya yerlere hareketini içeren sosyal, kültürel ve ekonomik bir olgu olarak tanımlamaktadır (UNWTO, 2023).

Turizmin alan yazında farklı tanımlarının bulunduğu görülmektedir. Bu tanımlardan bazıları şunlardır;

Dinlenmek, gezmek, görmek, farklı yerleri ve kültürleri öğrenmek için yapılan yolculuk ve konaklama turizmin en temel tanımıdır (Emekli, 2006, s. 53).

Turizm, insanların yaşadıkları çevrenin dışına çıkarak, sürekli kalmamak ve herhangi bir kazanç elde etmemek şartıyla seyahat etmeleri ve bu seyahatleri esnasında oluşan dinlenme, yeni yerler görme isteğinden dolayı oluşan faaliyetler bütünüdür (Sezer, 2022, s. 3).

Kişilerin geçici olarak farklı şehir veya ülkelere giderek buralarda gezme, dinlenme ve eğlenme gibi faaliyetlerde bulunarak psikolojik ve sosyokültürel ihtiyaçlarını gidermesine turizm denir (Yıldız, 2011, s. 55).

Kişilerin yaşadıkları yerden ayrılarak yeni yerler görmek, gezmek ve gezilen yerlerde konaklamak ve dinlenmek için yapılan faaliyetler bütünüdür (Karakök,2023, s.1)

Günümüzde farklı şekillerde tanımlamanın mümkün olduğu “turizm” kavramı, insanların boş zamanlarında zevk, dinlenme, misafirlik gibi amaçlarla yaşadıkları ülke veya bölgeden çıkarak başka bir ülkeye veya bölgeye geçici olarak yer değiştirmesini ifade eder (Mehtiyeva, 2017, s. 9).

Turizm, insanların yaşadıkları yer dışına geçici süreliğine gezmek, eğlenmek ve öğrenmek gibi amaçlarla seyahat etmesi ve bu esnada turistik ürünlerden de yararlanmasını ifade eden bir faaliyettir (Açıksözlü ve Aycan, 2020, s. 2).

Turizm, insanların yaşadıkları ve çalıştıkları yerlerin dışında, yerleşmemek ve herhangi bir gelir getirici faaliyette bulunmamak şartıyla; dinlenmek, eğlenmek ve çeşitli sosyal sebeplerle kişisel veya grup olarak yapılan seyahatlerdir (Tapur, 2009, s. 473).

Turizmi konu alan çalışmalarda daha birçok tanıma rastlamak mümkün olsa da yapılan tanımların tamamına yakınında turizmin “gezmek, eğlenmek, dinlenmek ve/veya öğrenmek için yapılan geçici bir yer değişikliği eylemi” olduğunu söylemek mümkündür. Bununla birlikte yapılan her seyahat ve konaklamanın turizm alanı dahilinde değerlendirilemeyeceği açıktır.

Kozak vd. (2014) bir seyahat ve konaklamanın turizm faaliyeti kapsamında değerlendirilebilmesi için şu ölçütleri taşıması gerektiğini ifade etmektedir (Kozak vd., 2014, s.3):

- Seyahat sürekli ikamet edilen veya çalışılan yerler dışında bir yere yapılır
- Geçici bir süre konaklanır
- Konaklama esnasında bölgede arz edilen mal ve hizmetlerden yararlanır
- Seyahat herhangi bir maddi kazanç elde etmek için yapılmaz.

Turizm kavramsal olarak incelendiğinde farklı düşünceler olsa da sektörel olarak ele alındığında sürekli gelişim gösterdiği kabul edilmektedir. Bu gelişime paralel olarak tatil bölgelerindeki altyapılara yapılan yatırımların ve ulaşımın kolaylaşmasının da etkisiyle daha fazla insan turizm faaliyetlerine katılmış; bu durum da turizmin gelişimini hızlandırmıştır (Sindiga, 2010, s. 110). Turizmdeki bu hızlı gelişim zamanla önemli turizm değerleri olan doğal, tarihi ve kültürel güzelliklere zarar vermeye başlamış (Cohen, 2014, s. 13), insanlar bu yüzden kalabalıktan uzak, doğaya zarar vermeden doğa ile iç içe olma arayışına girişmişlerdir (Pegg vd., 2012, s. 800). Şehirleşmenin yol açtığı stresten kurtulmanın yolunu doğada arayan, doğaya ve kültürel değerlere sahip çıkan, bilinçli ziyaretçilerin sayısının giderek artmasıyla (Isaac, 2010, s. 24) kitle turizmine alternatif olabilecek bir turizm anlayışı giderek yaygınlaşmıştır.

1.2. Turizmin Tarihi

İnsanlar, tarih boyunca farklı sebeplerden dolayı seyahat etmişlerdir. İlk çağlarda yaşayan insanların buldukları bölgelerden farklı bölgelere gitmesinin en temel sebebi yiyecek bularak hayatta kalmaktı (Acar, 2020, s. 309). Günümüz toplumunun seyahat etme sebeplerinden farklı olsa da eski çağlarda da insanlar yer değiştirme ihtiyacı hissetmişlerdir. Yapılan bu seyahatlerin başlıca sebeplerinden birinin insanlardaki merak duygusu olduğu belirtilmektedir (Kılıç ve Gönenç Güler, 2020, s. 17).

İlk seyahatin ne zaman ve kimler tarafından yapıldığını söylemek zordur ancak dünya genelinde yapılan araştırmaların sonucunda, seyahatin M.Ö. 4000 yıllarında Sümerler tarafından başlatıldığı ifade edilmektedir (Oral ve Özcan, 2020, s. 10). Bunun yanı sıra M.Ö. 3000 yıllarında insanların Mısır piramitlerini ziyaret etmek (Tuncay, 2020, s. 5), M.Ö. 776 yıllarında olimpiyat yarışmalarına katılmak veya seyretmek (Toramanlı, 2014, s. 15) için seyahat ettikleri bilinmektedir. Orta çağda ise zevk ve ticaretin yanı sıra dini sebepler de insanların seyahat etmesine neden olmuştur (Yücel, 2006, s. 7). Dini vecibelerini yerine getirmek için insanlar tapınakları ve kutsal sayılan toprakları ziyaret etmişlerdir. Antik Hint yazıtları incelendiğinde rahiplerin ve diğer din görevlilerinin yolcuları ağırladıkları bilgisi bulunmaktadır (Demirtaş, 2010, s. 3). Paranın icadıyla birlikte ticaretin artması, ulaşım araçlarının farklılaşması,

seyahat edilen bölgelerdeki konaklama imkanlarının gelişmesi (Kırmızı, 2017, s. 14), güvenlik endişelerinin giderilmesi ve çeşitli sosyal değişimler (Emir ve Kaya Sayarı, 2020, s. 51) seyahat etmeyi kolaylaştırmıştır. Bu gelişimlerin beraberinde turizm olgusunu ortaya çıkardığı ifade edilebilir.

Modern turizmin 19. yüzyılda başladığı genel olarak kabul görmektedir. 1841 yılında hem bir rahip hem de marangoz olan ve “Paket Turların Mucidi” olarak anılan Thomas Cook bir paket tur organize ederek modern turizmi başlatmıştır (Newmeyer, 2008, s. 8). İngiltere’nin en önemli problemlerinden birini aşırı alkol kullanımı olarak kabul eden Cook, alkol karşıtı olan yaklaşık beş yüz kişiyi Leicester’den, düzenlenen bir toplantıya katılabilmeleri için Loughborough’a götürmüştür (Thomascook.com/Erişim: 21.12.2023). Bu paket turun, resmi kanallarla tanıtımı yapılmış olan ilk gezi turu olduğu da kabul edilir (Kazoğlu, 2020, s. 223).

Daha sonraki yıllarda teknolojik gelişmelerden ve sosyal değişimlerden turizm de etkilenmiş ve hızlı bir gelişim göstermiştir. Özellikle 2. Dünya savaşının ardından, ülkelerin turizmin önemini anlayarak daha fazla yatırım yapmalarının da etkisiyle uluslararası turizm hareketleri sürekli artan bir ivme yakalamıştır (Tutar, 1990, s. 251). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) istatistiklerine göre 1950 yılında yirmi beş milyon olan uluslararası turist sayısı 2019 yılında bir önceki yıla göre %4’lük bir artış göstererek 1,5 milyara ulaşmıştır (UNWTO, 2019).

1.3. Sürdürülebilirlik ve Sürdürülebilir Turizm

İnsanlık tarihi kadar eski bir olgu olduğu kabul edilen turizm, sürekli bir değişim ve gelişim içinde olmuştur. Günümüzde çok sayıda insan turizm faaliyetlerinde bulunmaktadır. Ülkeler de turizmi önemli bir gelir kaynağı olarak görmektedir. Turizm sektörü sağladığı mal ve hizmetler sebebiyle ülkelerin ekonomisini doğrudan veya dolaylı bir şekilde etkilemektedir (Üzülmez, 2020, s. 1). Bu yüzden ülkeler sahip oldukları doğal ve tarihi zenginlikleri kullanarak ve farklı alternatifler sunarak kitleleri kendi ülkelerinde tatil yapmaları için ikna etmeye çalışmaktadır. Bu durum küresel ölçekte bir insan hareketine sebep olmaktadır. Binlerce insan tarafından ziyaret edilen yerlerdeki tarihi ve doğal yapıda oluşabilecek zararların ne şekilde önlenebileceğine

dair çözüm arayışları sonucunda sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde “Sürdürülebilir Turizm” kavramı ortaya çıkmıştır.

1.3.1. Sürdürülebilirlik

Sanayileşmenin yanı sıra bilimsel ve teknolojik gelişmeler insan yaşamını olumlu yönde etkilemektedir ancak bu gelişmelerin sonucunda hızlı kentleşme, artan nüfus, çevre kirliliği ve iklim değişiklikleri gibi problemler ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda bu problemlerin çözümü için yapılan çalışmaların sayısı giderek artmıştır. Yapılan çalışmalarla beraber kaynakların daha etkin kullanımı, ekonominin verimliliği ve çevrenin korunmasını önemseyen “sürdürülebilirlik” kavramı ortaya çıkmıştır (Çelik ve Ataman, 2017, s. 140).

“Sürdürülebilirlik” kavramı ilk kez 1987 yılında, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (DÇKK) tarafından hazırlanan ve “Ortak Geleceğimiz” adıyla deklare edilen Brundtland Raporunda geçmektedir (Erkuş, 2011, s. 157). Raporda DÇKK sürdürülebilirlik kavramını “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama haklarından ödün vermeden bugünün ihtiyaçlarını karşılama” olarak tanımlamıştır (Gábor, 2023, s. 18). Sanayileşmenin çevresel sonuçları ve bu sonuçların gelecek nesillere etkisini ele alan bu raporun yayınlanmasından sonra “sürdürülebilirlik” pek çok alanda tartışılmaya başlanmıştır (Andersson ve Hatakka, 2023, s. 1). Bu alanlardan biri de turizmdir.

1.3.2. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilir turizm; turizm alanında uzun vadeli faydaları amaçlayan, duyarlı bir yönetim anlayışı ile sosyal ve ekonomik hedefleri dengelemek için planlamalar yapan bir turizm çeşidi olarak tanımlanabilir (Çalışkan, 2020, s. 6). Turizmde sürdürülebilirliğin en temel gereksinimleri, doğal kaynakların korunmasının yanı sıra ekonomik kalkınmanın sağlanması ve turizmin planlı bir şekilde gelişiminin amaçlanmasıdır (Antunes vd., 2023, s.4). Bununla birlikte sürdürülebilir turizm konusunda en temel noktalardan biri turizm paydaşlarını turizm program ve planlamalarının yönetimine ve uygulanma sürecine dahil etmektir (Branstrator vd., 2023, s. 1823).

UNWTO tarafından "*Ziyaretçilerin, endüstrinin, çevrenin ve ev sahibi toplulukların ihtiyaçlarına hitap eden, mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini tam olarak dikkate alan turizm*" olarak tanımlanan sürdürülebilir turizm, uzun vadeli sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için çevresel, ekonomik ve sosyokültürel açıdan uygun bir dengede bulunmalıdır. UNWTO (2023) sürdürülebilir turizm kapsamında yapılması beklenen davranışları ise şöyle sıralamıştır;

- "*Temel ekolojik süreçleri sürdürerek ve doğal mirasın ve biyoçeşitliliğin korunmasına yardımcı olarak turizmin gelişiminde kilit bir unsur oluşturan çevresel kaynakları optimum şekilde kullanın.*

- *Ev sahibi toplulukların sosyokültürel özgünlüklerine saygı gösterin, yaşayan kültürel miraslarını ve geleneksel değerlerini koruyun ve kültürler arası anlayış ve hoşgörüyü katkıda bulunun.*

- *İstikrarlı istihdam ve gelir getirici fırsatlar sunarak yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunun; ev sahibi topluluklar da dahil olmak üzere tüm paydaşlara adil bir şekilde dağıtılmış sosyo-ekonomik faydalar sağlayarak uygulanabilir ve uzun vadeli ekonomik operasyonlar sağlayın*" (UNWTO, 2005).

Sosyal, ekonomik ve çevresel boyutları olan sürdürülebilir turizm; turizmin toplum ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmeyi bununla beraber turizmin yerel ekonomilere olan katkısını, doğal ve kültürel mirasın korunması konusundaki hassasiyeti ve yerel halk ile turistlerin yaşam kalitesini en üst düzeye çıkarmayı amaçlar (Sana, 2022, s. 507). Sürdürülebilir turizm ekonomik, sosyokültürel ve çevresel olarak sürdürülebilirliğin sağlanabilmesiyle gerçekleşir ve bugünün ihtiyaçlarını giderirken geleceğin ihtiyaçlarını da düşünerek hareket etmeyi, kaynakların zarar görmesini önlemekle birlikte geliştirilmesine katkıda bulunmayı da hedefler (Baran ve Sat, 2015, s. 602). Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ise sürdürülebilir turizmin on iki amacının olduğunu belirtmiş ve bunları şu başlıklar altında toplamıştır;

1. Ekonomik canlılık: Turizm destinasyonlarının ve işletmelerin sürekli gelişmesi ve kar etmesi için ayakta kalmasını ve rekabet edebilmesini sağlamak,

2. Yerel refah: Turizmin ev sahibi ülkenin ve yerel halkın ekonomik refahına katkısını en üst düzeye çıkarmak,

3. İstihdam kalitesi: Ücret düzeyi, hizmet koşulları ve herkese ulaşılabilirlik dahil olmak üzere; cinsiyet, ırk, engellilik veya başka şekillerde ayrımcılık yapılmaksızın; turizmin ortaya çıkardığı ve desteklediği yerel işlerin sayısını ve kalitesini artırmak,

4. Sosyal eşitlik: Yoksullara sunulan gelir, hizmet ve fırsatların iyileştirilmesini ayrıca turizmin ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal faydaların geniş bir kesime ve adil bir şekilde dağıtılmasını sağlamak,

5. Ziyaretçi memnuniyeti: Cinsiyet, ırk, engellilik veya başka şekillerde ayrımcılık yapılmadan tüm ziyaretçiler için güvenli ve tatmin edici bir deneyim sağlamak,

6. Yerel kontrol: Diğer paydaşların da görüşünü alarak, yerel toplulukları planlama ve kendi bölgelerinde turizmin yönetimi ve gelecekteki gelişimi hakkında karar alma süreçlerine dahil etmek,

7. Toplum refahı: Sosyal yapılara, kaynaklara ve yaşam destek sistemlerine erişim de dahil olmak üzere, yerel topluluklarda yaşam kalitesini korumak ve güçlendirmek,

8. Kültürel zenginlik: Tarihi mirasa, otantik kültüre, geleneklere ve ev sahibi toplulukların ayırt edici özelliklerine saygı duymak,

9. Fiziksel bütünlük: Hem kentsel hem de kırsal peyzajların kalitesini korumak ve geliştirmek; çevrenin fiziksel ve görsel olarak bozulmasını önlemek,

10. Biyolojik çeşitlilik: Doğal alanların, habitatların ve yaban hayatının korunmasını desteklemek ve onlara gelebilecek zararı en aza indirmek,

11. Kaynak verimliliği: Turizm tesis ve hizmetlerinin işletilmesi ve geliştirilmesinde, kıt ve yenilenemeyen kaynakların kullanımını en aza indirmek,

12. Çevresel saflık: Hava, su ve toprak kirliliğini; ayrıca turizm işletmeleri ve ziyaretçilerin neden olduğu atık oluşumunu en aza indirmek (UNEP, 2005).

Kitle turizmindeki gelişmeler turizm faaliyetlerinde artışa yol açmış, bu durum çevreye verilen zararın da artmasına neden olmuştur (Yiğit ve Akçay, 2022, s. 180). Sürdürülebilir turizm kavramının bazı ilkeler çerçevesinde benimsenmesi ve uygulanması, turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkisinin en aza indirilmesinde etkili olacaktır. Beyhan ve Ünügür (2005) bu ilkelerin sürdürülebilir turizmin daha iyi anlaşılabilmesi ve doğaya saygı çerçevesinde bir turizm gelişimi için belirlenmiş olduğunu belirterek Buhalis ve Fletcher'ın bu ilkeleri şu şekilde sıraladığını belirtmiştir (Beyhan ve Ünügür, 2005, s. 80);

- Harekete geçmek için ihtiyaçların farkında olmak,
- Zayıf elemanları, yerleri ve toplulukları desteklemek,
- Alan ve varlık üzerindeki kontrolü sağlamak, alanın gelişimi ve alanın sahibine karşı aktif bir politika izlemek,
- Malzeme politikası belirlemek,
- Doğayı korumak,
- Tarım ve ormanların kullanımını güçlendirmek,
- Ekonomik aktivitelerin düzenini sağlamak,
- Yerel mimariyi, gelenekleri ayrıca kültür ve folklor mirasını korumak,
- Turizm pazarlamasını planlamak.

Bu tanımlar, açıklamalar ve ilkeler göz önünde bulundurulduğunda sürdürülebilir turizmin bir turizm çeşidi olmadığını, tüm turizm türleri için geçerli olması beklenen bir yaklaşım olarak değerlendirilebileceğini ifade etmek mümkündür. Dolayısıyla hangi turizm çeşidi olursa olsun, sürdürülebilir turizm; çevrenin korunmasını turizmin temel ögesi olarak kabul etmekte, turizm faaliyetlerinin çevreye zarar vermeyecek bir şekilde yürütülmesini ve gelir getirici faaliyetler planlanırken bunların dikkate alınması gerekliliğini önemsemektedir (Erdoğan, 2014, s. 148).

Sürdürülebilir turizm anlayışı; turizmde deniz, kum ve güneş üçlüsünü merkezine alan kitle turizminden ziyade doğa dostu olan ve küçük gruplar halinde

yapılabilen, ziyaret edilen bölgeyi gezerken öğrenmeyi de hedefleyen ve yerel halkın da sürecin içinde olduğu bir turizm türü olan ekoturizm kavramını ortaya çıkarmıştır.

Alternatif turizm türlerinden biri olan ekoturizm; çevre dostu, doğal kaynakları korumayı dikkate alan sürdürülebilirliği de göz önünde bulunduran nispeten yeni bir turizm uygulamasıdır ve giderek daha da önem kazanmaktadır (Bilgiçli ve Ertürk, 2022, s. 1113). Her ne kadar bazı kaynaklarda ekoturizmin alternatif turizm ve yeşil turizm ile bazen de bu kavramların yerine kullanıldığına rastlansa da (Coşar, 2014, s. 123; Merdan ve Okuroğlu, 2016, s. 964), ekoturizm esasında bir alternatif turizm şeklidir (Zengin vd., 2019, s. 253).

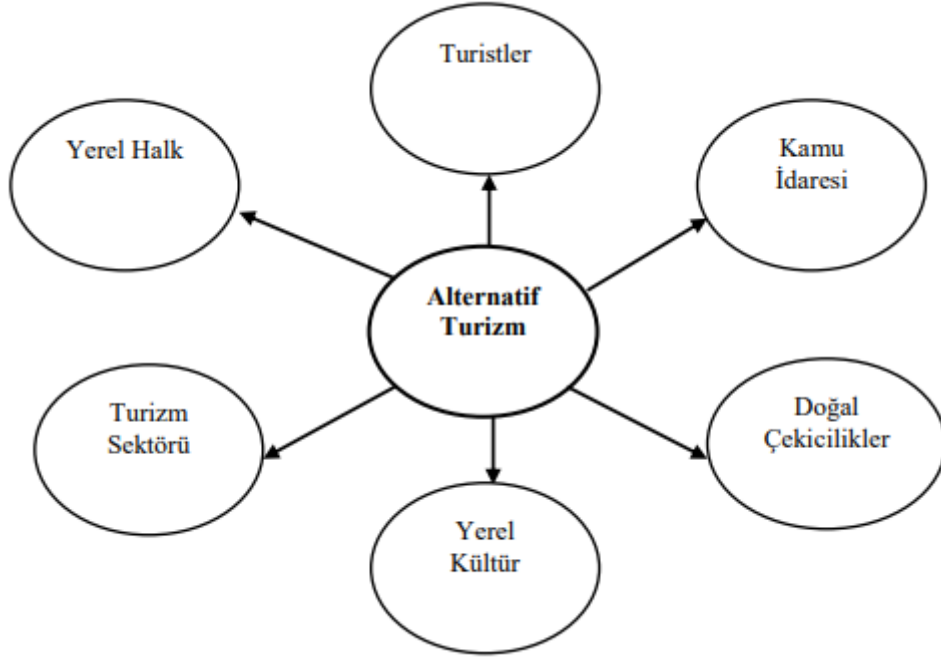
1.4. Alternatif Turizm

Turizm ekonomik, sosyal ve kültürel etkileri açısından incelenmiş olsa da verdiği zararların artık geri döndürülemez boyuta ulaşması düşüncesiyle çevresel etkileri bakımından pek çok araştırmaya konu olmaktadır (McGehee, 2002, s. 124). Turizmin doğal ve tarihi alanlarda bozulmalara neden olması günümüzde insanların turizm tercihlerini de etkilemektedir. Turizm sektöründe yaşanan gelişmelere dayanarak, insanların tercihlerini aktif tatillerden yana kullanacakları bu yüzden de geleneksel anlamda deniz-kum-güneş üçlüsü tatillerine olan talebin giderek azalacağı belirtilmektedir (Derman, 2018, s. 69). Geleneksel turizm anlayışının çevreye verdiği zarardan dolayı, doğaya zarar vermeyen turizm arayışında olan turistlerin sayısının giderek artması alternatif turizm kavramını ortaya çıkarmıştır. Alternatif turizm özellikle kıyı kesiminde yoğunlaşan kitle turizminin sebep olduğu olumsuz sonuçları azaltmayı ve bireylerin farklılaşan turizm talep ve ihtiyaçlarını karşılamayı hedeflemektedir (Güllü ve Yaşar, 2019, s. 108).

Kitle turizmi, doğal ve kültürel kaynaklar üzerine büyük ölçekli turizm tesisleri ve altyapılarının inşa edilmesi ve bunun sonucunda çevresel kaynak tabanının sürdürülemez biçimde tükenmesine, parçalanmasına veya bozulmasına yol açmasıdır (Kuvan, 2010, s. 156).

Çevreye verdiği zararlar göz önünde bulundurulduğunda kitle turizminde yakın bir gelecekte bir dönüşümün yaşanması olası görülmektedir (González Tirados, 2011, s. 1590). Bu dönüşüm, alternatif turizm felsefesinin veya vizyonunun tüm paydaşlar

tarafından etkili katılımı ile geliştirilebilir (Kara vd., 2020, s. 36), paydaşlar arasında eşgüdüm sağlanması ile de gelişim hızlanabilir (Aytuğ vd., 2020, s. 731). Baytok ve arkadaşları (2017) alternatif turizm tanımlarını incelemiş ve bu turizm şeklinin paydaşlarını Şekil 1’de gösterildiği gibi yerel halk, turistler, yerel kültür, doğal çekicilikler, kamu idaresi ve turizm sektörü olduğunu belirtmiştir.

Şekil 1.1: Alternatif turizmde paydaşlar (Baytok vd., 2017, s. 6).

1.4. Alternatif Turizm Türleri

Aynı destinasyonu ziyaret eden büyük turist grupları (Koens vd., 2018, s. 4385) olarak tanımlanan kitle turizmi; birbirini tanımayan insanların toplu olarak seyahat edip konakladığı, kalabalık gruplar halinde gezdiği turizm türüdür (Denk, 2018). Doğaya zarar vermeden turizmin geliştirilebileceğini savunan alternatif turizm savunucuları; küçük ölçekli, yerel planlama ile ve yerel işletmeler tarafından yürütülebilen, refahın tabana yayılabildiği, sürdürülebilir kalkınma ilkelerini benimseyen bir anlayışla alternatif turizmin giderek daha da tercih edilebilir bir hale geleceğini ifade etmektedirler (Conrado França, 2008, s. 32). Özellikle son yirmi yılda yüksek gelirli ülkelerden gelen ve farklı deneyimler arayan turistler, sürdürülebilir kalkınmayı sağlayabilecek olan alternatif turizm türlerine giderek daha fazla

yönelmektedir (Vasilyevna vd., 2018, s. 547). Kitle turizminin sebep olduğu sosyal ve çevre sorunlarına karşın doğal ve tarihi değerlere zarar vermeksizin bu zenginlikleri de turizm faaliyetlerinin birer parçası haline getiren farklı alternatif turizm türleri ortaya çıkmıştır (Gülbahar, 2009, s. 162). Bununla beraber alternatif turizm türleri keskin bir şekilde birbirlerinden ayrılmamasının yanı sıra bazı alternatif turizm türlerinin iç içe geçtiği görülmektedir. Bunun nedeni alternatif turizm türlerinin yakın ilişki içinde olması ve belli bir noktada birbirlerinden ayrılamamasıdır (Karadağ, 2022, s. 49). Aşağıda alternatif turizm türlerinden bazılarına yer verilmiştir.

1.5.1. Kırsal Turizm

Kırsal turizm, insanların farklı kültürel ortamlarda zaman geçirmek, dinlenmek ve konaklamak amacıyla kırsal bölgelere giderek buradaki bölgesel etkinliklere katılmaları veya izlemeleri ile gerçekleşen turizm çeşididir (Soykan, 2000, s. 21). Kuş gözlemciliği, yayla turizmi, macera turizmi, çiftlik turizmi gibi turizm türlerini de kapsayan kırsal turizm, kırsal yerleşimle iç içe olmayı bununla beraber kaynakları zarar vermeden kullanmayı hedefleyen bir turizm türüdür (Can Gaberli ve Gaberli, 2023, s. 22). Günümüzde pek çok insan günlük hayatın kargaşasından ve bunun neden olduğu stresten kurtulmak için bu turizm türünü tercih etmektedir. Ayrıca yoğun nüfus, sanayileşme, çevre ve gürültü kirliliği de insanların dinlenmek için kırsal bölgeleri tercih etme sebepleri (Akhalaiia, 2023, s. 124) arasında sayılabilir.

Kırsal turizm; diğer turizm türlerine entegre olabilmesi, sürdürülebilir turizm anlayışıyla yürütülmesi, kıyılardaki turist yoğunluğunu azaltması, doğal ve kültürel mirası koruması gibi sebeplerden dolayı giderek daha çok önem kazanmaktadır (Sertçelik ve Gençer, 2023, s. 7). Bunun yanı sıra turizmi mevsimsel bir hareket olmaktan çıkararak yılın on iki ayına yayılabilmesine olanak sağlaması ülkelerin kırsal turizme verdiği değeri arttırmaktadır. Denize kıyısı olmadığı için yeteri kadar turist çekemeyen, iç göçü önlemek isteyen, bölgeler arasındaki gelir farkını azaltmak isteyen veya kıyılardaki yoğun turist ziyaretlerinin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini önlemek isteyen ülkeler kırsal turizme giderek daha çok yatırım yapmaktadır (Soykan, 2003, s. 3).

Yapılan yatırımlarla birlikte doğa temelli bir turizm türü olan kırsal turizm, bir yandan kırsal bölgelerin ekonomik ve sosyal yönden gelişim göstermesine olanak tanırken diğer yandan doğal kaynakların verimli ve sürdürülebilir bir şekilde kullanılmasını sağlamaktadır (Çaprak vd., 2023, s. 446). Ayrıca gıda, ulaşım ve tekstil gibi birçok sektörle bağlantılı olmasının (Ongun, 2023, s. 80) sağladığı istihdam sebebiyle kırsal turizm yerel halkın gelir seviyelerinde artışa yol açar. Böylece şehir merkezlerinde azalan iş imkanları nedeniyle kırsal bölgelerden şehirlere olan göç durdurulabilir. Mevcut iş imkanlarının yanı sıra yeni iş imkanları da oluşturan kırsal turizm, geçimini kırsal turizm ile sağlayan bireylerin sayısında artış sağlayabilir ve bu durum kırsal turizmin yaygınlaşması sonucunu ortaya çıkarabilir (Tsetskhladze, 2023, s. 418).

1.5.2. Sağlık Turizmi

Şehirlerdeki yoğun nüfus ve sanayileşmenin sebep olduğu çevresel sorunlar insan sağlığını bozmaktadır. İnsanlar da çeşitli rahatsızlıklara neden olan bu ortamlardan çıkarak hastalıklarına çare bulmak veya sağlığını korumak için sağlık turizmine yönelmektedir (Çonkar ve Gülmez, 2003, s. 289). Bir başka ifadeyle sağlık turizmini tercih edenlerin temel motivasyonu tıbbi ve sağlıklı yaşam temelli faaliyetler yoluyla fiziksel, zihinsel ve/veya ruhsal sağlıklarına katkı sağlamaktır (UNWTO, 2019b).

Sağlık turizmi; kişilerin koruyucu, tedavi edici, rehabilite edici veya sağlığı geliştirici hizmetler alabilmek için yaşadıkları ülkeden farklı bir ülkeye yaptıkları ziyaret olarak tanımlanmaktadır (Sağlık Bakanlığı, 2022b). Kördeve (2016) sağlık turizmini, hastalıktan kurtulmak veya sağlık kontrolü amacıyla yaşanan bölge dışına seyahat edilen ve en az yirmi dört saat kalınarak gerekli sağlık hizmetlerinin alınmasını kapsayan turizm türü olarak tanımlamaktadır (Kördeve, 2016, s. 52). Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre sağlık turizmi estetik, cerrahi operasyonlar, organ nakli, diş tedavisi, fizik tedavi, rehabilitasyon gibi amaçlarla da yapılabilmektedir (TUİK, 2022). Bu hizmetlerin yanında, gelen turistlerin beslenme, konaklama ve gerekli bilgilendirme hizmetleri de sağlık turizmi kapsamında sunulan hizmetlerdendir (Boz, 2004, s. 134).

Sağlık turizmine olan ilgi sürekli olarak artmaktadır. Bunun nedenleri maddeler halinde şu şekilde açıklanabilir;

- Uzun bekleme sürelerinden kurtularak kısa zamanda kaliteli hizmet almak,
- Gelişmiş sağlık imkanlarına daha düşük maliyetle ulaşmak,
- İstenilen sağlık hizmetinin yasak olması veya çevresinden gizlemeyi istemesi (ötenazi veya estetik operasyonlar gibi)
- Bağımlılıkları olan insanların bu bağımlılıklarından kurtulmak amacıyla uygun ortamlarda olma istekleri,
- Tedavi olmanın yani sıra yeni yerler görme ve kültür ziyaretlerinde bulunma arzusu,
- Kişinin hayatta kalmak için çeşitli yollar araması (Biri, 2021, s. 53, Yüceler ve Kafes, 2021 s. 302).

Sağlık turizmi son yıllarda oldukça önem kazanmış bir turizm türü olmasına rağmen tarihi oldukça eski dönemlere dayanmaktadır. Antik Romalılar döneminde termal kaplıcaların inşa edilmiş olduğu ve Antik Yunanlıların tedavi amacıyla Epidauria adı verilen bir bölgeye gittikleri bilinmektedir (Cook, 2008, s. 3). Günümüzde ise büyük bir pazar haline gelen sağlık turizmi ülkeler için önemli turizm geliri sağlamaktadır. Bu yüzden birçok ülke bu gelirden faydalanmak için çalışmalar yürütmektedir. Sağlık turizmi sektöründe sırasıyla Hindistan, Singapur, Malezya ve Güney Afrika dünyanın önde gelen ülkelerdir (Çimen, 2018, s. 101). Türkiye ise sahip olduğu 1300 termal ve 2000'den fazla şifalı su kapasitesiyle dünya sıralamasında 5. sırada bulunmaktadır (Akbulut, 2010, s. 48). Şifahaneler, termal kaplıcalar ve hamamlar ülkemizin geleneksel sağlık hizmetlerinin örnekleridir (Eban ve Samirkaş Komşu, 2019, s. 654). Bahsi geçen ülkeleri, değişik ülkelerden turistler farklı nedenlerle sağlık turizmi kapsamında ziyaret etmektedir. Örneğin İngilizler kendi ülkelerinde tedavi için harcayacakları parasal miktarın yarısına uygun bir ülkede tedavi olabilecekleri sebebiyle; Kanadalılar ülkelerindeki sağlık kuruluşlarında tedavi olabilmek için uzun süre bekleme şikâyeti sebebiyle; Bangladeşliler kendi ülkelerinde

ihtiyaç duydukları tedaviye ulaşamamaları nedeniyle farklı bir ülkede tedavi olabilmek için sağlık turizmini tercih etmektedir (Gülmez, 2012, s. 26).

İlerleyen yıllarda daha fazla ilgi görmesi öngörülen sağlık turizminin diğer turizm türlerinde de olduğu gibi alt dalları vardır. Yaşlı turizmi, engelli turizmi, medikal turizm ve termal turizm sağlık turizminin alt dalları arasında gösterilmektedir (Deniz, 2016, s. 313).

1.5.2.1. Medikal Turizm: Dünyanın olduğu gibi sağlık hizmetlerinin de artık küreselleşmiş olması, sağlık turizmi olarak ifade edilen yeni bir turizm türünün ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sağlık turizmi kapsamında medikal turizm en hızlı büyüyen sektörler arasında bulunmaktadır ve pek çok ülke artık bu turizm türünde hizmet etmek için yasal altyapılar hazırlamakta ve planlar yapmaktadır. Azalan ulaşım maliyetleri, artan gelirler ve rekabetçi fiyatlar, tıbbi sebeplerden dolayı uzak mesafelere seyahat etmeyi kolaylaştırmaktadır (Lee vd., 2014, s. 641).

Medikal turizm sağlık turistinin hastalıktan kurtulmak veya iyi halin devamı için başvurulan sağlık merkezlerinde yapılan tıbbi işlem ve operasyonları içermektedir. Nöroşirurji, organ nakilleri, check-up, diş tedavileri, protez ve kanser gibi ağır hastalıkların tedavileri ve profesyonel müdahale gerektiren diğer tedavi başvuruları medikal turizm bünyesinde değerlendirilmektedir (Yılmaz vd., 2020, s.77).

Medikal turizm genel olarak turizm hareketinin yüksek gelirli ülkelere düşük ve orta gelirli ülkelere olduğu ifade edilmektedir. Bu durumun sebebi daha ucuz sağlık hizmeti almak olarak kabul edilse de zaman zaman bu senaryonun tam tersi de gerçekleşmektedir (Mazzaschi, 2011, s. 305). Medikal turizmden küresel olarak yılda elde edilen gelirin 60 milyar dolar olduğu ve her sene yaklaşık %20 civarında artış gösterdiği (Heung vd., 2011, s. 996) göz önünde bulundurulduğunda ülkelerin bu turizm türüne olan ilgisinin artarak devam edeceği sonucuna ulaşılabilir. Günümüzde Panama, Brezilya, Malezya, Kostarika, Hindistan medikal turizmde dünyanın önde gelen ülkeleri arasındadır (Kee Mun, 2012, s. 167).

1.5.2.2. Termal Turizm: Termal kaynaklar turizm açısından önemli cazibe unsurları arasındadır. Wellness turizmi olarak da tanınan termal turizm, belirli sıcaklıktaki doğal ve yararlı mineralleri bünyesinde barındıran suların, çamurun ya da

buharın bulunduğu bölgelere seyahat etme şeklinde gerçekleşen turizm türüdür (Öztürk ve Yazıcıoğlu, 2002, s. 191). Her ne kadar tatil denilince günümüzde pek çok insanın aklına deniz kenarı bölgeler gelse de termal turizm, turizmin en eski türlerinden biridir ve çok eski dönemlerden itibaren insanlar tarafından sağlığını geri kazanmak veya korumak için tercih edile gelmiştir. Quintela ve arkadaşları (2016) M.Ö. 5000’li yıllarda Hintli kadınlar tarafından güzelleşmek amacıyla, M.Ö. 3000’li yıllarda Mısırlılar ve M.Ö. 1000 yıllarında ise Çinliler tarafından bazı hastalıkların tedavi edilmesi amacıyla şifalı suların, mineralli ve termal suların kullanılmış olduğunu belirtmektedir (Quintela vd., 2016, s. 3). Koncul (2012) ise günümüzde ”Spa” olarak ifade edilen sıcak ortamların atasının Antik Yunan, Roma ve Osmanlıların kullandıkları hamamlar olduğunu belirtir ve bu gibi sıcak su kaynaklarından M.Ö. 1700’lü yıllarda Antik Mısır ve Orta Doğu da tedavi amacıyla yararlanıldığını ifade etmektedir (Koncul, 2012, s. 529). Hekim gözetiminde veya programında egzersiz, fizik tedavi, diyet ve rehabilitasyon gibi uygulamalar da termal turizm kapsamında sunulan sağlık hizmetleri arasındadır (Sağlık Bakanlığı, 2022a).

1.5.2.3. Yaşlı Turizmi: Öz bakımlarını yapmakta güçlük yaşayan yaşlı insanların bu ihtiyaçlarının karşılanması ve gerekli tedavilerinin yapılması amacıyla farklı ülkelere seyahat etmeleri yaşlı turizmi olarak ifade edilmektedir (Yıldırım Gürkan ve Çimke, 2017, s. 8). Genellikle emekli olmuş, çocuklarını belli bir yaşa getirmiş ve sorumluluklarını taşımayan ve yeteri kadar boş zamana sahip olmak bu turizm türünde rastlanılan turist özelliklerindedir (Çetinkaya, 2023, s. 26). Yaşlı turizmi sağlık turizminin önemli dallarından biridir çünkü bakıma muhtaç insan sayısı her yıl artmaktadır. Günümüzde dünya nüfusunun yaklaşık %12,3’ünü yaşlılar oluşturmaktadır. 2050 yılında dünya genelindeki yaşlı nüfusunun 2,1 milyar olacağı tahmin edilmektedir (Bölüktaş, 2020, s. 2). Bu durum yaşlı turizmi çerçevesinde oluşan turizm hareketinde de artış olacağı anlamına gelmektedir.

Her ne kadar yaşlı turizminin tanımında genel bir görüş birliği olsa da tanımlarda geçen yaşın tam olarak kaç olduğu konusunda görüş birliği bulunmamaktadır. 3. yaşlı turizmi de denilen bu turizm türünün tanımlarında elli, elli beş, altmış veya altmış beş yaşlarının alt sınır olarak ifade edildiği görülmektedir (Akbaş vd., 2018, s. 712). Bu yaş gruplarına uygun olan ve ihtiyaçlarına karşılık veren, hayatlarına renk katabilecek

rekreasyon alanları, gezi turları, klinik oteller veya bakım evleri ve meşguliyet terapileri yaşlı turizminin sunduğu imkanlar arasında sayılmaktadır (Şimşek, 2016, s. 10).

1.5.2.4. Engelli Turizmi: Engellilik; bireyde bedensel veya ruhsal olarak, geçici veya sürekli, doğuştan veya sonradan (yaşlılık gibi) orta çıkan gerilemeler olarak tanımlanmaktadır (Denizli, 2023, s. 61). Literatürde "engelsiz turizm" veya "erişilebilir turizm" olarak da ifade edilen engelli turizm ise engelli insanların gerçekleştirmiş olduğu turizm faaliyetidir (Darcy ve Buhalis, 2010, s. 10).

Dünyada yaklaşık 1 milyar engelli insan bulunmaktadır ve bu sayı dünya nüfusunun yaklaşık olarak %15'ine denk gelmektedir. Bu yüzden, engelliler dünyadaki "en büyük azınlık" olarak adlandırılmaktadır (Eyder, 2023). Avrupa'da ise engelli sayısının yaklaşık 50 milyon olduğu, her sene 8 milyon engelli turistin en az bir kez yurtdışına çıktığı, 15 milyon engelli insanın kendi ülkesinde seyahat ettiği, 22 milyon civarında engelli insanın ise günübirlik turizm faaliyetinde bulunduğu belirtilmektedir (Zengin ve Eryılmaz, 2013, s. 52).

Eğlenmek, yeni yerler görmek veya tedavi olmak her insanın olduğu gibi engellilerin de ihtiyaç duyduğu durumlardandır. Bu yüzden hem ülkemizde hem de dünya genelinde engelli sağlık turisti potansiyelinin giderek büyüdüğünü söylemek mümkündür (Şengül ve Bulut, 2019, s. 54). Her geçen gün engelli sayısının artması ve ülkelerin engelli turizminden daha fazla gelir elde etmek istemesi sebebiyle engelli turizmi ile ilgili yapılan araştırmalar da son yıllarda artmaktadır (Bulgan, 2015, s. 121).

1.5.3. Kongre Turizmi:

Günümüzde farklı alanlarda uzman kişilerin birbirleriyle görüşmesi, birbirlerinin tecrübelerinden yararlanması, yapmış ve yapacak oldukları çalışmalardan haberdar olmaları önemlidir. Bu yüzden farklı illerden veya ülkelere uzmanlar uygun bir bölgede düzenlenen böyle toplantılarda bir araya gelirler. Düzenlenen bu toplantılar organize edildikleri bölgede turistik bir harekete sebep olmakta, bu durum da kongre turizmi kavramını ortaya çıkarmaktadır (Dölalan, 2008, s. 5). Bununla beraber kongre turizmi sadece kongre amacıyla düzenlenen toplantıları değil panel, seminer ve sempozyum gibi toplantıları da kapsamaktadır (Eren ve Alaşhan, 2020, s.

17). Dolayısıyla kongre turizmi; bireylerin bilimsel alanlarda bilgi ve görüş alışverişi yapmak için toplandıkları kongre, sempozyum, konferans ve panel gibi organizasyonları kapsayan alternatif bir turizm türü olarak tanımlanabilir (Pektaş ve Aydın, 2021, s. 74). Yapılan farklı tanımlarda kongre turizminin bir veya birkaç gün ile sınırlı olduğu veya katılımcı sayısının en az üç yüz kişi olması gerektiği gibi (Göral vd., 2021, s. 71) farklı noktaların vurgulandığı da görülmektedir.

Alternatif turizmin en temel prensiplerinden biri olan farklı turizm etkinlikleriyle turizmi mevsimsellikten kurtarmak (Şeyhanlıoğlu ve Kınır, 2021, s. 620) hedefi kongre turizmi ile sağlanabilmektedir. Çünkü kongre turizmi, turizmi yılın on iki ayına yayabilmekte böylelikle ülkelere istihdam olanakları sağlamakta ve diğer sektörler üzerindeki olumlu etkisiyle de ülke ekonomilerine önemli gelir getirmektedir (Kırıkçı ve Göktaş Kulualp, 2021, s. 80). Kongre turizmi ulaşım, konaklama, yiyecek ve içecek, spor ve eğlence gibi birçok sektörle yakın ilişki içerisinde (Arber, 2008, s. 2). Öztaş ve Polat (2021) kongre turizminin otuz yedi sektör üzerinde ekonomik olarak etkisi bulunduğunu ifade etmektedir (Öztaş ve Polat, 2021, s. 123). Ayrıca kongre turistlerinin diğer turistlerle kıyaslandığında üç kat daha fazla harcama yapması (Aymanıuy, 1997, s. 35) kongre turizminin ülke ekonomileri için önemini daha da artırmaktadır.

1.5.4. İnanç Turizmi:

“İnanç” kavramı son dönemlerde turizm alanında kendine sıkça yer bulmakta ve “dini turizm” çerçevesinde önemini artırmaktadır (Ayaz ve Eren, 2020, s. 285). İnsanoğlunun var olduğundan beri dini anlamda bir şeylere inanmakta olduğu ve çeşitli dinlere mensup olarak inanç toplulukları meydana getirdikleri görülmektedir (Kaya ve Kaya, 2022, s. 49). Tarihi örneklerden yola çıkarak din ile seyahat arasında bağlantılar olduğu bilinmektedir (Heydari Chianeh vd., 2018, s. 205) ve bu bakımdan insanlarda dini sebeplerden dolayı yer değiştirme hareketleri görülmesi eski zamanlardan itibaren karşılaşılan bir durumdur.

Öte yandan dünyada yaklaşık 1,6 milyar Müslüman, 2,2 milyar Hıristiyan, 14 milyon Musevi ve 2,9 milyar Budizm, Taoizm, Hinduizm vb. on dokuz farklı dine mensup insan bulunur iken sayıları az da olsa hiçbir dine inanmayan insanlar da vardır

(Demircan ve Çeken, 2022, s. 79). Yapılan bir araştırmaya göre ise her on kişiden sekizi kendini dini bir gruba ait hissetmektedir (Pew Research Center, 2012). Dolayısıyla insanlar dini bakımdan önemli sayılan eserleri görme, kutsal mekanlarda bulunma ve dini vecibe olarak bazı bölgeleri ziyaret etme konusunda isteklidir ve dolayısıyla inanç turizmi çerçevesinde bir turizm hareketi oluşmaktadır.

İnanç turizmin ne anlama geldiği konusunda farklı açıklamalar bulunmaktadır. Blackwell'e (2007) göre inanç turizmi; ziyaretçilerin dini olayları veya mekanları veya bunların teşvik ettiği sanat, kültür, gelenekler ve mimari gibi ürünleri deneyimleme fırsatına sahip olduğu belirli turizm yerlerine yapılan ziyaret olarak tanımlanabilir (Blackwell, 2007, s. 36). Shuo ve arkadaşları (2009) inanç turizminin yaygın olarak din turizmi veya hac turizmi gibi adlarla da anıldığını vurgular. Onlara göre inanç turizmi insanların bireysel olarak veya gruplar halinde hac, misyonerlik veya eğlence amacıyla seyahat ettiği bir turizm türü olarak tanımlanabilir (Shuo vd., 2009, s. 582). Turan (2020) ise manevi duyguların hâkim olduğu mekanları veya dini olarak önemli kabul edilen kişilerin türbe, yatır veya mezarlarının ziyaret edilmesini inanç turizmi kapsamında değerlendirerek bu turistlerin kendilerini çaresiz hissettiklerinde dayanak noktası arama, yaptıkları hatalardan arınma arzusu ve inandığı değerlere yaklaşma güdüsü gibi nedenlerden dolayı inanç turizmini tercih edebileceğini ifade etmektedir (Turan, 2020, s. 159). Kim ve arkadaşları (2020) dini yönelimli seyahatin tanımlayıcı özelliği göz önüne alındığında; bu turistlerin, maneviyat, tefekkür, huzur ve rehberlik gibi çağdaş, yüksek boyutlu arzuların yerine getirilmesini arayanlardan oluştuğunu vurgular (Kim vd., 2020, s. 192).

Yapılan çalışmalarda çoğu bilim adamı inanç turizminin en eski turizm türü olduğu konusunda hemfikirdir (Irfan ve Ali, 2021, s. 138). Bununla beraber turistlerin mensup oldukları dine göre ziyaret ettikleri mekân veya bölge farklılık göstermektedir. Dünyanın önde gelen inanç turizmi destinasyonları Suudi Arabistan Krallığı'ndaki Mekke, İtalya'daki Vatikan Şehri ve Filistin'deki Kudüs'tür (Sood, 2012). Tapınaklar ise, Çin, Singapur, Malezya, Vietnam, Tayvan, Hong Kong gibi ülkelerin vatandaşları için önemli yerlerdir (Ly ve Tan, 2023, s. 67).

1.5.5. Spor Turizmi:

Günümüzde birçok spor dalında ulusal ve uluslararası faaliyetler düzenlenmektedir. Pek çok insan bu faaliyetleri izlemek veya faaliyetlere katılmak için seyahat etmektedir. Sportif etkinlikler yapmak ya da izlemek amacıyla yapılan seyahatler ve bireylerin konaklama sırasında yapmış oldukları tüm serbest zaman faaliyetleri spor turizmi kapsamında değerlendirilmektedir (Duman vd., 2021, s. 385). Bu seyahatler yakın zamanda başlamış olan turizm hareketleri değil, Antik Roma'da da izine rastlanılan turizm hareketleridir (García Romero, 2013, s. 146). Ayrıca M.Ö. 3000 yıllarında Mısır'da güreş ve atıcılık, Sümerlerde okçuluk ve araba yarışı sporlarının yapıldığına dair kanıtlar bulunmaktadır (Tomay ve Değirmencioğlu, 2017, s. 10).

İster aktif katılımcı, isterse de pasif birer izleyici olsunlar (Weed, 2008, s. 2) spor turistleri gittikleri ülkelere önemli ekonomik yararlar sağlamaktadır. Bu alternatif turizm türü kapsamında her yıl harcanan milyonlarca dolar ülkeleri de özellikle uluslararası boyutta birçok organizasyon yapmaları için teşvik etmektedir. Çeşitli branşlarda düzenlenen ülkeler arası şampiyonalar, olimpiyat oyunları başta futbol olmak üzere çeşitli spor turnuvaları bu organizasyonları düzenleyen ülkelerin gelişimine katkı sağlamaktadır (Akyol, 2021, s. 178). Gelişim özellikle ekonomik gelir, alt yapı yatırımlarının artması, tanıtım ve sporun önemine yönelik farkındalığın artması şeklinde kendini göstermektedir (Kurtzman, 2005, s. 180). Özellikle büyük ölçekli spor organizasyonları düzenledikleri şehirlere kazandırdıkları yatırımlar sayesinde kentsel yaşama katkı sağlamaktadır (Karaca ve Beyhan, 2017, s. 38).

Birçok spor dalını bünyesinde barındıran spor turizmi kapsamlı bir turizm türüdür. Genel olarak turizm türlerinin kendi içlerinde de türlere ayrıldığı görülmektedir. Benzer şekilde spor turizmi; kış sporları turizmi, doğa sporları turizmi, su sporları turizmi, nostalji spor turizmi ve pasif katılımlı spor turizmi olarak beş temel kategoride değerlendirilmektedir (Özdilek ve Özkeskin, 2023, s. 8).

1.5.6. Ekoturizm

Pek çok ülke için vazgeçilmez bir gelir kalemi olan turizm, çeşitli sebeplerden dolayı zamanla farklı türlere ayrılmıştır. Yıllarca insanlar turizm çeşitleri arasından

daha çok kitle turizmini tercih etmişlerdir. Son yıllarda ise bu durum değişmiş, yaz aylarında yapılan tatiller yerini yılın 12 ayı yapılabilecek bir tatil anlayışına bırakmıştır. Deniz-kum-güneş üçlüsünden farklı turizm faaliyetleri arayışına giren turistler, şehirdeki yoğun ve sıkıcı yaşamdan kurtulmak, hem turizmi mevsime bağlı olmaksızın yaşamak hem de ziyaret edilen destinasyonunun kültürünü, doğal zenginliklerini yerinde yaşayıp bilgi edinmek için ekoturizme yönelmektedirler (Oda, 2021, s. 12).

Ekoturizm, kökeni Yunanca oikos (ev) ve logos (kelime)'a dayanan, organizmaları inceleyen ve bilimsel olarak ekoloji şeklinde adlandırılan kelimedenden türetilmiştir (Kasalak, 2015, s. 21). Alan yazında ekoturizmin farklı tanımlarına rastlamak mümkündür. Bununla birlikte ekoturizmin tanımı ile özelliklerinin birbiriyle eş anlamlı olarak kullanıldığı da görülmektedir (Oktay, 2019, s. 6).

Ekoturizm; ekolojik turizmin kısaltılmış halidir ve sürdürülebilir turizmin bir parçası olarak doğaya mümkün olduğu kadar az zarar vermek amacı taşıyan bir turizm dalı olarak ortaya çıkmıştır (Türk ve Tokmak, 2017, s. 106). Uluslararası Ekoturizm Derneği (TIES) ekoturizmi: *“çevreyi koruyan, yerel halkın refahını sürdüren, yorumlama ve eğitim içeren doğal alanlara yapılan sorumlu seyahat”* olarak tanımlanmaktadır (TIES, 2015). Blamey (1997) ekoturizmi kavramsal tanım açısından incelemiş, bilim insanlarının ekoturizm için yaptıkları tanımları derlemiş ve ekoturizmi *“Bir bireyin, evden 40 km'den daha uzak, nispeten bozulmamış bir doğal alan olduğunu düşündüğü yere seyahat ettiği bir deneyimdir; birincil amaç, manzarayı ve vahşi bitki ve hayvanları incelemektir”* (Blamey, 1997, s. 125) şeklinde tanımlamıştır. Hill ve Gale (2009) ise ekoturizme getirilen tanımlarda 3 kritik ifade olduğunu belirtmiştir, bunlar; *”doğayı temel alan, öğretici ve yerel halka gelir sağlaması”* ifadeleridir (Hill ve Gale, 2009, s. 4). Uluslararası Doğayı Koruma Birliği (IUCN) ekoturizmi, doğa kaynaklarına ve yerel halkın refahına saygı duyan çevreyi korumaya hem dolaylı hem de doğrudan olumlu etki sağlayan ve destinasyonun sürdürülebilir gelişimini destekleyen sorumlu bir seyahat türü olarak tanımlamıştır (IUCN, 2023).

Sorumlu bir turizm türü olarak kabul edilen ekoturizm, doğal ve kültürel kaynakların zarar görmemesini ve süreç içerisinde yerel halkın aktivitelerden en üst

derecede ekonomik yarar sağlamasını amaçlar (Sezer, 2022, s. 8). Başka bir ifadeyle ekoturizm, yerel toplumların ekonomik ve sosyal açıdan kalkınmasına katkı sunan, çevreye dost, doğayı deneyimlemeyi hedefleyen bir turizmdir ve öğrenmek, çalışmak veya çeşitli faaliyetlere katılmak için doğal alanlara yapılan seyahattir (Güzel Demirlenk, 2022, s. 1). Turizmde deniz-kum-güneş üçlemesi yerine yeşili ziyaret etmenin ve doğaya misafir olmanın ön planda tutulduğu ekoturizm faaliyetlerinde gezilen yerlerin korunması ve sürece yöre halkının da dahil edilerek ekonomik fayda sağlaması gerekliliği bulunmaktadır.

Tanımlar farklı olsa da ekoturizm konusunda hemfikir olunan bazı temel noktalar bulunmaktadır. Bu temel noktalar maddeler halinde şöyle sıralanabilir;

- Doğayı temel alması (ekoturistler doğal ortamlardaki doğal ve geleneksel kültürel değerleri gözlemliyor ve anlamaya çalışıyorlar)
- Biyoçeşitliliğin korunmasına yardımcı olması
- Yerel toplumların refahına katkıda bulunması
- Olumsuz çevresel ve toplumsal etkilerin azaltılması için hem turistlerin hem de yerel halkın aktivitelerini yönetmesi.
- Yenilenemez kaynakların çok fazla kullanımını gerektirmemesi
- Yerel halk için istihdam imkanlarının üretilmesini amaçlaması (Yücel, 2002, s. 2).

Ekoturizm kavramının daha birçok tanımına rastlamak mümkündür. Araştırmacılar tarafından yapılan tanımlarda sıklıkla vurgulanan bazı noktalar bulunmaktadır. Aşağıda, vurgulanan noktalar ve kaç araştırmacı tarafından vurgulandığı bilgisi sunulmuştur;

- Doğayı korumayı desteklemesi (33 araştırmacı)
- Öğrenme ve değerini bilme (25 Araştırmacı)
- Yerel halkın refahı (25 Araştırmacı)
- Yerel kültüre saygılı olmak (20 Araştırmacı) (Kabataş, 2020, s. 41).

1.5.6.1. Ekoturizmin Amacı ve İlkeleri

Turizm etkinliklerinin olumsuz etkileri sebebiyle; çevre dostu, doğal kaynakları korumayı da dikkate alan sürdürülebilirliği de göz önünde bulunduran nispeten yeni bir turizm türü olan ekoturizm giderek önemini artırmaktadır (Bilgiçli ve Ertürk, 2022a, s. 1112). Bu turizm türü sürdürülebilirlik ilkelerinden taviz vermeden, derin ve deneyime dayalı aktiviteler sağlamayı, turistlerin ve yerel halkın ihtiyaç ve beklentilerini karşılamayı hedefler (Zong vd., 2017, s. 14).

Ekoturizmin amacının en kısa şekliyle “ziyaret edilen yerlerde doğaya saygılı hareket etmek” olarak ifade etmek mümkündür. Bunun yanı sıra yerel halkın refahı, geçimini rahatlıkla sağlayabilmesi için gelir elde etmesi ve ekoturizm sürecinin arz yönünde aktif olarak bulunması da önemlidir (Yassin vd., 2010, s. 242). Ekoturizm; turizmi yılın geneline yaymayı, kısa vadeli karları değil uzun vadede kazanç elde etmeyi ve minimum sayıda turist gruplarıyla turlar düzenleyerek çevreye verilebilecek zararı en aza indirmeyi amaçlar (Kuter ve Ünal, 2009, s. 149-150).

Ekoturizmin amaçları genel olarak şu şekilde sıralanabilir;

- Turizmin geleneksel ve doğal çevreye verdiği zararın minimum düzeye indirilmesi
- Turistlere ve yerel halka eğitim verilerek doğanın ve sosyokültürel çevrenin korunmasının amaçlanması,
- Turizmin yerel halka kazanç getiren, yerel yönetim ve halkla eşgüdüm içinde gelişen ve sorumluluk gerektiren bir ticaret olarak özendirilmesinin sağlanması,
- Koruma altındaki alanların yönetimi için maddi kaynak ayrılması,
- Turizmin olumsuz etkisinin azaltılması amacıyla sosyokültürel ve doğal çevre için uzun dönem takip ve değerlendirme planlarının desteklenmesi
- Turizmin yerel halkın refahına katkıda bulunmasını sağlayacak bir anlayışla geliştirilmesi,
- Turizmin yörenin sosyal ve çevresel kapasitesini en üst seviyeye taşıyabilecek bir şekilde geliştirilmesi,

•Çevreyle duyarlı, bitki örtüsü ve yaban hayata saygılı bu turizmin alt yapı yatırımlarının hayata gerçekleştirilmesidir (Özkan Yürük, 2003, s. 69).

Swain (2014) e göre ekoturizm; bozulmamış ama çabuk bozulabilir ekosistemi korumanın, kırsal bölgedeki halkı kalkındırmanın, yoksul ülkelere gelir kazandırmanın, ekolojik farkındalık oluşturmanın ve turizmde sosyal farkındalık oluşturarak doğal güzellikleri gelecek nesillere aktarabilmenin yoludur. Bunları elde edebilmek için ekoturizmin ilkelerine uyulması gerekmektedir ve bu ilkeler şunlardır;

•Turizm destinasyonlarının insanlara verdiği huzuru bozan, doğa ve kültür üzerindeki her türlü olumsuz etkilerin en aza indirilmesi

•Biyolojik çeşitliliğin korunmasının önemi konusunda turistlere verilen eğitimin artarak devam ettirilmesi

•Sorumlu işletmelerin yerel kuruluşlarla ve yerel halkla verimli bir iş birliği içinde olması için teşvik edilmesi

•Doğal ve koruma altındaki alanların idare veya yönetimine doğrudan gelir sağlanması

•Yerel halk için ekonomik gelirin maksimize edilmesi

•Altyapının, fosil yakıtların kullanımını azaltabilecek ve çevreyi korumaya yardımcı olabilecek şekilde geliştirilmesi

•Biyolojik çeşitliliğin korunmasına katkı sağlanması

•Yerel halkın refahını sürdürmenin sürdürülebilir yollarının bulunması ve uygulanması

•Turist ve turizm endüstrisinin sorumlu davranışlarda bulunması

•Yenilenemeyen kaynakların mümkün olan en düşük miktarda kullanılması

•Bozulmamış doğal kaynakların korunmasının birincil amaç olarak görülmesi

•Yerel kültürün, flora ve faunanın korunması önemsenmesi (Swain, 2014, s. 93).

Honey (2008) ise sadece çevreyi korumanın ekoturizmi sürdürülebilir olmasına yetmeyeceğini ifade ederek ilkelerle hareket edilmesinin önemini vurgular ve ekoturizmin 7 tane ilkesinin olduğunu belirtir. Bu ilkeler şunlardır;

- Doğal alanlara seyahat
- Doğal alanlara minimum olumsuz etki
- Çevre bilinci oluşturulması
- Doğal bölgelerin korunması için doğrudan finansal teşvik verilmesi
- Yerel halka finansal destek sağlanması
- Yerel kültüre saygı gösterilmesi
- Bio-çeşitliliğin korunması (Honey, 2008, ss. 29-30).

1.5.6.2. Ekoturizmin Özellikleri

Ekoturizm; doğayı ve kültürel mirası korumayı amaçlayan, bireysel veya az sayıdaki gruplar halinde yapılan, yerel halkın ekonomik faydasını gözetilen ve ziyaret edilen yerlerle ilgili olarak ziyaretçilerin bilgilenmesini hedefleyen sorumlu bir seyahat ve ziyarettir (Kaypak, 2012, s. 14). Başka bir ifadeyle ekoturizm çevrenin herhangi bir zarar görmemesi hassasiyetine dayanan ve gezerken öğrenmeyi hedefleyen bir turizm türüdür (Buckley, 2004, s. 5).

Doğal ortamda yapılan ekoturizm, turistler ile yerel halk arasında etkileşim oluşturmakta ve yerel güvenin oluşmasına katkı sağlamaktadır (Demirbulat, 2018, s. 49). Bu turizm türünde öğrenerek seyahat etmenin yanı sıra yerel halkın yaşam biçimi ve kültürel değerleri deneyimlenebilir. Bu etkileşimin ve güvenin artarak devam etmesi için ekoturizm faaliyetlerinin artırılması, çeşitlenmesi veya zenginleştirilmesi gerektiği söylenebilir ancak bunlar yapılırken ekoturizmin özelliklerine uygun hareket edilmelidir (Arkwright ve Kaomaneng, 2018, s. 8).

Ekoturizmin özellikleri şöyle ifade edilebilir;

- Ekoturizmin merkezinde doğa vardır. Ekoturizm doğal kaynakları korur ve turizmin çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltır

- Ekoturizm bölge halkının refahını önemser. Halk bölgeye özgü ürün ve hizmetleri turistlere sunarak ekonomik gelir elde eder. Bölge halkının ürün ve hizmetleri sunarken “yerel” kavramının dışına çıkmaması gerekir

- Ekoturizm “sürdürülebilir” olmayan veya “sürdürülebilirliğe” zarar veren anlayış, ürün ve kaynak kullanımına karşıdır

- Ekoturizm biyolojik çeşitliliğin korunması için çaba harcayan turistler tarafından tercih edilir. Bu turistler genel olarak eğitim seviyesi yüksek ve ekonomik durumu iyi olan insanlardır (Petrica, 2018, s. 227).

Rahemtulla ve Wellstead (2001) ise ekoturizmin özelliklerini maddeler halinde şöyle sıralamışlardır;

- Eşsiz, ulaşılabilir bir doğa alanı gerektirir
- Pozitif çevre ahlakını teşvik eder
- Doğal kaynakları bozmaz, doğal çevrenin tüketici erozyonuna uğramasına karşıdır ve uzun vadede güvenliğini savunur
- Dışsal değerlerden ziyade içsel değerlere odaklanır; tesisler ve hizmetler cazibe merkezi haline gelemez, asıl amaç olamaz; bunlar amaç değil araçtır
- İnsanlara değil çevreye yöneliktir
- Yerel toplulukların turizm sürecine aktif olarak katılmasını sağlar
- Memnuniyet düzeyi, heyecan arama veya fiziksel başarı ile değil eğitim ve takdir açısından ölçülür
- Önemli bir ön hazırlık ve hem liderlerin hem de katılımcıların derinlemesine bilgi sahibi olmalarını gerektirir
- Yerel halk için istihdam ve girişimcilik fırsatları sağlar (Rahemtulla ve Wellstead, 2001, s. 7).

1.5.6.3. Ekoturist

Turizmin doğal güzellikler üzerinde yıpratıcı bir etkisinin olduğu bilinmektedir. Bu etkinin azaltılması düşüncesine dayanan ekoturizm ise son yıllarda pek çok insan

tarafından tercih edilmektedir. İnsanların bu tercihi ekoturist kavramını doğurmaktadır. Ekoturisti kısaca “ekoturizm anlayışıyla seyahat eden kişiler” olarak tanımlamak mümkündür. Teorik olarak ekoturist, “*çevreye duyarlı olan turisttir*”, işlevsel bir tanımlama olarak ise ekoturist, “*ziyaretleri sırasında en az bir doğa temelli turizm faaliyetini üstlenen ziyaretçi*” olarak tanımlanmaktadır (Erdoğan, 2014, s. 17). Bununla beraber ekoturist için farklı tanımlamalar da yapılmıştır.

Ekoturist veya doğa gezgini olarak adlandırabileceğimiz kişiler; eğlenmek, öğrenmek ve kırsal bölgelerin doğal güzelliklerine ve yerel halkın kültürlerine duydukları ilgiden dolayı bu bölgeleri bireysel veya küçük gruplar halinde ziyaret eden insanlardır (Swain vd., 2008, s. 20). Ekoturistler, ziyaret edilen bölgenin kültürüne ve gelişimine ilgi duyar ve bu bölgenin sürdürülebilir geleceği ilgili olarak hem bilgi sahibi olmak hem de bu destinasyona ve burada yaşayan insanlara katkıda bulunmak ister. Ekoturistler, kitle turizmini tercih eden kişilerle karşılaştırıldığında; yaş ortalaması bakımından daha yaşlı, daha eğitilmiş ve daha yüksek gelire sahip ve harcama yapmaya da daha meyilli kişilerdir (Sharpley, 2006, s. 13).

Ekoturizmin farklı tanımlarına rastlanıldığı gibi ekoturist kavramının da evrensel ve tek bir tanımının yapılmasının zor olduğu söylenebilir. Bunun sebebi farklı tipte ekoturistlerin olması olabilir. Sheena ve arkadaşları 2015 yılında biyoçeşitlilik açısından çok önemli bir yer olan ve Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO) Dünya Mirası Listesinde yer alan Malezya’daki Kinabalu Parkı ziyaret eden ekoturistler ile ilgili bir çalışmada üç tip ekoturist olduğunu belirtmişlerdir. Doğa turizmini seven ve doğaya zarar vermeyen faaliyetlerde bulunan "yeşil turist" olarak tanımlanan ekoturistler; yapısal ekoturist, sert ekoturist ve yumuşak ekoturist olarak ifade edilmiş ve tiplerine göre ekoturistlerin özellikleri şu şekilde açıklanmıştır;

- Yapısal ekoturist;

Flora ve faunayı deneyimlemek ve öğrenmek isterler. Ziyaretlerini seyahat acentesi aracılığıyla yapmayı tercih ederler. Seyahat ederken rahatlığı önemseyen yapısal ekoturistler, uygun bir konaklama yeri olmadığı zaman, kırsal bölgelere yaptıkları geziden sonra başka yerlerde gecelemeği tercih ederler

- Sert ekoturist;

Kendi seyahat düzenlemelerini yaparlar. Uygun bir konaklama yeri olmasa bile, ıssız bir yerde çadır kurarak gecelemekten çekinmezler

- Yumuşak ekoturist;

Rezervasyon yaptırdıkları tur paketi kapsamında seyahat acentesinin hazırladığı gezinin bir parçası olarak doğa güzelliklerini görmek isterler. Uygun ulaşım ve konaklama imkanları bulunması halinde bireysel olarak kırsal bölgeleri ziyaret etmek isterler (Sheena vd., 2015, s. 5).

Benzer bir şekilde Weaver ve Lawton (2002) 37 madde üzerinden yaptıkları analiz sonucunda üç tip ekoturist olduğu bulgusuna ulaşmışlardır. “*Daha sert*” ekoturistlerin; çevresel bağlılığı kuvvetli ve vahşi doğaya duydukları sevgi tutku derecesindeyken, “*daha yumuşak*” ekoturistler ise her iki konuda da çok daha az kararlıdır. Diğer iki ekoturist tipiyle karşılaştırıldığında, “*yapısal*” ekoturistler güçlü adanmışlık özelliği gösterebilir de rehber ile tura çıkma, hizmetler ve tesisler açısından istekleri dikkate alındığında kitle turizmine de yatkın olduğu görülmüştür (Weaver ve Lawton, 2002, s. 273).

Alan yazında üç tip ekoturistin olduğu belirtilmiştir. Bununla beraber ekoturistlerin sosyo-demografik özellikleri incelendiğinde, ekoturistlerin tip bakımından farklı özellikleri olduğuna dair herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Genel olarak ekoturistlerin sosyo-demografik özellikleri şu şekilde ifade edilebilir;

1. Ekoturistlerin yaş ortalaması otuz beş ile elli dört arasındadır,
2. Kadınlar ve erkekler eşit oranda ekoturizm faaliyetlerine katılmaktadır,
3. Ekoturistlerin %82’si lisans mezunudur,
4. Aile yapısı bakımından genel turistlerle aralarında anlamlı bir farklılık yoktur,
5. Ekoturistlerin %60’ı çift kişilik küçük gruplar halinde seyahat etmeyi tercih ederken, %15’i ailesiyle, %13’ü ise tek başına ekoturizm faaliyetlerine katılmayı tercih etmektedir,

6. En az bir kez ekoturizm faaliyetlerine katılan ve deneyimli olarak kabul edilen ekoturistlerin %50'si sekiz ile on dört gün aralığında seyahatleri tercih etmiştir,

7. Deneyimli ekoturistler genel turistlere kıyasla daha çok harcama yapma eğilimindedirler. Ekoturistlerin yaklaşık dörtte biri, 1001 ile 1500 Amerikan doları haralayabilmektedir,

8. Ekoturistlerin en çok önemsedikleri unsurlar; ıssız, sessiz doğal ortamlar, yaban hayatını gözlemleyebilme, uzun yürüyüşler ve kır yürüyüşleridir (TIES, 2000).

Ekoturistler farklı sebeplerden dolayı ekoturizmi tercih edebilirler. Ekoturistleri ekoturizm için motive eden unsurlar Tablo 1.1'de sunulmuştur.

Tablo 1.1: Ekoturizm motivasyonları (Turker ve Cetinkaya, 2007, s. 85).

Ekoturizm Motivasyonları			
Sıra	Motivasyonlar	Sıra	Motivasyonlar
1	Vahşi ve bozulmamış doğa	13	Kültürel faaliyetler
2	Göller ve nehirler	14	Açık eğlenceleri
3	Kırsal alanlar	15	Yerel el sanatları
4	Okyanusu kıyısı	16	Aktif işyeri ortamını değiştirme
5	Basit yaşam biçimleri	17	Kendini yeniden keşfetme
6	Tarihi yerleri ziyaret	18	Tarihi yerler ve parklar
7	Benzer ilgi alanlarındaki insanlarla tanışmak	19	İndirimli ücretler
8	Yeni yaşam biçimleri yaşamak	20	Heyecanlar
9	Fiziksel olarak aktif olma	21	Müzeler ve sanat galerileri
10	Dağlar	22	Makul fiyatlarla konaklama
11	Milli ya da bölgesel parklar	23	Hayatın zorluklarından kaçış
12	Sınırlı zamanda oldukça çok yeri gezme	24	Maceracı olmak

1.5.6.4. Ekoturizm Türleri

Turizm; insanların maddi durumlarının ve yaşam standartlarının iyileşmesi, ulaşımın kolaylaşması, iletişim ve teknoloji alanlarındaki gelişmeler sayesinde hızla büyümeye devam etmektedir (Akın Acuner, 2006, s. 1). Her yıl milyonlarca insan tatil

yapmak amacıyla seyahat etmekte ve bu durum turizm sektörünün hem Türkiye’de hem de tüm dünyada gelişmesine ve çeşitlenmesine neden olmaktadır (Gül, 2017, s. 45). Ayrıca eğitim seviyesindeki artışa paralel olarak turistlerin de profilleri değişmiş; çevre ve doğa bilinci artmış, turizm talepleri farklılaşmıştır (Saf, vd., 2017, s. 107). Bununla birlikte turizmin çevreye vermiş olduğu zarar insanların tatillerinde tercih edecekleri ülkelerden beklentilerini etkilemektedir. Dünya genelinde turistlerin, ziyaret etmeyi düşündükleri ülkede doğanın korunmasına ne kadar duyarlılık gösterildiğini araştırdıkları gözlemlenmektedir (3. Turizm Şurası, 2017, s. 41). Bundan dolayı ülkeler çevreye duyarlı ve sürdürülebilir merkezli ekoturizm türlerine önem vermektedir. Ekoturizm hala yeni bir kavram olarak görülebilir ancak insanlar bu turizm türü kapsamında değerlendirilen faaliyetlerin bir kısmını yüzlerce yıldır yapmaktadır (Küleççi ve Bulut, 2012, s. 176). Başlıca ekoturizm türleri; bisiklet turizmi, balon turizmi, sualtı dalış, kamp ve karavan turizmi, mağara turizmi, atlı doğa yürüyüşü, yayla turizmi, av turizmi, botanik turizmi, yaban hayatı gözlemciliği, olta balıkçılığı, trekking, kuş gözlemciliği, dağcılık, akarsu turizmi, yamaç paraşütü ve ekolojik tarım ve çiftlik turizmi olarak ifade edilebilir.

1.5.6.4.1. Bisiklet Turizmi

Şehirlerde sürekli artan insan nüfusu ve buna bağlı olarak artan motorlu araç sayısı; çevre kirliliği, gürültü kirliliği, hava kirliliği, trafik sıkışıklığı ve strese neden olmaktadır. Motorlu taşıtların yerine başta bisiklet olmak üzere alternatif araçların tercih edilmesi; kentsel hareketlilik, çevresel ve sosyal sorunların çözümüne önemli katkı sağlayacaktır (Aylan, 2021, s. 1390).

Bisiklet, doğaya zararı olmayan bir ulaşım aracı olmasının yanında bir turizm türü olarak da kabul edilmektedir. Turistlerin boş vakitlerini değerlendirmek için tercih ettikleri bisiklet turizmi, günübirlik veya daha uzun süreli turlar şeklinde planlanan spor, tatil ve eğlence amacıyla gerçekleştirilen bisiklet aktiviteleri olarak tanımlanmaktadır (Lamont, 2009, s. 11). Faults ve arkadaşları (2006) bisiklet süren bir kişinin bisiklet turisti olarak değerlendirilebilmesi için, son on iki ay içinde tatil yapmış ve son tatilinde ulaşım aracı olarak bisiklet kullanan on dört yaş ve üstü olması gerektiğini belirtmektedir (Faulks vd., 2006, s. 15).

Ulaşım, spor yapma ve sağlıklı olma amacıyla kullanılabilen bisiklet, ekoturizm alanında da sıklıkla talep gören bir araçtır. Temiz hava etkinliği, macera ve farklı aktiviteler arayışı, bisiklete binen insan sayısının artmasına katkı sağlamaktadır (Türkay ve Atasoy, 2021, s. 51). Ücretsiz ve zevkli olması, her yaş grubundan kişilerin faydalanabilmesi bisiklet turizmini toplumun her kesiminden talep görmesine yol açmaktadır. Derneklerin, üniversitelerin ve özel kuruluşların organize ettiği bisiklet turizmine yönelik etkinlikler ve festivaller ile geçmiş yıllarda ülkemizde insanların çok az bilgi sahibi olduğu bu turizm türü ile ilgili bilinç oluşmaya başlamıştır (Demirbaş ve Bayram, 2023, s. 63). Günümüzde artık daha fazla insan bisiklet turizmini tercih ederek doğa ile iç içe bisiklet turlarına katılmak, yeni yerler keşfetmek ve rutin hayatın dışına çıkmak istemektedir. Ayrıca; farklı insanlarla tanışma, doğayı keşfetme, psikolojik olarak rahatlama bisiklet turizminin önemli seyahat motivasyonları arasında sayılabilir (Türkmen ve Gökdemir, 2021, s. 29).

1.5.6.4.2. Balon Turizmi

Balon turizmi; turistlere egzotik bir bölgeyi havadan, daha geniş ve güzel açıyla, heyecan verici bir şekilde izleme imkânı veren, kısmen riskli ve tehlikeli deneyimlerden biridir (Can ve Üst Can, 2019, s. 190). Balon turizmi ile ulaşılması zor, yüksek yerleri ve bölgenin genel manzarasını havadan görmek mümkündür. Ülkemizde özellikle Nevşehir-Kapadokya bölgesinde, otuz bir işletme ve iki yüz altmış balonla (Öztürk vd., 2019, s. 498) hizmeti sunulan balon turizmi pahalı bir turizm türü olarak kabul edilmektedir. Dünya genelinde de talep gören balon turizminin bazı ülkelere göre fiyat ve yer bilgileri Genç ve Şengül (2016) tarafından araştırılmıştır.

- Gstaad-İsviçre: Her yıl ocak ayında Chateaud'oex Uluslararası Balon Festivali düzenlenmektedir. Bu kapsamda katılımcılar kişi başı saatlik altı yüz dolar ile İsviçre Alplerini havadan izleme şansı bulmaktadır

- Serengeti-Tanzanya: UNESCO Dünya Mirası Listesinde bulunan Serengeti Milli Parkını balonla gökyüzünden ziyaret etmek mümkündür. Balon safarisi olarak adlandırılan bu etkinliğin saatlik bedeli beş yüz dolardır.

- Masai Mara-Kenya: Kenya'daki yaban hayatını balon turlarıyla gözlemlemenin ücreti kişi başı saatlik dört yüz elli dolardır

- Loire Valley-Fransa: Loire Valley'de bulunan kaleleri, Fransa'nın ünlü üzüm bağlarını ve Nivernais Kanalı'nı havadan kişi başı saatlik dört yüz dolar ödeyerek izlemek mümkün olmaktadır (Genç ve Şengül, 2016, s. 883).

Balonu turizmi, Türkiye'de 1990'lı yılların başından itibaren artan talep sebebiyle sürekli büyüyen, katma değeri yüksek ekonomik kazanç sağlayan, önemli kaynaklardan biridir ve özellikle Kapadokya Bölgesi'nde gerçekleştirilen bir turizm faaliyetidir (Altaş ve Acar, 2017, s. 35). Kapadokya'da balona binme fiyatları ise mevsime göre değişmekle birlikte ortalama iki yüz elli avrodur.

1.5.6.4.3. Mağara Turizmi

Mağara; yüzey açılımları olan ve en az bir insanın sürünerek girebildiği genişlik ve yüksekliğe sahip olan yer altı boşluklarına denir (Akpınar Külekçi ve Sezen, 2018, s. 67). Yer altında oluşan ve büyük boyutlara ulaşabilen mağaralar, farklı damlatışı formlarına sahip olan büyük yer altı boşluklarıdır. Mağaralar birkaç metre veya kilometrelerce uzunlukta olabildiği gibi çok uzun derinlikte veya yükseklikte olabilir. Mağaralar tarih boyunca insanlar tarafından değişik amaçlarla kullanılmışlardır. Mağaraların geçmişte insanlar tarafından barınak ve ibadethane olarak kullanılmış oldukları bilinmektedir (Zeybek vd., 2018, s. 364). Bunun yanında günümüzde mağaralar turizmde yararlanılan doğal kaynaklardan biri olarak kabul edilmektedir.

Dünya genelinde birçok turisti cezbetmekte olan mağaralar önemli turizm destinasyonlarıdır. Ekoturizmin bir unsuru olarak mağara turizmi son yıllarda adından sıkça bahsedilmeye başlanan bir turizm çeşididir. Mağaraların turizm açısından en önemli özelliği; mağara ortamında damlama, akma, buharlaşma, durgun su ortamı gibi çökme mekanizmaları sebebiyle oluşan şekillerin renk, biçim, yoğunluk ve boyutları bakımından ortaya koyduğu görsel zenginliktir (Akdağ, 2013, s. 183). Ayrıca sarkıt, dikit ve traverten gibi güzelliklere sahip olan ve bu özelliği sebebiyle doğa turizmi kapsamında da değerlendirilebilen mağaralar, tarihte ibadet ve yerleşim yerleri olarak kullanılması sebebiyle kültür ve inanç turizmi kapsamında da ziyaret edilmektedir (Tuna, 2022, s. 1831).

Mağara turizmi, turizm çeşitlendirilmesi kapsamında ülkemizde de giderek ilgi gören bir turizm türüdür (Yurcu ve Kasalak, 2016, s. 48). İnsanlar genel olarak mağaraları kaya formları, mineraller, doğal su kaynakları, manzara, macera, eğlence, eğitim ve tıbbi sebeplerle ziyaret etmektedir (Kim vd., 2008, s. 300). Bununla beraber yer yüzünde pek çok mağara olmasına rağmen, bunların hepsinin turistik amaçlarla ziyaret edilebileceğini söylemek mümkün değildir. Turizm amacıyla kullanılacak mağaraların özellikleri şunlardır;

- Korunması gereken şekil ve canlı bulunmaması
- Ziyaretçilerin can güvenliğini tehlikeye atacak riskler taşımaması
- Kullanıma bağlı yerel ve bölgesel kirlenmenin oluşmaması
- İlgi çekici mağara içi şekil ve yapıların bulunması
- Mağaranın fiziki olarak, insanların rahatlıkla gezmelerine imkân tanıyacak boyutlarda olması
- Ana yollara ve büyük yerleşim yerlerine uzak olmaması
- Mağara çevresinde destek ünitelerin konumlandırılabilmesi ve çevre düzenlemesinin yapılabileceği uygun arazinin bulunması (Arpacı Özgür vd., 2012, s. 62).

1.5.6.4.4. Atlı Doğa Yürüyüşü

Uzun yıllardan beri insanlar atları askeri, ticari veya kişisel amaçlarla binek hayvanı olarak kullanmaktadır. Günümüzde kırsal bölgeler dışında atlardan, turizm sektörü de dahil olmak üzere eğlence amacıyla yararlanılmaktadır. At biniciliği diğer rekreasyon faaliyetleri gibi bir turizm ürünü olarak turistlere sunulmasının yanı sıra bir endüstri haline gelmiştir. “*Uzman kayak, sörf ve dalış turizmi endüstrileri olduğu gibi, artık bir uzman at turizmi endüstrisi bulunmaktadır*” (Ollenburg, 2005, s. 47).

Bir turizm faaliyeti olarak ata binme; turistler tarafından sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışında gerçekleştirilen tüm binicilik faaliyetleri olarak tanımlanmaktadır (Tolls ve Carr, 2021, s. 1258). Atlı doğa yürüyüşü ise; bir ormanda, tarlada veya kumlu bir sahilde at üzerinde yürüyüş yapmayı ifade eder (Matsuura vd., 2011, s. 66).

Eğlenceli olmasının yanı sıra doğanın içinde ve doğaya zarar vermeden yolculuk etme imkânı bulan turistler çevredeki doğal güzellikleri deneyimleme fırsatı bulurlar.

Atlı doğa yürüyüşünün temiz havayı teneffüs etmenin yanı sıra duyuşsal ve kas-iskelet sistemine de faydası olduğu; açık havada, doğa ile iç içe yapılan bu turizm türünün insan psikolojisi üzerinde de olumlu etkilerinin olduğu belirtilmektedir (Villafaina vd., 2019, s. 2198).

Sürdürülebilir ekoturizm kapsamında değerlendirilen ve Türkiye’de özellikle Kapadokya bölgesinde görülen (Kaya ve Yıldırım, 2020, s. 130) atlı doğa yürüyüşü ile ilgili literatürde sınırlı sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Genellikle üniversite mezunu, bekar ve yirmi altı ile otuz beş yaş aralığındaki farklı meslek gruplarındaki insanlar tarafından tercih edilen (Belber ve Erdoğan, 2019, s. 1161) bu turizm türünün; bitki örtüsünün zarar görmesi, atların ayaklarının iz derinliğinin ve genişliğinin yol açtığı toprak sıkışması, toprak erozyonu ve yabancı ot türlerinin ortaya çıkması gibi olumsuz yönlerinin olduğu da ifade edilmektedir (Newsome vd., 2002, s. 55).

1.5.6.4.5. Yayla Turizmi

Yaylalar yüksek bölgelerdeki düzlüklerdir. Özellikle yaz aylarında sıcağtan kaçan insanların giderek temiz ve serin havayı teneffüs edip çeşitli faaliyetlerde bulunduğu, sonbahar aylarında ise ayrılarak yaşadıkları il veya ilçe merkezlerine döndükleri yaylalar (Akyol ve Çalık, 2022, s. 301) son yıllarda turizm açısından da dikkat çekmiş ve yayla turizmi orta çıkmıştır.

Geleneksel kırsal yaşam ortamıyla, ekoturizm özellikleri gösteren yaylaların yollarının yapılması, elektrik götürülmesi ve birçok yaylaya telefon ve internet hatlarının bağlanması ile yaylaların ulaşım ve bazı altyapı sorunlarının çözülmesi yerli ve yabancı turist gruplarının yayla turizmini tercih etmesinde etkili olmuştur. Küçük gruplardan oluşan, geniş zamanlara yayılan ve sabit olmayan programlarla (Bilgiçli ve Ertürk, 2022b, s. 1117) yayla turizminin sunduğu pek çok ekoturizm etkinliği yapılabilmektedir.

Yayla turizmi, çevrenin ve doğal zenginliklerin özenle korunduğu, sportif faaliyetleri de amaç edinmiş bir turizm türü olarak bilinmektedir ve çeşitli kış sporları, trekking, atlı doğa yürüyüşü, manzara izleme ve fotoğraflama, kamping, bitki ve ağaç

fotoğrafçılığı, avcılık ve göl olan yaylalarda balıkçılık gibi birçok turizm etkinliğine imkân sağlamaktadır (Ekşioğlu ve Zeybek, 2021, s. 1304).

1.5.6.4.6. Av Turizmi

Avlanma eylemi, insanlık tarihi kadar eskidir. Avcılık; yaban hayatı açısından evcil sayılmayan hayvan türlerinin nüfusunu dengede tutmak, onların etini yemek veya verebilecekleri zararı önlemek amacıyla canlı veya ölü olarak ele geçirilmesi amacıyla yapılan bir faaliyet (Büyükarıkın, 2018, s. 163) olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde ise avlanma sadece açlığını giderme olgusu olmaktan çıkmış, güç ve yetenek gösterisi, bir araya gelerek keyifli zaman geçirme faaliyeti halini almıştır (Özer, 2022, ss. 4-5).

Avlanma faaliyetleri, insanların doğadan uzaklaşması ve şehirleşme sonucunda turistik bir faaliyet şeklinde, farklı yaş grupları arasında (Matilainen vd., 2016, s. 203) devam etmektedir. Av turizmi; av ve yaban hayatı kaynaklarının, yetkililerin denetimi altında yerli ve yabancı avcılarının kullanımına sunulmasını, bu kaynakların rekreasyonel ve turistik yönlerden değerlendirilerek gelir elde etmeyi amaçlayan alternatif bir turizm türüdür (Dağlıoğlu vd., 2019, s. 291). Giderek ilgi çeken av turizminde artan talebi karşılayabilmek için, birçok coğrafi bölgede farklı hayvan türlerinin kontrollü bir şekilde av turizmine açıldığı görülmektedir (Akkuş ve Şimşek, 2019, s. 56).

Zengin faunası ve florası olan ve elverişli avlalara sahip olan bölgeler av turizmi açısından önemli gelirler elde edebilir (Özer, 2020, s. 72). Bununla beraber kaynakların sürdürülebilir olarak kullanılması anlayışının olmadığı yerlerde av turizminin geleceği ciddi sorunlarla karşılaşabilir (Nygård ve Uthardt, 2011, s. 384) çünkü bilinçsiz avlanma, yanlış tarım ilacı kullanımı ve kirlilik yaban hayvanlarının neslini tehlikeye atmaktadır (Oğurlu, 2008, s. 60).

1.5.6.4.7. Botanik Turizmi

Botanik turizmi; belirli bir bölgede yetişen farklı türde bitkileri görme, inceleme ve bitkilere karşı duyulan merak ve keşfetme arzusu ile gerçekleştirilen bir turizm türüdür (Öztürk, 2016, s. 29). Botanik turizmi endemik bitkileri tanımak ve araştırmak amacıyla gerçekleştirilen bir ekoturizm faaliyeti olmasının yanı sıra, günümüzde özel sebeplerle bazı kent merkezlerinde oluşturulan botanik bahçelerinin gezilmesi

şeklinde de uygulanabilmektedir (Ray vd., 2019, s. 465). Bu yüzden botanik turizmini tercih eden turistlerin ulaşım ile ilgili nadiren sorun yaşadıklarını ve bu durumun onların botanik bahçelerindeki aktivitelere katılımını teşvik ettiğini söylemek mümkündür (Çarbuğa ve Pekerşen, 2017, s. 28).

Bitki müzesi olarak da isimlendirilen botanik bahçeleri; nadir bulunan, herhangi bir özelliği ile ön plana çıkan, bazı hastalıkların tedavisinde kullanılabilen ve yiyecek olarak tüketilen bitkileri bünyesinde barındırarak, ziyaretçilerinin onları görmek, fotoğraflamak ve bunu yaparken de yörenin özelliklerini görerek tanıma fırsatı vermesi dolayısıyla ekolojik temelli turizmin önemli bir dalıdır (Irmak ve Yılmaz, 2008, s. 100). Ekoturizmin bir alt bölümünde bulunan botanik turizmi, son yıllarda biyolojik çeşitliliğe daha fazla önem verilmesiyle sayıları sürekli artan ziyaretçilerinin iyi vakit geçirmelerini sağlayarak onlarda huzur, heyecan, ilham ve esenlik gibi duygular oluşturmaktadır (Çorbacı vd., 2022, s. 57).

Botanik turizmi, eğlenceli ve öğretici olmasının yanı sıra sağlığa olan olumlu etkisi ile de bilinmektedir. Psikolojik ve fizyolojik açıdan sağlığa faydalı olan botanik bahçeleri özellikle bazı hastalıkların tedavisine olumlu katkı vermektedir (Başarangil ve Tokatlı, 2016, s. 209). Bu yüzden botanik bahçelerinin ziyaretçilerinin motivasyonları ve davranış özellikleri sağlık turizmi açısından da incelenebilir.

Turist profili açısından bakıldığında, botanik ziyaretçiler ve turistler otuz beş ile elli dört yaş aralığında, genellikle üniversite mezunu, ortalamanın üzerinde kazancı olan ve doğa, kültür ve gastronomiye ilgi duyan kişilerdir; bu yüzden uluslararası turizmde botanik turizm amaçlı seyahat edenlerin oranı küçük olsa da harcamadaki oranları daha yüksektir (Eminağaoğlu ve Beğen, 2015, s. 96).

1.5.6.4.8. Yaban Hayatı Gözlemciliği

Özel ilgi turizmi kapsamında değerlendirilen turistik faaliyetlerden biri olan yaban hayatı gözlemciliği, önemli bir ekoturizm faaliyetidir ve doğa merkezli turizm endüstrisinin vazgeçilmez bir parçasıdır (Genç ve Seven, 2020, s. 3066). Yaban hayatı gözlemciliği kısaca yaban hayatının turistik bir amaçla gözlenmesi ve fotoğraflanmasıdır (Batur, 2013, s. 600). Buradaki eylemin pasif bir gözlemeleme olmadığı, bu turizm türünde; kuşları, memelileri, balıkları, kelebekleri ve yusufçukları

gözlemlemenin yanı sıra beslemenin de söz konusu olduğu vurgulanmaktadır (Lee ve Scott, 2011, s. 330).

Ekolojik anlamda, yaban hayatı kavramı bir bölgede insan müdahalesi olmadan yaşayan bitki ve hayvanların oluşturduğu hayat birliği olarak anlaşılır. Yaban hayatı kavramı evcil olmayan ve doğada özgür bir şekilde yaşayan tüm hayvan türlerini kapsar. Dolayısıyla bazı uygulamalarla şehir parklarını, evlerin ve okulların bahçelerini, kısaca yeşil alanları çeşitli yaban hayatı türlerinin ziyaret edebileceği veya barınabileceği ortamlar haline getirmek mümkündür (Oğurlu ve Suri, 2021, s. 907). Ancak buradaki kritik nokta yaban hayvanlarını herhangi bir zarar görmemesidir. Çünkü yaban hayatı gözlemciliği faaliyetinde en temel unsur, yaban hayatının korunmasıdır. Yaban hayatı gözlemciliği, bilinçli bir şekilde ve kurallara uygun olarak yapılması halinde her yönden olumlu pek çok etkisi olan bir turizm türüdür. Bir taraftan ülkenin yaban hayatını koruyup geliştirirken, diğer taraftan da yöre için önemli bir maddi kaynak oluşturmaktadır (Orhan ve Karahan, 2010, s. 36).

En hızlı büyüyen açık hava rekreasyon faaliyetlerinden biri olarak gösterilen yaban hayatı gözlemciliği turistler açısından her zaman tatmin edici olmayabilir. Çünkü doğa tahmin edilmezdir. Bu yüzden görülmesi, gözlemlenmesi umulan yabani hayvanlar beklenildiği anda ziyaretçilerinin karşısına çıkmayabilir. Doğanın öngörülemezliği bağlamında, şans ve sabır yaban hayatı gözlemciliği için vazgeçilmez faktörler olarak görülmektedir (Margaryan ve Wall-Reinius, 2017, s. 406).

1.5.6.4.9. Olta Balıkçılığı

İlk çağlardan günümüze kadar her dönemde balık avlayan insanlar öncelikle kendi açlığın gidermek istemiş, daha sonraları ise bu eylem bir ticarete dönüşmüştür. Olta balıkçılığında ise balıkların ticari amaçlarla avlanması söz konusu değildir. Hoşça vakit geçirmek ve dinlenmek, maddi kazanç elde etme beklentisi olmaksızın kişisel kullanım veya avla-bırak yöntemiyle balık yakalanması hedeflenir (Çullu Kaygısız vd., 2021, s. 341). Olta balıkçılığı, düzenlenen ulusal ve uluslararası turnuvaların da etkisiyle tüm dünyada giderek yaygınlaşmıştır (Bezirgân, 2019, s. 448) ve oluşan insan hareketleri sebebiyle turizm olarak da değerlendirilmektedir.

Genel olarak olta balıkçılığı; “eğlence, rekabet ve beslenme amaçlı yapılan bir avlanma türü” şeklinde tanımlanmaktadır (İstanbullu Dinçer vd., 2017, s. 40). Olta balıkçılığı turizmi ise, uygun teknelerde insanların misafir edilerek, balık tutma tekniklerinin, avlanma için oltaı hazırlama aşamalarının öğretilmesi, olta balıkçılığına uygun metotlarla balık avlanması ve genel olarak balıkçılıkla ilgili turizm hizmetlerinin verilmesi olarak tanımlanabilir. Balıkçılık turizmi, diğer turizm endüstrilerinde olduğu gibi konaklama, perakende satış, iletişim, seyahat gibi hizmetlerin sunulduğu farklı endüstrilerin bileşiminden oluşmaktadır (Tuncer ve Boz, 2016, s. 3).

Ülkeler turizmi çeşitlendirerek daha fazla turist çekmek ve gelen turistlere de daha fazla ürün satabilmek istemektedir. En çok harcama yapılan turizm türlerinin başında gelen olta balıkçılığı (Lam-González vd., 2021, s. 422) da hatırı sayılır bir istihdam sağlaması ve sürekli büyüyen bir turizm türü (Holmgren ve Lindkvist, 2016, s. 207) olması sebebiyle ülkelerin gelişmesini istedikleri bir turizm sektörüdür. Ancak sadece farklı balık türlerinin bulunması bu turizmin gelişmesi için yeterli değildir çünkü balık çeşitlerinin zenginliğinin yanı sıra temiz su ve güzel manzara da olta balıkçılığının önemli bileşenleridir (Waldo ve Paulrud, 2012, s. 121).

1.5.6.4.10. Trekking

Günümüzde doğa turizmi denilince akla ilk gelen spor türlerinden biri olan trekking, her türlü doğa koşulunda, çeşitli yaş gruplarına uygun ve belirlenmiş bir zaman dilimi süresince yapılan yürüyüşlerin genel adı olarak ifade edilmektedir (Yalçın, 2007, s. 154). Hiking olarak isimlendirilmesi gereken doğa yürüyüşleri de dahil olmak üzere ülkemizde uygulanmakta olan tüm doğa yürüyüşlerinin trekking olarak adlandırılması yanlış bir kullanımdır (Tekin, 2017, s. 381). Trekking zorlu ve uzun bir yürüyüş etkinliği (Açıksöz vd., 2006, s. 81) iken hiking daha kısa süreli yürüyüşlerdir. Ayrıca hiking günü birlik olarak yapıp, kamplı konaklama içermezken; kamplı konaklama olacak ise bu faaliyetin adı trekking olarak ifade edilmelidir (Eskiyörük, 2013, s. 148). Başka bir deyişle trekking birkaç günlük hiking içerir (Kalkan, 2012, s. 73).

Turist rehberleri veya sadece harita yardımıyla yapılabilen trekking, bir günden fazla sürmesi halinde çadırlarda veya rota üzerinde bulunan ve konaklama hizmeti sunan yerel insanların evlerinde konaklama şeklinde daha egzotik bir hal alabilir (Ween ve Abram, 2012, s. 159). Ayrıca Norveç gibi bazı ülkeler çevre dostu ve sürdürülebilir şekillerde kullanılan, aydınlatma ve ısınma başta olmak üzere yürüyüşçülerin ihtiyaç duyabileceği pek çok imkanlarla donatılmış kabinlerde konaklama hizmeti sağlamaktadır (Westskog vd., 2021, s. 343).

Trekking, parkurlara ve hava şartlarına uygun olarak gerekli hazırlıklar yapılarak yılın on iki ayı yapılabilir (Açıksöz vd., 2006, s. 81). Bir yerden başka bir yere yürüyerek seyahat eden ama bunu yaparken doğa ile iç içe olmak, seyahat esnasında farklı bitki, böcek ve çeşitli hayvan türlerini doğal ortamlarında görme şansını yakalamak isteyen insanlar tarafından tercih edilmektedir (Hatami vd., 2022, s. 14).

Trekking yapan insanların özel ihtiyaçları, ana yürüyüş rotaları boyunca yaşayan yerli topluluklara istihdam ve gelir fırsatları sağlamaktadır (Hillman, 2019, s. 4). Bununla beraber trekking ile ilgili olarak bazı olumsuz noktalar da dile getirilmektedir. Nyaupane ve arkadaşları (2014) yaptıkları çalışmada; turizm sektöründeki rekabetin kalitesiz yürüyüşlere ve keşif gezilerine yol açtığı, bilinçsiz yürüyüşçülerin kirlilik sorunlarını artırdığı ve trekkingin ana parkurların dışında kalan gölgelere hiçbir olumlu etkisinin olmadığı sonucuna ulaşmışlardır (Nyaupane vd., 2014, s. 430).

1.5.6.4.11. Kuş Gözlemciliği

Kuşlar; bilimsel amaçlarla, av için veya hobi ve sportif olarak geçmişten günümüze kadar sürekli izlenmişlerdir (Asan, 2018, s. 632). Kuş gözlemciliği kısaca “kuşları doğal ortamlarında izlemek” olarak ifade edilebilir. Kuş gözlemciliği ekoturizm kapsamında yapılan bir faaliyettir (Sözüer ve Erkol, 2013, s. 130).

Kuş gözlemciliği bireysel ya da grup halinde yapılabilir. İki ile beş kişi arasında oluşan gruplar genellikle yurt içinde bir bölgede ve günde bir ile altı saat arasında gözlem yapabilmektedir (Çakıcı ve Harman, 2006, s. 165). Gözlem kuş sesleri dinlenerek; çıplak gözle veya dürbün ve kara teleskopu gibi araçlar kullanılarak, sessiz ve mümkün olduğu kadar az hareket edilerek yapılmaktadır (Sevindi, 2013, s. 64).

Açık alanda yapılan ve kuş türlerinin belirlenebilmesi için de etkili bir yöntem olan kuş gözlemciliği şehirleşme ve çevre ile ilgili kaygıları olan insanların bu sorunlardan kaçmak için sığındıkları turizm türüdür (Connell, 2009, s. 203). Bu kişiler genel itibariyle çoğunluğunu erkeklerin oluşturduğu (Lee vd., 2015, s. 51), üniversite veya daha yüksek eğitim seviyesine sahip ve ekonomik durumu iyi olan (Kronenberg, 2016, s. 80), ve doğayı, kuşları ve yalnız kalmayı seven, aynı ilgilere sahip insanlarla arkadaşlık kurmak (Randler, 2023, s. 87) isteyen turistlerdir.

Kuş gözlemcilerinin tecrübelerine göre gözlem için farklı yerleri tercih ettiklerini söylemek mümkündür. Orta ve üst seviyedeki kuş gözlemcileri nadir kayıtları ve daha önce hiç fotoğraflamadığı türleri görmek istemekte, gözlemciliğe yeni başlamış olanların çoğu ise değişik türleri aynı anda görebilecekleri bölgeleri tercih etmektedir; doğada vakit geçirmeyi sevenlerden oluşan bir diğer grup için ise kuşları doğal ortamında izlemek yeterlidir (Sevindi ve Kaya, 2019, s. 2215).

Farklı demografik yapıdaki insanlar farklı sebeplerden motive olarak kuş gözlemciliği turizmini tercih etmektedir. Ancak bu kişilerin ortak özelliklerinden biri bölge halkının ekonomik kazançlarına yapmış oldukları katkıdır. Kuş gözlemi yapan ekoturistlerin, gözlem faaliyetlerini yürüttükleri bölgede konaklama, yeme-içme gibi ihtiyaçlarını giderdikleri düşünüldüğünde, diğer ekoturizm faaliyetlerinde de olduğu gibi, kuş gözlemciliği bölge halkının refahına katkıda bulunmaktadır (Dinç ve Ok, 2022, s. 148).

1.5.6.4.12. Dağcılık

Günümüzde dağlar pek çok amaçla kullanılmaktadır. İnsanlar; hayvancılık, tarım, toplayıcılık, macera, avcılık, turizm ve bilimsel amaçlarla dağlara tırmanmaktadır. Dağların bulunduğu bölgelerde yaşayan insanlar; ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel olarak dağların varlığından etkilenmiştir (Doğan ve Doğan, 2023, s. 249). Son yıllarda ise dağcılık kapsamında oluşan turizm hareketiyle bu etkilenme ekonomik anlamda dikkat çekicidir.

Dağcılık bir tırmanma sporudur. Spor amacıyla dağlık bölgelerde kaya veya buz tırmanışı, yürüyüş, gezi gibi etkinliklerin bireysel veya grup halinde, güvenlik ekipmanlarının kullanılarak yapılmasıdır. (Emekli, 2015, s. 215). Dağlara tırmanma

faaliyeti çok eski dönemlerde başlamış olabilir ancak bir spor olarak dağcılık, insanların Alp Dağları'nda zevk için tırmanmaya başlamalarıyla ortaya çıkmıştır (Somuncu, 2004, s. 3).

İlk zamanlarda çok talep görmeyen bu faaliyet, dağcılık kulüplerinin kurulmasının ardından özellikle Fransa, Avusturya, Almanya, İngiltere ve İtalya gibi Avrupa ülkelerinde popüler bir spor haline gelmiş, insanlar tarafından boş zamanlarda yapılabilecek, keyif alabilecekleri bir etkinlik olarak görülmüştür (Yıldız vd., 2023, s. 10).

Günümüzde dağcılık, birçok insanın sadece kendi bölge ve ülkelerinde değil farklı ülkelere de giderek yaptıkları bir spor haline gelmiştir. Böylesine bir talep oluşmasının sonucu olarak dünya turizm endüstrisi içinde dağ turizminin payı %20 civarına ulaşmıştır (Şenol vd., 2016, s. 140). Bu durum sebebiyle önemli bir turizm kaynağı olarak görülen dağlar her mevsim yapılabilecek farklı etkinlik seçenekleriyle zenginleştirilerek ülkeler tarafından ziyaretçi çekmek için kullanılmaktadır (Steiger vd., 2022, s. 2). Türkiye de dağlık bölgelerinin kayak sporu, trekking ve dağcılık gibi etkinliklerin yapılabilmesi sebebiyle dağcılık turizmi için bir potansiyele sahiptir (Özdilek ve Özkeskin, 2023, s. 8).

1.5.6.4.13. Akarsu Turizmi

Akarsular balıkçılık, ulaşım ve taşıma amacıyla kullanılmasının ve su sporlarına olanak sağlamasının yanı sıra günümüzde doğal turizm kaynağı olarak da görülmektedir (Akpınar, 2004, s. 217). Dünya'daki akarsuların birçoğu turistik amaçlarla kullanılmaktadır ve akarsu turizminin en büyük avantajı çok ciddi yatırımlar gerektirmemesi ve yapılan yatırımın kısa zamanda geri dönüşünün sağlanmasıdır (Balen vd., 2014, s. 76). Akarsu turizmi, doğa turizmi ve spor turizminin bir arada olduğu aktif bir turizm dalıdır. İçinde veya çevresinde yapılabilen rekreatif etkinlikler ve nehir kayağı, rafting ve kano gibi sporlar akarsuları turizm açısından doğal bir zenginlik haline getirmektedir (Meriç ve Orhun, 2021, s. 9).

Rafting: akarsu içinde çok sağlam malzemedan yapılmış dört-sekiz kişilik şişme botlarda yol alma; kano: rafting botlarında iki kişiyle yapılan akarsu krosu; nehir

kayağı ise: tek kişinin kullandığı, oldukça küçük ve hafif, manevra yeteneği çok üstün olan nehir aracı (Akova, 1995, s. 394) olarak açıklanmaktadır.

Akarsu turizmi denildiğinde ilk akla rafting gelebilmektedir. Rafting dünyada ilgi çekici bir akarsu sporudur. Akarsular rafting için zorluk derecelerine göre altı sınıfa ayrılmıştır. “bir” en kolay, “altı” ise en zor anlamına gelmektedir (Tekim, 2019, s. 23).

1.5.6.4.14. Yamaç Paraşütü:

Yamaç paraşütü tek koltuğu bulunan basit bir hava aracıdır. Motoru olmadan hava akımlarından güç alıp süzülerek uçar ve ağır bir hava aracı değildir (Koday vd., 2018, s. 1095). Yamaç paraşütü hem açık alan rekreasyon etkinliği hem de macera turizmi kapsamında değerlendirilir ve hava sporlarıyla ilgilenen birkaç maceracının 1980’li yıllarda yamaçlardan koşup paraşütlerle atlamasıyla başladığı kabul edilen bir etkinliktir (Saçlı ve Kahraman, 2019, s. 1252). O günden bugüne pek çok kazalar yaşanmış ve bu kazalardan sonra emniyeti artıran önlemler alınmıştır (Tuban, 2019, s. 41) ancak risk faktörü ortadan kaldırılamamıştır.

Tehlikeli ve macera dolu bir turizm etkinliği olan yamaç paraşütü, doğa temelli turizm etkinlikleri arasında yer alır. Serbest atlama paraşütünden farkı bir paraşüt ile uçak yerine, yüksek bir tepeden koşarak havalanmaktır. Uygun bir yamaca açık olarak serilen paraşüt, pilotun koşmaya başlaması ile hava ile dolar ve havalanır. Uçuşların ne kadar süreceği, kullanılan malzemenin kalitesi ve pilotun ne ölçüde tecrübeli olduğuna bağlı olarak kilometrelerce veya saatlerce sürebilir (Pirselimoğlu Batman ve Demirel, 2015, s. 16).

1.5.6.4.15. Tarım ve Çiftlik Turizmi:

“Tatil çiftlikleri”, “tarım turizmi”, “çiftliğe dayalı turizm” gibi farklı kavramlarla da ifade edilen çiftlik turizmi, insanların yaşadıkları bölge dışında bulunan ve tarım faaliyetlerinin yapılabilmesine uygun bir çiftlikte en az bir gün geçirerek burada yaşamının gerektirdiği faaliyetlerde bulunmasıdır (Tanç, 2020, s. 39).

Günümüzde birçok insan şehirlerin yoğun ve stresli hayatından biraz olsun kurtulmak, doğa ile baş başa kalarak teknolojiye ve günlük koşuşturmadan uzaklaşmak istemektedir. Çiftlik evleri genellikle şehirlerden uzakta sessiz ve huzurlu

yerlerde olduğu için birçok kişinin dikkatini çekmektedir. Çiftliklerdeki egzotik ortam ve doğal ürünler sadece ülkemizde değil tüm dünyada bu turizm türüne artan bir talebi doğurmaktadır (Artuğer vd., 2013, s. 1).

Tarım ve çiftlik turizminin amacı, çiftçilere ve üretime destek olmak, ziyaretçileri ve çiftçileri aynı ortamda buluşturarak kültürlerarası alışverişi sağlamak ve doğa dostu gönüllülere inek sağmaktan çapa yapmaya kadar çiftlik yaşamının gerektirdiği işleri sunarak tarım ve çiftçiliği uygulamalı olarak öğretmektir (Uygun, 2018).

Çiftlik turizmi, temel olarak çiftlik sahibi ile beraber çiftlik işlerinin yürütülebileceği imkanlara sahip çiftliklerde yapılan turistik faaliyetlerdir (Sü Eröz ve Bozkurt, 2015, s. 3) ve yerel halkın sosyo-ekonomik açıdan gelişmesine katkı sağlamayı hedeflemektedir (Türkben vd., 2012, s. 49). Bu hedefe ulaşmak için Tarım-Turizm-Takas (TATUTA) projesi geliştirilmiştir. Projenin amacı; Türkiye’de ekolojik tarımı teşvik etmek, sürdürülebilir tarımı sağlamak, çiftçilere gönüllü iş gücü ve bilgi desteği sağlayarak maddi kazançlarına katkıda bulunmaktır (Selvi ve Demirer, 2012, s. 190).

1.5.6.4.16. Su Altı Dalış Turizmi

Turistlerin turizmden beklentilerinin değişmesi, bilinmeyene olan özlemleri, merak duyguları ve keşif içgüdüleri turizm alanında yeni eğilimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Su sporlarına olan ilginin giderek artması ve artış eğiliminde olan su sporları yatırımları, yeni bir turizm dalı olan "Su Altı Dalış Turizmi" kavramını ortaya çıkarmıştır (Yarmacı ve Keleş, 2017, s. 68). Su altı dalış turizmi; su altında bulunan flora, fauna ve arkeolojik kalıntıları görmek, fotoğraflamak veya filme almak; spor kapsamında balık avlama şeklinde gerçekleştirilen dalışlar ile kıyıda sağlanan konaklama ve ağırlama hizmetlerini de kapsayan bir turizm türüdür (Yaşar, 2011, s. 36).

Otel ve çevresine hapsolmek istemeyen pek çok turist yeni keşifler ve açılımlar talep etmektedir (Erkurt ve Paker, 2015, s. 133). Bu yüzden her geçen gün daha fazla insan deniz ve okyanus sularının altında nelerin oluştuğunu merak ederek su altı dalışı yapmaktadır (Anwar ve Li, 2020, s. 1). Su altı turizminin önemli etkinlik

materyallerini oluşturan su altındaki gemi ve uçak batıkları, deniz müzeleri, su altı mağara ve kanyonları turistlerin bu isteklerine cevap verebilecek çekiciliğe sahiptir.

Bununla birlikte su altı dalış turizmi maliyetli bir turizm olması sebebiyle toplumun her kesimine hitap etmeyebilir. Dalış için kullanılan ekipmanlar, dalış eğitimi ve dalış etkinliğini sağlayabilecek donanımdaki kurumların genellikle yüksek kalitede olması bu turizm türünü ekonomik hacminin artmasına yol açmaktadır. Ayrıca tehlikeli ve riskli bir turizm türü olması, dalış sırasında meydana gelebilecek kazalar ve yaralanmalar bu turizm türünün daha çok macera severler tarafından tercih edilmesine sebep olmaktadır (Doğru vd., 2019, s. 191).

1.5.6.4.17. Kamp ve Karavan Turizmi

Günümüzde turist profilindeki bazı değişimler turizm faaliyetlerinin çeşitlenmesini zorunlu kılmıştır. İnsanlar, yeni ve keşfedilmemiş bölgelere ilgi duymaya başlamış, klasikleşen turizm algısından sıyrılarak alternatif turizm türlerine yönelmişlerdir. Alternatif turizm türlerinden en çok tercih edilenlerinden biri de kamp ve karavan turizmidir (Desailly vd., 2004, s. 39).

“Karayolları güzergahları ve yakın çevrelerinde, deniz, göl, dağ gibi doğal güzelliği olan yerlerde kurulan ve genellikle müşterilerin kendi imkanlarıyla geceleme, yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor ihtiyaçlarını karşıladıkları en az on ünitelik tesisler” olarak tanımlanan kamping ilk olarak Amerika’da 1861 yılında organize edilmiştir (Rüzgâr, 2021, s. 8). Sonraki yıllarda da sürekli olarak talep gören bu turizm türü, yaptıklarını tekrar yapmak istemeyen ve farklı yerlerde farklı duygular yaşamak isteyen insanlar tarafından tercih edilmektedir. Özellikle şehir hayatındaki kargaşa, kalabalık, stres ve trafik sorunlarından bunalan insanlar soğuk hava, çamur ve böcek gibi bazı olumsuz tarafları olsa da doğa ile baş başa kalmak ve açık alanlarda konaklamak istemektedir (Düzgün, 2021, s. 149). İnsanların bu istekleri onları, açık alanda, kalabalıklardan uzak, sakin, gece veya gündüz uzun yürüyüş yapabilecekleri ve maddi bakımdan nispeten düşük bütçeli olan bu turizm türüne yöneltmiştir (Zayım vd., 2022, s. 218).

Kampçılık; çadır, karavan gibi konaklama olanaklarıyla gerçekleştirilmektedir ve karavanların park etmesine, çadırların kurulmasına ve bazı temel ihtiyaçların

giderilmesine olanak sağlayan bu alanlar ‘kamping’ olarak adlandırılmaktadır (Şengel vd., 2020, s. 1434). Karavanda konaklayan insanlar da daha çok konaklamak için kamping alanlarını seçtiği için “kamp ve karavan” kelimeleri beraber kullanılarak birbirini çağrıştıran iki kelime ancak tek kavram olmuşlardır. Kamp ve karavan turizmini tercih eden insanların şehir hayatından uzaklaşmak isteyen kişiler olduğu göz önünde bulundurulduğunda, bu kişilerin en önemli seyahat motivasyon kaynağının doğa tutkusu olduğu söylenebilir (Akpur ve Zengin, 2019, s. 8).

1.5.6.5. Türkiye’de Ekoturizm

İnsanların taleplerine göre farklı turizm türleri ortaya çıkmıştır. Günümüzde de insanların doğayı koruma konusunda bilinçlenmesi, turizmin doğal kaynaklar üzerindeki olumsuz etkisi sebebiyle ortaya çıkan “sürdürülebilir turizm” anlayışı, tatilin oteller ve yakın çevresinin dışında farklı kültürlerle iç içe geçirme arzusu gibi sebepler ekoturizm kavramının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Alp Dağlarını ziyaret eden turistlerin burada yaşayan çiftçiler tarafından evlerinde misafir edilmesiyle başladığı genel olarak kabul edilen (Akay ve Zengin, 2012, s. 115) ekoturizm dünya genelinde giderek yayılan bir kavram haline gelmiştir. Bu yüzden ülkeler doğal güzelliklerini ekoturistlerin beğenisine sunarak daha fazla turist çekebilmenin çabası içine girmişlerdir. Zengin kültüre ve daha fazla doğal güzelliklere sahip ülkeler bu konuda bir adım öne çıkmaktadır (Abbas, 2021, s. 21). Türkiye de sahip olduğu zenginlikler ile ekoturizm potansiyeline sahip ülkelerden biridir.

Ülkemiz coğrafi konumu ve zengin tarihi değerleriyle dünya turizminde önemli bir konumdadır. Ayrıca ülkemiz ekoturizm kaynakları bakımından çok çeşitli zenginliklere sahip özel coğrafyalardan biridir (Kaya ve Yıldırım, 2020, s. 126). Türkiye, yaklaşık 8000 km. uzunluğunda sahilleri, çeşitli medeniyetlerden kalan benzersiz kültür hazineleri, doğa güzellikleri ve iklim çeşitliliği ile büyük bir turizm potansiyeline sahiptir. Ayrıca Asya ve Avrupa kıtalarının arasında bulunması, arkeolojik ve folklorik değerleri, dünyada az rastlanan kıyı bölgelerindeki doğal kumsalları, güzel denizleri ve biyoçeşitliliği de dikkat çekmektedir (Külekçi vd., 2020, s. 292). Bunların dışında dağları, yaylaları, akarsuları, gölleri ve mağaraları ile ülkemiz

farklı ekoturizm faaliyetlerine elverişli coğrafi altyapısının olduğunu da göstermektedir (Arslan, 2005, s. 38).

Ekoturizm faaliyetlerine katılan kişilerin; şehir ortamından çıkarak sakin ve doğal bölgelerde vakit geçirme (Kement, 2019, s. 2183), bu alanlarda yaşayan bitki ve hayvanları gözlemlemek arzusu içinde oldukları göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'nin bu konuda da şanslı olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü endemik türler, flora ve fauna açısından dünyada çok önemli bir konuma sahip olan Türkiye'nin florasındaki endemizm oranı %34,4'tür. Ayrıca Dünyadaki kuşların göç ederken kullandığı üç önemli rotanın ikisi (batı palearktık ve Afrika arasındaki) Türkiye'nin sınırları içinden geçmektedir (Ünal Ankaya vd., 2018, s. 70). Tüm Avrupa'da yaklaşık beş yüz kuş türü bulunurken, Türkiye'de yaklaşık dört yüz yirmi kuş türü tespit edilmiştir. Bununla birlikte Avrupa'da bulunan on iki bin civarındaki bitki türünden yaklaşık dokuz bini Türkiye'de bulunmaktadır (OSB, 2012).

Ekoturizm faaliyetleri açısından en önemli doğal kaynaklardan biri de ormanlardır. Ormanlar, doğal çevrenin en önemli bileşenlerinden biri olarak, turistler için doğal bir cazibe merkezi olup, geniş ormanlık alanlara sahip olan ve ormanlarını korumayı başaran ülkeleri önemli destinasyonlar haline getirmektedir (Kuvan vd., 2018, s. 158). Sahip olduğu ormanların, Türkiye'nin ekoturizm potansiyeline önemli katkıda bulunduğu söylenebilir. Çünkü Türkiye sahip olduğu 78 milyon hektarlık alanıyla, ekolojik çeşitlilik açısından zengindir. Ormanlar da tür ve kompozisyon bakımından bu zenginlik içerisinde yüksek bir orana sahiptir. 2020 yılı verileri, ağaçsız orman alanları dışında kalan ormanlık bölgelerin, ülke alanının %29,4' ünü oluşturduğunu göstermektedir (OGM, 2020, s. 11).

Türkiye önemli bir ekoturizm potansiyeline sahip olmasının ve tercih edilen bir turizm destinasyonu olmasının çeşitli alanlarda olumlu sonuçları olsa da bu durumun bazı olumsuz yönlerinin olduğu da söylenebilir. Çünkü ekoturizm çevreye ve doğaya dost bir turizm yaklaşımı olsa da doğru şekilde uygulanmadığında olumsuz sonuçlar da doğurabilir. Bu sonuçlardan bazıları; oluşabilecek aşırı kalabalığın neden olacağı tehditler, ormanların zarar görmesi, erozyon, ulaşım araçlarının ve inşaat çalışmalarının oluşturacağı tahribat, sınırlı kaynaklar için meydana gelebilecek olan rekabet ortamı olarak sayılabilir (Bil ve Yılmaz, 2017, s. 169). Bu tehditler de olası su,

hava ve çevre kirliliği gibi zararlara yol açabilir (Tutcu, 2021, s. 12). Ayrıca bilinçsiz kişiler tarafından ekoturizm kapsamında yapılan strateji, plan ve turistik hizmetler hem amacına ulaşamayacak hem de ciddi sonuçlar doğuracaktır; çünkü karakteri nedeniyle ekolojik turizm, kitle turizminin yol açtığı olumsuz sonuçlardan daha fazlasına sebep olabilmektedir (Kısa Ovalı, 2007, s. 77). Gerekli olan eğitimleri almamış ekoturizmin ne olduğunu tam olarak kavrayamamış kişilerin düzenlediği turlar Türkiye'nin sahip olduğu doğal güzelliklere zarar verebilir. Yapılan turların sağlıklı olduğu zannedilse de belli prensiplerin göz ardı edildiği bu turlar ekoturizm ile bağdaşmamaktadır (Arat ve Çalimli, 2018, s. 29).

Ülkemizin ekoturizm açısından avantajlı oluşu ve ekoturizmin ülkemiz için oluşturduğu olumsuz bazı durumların yanı sıra Türkiye'nin bu konuda zayıf yönleri ve değerlendirebileceği fırsatları da bulunmaktadır. Kahveci ve arkadaşları (2003) yürütmüş oldukları bir çalışmada Türkiye'nin ekoturizm açısından SWOT analizini yapmışlardır. Yapılan SWOT analizi Tablo 1.2'de sunulmuştur.

Tablo 1.2.: Türkiye ekoturizmi SWOT analizi (Kahveci vd., 2003, s. 6).

<p>Güçlü Yönler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zengin biyolojik çeşitliliğe sahip doğal ve karma ormanlar, • Uzman turizmcilerin varlığı, • Doğal kaynaklara ilişkin altyapının varlığı (bilgi, kurumlar, yönetmelikler vb.), • Ormanlık alanda otantik ve zengin kültürel yapı, • Ekoturizm faaliyetleri için gerekli, yerel düzeyde kullanılabilir bilgi birikimine sahip iş gücü kapasitesi, 	<p>Zayıf Yöneler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Turizmcilerin doğal kaynaklar konusundaki yetersiz tecrübeleri, • Turizm acenteleri ve orman kaynakları yöneticileri arasında düşük iş birliği, • Ekoturizm planlamasında sosyal, kültürel ve ekolojik yönleri ile ilgili kriterler ve planlama sorunları, • Ekoturizm planlamasına ilişkin karar modellerini geliştirmeye yönelik düşük ilgi, • Yerel veya hükümet düzeyinde ekoturizm projesi için düşük destek, • Orman köylülerinin deneyim ve ilgilerinin yetersiz olması,
<p>Fırsatlar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hem Türkiye'de hem de küresel ölçekte büyüyen pazarlar, • Türkiye'nin coğrafi konumuna ilişkin avantajlar, • Ekoturizmin yarattığı yeni iş ve gelir olanakları, • Yerel ve kültürel düzeyde doğa koruma bilincini geliştirmek, • Korunan alanlar için yeni mali kaynaklar, 	<p>Tehditler</p> <ul style="list-style-type: none"> • Korunan alanlarda, yanlış yönlendirilen ve kontrolsüz ziyaretçilerin sayılarının artması • Endemik türlerin yasa dışı ticareti • Eksik veya yanlış planlanmış eko turların bir sonucu olarak, doğal kaynakların ve yerel kültürlerin bozulması • Ekoturizmin doğa dostu faaliyetlerinin pazar için yeni ve farklı bir ürüne dönüşmesi • Ulusal pazarın ekoturizm üzerindeki istikrarsızlığı ve makroekonomik riskler

İKİNCİ BÖLÜM

KARACASU VE EKOTURİZM

Bu bölümde Aydın iline bağlı Karacasu ilçesi ekoturizm potansiyeli açısından incelenmiş, ilçede yapılabilecek ekoturizm faaliyetleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Karacasu ve ekoturizm algısına yönelik yapılan araştırmalar hakkında bilgi verilmiştir.

2.1. Karacasu'nun Coğrafi Konumu ve Özellikleri

Aydın iline bağlı Karacasu ilçesi 37.729062 enlem, 28.607228 boylam coğrafi koordinatları arasında yer almaktadır. İlçenin rakımı 600 m olup en yüksek noktası Karıncalı Dağı'dır. İlçenin yüzölçümü, 782 km²'dir. İl merkezine yaklaşık 90 km uzaklıktadır. Doğusunda Denizli-Babadağ, batısında Aydın-Bozdoğan, kuzeyinde Aydın-Kuyucak, güneyinde ise Denizli-Tavas ve Kale İlçeleri bulunmaktadır.

Karacasu İlçesi, doğusunda bulunan Babadağ ile batısındaki Karıncalı Dağı arasında kalan, yer yer dağlık ve engebeli bir arazi yapısına sahip olan ve yaklaşık 40 km uzunluğundaki vadide kurulmuştur. Önemli akarsuyu Dedeler Köyünden çıkıp Büyük Menderes Irmağına dökülen Dandalaz Çayı'dır (Karacasu Belediyesi, 2023). İlçenin genel görünümü Fotoğraf 2.1' de sunulmuştur.

Fotoğraf 2.1: Karacasu genel görünümü (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Genel anlamda Akdeniz İklimi özellikleri gösteren Karacasu’da yüksek rakımı ve kuzey rüzgârları sebebiyle, Aydın’ın diğer ilçelerine göre kış mevsimi daha sert, yaz mevsimi ise nispeten kurak ve serin geçmektedir. İlçenin senelik yağış ortalaması 580 ile 1000 mm arasında, senelik sıcaklık ise ortalama 17,5°C civarındadır. En yüksek sıcaklık, ortalama 35 °C ile temmuz ve ağustos aylarında, en düşük sıcaklık ise ortalama 4,5°C olarak ocak ile şubat aylarında ölçülmüştür (Yıldırım, 2019, s. 8). İlçenin konumu Şekil 2.1’de sunulmuştur.

Şekil 2.1: Karacasu lokasyon haritası (AYTO, 2023).

Karacasu İlçesinin 2023 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine göre toplam nüfusu 17.880 kişidir. Nüfusun 8.858’i (%49,54) erkek ve 9.022’si (%50,46) kadın nüfustan oluşmaktadır. 1990 yılında 22.801 olan Karacasu ilçe nüfusu, 2000 yılında 21.980’e kişiye, 2012 yılında 19.936 kişiye, 2015 yılında 19.162 kişiye, 2020 yılında da 18.129 kişiye, 2023 yılında da 17.880 kişiye düşmüştür (<http://tuik.gov.tr/Erişim:14.04.2024>). Karacasu ilçesinde de Türkiye’nin sosyo-ekonomik şartlarının yetersiz olduğu yerleşim alanlarında olduğu gibi nüfus miktarı her geçen gün tedrici olarak azalmaktadır.

2.2. Karacasu’nun Tarihi

Karacasu farklı medeniyetlerin hüküm sürdüğü bir bölgede bulunmaktadır. Yapılan kazılarda elde edilen bulgulara göre bölgedeki ilk yerleşim Geç Neolitik dönemde olmuştur. İklimi ve verimli toprakları sebebiyle bölgede, farklı zamanlarda

sırasıyla Lelegonpolis, Megapolis ve Ninoe isimleriyle yerleşim olduğu bilinmektedir. M.Ö. II. yüzyılda ise günümüzde Geyre Mahallesi civarında bulunan antik kentin ismi olan Aphrodisias adıyla anılmaktadır (Karacasu Kaymakamlığı, 2023).

Heykel atölyeleri, mermer ocakları ve okulların kalıntılarında yola çıkarak bölgenin önemli bir merkez olduğunu söylemek mümkündür. Bu yüzden Roma, Bizans ve Pers İmparatorlukları da bu bölgeyi ele geçirerek hüküm sürmüşlerdir. 1071 tarihinden sonra ise bölge bazı Türk boyları tarafından yurt edinilmiştir. Bu boylar bugünkü Ataeymir, Yazır ve Cuma mahallelerine yerleşmişlerdir. XI. ve XIII. yüzyıllar arasında Selçukluların, Anadolu Selçuklularının, Mentешеoğulları ve Aydınöğulları'nın kontrolüne geçmiş olan Karacasu, 1413 yılında Osmanlı Padişahı II. Murat tarafından fethedilmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2023).

Ege bölgesindeki en eski yerleşim yerlerinden biri olan bu ilçenin 937/530 tarihli Muhasebe-i Anadolu defterinde adı Karacasu karyesi olarak geçmektedir (Karacasu Tanıtım Broşürü, 2023). Osmanlının egemenliği altında Yenişehir ismi ile de anılan ilçenin adı Tanzimat Döneminde değiştirilerek Karacasu yapılmış; 1864 yılında Nazilli Kazasına bağlı bir nahiye iken 1923 yılında Aydın iline bağlı bir ilçe olmuştur (Erdoğan ve Babalık, 2018, s. 66).

2.3. Karacasu'nun Doğal Peyzaj Değerleri

2.3.1. Karacasu'nun Yer Şekilleri

2.3.1.1. Karacasu'nun Dağları

Karacasu doğusundaki Babadağ ve batısındaki Karıncalı Dağ arasında, kırk km'lik vadi boyunca uzanan bir ilçedir. Babadağ Aydın-Denizli il sınırında olup, bir yakası Karacasu ilçesine diğer yakası ise dağ ile aynı ismi taşıyan Babadağ ilçesine bakar. Babadağ Denizli iline bağlıdır. Yüksekliği iki bin üç yüz metredir. Ege denizine dik olarak uzanan bu dağ Akdağ olarak da adlandırılır. Babadağ bir dağ silsilesi olup farklı yükseklikte tepelerden oluşmakta ve bu tepelerin arasında derin vadiler bulunmaktadır (Kırmacı, 2007, s. 18).

Karacasu sınırları içerisinde bulunan bir başka dağ Karıncalı Dağı'dır. Karıncalı Dağı, Doğu Mentеше dağ grubunun içinde yer alır ve bin yedi yüz üç metre yüksekliğindedir. Dağ iklimi ve yükseltisi sebebiyle çam ormanlarıyla kaplı

olduğundan oksijen deposu olarak görülür. Karıncalı Dağı'nın eteklerinde ve yükseltinin düşük olduğu uygun yerlerde tarım yapılmaktadır. Yetiştirilen tarım ürünleri; patates, elma, üzüm, şeftali, incir, nar ve dut 'tur. (Çetin, 2006, s. 15).

2.3.1.2. Karacasu Yaylaları

Karacasu özellikle yaylalarıyla dikkat çeken bir ilçedir. İlçede; Nacıpınar, Ballıpınar, Gökbel, Dikmen, Ozanlı, Gürlek gibi toplamda on yedi tane yayla bulunmaktadır. Ancak turistik anlamda incelendiğinde özellikle Kahvederesi Yaylası, Dedebağ Yaylası ve Tekke Yaylası gibi yaylalar öne çıkmaktadır. Bu yaylalar özellikle yaz aylarında gelen turistleri ağırlamaktadır. Yürüyüş rotaları, bisiklet rotaları ve düzenlenen festivaller nedeniyle bu yaylalar turistler tarafından özellikle yaz aylarında ziyaret edilmektedir.

Kahvederesi Yaylası; Karacasu'ya üç km uzaklıktadır. Yayla turizmi açısından ilçenin önemli turizm merkezlerindedir. Deniz seviyesinden yaklaşık olarak yedi yüz yetmiş metre yüksektedir. Yaklaşık beş yüz tane yayla evi bulunmakta ve bu evler kiralanabilmektedir. Yaylada yürüyüş parkurları da bulunmaktadır. Yayla, Karacasu-Kahvederesi Yürüyüş Rotasının bitiş durağıdır (Şaşmaz, 2019).

Dedebağ Yaylası, ilçe merkezine iki km uzaklıktadır. Rakımı sekiz yüz metredir. Dedebağ Yaylası adını vefat etmiş ve bu yaylada defnedilmiş olan Dedebağ adı verilen bir kişiden almaktadır. Bu kişinin yaşarken bölgeden geçen insanlara çeşitli ikramlarda bulunduğu inanılır, bu yüzden vefatından sonra bu durum bir geleneğe dönüştürülmüştür. Bu eylem zamanla festival halini almış ve "Dedebağ Yayla Festivali" olarak isimlendirilmiştir. 1287 yılından itibaren her yıl düzenli olarak organize edilen ve Ağustos 2023'te yedi yüz kırk birincisi düzenlenen festivalde keşkek ikram edilir (Nazilli Ticaret Odası, 2021). Sadece genç ve erkek keçi eti kullanılarak ve odun ateşinde bakır kazanlarda dövülerek hazırlanan ve hayır amacıyla dağıtılan Dedebağ keşkeği coğrafi işarete sahiptir (Çelik vd., 2021, s. 262).

Tekke Yaylası; Karacasu'ya üç km uzaklıktadır. Deniz seviyesinden sekiz yüz elli metre yüksekliktedir. Karıncalı dağının eteklerinde konumlanan bu yayla özellikle yürüyüş faaliyetlerine ev sahipliği yapmaktadır.

2.3.1.3. Karacasu Kanyonları

Karacasu'nun bir başka dikkat çeken değeri, sahip olduğu kanyonlardır. Görle Kanyonu ve Karabağlar Kanyonu, Karacasu'nun sınırları içerisindeki kanyonlardır.

Fotoğraf 2.2. de sunulan ve Sulu Kanyon ismi ile de bilinen Karabağlar Kanyonu yaklaşık olarak 2,5 km uzunluğundadır ve Karabağlar köyü ile Aşağı Görle köyü arasındadır. Kanyon girişi bu iki köy arasındaki yolda bulunmaktadır. Bu kanyon Görle kanyonu ile birleşmektedir. Kanyon derinliği bazı noktalarda elli metreyi bulmaktadır ve içindeki su Kemer baraj göletine dökülmektedir. Kanyon bazı yerlerde oldukça daralmaktadır ve sadece bir insanın geçebileceği kadar genişlikte dik duvarlar bulunmaktadır. Başlangıç bölgesi ile bitiş bölgesi arasında iki yüz metre yükseklik farkı olan kanyonun içinde üç adet şelale bulunmaktadır (Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012).

Fotoğraf 2.2: Karabağlar Kanyonu (Aksu, 2012).

Görle kanyonu, Karacasu'ya yirmi km uzaklıkta ve Görle köyü sınırları içinde bulunmaktadır. Kanyon ortalama yüz metre yüksekliğindedir ve yer yer iki yüz elli metre yüksekliğe ulaşmaktadır. Görle kanyonu doğal kaynak suyu bakımından zengindir (Karacasu Kaymakamlığı, 2019).

Aydın-Denizli ve Muğla sınırları arasında kalan ve resmi olarak Aydın'ın Bozdoğan ilçesine bağlı olan Arapapıştı Kanyonu ise Karacasu'ya yaklaşık kırk km uzaklıktadır ve kanyonun bir kısmı olan Arapapıştı Seyir Tepesi Karacasu sınırları içinde bulunmaktadır. Kanyon Kemer Barajı'nı besleyen Akçay üzerinde, altı km

uzunluğunda ve üç yüz seksen metre yüksekliktedir. Genişliği bazı noktalarda on iki metreye kadar düşen kanallar şeklinde kıvrılan kanyon farklı coğrafi şekilleri ve şehir kalıntılarını barındırmaktadır (Aydın Valiliği, 2023). Bizans krallarından biri olan Heraklius'un hükümdarlığı döneminde bölgeyi kuşatmaya çalışan Arapları görüntüsüyle şaşırttığı için "Arapların şaşırp kaldığı yer" anlamına gelen Arapapıştı adını almıştır. Arapapıştı Kanyonunun bir kısmının görseli Fotoğraf 2.3'de paylaşılmıştır.

Fotoğraf 2.3: Arapapıştı kanyonu (Kaynak: Bülent Eriklioğlu).

Kanyonun önemli antik kentlere olan yakınlığı ve içerisinde keşfedilen zengin tarihi kalıntılar, civar köylerdeki kırsal yaşam, zengin orman ve bitki örtüsü, yabani hayvanlar ve görülmeğe değer göl manzarası kültür ve ekoturizm açısından oldukça kıymetlidir. (Baysal, 2018, s. 2508). Kanyonun bulunduğu bölgede alt yapı ve üst yapı çalışmaları halen sürmektedir. Şu ana dek ziyaretçiler için piknik alanı, kafe, otopark, köy pazarı hizmete sunulmuş ve dört tane tekne faaliyete geçirilmiştir. Bu yatırımlar sonucunda, kanyonun hizmete açılmasını takip eden ilk altı ay içinde kanyon 13650'si tekne turu için olmak üzere, yaklaşık yirmi bin kişi tarafından ziyaret edilmiştir (Baysal vd., 2017, s. 248).

2.3.2. Karacasu'nun Su Kaynakları

Karacasu ilçesinin sahip olduğu su kaynaklarından biri Dandalaz adıyla da bilinen Karacasu çayıdır. Tarihi eski dönemlere dayanan bu çayın antik dönemdeki adı Marsynus'tur. İlçenin güneydoğusundaki Akdağ'ın eteklerinden doğan Dandalazın

kaynak bölgesindeki ismi ise Geyre Çayı'dır (Kantürk, 2002, s. 16). Büyük Menderes Nehrinin bir kolu olan Dandalazın en derin olduğu nokta otuz metre derinliktedir (Kayan vd., 2019, s. 74). Üzerinde Sultan II. Murat tarafından yapılmış ve yine aynı isimle anılan bir köprü vardır. Kendi adını verdiği bir şelalesi de olan Dandalaz, Karacasu barajını beslemektedir.

Dandalaz çayı üzerinde inşa edilen Dandalaz barajı veya diğer adıyla Karacasu barajının ön tarafı beton kaplı ve kum ve çakılın dolgu malzemesi olarak kullanıldığı bir barajdır. Bu yönüyle de Türkiye'deki ilk baraj olma özelliği taşımaktadır (Tosun vd., 2019, s. 174). 2012 yılında hizmete giren bu baraj sulama ve içme suyu amacıyla kullanılmaktadır. Altmış dört metre yüksekliğindeki baraj üç milyon m³ civarında su hacmine sahiptir. Karacasu'ya oldukça yakın olan baraj "Karacasu'daki antik eserlere ve Aphrodisias'a zarar verebilir" endişesine de yol açmaktadır (Oktay vd., 2020, s.316). Ulaşım sorunu olmayan, karayoluna paralel uzanan barajdan, Fotoğraf 2.4'te görüldüğü gibi olta balıkçıları da yararlanmaktadır.

Fotoğraf 2.4: Karacasu barajı (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Karacasu'nun su kaynaklarından biri de Işıklar Göletidir. Göletin tabandan yüksekliği yirmi dokuz metredir ve dokuz yüz elli bin m³ su depolayabilme kapasitesine sahiptir. Gölet tarım arazilerini sulamak için kullanılmaktadır. Bin iki yüz altmış dekar tarım arazisi bu göletten yararlanmaktadır (DSİ, 2019).

2.4. Karacasu'nun Sosyal Değerleri

Geleneksel el sanatları eskisi kadar talep görmese de Karacasu'da halen devam eden el sanatları örnekleri vardır. Çömlekçilik (seramik), demircilik ve dericilik sanatları ilçede az sayıda esnaf tarafından yaşatılmaya çalışılmaktadır. Türkiye'de önemli bir üne sahip olan ilçedeki çömlekçilik sanatı "Karacasu Çömlekçiliği" adıyla coğrafi işaret almıştır (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2020).

Karacasu'da faal olan otuz yedi seramik ocağında, yaklaşık yüz seramik ustası tarafından güveç tenceresi, bardak, testi, sütlac kabı, saksı ve çeşitli hediyelik eşyalar imal edilerek yerel halka ve özellikle yaz aylarında sayıları artan turistlere pazarlanmaktadır. Yazır köyünden getirilen killi toprak, suyla karıştırılarak çamur elde edilmekte, ardından istenilen ürünün şekli verilerek yedi yüz derecelik fırınlarda pişirilmektedir. Kilin suyla karıştırılmasıyla elde edilen çamurdan yapılan kullanım veya süs eşyasının, yüksek sıcaklıktaki fırınlarda pişirilmesiyle çömleklerin sert ve dayanıklı olması amaçlanmaktadır (Koçak, 2015, s. 9). Karacasu çömlekçiliğini özel kılan ayrıntı ise ürünlerin yöreye özgü olan kırmızı toprak kullanılarak yapılması sonucu koyu kırmızı bir renk alması ve içinde zararlı kimyasalları barındırmamasıdır (Karacasu Kaymakamlığı, 2023a). Kullanılan kırmızı toprak Karıncalı Dağından çıkarılmaktadır. Demir oksit oranı oldukça yüksek olan bu toprak, boyama veya verniklenme ihtiyacı olmaksızın yalnızca fırınlanarak ilçeye has olan kırmızı rengi almaktadır (GEKA, 2012, s. 36). Ayrıca killi olması bu toprağa su geçirmeme özelliği kazandırdığı için testi yapımında kullanılmasına uygundur.

Anadolu'daki çömlekçilik faaliyetlerinin yürütüldüğü önemli merkezlerden biri olan Karacasu hem kullanılan toprağın kalitesi açısından hem de üretilen ürünlerin kendine has olması bakımından çömlekçilik alanında oldukça önemli bir konuma sahiptir (Yardımcı ve Bardak, 2019, s. 97) Plastik ürünlere göre daha sağlıklı olan çömlek ürünlerinin üretilmesiyle Karacasu'da yaklaşık elli aile geçimini sağlamaktadır (Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023). Karacasu'da yapılan

çömlekçiliğe ilişkin bir usta ve bazı ürünler Fotoğraf 2.5’de sunulmuştur.

Fotoğraf 2.5: Karacasu’da çömlekçilik (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Dünya genelinde büyük ilgi gören deri ürünlerin, ülkemizde de üretimi çeşitli merkezlerde yapılmaktadır. Anadolu’da deri üretimi denildiğinde akla gelen bölgelerden birisi de Aydın ilinin Karacasu ilçesidir (Koızhaıganova vd., 2016, s. 246). Dericilik Karacasu ilçesindeki eski zanaatlardan biridir (Doğaner, 2022, s. 4). Ege Bölgesindeki en eski yerleşim merkezlerinden olan Karacasu’nun tabakhanelerinde astarlık, güderi, kösele ve vaketa olmak üzere dört farklı deri üretimi yapılmaktadır (Karatekin, 2019, s. 54). Dericiliğın ilçede hala yapılabiliyor olmasının sebeplerinden biri palamut bitkisinin bolca yetişmesi olabilir. Çünkü tabaklama denilen derinin işleme yöntemi için gerekli hammaddelerden biri palamut bitkisidir (Çınar ve Tozun, 2020, s. 381).

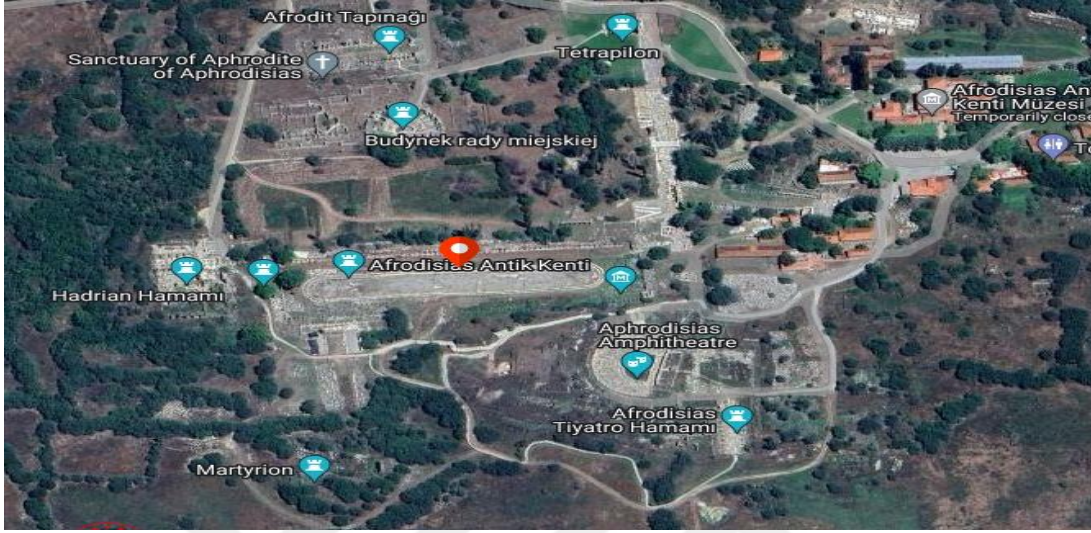
Karacasu’nun sahip olduğu deri, demir ve çömlek gibi sosyal değer örnekleri 2007 yılında faaliyete giren Karacasu Etnografya Müzesi’nde sergilenir. Bu müzede geçmişten günümüze Karacasu’nun kültürel değerlerinin bir kısmını görmek mümkündür (Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2023a). Müzede el yapımı olan beşikler, at üzengisi, ahşap tespahler, şamdan, gelinlik, el yazması Kur’an-ı Kerim ve dokuma tezgâhı gibi pek çok kültürel eser sergilenmektedir.

2.5. Karacasu’nun Turizm Değerleri

2.5.1. Aphrodisias Antik Kenti ve Müzesi

Aphrodite’in şehri anlamına gelen Aphrodisias, adını aşk ve güzellik tanrıçası (Erhat, 1996, s. 121) Afrodite’den almıştır. Karacasu’nun ve ülkemizin en önemli turizm değerlerinden biri olan bu önemli turistik merkez Geyre beldesinde bulunmaktadır. Kendi döneminin zengin kentlerinden biri olduğu kabul edilen Aphrodisias sahip

olduğu anıtsal yapılarıyla Türkiye'deki önemli ören yerleri arasında gösterilmektedir. Ayrıca Aphrodisias antik kenti Unesco Dünya Miras Listesinde yer almaktadır. Aphrodisias'ın genel görünümü Şekil 2.2'de görülmektedir.

Şekil 2.2: Aphrodisias genel görünüm (Karacasu Belediyesi, 2023a).

Aphrodisias' ta ilk yerleşim Geç Neolitik Çağda olmuştur. İlk Çağda da insanların yaşadığı bilinen bu değerli antik yerleşim yerinde görülen eserlerin ait olduğu dönem ise Roma İmparatorluğu dönemidir (Doruk, 1989, s. 558). Bu dönemde özellikle mermerden yapılmış heykeller ve çeşitli yapılar Aphrodisias stili olarak bilinen bir tarzda inşa edilmiştir. Kutsal giriş denilen tetrapylon, hamam, büyük havuzlu agora, stadyum, daha sonraki dönemlerde kiliseye dönüştürülen tapınak, tiyatro, odeon, piskopos sarayı, meclis binası ve felsefe okulu (Aphrodisias Tanıtım Broşürü, 2023) gibi pek çok eser şehrin farklı devirlerde çeşitli uygarlıklara ev sahipliği yaptığını göstermektedir. Beş yüz yirmi hektarlık bir alanın etrafını çeviren yaklaşık 3,5 kilometre uzunluğundaki, aralıklı olarak kapıları olan ve depremlerden dolayı zarar gören kale duvarı ise şehrin korunaklı bir alan olduğunun kanıtıdır (Akurgal, 2020, s.378).

Antik şehirdeki ilk yerleşim izlerinin MÖ. 5000 yıllarında olduğu görülmektedir ancak kent Roma imparatorluğunun güçlenmesiyle önem kazanmış ve tanınırlığı artmıştır (Şahinoğlu, 2021, s. 3). Aphrodisias bu dönemin heykeltıraşlık okulu olarak bilinmektedir (Atalay, 2014, s. 149). Farklı bölgelerden sanatçıların Aphrodisias'a giderek burada heykeltıraşlık eğitimi aldığı düşünülmektedir (Yılmaz, 2012, s. 45).

Bulunduğu bölgenin mermer madeni açısından zengin olması, niçin heykelciliğin kentte tarih boyunca rağbet edilen bir sanat olduğunu anlamamızı kolaylaştırmaktadır (Basak, 2018, s. 77).

Mermer sadece heykel yapımında değil aynı zamanda birçok devasa yapının yapımında kullanılmıştır. Bunun bir sebebi de mermerin sağlam bir maden olması olabilir. Yapılan bu dayanıklı yapılar tarihte pek çok deprem gibi doğal afetlere ve festival ve bayram gibi yıpratıcı etkinliklere ev sahipliği yapmasına rağmen hala ayakta kalmaya devam etmektedir (Bayhan, 2022, s. 24).

Aphrodisias'ta kazı çalışmaları günümüzde de New York ve Oxford Üniversitelerinin de katkılarıyla devam etmektedir. Kazı çalışmalarında altı ana araştırma alanına odaklanılmaktadır. Bunlar; Tetrapylon Caddesi, Bazilika ve Diocletianus Fiyat Fermanı, Palmiye Parkı (Güney Agora) ve Havuz, Sebasteion Tapınak, Kybele Evi, Müze Avlusu Sergi Salonudur (Smith vd., 2022, s. 25). Yapılan kazılar sonucunda bulunan eserler Aphrodisias Müzesinde sergilenmektedir.

Aphrodisias Müzesi 1979 yılında hizmet vermeye başlamıştır. Prof. Dr. Kenan ERİM başkanlığındaki ekip tarafından çıkarılan buluntuların korunması ve sergilenebilmesi için bir müze yapılmasına karar verilmiştir. 1961 yılında başlayan müze inşaatı 1972 yılında bitirilmiş ve 1979 yılında birçoğu heykeller olmak üzere farklı eserleri sergileyerek bölgeye gelen ziyaretçilere hizmet vermeye başlamıştır (Aphrodisias Müzesi Müdürlüğü, 2023). Müzedeki bazı eserler Fotoğraf 2.6'da sunulmuştur.

Fotoğraf 2.6: Aphrodisias müzesindeki bazı eserler (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Aphrodisias antik kenti dünyanın birçok yerinden gelen turistler tarafından ziyaret edilmektedir. Gelen turistlerin %38'i Fransız, %24'ü Alman ve %10'u

İtalyan'dır. Ayrıca Belçikalı Hollandalı, İspanyol, Amerikalı ve İngiliz turistler de Aphrodisias' ziyaret etmek için ülkemize gelmektedir (Akgül, 2003, s. 110).

2.5.2. Geleneksel Karacasu Evleri

Anadolu'daki Türk mimarisi anlayışıyla yapılmış olan evler, Türk sanatını ve aile yaşantısını anlamamızı kolaylaştıran mimari özellikler taşımaktadır (Mualla, 2023, s. 64). Anadolu'da genel olarak ahşabın ön planda olduğu, tavanında renkli süslemeler olan (Çelik, 2023, s. 38) ve avluya, bahçeye veya zemin kata açılan çift kanatlı kapıların kullanıldığı evler oldukça yaygındır. Bu evlerin birçoğunda "hayat" adı verilen; içinde ocak, çeşme ve odunluğun bulunduğu genellikle doğu cephele olan bir yaşam alanı bulunmaktadır (Taşdöğen, 2006, s. 3).

Karacasu'da Osmanlı döneminde yapılmış ve bir kısmı koruma altına alınmış, yöresel özellikler taşıyan, geleneksel Türk evleri bulunmaktadır. İki katlı ve bahçeli olan bu evlerin alt katında ahır ve depo gibi kullanım alanları vardır ve bu evlerin mutlaka bir cephesi bahçeye bakmaktadır (Aksoy ve Koyuncu, 2021, s. 116). Evlerin otantik görünmesini sağlayan ahşap merdivenler, işlemeli ahşap kapı ve pencereler, evlerin içinde bulunan gömme dolaplar ve pencere panjurları ziyaretçilere geçmişin kültürünü aktarmaktadır (Levent, 2023, s. 517). Geleneksel Osmanlı mimarisini yansıtan bu evler zamanla zarar görmesine rağmen yüz civarında geleneksel ev varlığını sürdürmektedir (Özdemir, 2009, s. 107). Bu evlerden bazıları restore edilerek kullanılmakta bazıları ise pansiyon olarak hizmet vermektedir. Karacasu evlerinden iki tanesi Fotoğraf 2.7'de sunulmuştur.

Fotoğraf 2.7: Restore edilmiş Karacasu evleri (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

2.5.3. Çağlayan Tabiat Parkı

“Tabiat parkları; bitki örtüsü ve yaban hayatı özelliğine sahip, manzara bütünlüğü içinde halkın dinlenme ve eğlenmesine uygun tabiat parçalarını ifade eder” (Milli Parklar Kanunu, 1983). İnsanların doğa ile buluşmasına olanak sağlayan bu alanlar Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü sorumluluğu altında faaliyet göstermektedir (Akbaş, 2023, s. 4). Kaynak değeri yüksek olan ve sürdürülebilirlik açısından önemli alanlar olan Tabiat Parklarını ziyaret edenler çeşitli rekreasyon aktivitelerinde bulunabilir, bitki örtüsü ve yaban hayatını gözlemleyebilir (Ekiz, 2022, s. 13). Ülkemizde 259 Tabiat Parkı bulunmaktadır (Uğurman, 2022, s. 2) ve bunlardan biri de Çağlayan Tabiat Parkıdır.

Çağlayan Tabiat Parkı, Karacasu’ya on sekiz km uzaklıkta, zengin bitki örtüsüyle ilçenin önemli cazibe merkezlerindedir. Aydın ilindeki ormanlık alanların bir bölümünün Çağlayan Tabiat Parkında yoğunlaştığı görülmektedir (Kesgin Atak ve Ersoy Tonyaloğlu, 2019, s. 780). Ormandaki ağaçların çoğunluğunu kızılçam ve çınar ağaçları oluşturmaktadır. Ülkemizdeki diğer tabiat parkları gibi Çağlayan Tabiat Parkı da sahip olduğu bitki örtüsü ve yaban hayatıyla ön plana çıkmakta, aynı zamanda ziyaretçilerinin dinlenme ve eğlenme gibi ihtiyaçlarını karşılamaktadır (Yener, 2021, s. 128). Otuz sekiz hektar büyüklüğündeki park sahip olduğu manzara güzellikleri, rekreasyon potansiyeli ve zengin bitki örtüsü sebebiyle 2014 yılında Tabiat Parkı ilan edilmiştir. Piknik yapılan ve yürüyüş sporu için tercih edilen bu parkın sınırları içinde akan bir dere ve bu dere üstünde Bahçeköy Şelalesi bulunmaktadır. Çağlayan Tabiat Parkı ve içindeki Bahçeköy Şelalesi Fotoğraf 2.8’de sunulmuştur. Bunun dışında dere üstünde yaklaşık kırk tane irili ufaklı şelale vardır.

Fotoğraf 2.8: Çağlayan tabiat parkı ve Bahçeköy şelalesi (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Çağlayan Tabiat Parkı; faunası, içerisinde barındırdığı çağlayanı, bitki örtüsü, iklimi ve yüksek konumda olması, orman ve dağ ekosistemi ve ekoturizm potansiyeli ile el özel bir parktır. Bu parkta Yaban Domuzu, Tilki, Büyük Yeşil Kertenkele, Kaya Kertenkelesi, Kör Yılan, Kara Yılan, Sığırcık, Ala Karga, Saka, Bülbül ve Karatavuk gibi türlere rastlamak mümkündür. Sonbahar aylarında kestane, ilkbahar aylarında ise sarmaşık ve kuşkonmaz bitkileri görülebilmektedir (Visitaydın.com/Erişim: 02.01.2024).

2.5.4. Sırtlanini Mağarası

Sırtlanini mağarası ilçesinin Yukarı Çamarası köyü sınırları içinde bulunmaktadır. Karacasu merkeze 14 km uzaklıktadır. Mağaranın uzunluğu üç yüz kırk sekiz metre, giriş kapısına göre en derin noktası -32 metre olarak ölçülmüştür (Kulturportali.gov.tr/Erişim: 19.04.2024). Mağara dar girişlidir. Yaklaşık 5 m sonra büyük bir salon tarzı boşluk bulunmaktadır. Yüzeeye yakın bir mağara olduğu için üstündeki ağaçların ve bitkilerin kökleri mağara içerisine girerek ilgi çekici bir görüntü oluşturmaktadır. Fotoğraf 2.9'da da görüldüğü gibi mağarada sarkıtlar, dikitler ve sütunlar vardır; duvarlarını ise perde bayrak travertenleri kaplamıştır (Taşdelen, 2009, s. 25). Mağarada yapılan araştırmalarda solucanlar, yarasa, farklı örümcek türleri gibi canlı yaşamına da rastlanmıştır. Günümüzde olduğu gibi, geçmiş dönemde de bazı canlı türlerinin mağarada yaşam sürdüğüne dair izler bulunmaktadır (Baykara vd., 2008, s.1).

Fotoğraf 2.9: Sırtlanini mağarası (Nazilli Ticaret Odası, 2023a).

2.5.5. Karacasu'daki Çeşitli Yapılar

Ülkemizin genelinde olduğu gibi Karacasu'da da turistik değeri olan önemli yapılar bulunmaktadır. Bu yapılardan önemli bir kısmını tarihi camilerin oluşturduğunu söylemek mümkündür. Farklı dini inanışlara sahip pek çok uygarlığa ev sahipliği yapan Anadolu topraklarında doğal olarak birçok sinagog, kilise, tapınak ve cami gibi kutsal yapılar görülmektedir. Camiler tarihsel kültür turizmi açısından arz kaynakları olduğu için (Atasoy vd., 2018, s. 7) buldukları bölgenin turizm değerini artıran enstrümanlardır. Bu eserler İslam mimarisinin önde gelen örnekleri olması, tarihi kimlikleri ve ilgi çekici görsellikleri sebebiyle ziyaretçilerin ilgisini çekmektedir (Sezer, 2017, s. 188). Karacasu ilçesi de sahip olduğu tarihi camilerle ön plana çıkmaktadır.

Karacasu'daki tarihi camiler; Hacı Arap Camii, Bilal Habeşi Camii, Çamarası Camii, tarihi Cumaönü Camii ve Tarihi Çarşı Camiidir. Bu camilerin dışında Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescillenen Hacı Ali Ağa Camii yapıldığı dönemin mimari özelliklerini koruyarak halen ayakta duran bir tarihi eserdir. Çeşme kitabesine göre caminin yapımı XVI. yüzyıla aittir. Minaresindeki kitabeye göre, zarar gören minare 1727 yılında tamir ettirilmiştir. Cami aslına uygun şekilde restore edilmiş ve ziyaretçilerin uğrak yerlerinden biridir. Yerli ve yabancı turist çeken cami ve mescitler inanç ve kültür turizmi çerçevesinde önemli eserler olarak değerlendirilmektedir (Tapur, 2009a, s. 483). Tarihi Hacı Ali Ağa Camii de ilçenin turist çeken önemli yapılarından.

Fotoğraf 2.10: Hacı Ali Ağa camii (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Karacasu'da tarihi camilerinin dışında tarihi niteliğe sahip türbeler de bulunmaktadır. Ölüm olgusu ile mimari yaklaşımın bir araya geldiği türbeler yerli ve

yabancı kişilerce farklı zamanlarda çeşitli istek, arzu veya beklentilerin karşılık bulması temennisiyle ziyaret edilmektedir (Göral ve Bükey, 2022, s. 214). Birçok ziyaretçi, ilçenin kültürel varlıkları arasında gösterilen türbelerde farklı dönemlerde yaşamış dini anlamda önem atfedilen kişilerin meftun olduğu türbeleri ziyaret etmektedir. Karacasu'daki türbeler; 14. ve 15. yüzyılda yani Osmanlı döneminde Karacasu'ya geldiği ve Horasan Yörüklerinden oldukları düşünülen Aşık Bilal Türbesi, Süleyman Rüştü Türbesi, Kız Dedesi Türbesi ve Şeyh Kemal Türbesidir. Tabakhane Dedesi Türbesi, Dedebağ Türbesi (Fotoğraf 2.11) ve Aydın Bey Türbesi de ilçenin inanç turizminin temel bileşenlerinden olan bu yapılar (Özgen, 2012, s. 253) arasında sayılabilir.

Fotoğraf 2.11: Dedebağ türbesi (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Türbeler gibi eserler gerek yakın gerekse uzak çevrelerden inanç turistlerini buldukları bölgelere çekmektedir (Sezer ve Öztürk, 2014, s. 46). Karacasu'daki türbeler dini bayramlar gibi özel günlerde yerel halk ve ilçe dışından gelen ziyaretçiler tarafından ziyaret edilmektedir. Bu türbeler iş veya çocuk sahibi olmak, evlenmek, çeşitli hastalıkların tedavisi veya adakta bulunmak (Yenipınar ve Yücel, 2022, s. 84) gibi amaçlarla ziyaret edilmektedir. Bu ziyaretler turistik bir faaliyet olarak değerlendirilebileceği gibi insanların kendilerini iyi hissetmelerini sağladığı için sosyolojik ve psikolojik olarak da ele alınabilir (Kaynak ve Uslu, 2021, s. 111).

Karacasu'da tarihi nitelikte olan farklı yapılar da bulunmaktadır. Bunlar Sökeli Ali Efe Karargâhı, Tarihi Çarşı'daki dükkanlar, Tarihi Konak, Dandalaz Köprüsü ve Yenice Eski Kinde Evi'dir.

2.5.6. Karacasu Yöresel Mutfağı

Belirli bir yörenin, mutfak gelenek ve göreneklerinin de göz önünde bulundurularak yiyecek hazırlama, sunma ve yeme bilimi veya sanatına gastronomi denilmektedir (Hatipoğlu, 2010, s. 6). Gastronomi kavramı turizm sektörüyle yakın ilişki içerisinde ve bu ilişki pek çok araştırmaya konu olmuştur (Seçuk vd., 2022, s. 530). Bu durum gastronomi turizmini sonucunu doğurmuştur. Herhangi bir destinasyonun sahip olduğu mutfak kültürü gastronomi turizmi kapsamında incelenmekte ve değerlendirilmektedir (Ün ve Çinuçen, 2023, s. 489).

Turistlerin bir yeri ziyaret etmeye karar verme aşamasında o bölgedeki yeme-içme alışkanlıkları ve bölgesel tatları araştırdıkları bilinmektedir (Baydeniz ve Sandıkçı, 2020, s. 653). Dolayısıyla mutfak kültürü zengin ve yöreye özgü ürünlere sahip olan yerlerin daha fazla turist çekme konusunda şanslarını artırdıkları ifade edilebilir. Mutfak kültürü somut olmayan kültürel miras olarak değerlendirilir ve yemeklerin hangi malzemelerle ve pişirme teknikleriyle yapıldığı ve sunumunun nasıl yapıldığı ile ilgilidir (Yönet Eren, 2023, s. 152). Dolayısıyla bir yemek birden fazla bölgede yapılmasına rağmen her bölge için özel sayılabilecek çeşitli yönleri olabilir.

Pide olarak isimlendirilen, kıymanın hamurun üzerinde fırında pişirilmesi şeklinde yapılan yemek birçok yörede yapılmasına rağmen Karacasu’da yapılan pide oldukça ünlüdür. “Pidenin Anavatanı” olarak anılan Karacasu’da bu yemeğin yaklaşık 200 yıldır pişirildiği tahmin edilmektedir (Töz, 2020, s. 5). Ayrıca bu yemek türü Karacasu Pidesi ismiyle Coğrafi İşaret almıştır (Sandıkçı vd., 2022, s. 2402). Türkiye genelinde pide çeşitleri içerisinde on altı farklı pidenin coğrafi işaret aldığı tespit edilmiştir (Usta ve Şengül, 2022, s. 620). Farklı bölgelerde uzun şekilde yapılan pide Karacasu’da hem uzun hem de yuvarlak şekilde, odun ateşinde; kıymalı, peynirli, kuşbaşı etli, kaşarlı, yumurtalı veya karışık olarak; tatlı olarak da tahinli yapılabilmektedir. Fotoğraf 2.12’de paylaşılan, daire şeklinde yapılan pideye “Karacasu Yuvarlağı” denilmektedir. Karacasu’da her yıl düzenlenen yarışmada ise ilçenin pide ustaları en uzun pideyi yapmak için yarışmaktadır (Nazilli Ticaret Odası, 2023b).

Fotoğraf 2.12: Karacasu yuvarlağı (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Karacasu'nun yemeklerden biri de lok lok pilavıdır. Bolama adıyla da anılan bu yemek dana eti, nohut ve pirinç kullanılarak yapılır ve sokaklarda hayır amacıyla da ikram edilmektedir (Göktuğ ve Çakmak, 2021, s. 454). Kuşadası ilçesinde de yapılan bu pilav türü geleneksel olarak bakır tepsilerle pişirilmektedir. Yanları kulplu olan bu tepsilerde yemeğin dibinin tutmasını önlemek amacıyla kalın tahtalar kullanılmaktadır (Sezgin ve Sezgin, 2019, s. 187). Kuzu etiyle de yapılabilen bolamaya yöresel tereyağı da dökülerek lezzeti artırılabilir.

Türk mutfağının geleneksel yemeklerinden biri keşkektir. Hammaddesi buğday olan keşkeğin Anadolu'nun farklı bölgelerinde farklı isimlerle de olsa rastlamak mümkündür. Özellikle çeşitli cemiyetlerde, toplantılarda ve törenlerde toplu olarak yenilen bu yemek insanları bir araya getirme özelliğine sahiptir. Bu yönüyle de UNESCO tarafından 2011 yılında Geleneksel Tören Keşkeği unvanıyla Somut Olmayan Kültürel Miras Listesi'ne girmiştir (Teyin, 2020, s. 315).

Bir kültürü meydana getiren en kıymetli unsurlardan birisi, gastronomik çeşitlilik içerisinde değerlendirilen yöresel yemeklerdir (Deveci vd., 2013, s. 29). Karacasu'daki yöresel yemeklerin başında gelen keşkek ilçenin gastronomi çeşitliliğine önemli katkıda bulunmaktadır. Karacasu ilçesine bağlı Dedebağ yaylasında her yıl pişirilerek hayır olarak ikram edilen keşkek Dedebağ Keşkeği ismiyle coğrafi işaret almıştır (Çelik vd., 2021, s. 262). Dedebağ Keşkeği bakır kazanlarda ve odun ateşinde pişirilir. Anadolu'nun farklı bölgelerinde tavuk veya kuzu eti kullanılarak pişirilirken Karacasu'da bu geleneksel lezzet keçi eti kullanılarak ve

saatlerce dövülerek elde edilmektedir. Keşkek için kullanılan keçiler genç, erkek cinsi ve 20 kg civarında olmalıdır. Dedebağ keşkeğinde başka bir hayvanın eti kullanılmaz çünkü keçi eti keşkeğin kendine has tadını almasını sağlar (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2021). Düzenlenen Dedebağ Keşkek Festivalinde topluca pişirilen keşkek misafirlere ikram edilir. Keşkeklerin pişirildiği alan Fotoğraf 2.13'te sunulmuştur.

Fotoğraf 2.13: Dedebağ keşkek festivalinde keşkeklerin pişirildiği alan (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Bahsi geçen yemeklere ek olarak Karacasu'ya özgü Dikmen Çiçek Balı / Dikmen Kekik Balı ilçenin bir başka yöresel zenginliğidir. Ercelep ve Akdemir (2022) Türkiye'de coğrafi işaret almış 22 farklı bal türünün olduğunu tespit etmişlerdir (Ercelep ve Akdemir, 2022, s. 563). Coğrafi işaret almış bal türlerinden biri de Dikmen Çiçek Balı / Dikmen Kekik Balı'dır. Bu bal aynı zamanda Aydın ilinde coğrafi işaret almış tek bal türüdür. Arıların Karacasu'ya özgü kekik ve diğer bazı çiçeklerden salgılanan nektarları toplaması sonucu bu arı ürünü üretilir (Türk Patent ve Marka Kurumu, 2020a).

2.6. Karacasu'nun Ekoturizm Potansiyeli

Farklı turizm anlayışına sahip olan ve şehir hayatının getirmiş olduğu stresi atmak isteyen insanların bir bölümü tatillerini doğa ile iç içe geçirmek istemektedir. Doğunluğa ulaştığını söyleyebileceğimiz ve doğaya verdiği zararların sürekli

gündeme geldiği kitle turizminden ziyade günümüzde birçok insan ekoturizm faaliyetlerine rağbet göstermektedir.

Ekoturizm için önemli destinasyonlardan biri kırsal alanlardır. Çünkü kültürel ve doğal peyzajları sayesinde pek çok rekreasyona uygun potansiyelleri vardır (Çakar vd., 2022, s. 76). Ayrıca doğasının korunabilmiş olması, görsel anlamda cazibeye sahip olması ve otantik yerel kültürünün bozulmamış olması sebebiyle de (Batur, 2013a, s. 604) bu bölgeler ekoturizm açısından bir adım öne çıkmaktadır. Bu bölgelerden biri de Aydın iline bağlı Karacasu ilçesidir. Karacasu, Aydın gibi deniz kenarı bir ile bağlı bir ilçe olmasına rağmen serin bir iklime sahiptir ve ormanları ve yaylaları ile dikkat çekmektedir. İlçenin sanayisinin gelişmemiş olması bu doğal yerlerin güzelliklerini korumasını sağlamıştır. Bununla birlikte sahip olduğu kanyonlar, su kaynakları, peyzaj değerleri ve tarihi zenginlikleri önemli turistik değerler olarak göze çarpmaktadır.

Karacasu ilçesi Ege bölgesinde bulunan en eski yerleşim yerlerinden biridir. Aydın, İzmir, Muğla ve Denizli gibi ülkemizin önemli turizm şehirlerine yakın bir mesafede bulunmaktadır. Her ne kadar tarımın ön plana çıktığı bir coğrafyada bulunsa da sınırları içerisinde bulunan tarihi, kültürel ve doğal zenginlikler sebebiyle ekoturizm potansiyeline de sahip bir ilçedir. Tarih boyunca pek çok medeniyeti ağırlamış olan bu ilçede tarihi çok eski dönemlere dayanan Afrodisias antik kenti bulunmaktadır. Karacasu'nun Geyre köyü sınırları içerisinde bulunan Afrodisias antik kenti, Türkiye'den yirmi bir antik bölgenin bulunduğu UNESCO Dünya Mirası Listesi'ne 2017 yılında girmiştir ve Türkiye'nin en önemli tarihi kalıntılarından biridir (UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, 2023). Afrodisias antik kenti, kazı ve restorasyon çalışmalarıyla tanıtım etkinlikleri bakımından ülkemizdeki şanslı ören yerlerindedir (Gürcün, 2011, s. 68). Çünkü pek çok farklı ülkeden arkeologlar ve araştırmacılar burada kazı ve araştırmalar yaparak birçok kalıntının bulunmasını sağlamışlardır. Bulunan kalıntı ve eserler Aphrodisias Müzesinde sergilenmektedir.

Aphrodisias tarihsel alan turizmi için kıymetli bir antik kenttir. Belli bir ülkenin sınırları içindeki tarihi kültür mirasının turizm faaliyetleri kapsamında gösterilmesini içeren etkinlikler (Çakmak, 2021, s. 21) olarak tanımlanan tarihsel alan turizmi ekoturizm kapsamında değerlendirilen (Akpınar Külekçi, 2016, s. 125) bir turizm türüdür. Aphrodisias da farklı uygarlıklara ev sahipliği yapmış olmanın tanıdığı

zenginlik ile ekoturizm türlerinden biri olan tarihsel alan turizmi için ülkemizin en önemli destinasyonlarından biridir. Bununla birlikte Aphrodisias çeşitli ekoturizm faaliyet süreçlerine dahil edilebilecek bir konumda bulunmaktadır. İlçede her yıl mayıs ayında düzenlenen Aphrodisias kültür ve sanat festivaliyle, bu ören yerinin adı kullanılarak ilçeye turist çekilmekte ve ilçeye olan ilgi artırılmaya çalışılmaktadır. 2023 yılında bu festivalin 34.'sü düzenlenmiştir.

Karacasu'nun en önemli ekoturizm değerlerinden biri Çağlayan Tabiat Parkıdır. Tabiat Parkları bölgedeki turizmi ayakta tutan ve bölge ile ilgili geliştirilecek olan politikaları şekillendiren önemli alanlardır (Ojeda, 2012, s. 358). Çağlayan Tabiat Parkı da manzarası ve peyzaj değerleri ile ilçeye turist çekerek ilçedeki turizm hareketliliğine katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte doğa tutkunlarının yeşil alanları görmek ve gezmek istemesi tabiat parkları gibi doğal ve korunan alanlara yapılan seyahatlerin sayısında artışa neden olmuştur (Sezer, 2015, s. 176). Bu artışın tabiat parklarına zarar verebileceği konusundaki tartışmalara rağmen Çağlayan Tabiat Parkı bozulmamış yeşil alanlarıyla doğa severlere tatmin edici faaliyet imkânı sunmaktadır. İçerisinde akan bir dere ve dere üzerinde bulunan şelaleleriyle bu tabiat parkı Aydın ilindeki 4 tabiat parkından biridir (Yiğit vd., 2018, s. 4). Bu şelalelerden biri yaklaşık yirmi metre yükseklikten akan, kaynağını Karıncalı Dağı'ndan alan ve hemen yanı başında bir mesire alanı da bulunan Bahçeköy Şelalesi'dir.

Yaylalar ülkeler için önemli turizm cazibe merkezleridir (Aziz ve Nurul, 2009, s. 33). Son yıllarda sağlık turizmi çerçevesinde de değerlendirilen yaylalar çeşitli ekoturizm faaliyetlerine uygun alanlardır. Karacasu da sahip olduğu yaylalar bakımından, Aydın'ın dikkat çeken bir ilçesidir. Aydın ilinin en fazla yaylasına sahip ilçelerinden biri olan Karacasu'da; Nacıpınar, Gökbel, Dikmen, Ballıpınar, Ozanlı ve Gürlek yaylaları bulunmaktadır. Kahvederesi Yaylası, Dedebağ Yaylası ve Tekke Yaylası ilçenin ekoturizm potansiyeline sahip olan yaylalarıdır. Bu yaylalar özellikle yaz aylarında gelen turistleri ağırlamaktadır. Aydın gibi sıcak bir ilde bulunmalarına rağmen bu yaylalar konumu ve yükseltileri sebebiyle serindir. Yayla evleri ve bahar aylarındaki çiçeklerle süslenen bitki örtüsüyle ziyaretçiler için görsel şölen sunmaktadır. Ayrıca Karacasu yaylaları doğal ortamında yetişen bu yüzden de tadı emsallerine göre daha lezzetli olan meyve ve sebzeleri kaynağında yeme fırsatı

sunmaktadır. Kahvederesi beş yüz civarında yayla evleri, yeme içme hizmeti sunan tesisleri ve yürüyüş ve bisiklet rotası üzerinde olması sebebiyle özellikle yaz aylarında yerli ve yabancı birçok ziyaretçiyi ağırlamaktadır. Öte yandan Dedebağ Yaylasında her yıl organize edilen ve geçtiğimiz yıl yedi yüz kırk birincisi düzenlenen Dedebağ keşkek festivali çevre bölgelerden de pek çok ziyaretçiyi ilçeye çekmektedir.

Dedebağ keşkek festivaline ek olarak ilçede düzenlenen diğer festivaller ise Uluslararası Aphrodisias Fotoğraf, Kültür, Sanat ve Turizm Festivali; Deve Güreşi Festivali ve Uluslararası Karacasu Kırmızı Eller Çömlek Çalıştayı ve Festivalidir. Festivaller, kültürel ve sportif organizasyonlar turistik tanıtım yapma konusundaki en önemli araçlar olarak kabul edilmektedir (Bilgili vd., 2012, s. 118). Bu yüzden ülkemizde her yıl 100'den fazla bu tür etkinlikler düzenlenmektedir (Penpece, 2014, s. 197). Bunlardan 4'ünün Karacasu'da düzenlenmesi, bölge halkının ve yetkililerinin de Karacasu'daki potansiyele olan güvenini göstermektedir. Ayrıca bu gibi yerel etkinlikler yöredeki turizm bileşenlerinin bir araya gelmesi, tazelenmesi ve yeni hedeflerin oluşması açısından da önemli araçlardandır (Baysal vd., 2016, s. 102).

Karacasu'nun kanyonları ilçenin ekoturizm potansiyeline katkıda bulunan diğer önemli doğal güzelliklerdir. Kanyonlar birden fazla ekoturizm faaliyetine imkân sağlayan alanlardır (Simoni, 2011, s. 5). Görle Kanyonu ve Karabağlar Kanyonu, Karacasu ekoturizminde önemli cazibe merkezlerindedir. Yüz metre ile iki yüz elli metre arasında değişen yüksekliği ve serin kaynak sularıyla Görle kanyonu doğa yürüyüşü severleri ağırlamaktadır. Yaklaşık 2,5 km uzunluğundaki Karabağlar kanyonu ise sulu bir kanyondur ve başlangıç noktasındaki derinliği az olmasına rağmen ilerledikçe elli metreyi bulan bir derinliğe ulaşmaktadır. Oldukça dar ve geçmesi zor noktalara sahip olan, içinde üç tane şelale bulunan bu kanyonun başlangıç ve bitiş noktaları arasında iki yüz metrelik yükseklik farkı vardır (Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2012). Karacasu gibi küçük bir ilçede iki tane kanyonun bulunması önemli bir zenginlik olarak değerlendirilebilir. Çünkü turistlerin seyahate çıkarken güdüledikleri farklı turizm enstrümanları vardır (Polat vd., 2023, s. 29). Bağcı ve Karadurak (2022) bu enstrümanlardan biri olan kanyonların turist çeken önemli yer şekilleri olduğunu ifade etmektedir (Bağcı ve Karadurak, 2022, s. 2).

Karacasu'da içerisinde mağara ve kaya mezarları bulunan Arapapıştı Kanyonu, Karacasu sınırları içinde kalmamasına rağmen, Karacasu'dan ulaşımın kolay olması sebebiyle Karacasu'nun ekoturizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır. Bu kanyon Aydın, Denizli ve Muğla illerinin kesişim noktasında, Kemer barajını besleyen Akçay üzerinde, altı km uzunluğunda ve üç yüz seksen metre yüksekliğindedir. Baraj ve kanyon Aydın iline bağlı Bozdoğan ilçesinin, Kanyonun seyir tepesi ise Karacasu sınırları içinde kalmaktadır. Yerel halk tarafından İnceğiz kanyonu olarak da adlandırılan kanyonun yamaçlarında "Sıra İnerler" denilen büyüklükleri ve şekilleri birbirinden farklı mağaralar bulunmaktadır (Bozdoğan Belediyesi, 2023). Kanyonda tekne turları düzenlenmekte ve su seviyesinin müsait olması durumunda mağaralar da ziyaret edilebilmektedir. Ayrıca kanyon yakınında kale surları, çeşitli antik kalıntılar ve Makedonya Kralı Büyük İskender tarafından yaptırılmış bir köprünün bulunması kanyonun ekoturizm değerini artırmaktadır. "dünyanın 8. harikası" mottosuyla tanıtımı yapılan kanyon için Aydın Büyükşehir Belediyesi Arapapıştı Kanyonu Ekoturizm Projesi adıyla bir proje başlatmıştır (Aydın Büyükşehir Belediyesi, 2023).

Ekoturizmin planlı yapılması sağlandığında, hem sulak alanlar gibi kırılğan ekosistemlere sahip bölgelerde kullanımın sürdürülebilir şekilde yürütülmesi hem de yöre halkının kalkınması için önemli bir fırsat yakalanmış olur (Akban ve Bulut, 2021, s. 286). Karacasu'daki sulak alanlar olarak ekoturizm değeri olan kaynaklar; baraj, çay, gölet ve şelalelerdir. Göller su sporları ile ilgili ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlaması bakımından önemli faaliyet alanlarıdır. Işıklar Göleti ve Yazır Göleti Karacasu ilçesinde bulunan iki sulama göletidir. Yazır Göleti bisiklet parkuru üzerinde ormanlık bir alanda bulunması açısından ekoturistlerin dinlenme alanı olarak değerlendirilmektedir. Işıklar Göleti ise doğa yürüyüşü tutkunlarının uğradığı yerlerdendir. Her iki gölet herhangi bir su sporuna uygun olmamasına rağmen ormanlık alanda bulunmaları ve parkur üzerinde bulunmaları açısından önemlidir.

Ayrıca ilçede Dandalaz çayı üzerine inşa edilen Karacasu Baraj Gölü bulunmaktadır. Bu göl sulama amaçlı kullanılmaktadır. Karacasu ilçe merkezine yakınlığı, ulaşım kolaylığı, çevresindeki yeşil alan, doğal bitki örtüsü ve ormanlık bölge, barajı ekoturizm ve görsel açıdan zenginleştirmektedir. Barajın mavi ile yeşilin birleştiği bir noktada bulunduğu ifade edilebilir. Ayrıca baraj çeşitli su sporlarının

yapılabilmesi için de uygundur. Baraj çevresi bölge halkı tarafından piknik yapmak ve balıkçılık amacıyla ziyaret edilmektedir. Kısacası Karacasu baraj gölü ve çevresi ekoturizm açısından önemli potansiyel taşımaktadır. Dandalaz çayı ise Büyük Menderes nehrini besleyen bir akarsudur. Bu çay antik kalıntıların yakınından geçmektedir bu yüzden ortaya görsel bir zenginlik çıkmaktadır. Bunların yanı sıra ilçe sınırları içerisinde manzarayı güzelleştiren şelaleler de bulunmaktadır. Bunlar; Bahçeköy Şelalesi, Esençay Şelalesi ve Dandalaz Şelalesidir.

Karacasu'nun temel geçim kaynağı tarımdır. İlçede özellikle zeytin olmak üzere tütün, elma ve nar yetiştirilmektedir (Karacasu Belediyesi, 2023b). Yıldırım (2019) yapmış olduğu araştırmada Karacasu toprak yapısını incelemiş; toprağın lezzetli ve asit oranı bakımından kaliteli zeytin üretimi için elverişli olduğunu bulgulamıştır (Yıldırım, 2019, s. 19). İlçede sofralık ve yüksek kalorili bir zeytin türü olan Kalamata ve Gemlik zeytin türleri yetişmektedir. Kalamata türü zeytin iri bir zeytin türüdür (Ghonimy vd., 2022, s. 94) yağ oranı azdır. Doğal tarım ürünleri bölgede istihdam sağlarken aynı zamanda kırsal bölgelerin önemli turistik ürünleridir (Çetin vd., 2017, s. 143). Ekoturizmin öğretici bir turizm türü olduğu göz önünde bulundurulduğunda bölgeyi ziyaret eden doğa severlerin bu tarım ürünlerinin yetiştirilme süreçlerini yerinde görerek bilgi sahibi olabileceği değerlendirilmektedir. Ayrıca bu ürünlerin ve farklı yerel lezzetlerin tadına bakabilirler.

Günümüzde yerel mutfak kültürü bir turizm ürünü olarak kullanılmaktadır. Turistik bölgeler sahip oldukları otantik mutfak kültürüne ait örnekleri turistlerin beğenisine sunmakta, bu kültürü gelir getirici bir ürün ve pazarlama aracı olarak kullanmaktadır (Yavuz, 2018, s. 123). Ülkemizin köklü tarihinin yanı sıra zengin bir mutfağı da bulunmaktadır ve kendine özgü lezzetlere sahip yerel mutfakları ön plana çıkarmaktadır (Noyan ve Dizdar, 2023, s. 154). Karacasu'nun yöresel lezzetleri de ilçenin ekoturizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır. Karacasu pidesi, başka bir pide çeşidi olan Karacasu yuvarlağı ve keşkek ilçenin öne çıkan yerel lezzetleridir. Bu yöresel yemekler coğrafi işaret almıştır. Karacasulu pide ustaları tarafından kıymalı, peynirli, kuşbaşı etli, kaşarlı ve tahinli yapılan Karacasu pidesi yerel ürün olması ve yerel halka gelir getirici olması yönüyle Karacasu ekoturizmine katkı sağlamaktadır. Ayrıca "Tören Keşkeği Geleneği" Dedebağ yaylasında yüzyıllardır devam eden

şenlikte keşkek hayrı yapılarak devam ettirilmektedir. UNESCO tarafından İnsanlığın Somut Olmayan Kültürel Mirasının Temsili Listesi'ne alınan bu gelenekte yerel halkın toplu halde yardımlaşarak keşkeği pişirmesi ve pişirilen keşkeğin çeşitli ritüellerle tören şeklinde ve topluca yenilmesi ve ikram edilmesi söz konusudur (Ovacıklı, 2023, s. 44). Karacasu'nun adeta destinasyon imajı haline gelmiş Dedebağ hayrı ve keşkek ikramı ilçenin ekoturizm açısından önemini artırmaktadır.

Dikmen balı da Karacasu'nun sahip olduğu doğal tatlıdır. Bu ürün de Karacasu Dikmen/Çiçek Balı ismiyle coğrafi işaret almıştır. Ülkemizde sadece yirmi iki bal türünün coğrafi işaret alabilecek kriterleri sağladığı göz önünde bulundurulduğunda, ilçenin sahip olduğu bu yöresel lezzetin ilçeye turist çekebilecek ve yerel halkının refahını artırabilecek bir turistik ürün olduğu söylenebilir. Çünkü turistler belli bir bölgenin kültürü hakkında fikir sahibi olmak için lokal ürünleri tatmak istemekte ve asıl üretim yerlerini ziyaret etmektedir (Küçükkömürler vd., 2018, s. 80). Bu ürünlerin dışında Karacasu da özellikle zeytin yağıyla yapılan enginar dolması, bolama (lok lok pilavı) ve zeytin yağlı börülce gibi gastronomi örnekleri ekoturistleri beklemektedir.

Karacasu'da ekoturizm ürünü olarak kullanılacak ve ilçenin ekoturizm potansiyelini arttıran bir başka turistik değer el sanatlarıdır. El sanatları, yöresel halk dansları ve kıyafetler turizmi sürdürülebilir kılmak için kullanılacak kültürel değerlerdir (Başar vd., 2019, s. 147). Karacasu yöresel el sanatlarının hala yaşadığı, bu yönüyle de önemli kültürel değere sahip olan bölgelerdendir. İlçede demircilik, dericilik ve çömlekçilik gibi el sanatları hala devam ettirilmektedir. Coğrafi işaret sahibi olan çömlekçilik, ilçeye özgü kırmızı toprağın herhangi bir boyama veya vernikleme işlemi yapılmaksızın sadece fırınlanmasının ardından koyu kırmızı bir renk almasıyla Karacasu'ya özgü kültürel bir değerdir. Ekoturizmin öğretici olma özelliği de dikkate alınarak ilçeyi ziyaret eden ekoturistler bu gibi el sanatların nasıl yapıldığı hakkında fikir sahibi olabilir ve özellikle bazı çömlek çeşitlerinin yapımı aşamasında aktif olarak yer alabilirler. Dericilik ve çömlekçilik turistlerin de üretim sürecinde yer alabileceği bir şekilde ilçe ekoturizminin geliştirilmesinde araç olarak kullanılabilir.

Karacasu ekoturizm değerlerinden bir diğeri Sırtlanini mağarasıdır. Farklı böcek türlerine ve yarası kolonilerine rastlanan mağarada sarkıt ve diktirler bulunmaktadır.

İçerinde bulunan seramik kalıntıları mağaranın bir dönem barınma amacıyla da kullanıldığını düşündürmektedir. Aphrodisias antik kentine dokuz km uzaklıkta olması ekoturizm cazibesini artırmaktadır. “Mağara Koruma Alanı” olarak koruma altına alınan Sırtlanini mağarası (Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü, 2021) Aydın ilinde turizm değeri olan iki mağaradan biridir. Dolayısıyla Sırtlanini mağarası bölgede ekoturizm türü olarak kabul edilen mağara turizminin (Benli vd., 2017, s. 97) yapılabilmesine olanak tanıyan iki seçenektendir. Mağaraların birer turizm cazibe merkezi olması (Selçuk, 2023, s.42) sebebiyle de Sırtlanini mağarası Karacasu ilçesine turist çekerek ekoturizm potansiyeline katkıda bulunmaktadır.

2022 yılında Güney Ege Kalkınma Ajansı (GEKA) tarafından yayımlanan “Karacasu Ekoturizm Hedef Pazar Analizi” nde Karacasu’da bulunan doğal ve kültürel zenginliklerin mevcut haliyle veya gerekli çalışmaların ardından Karacasu’yu ekoturizm açısından bölgede önemli bir cazibe merkezi haline getirebileceği ifade edilmektedir. Karacasu’nun sahip olduğu alternatif turizm fırsatlarının; Kanyon turizmi, doğa yürüyüşü, dağ bisikleti, köy konaklamaları, Afrodisias kültürü turizmi, geleneksel el sanatları ve kamp karavan turizmi olarak sıralandığı analizde, Karacasu Ekoturizm GZFT (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler) Analizi yapılmıştır. Yapılan GZFT Analizi Şekil 2.3’te sunulmuştur.

Şekil 2.3: Karacasu ekoturizm GZFT analizi (GEKA, 2023, s. 27).

2.7. Karacasu'da Yapılabilecek Ekoturizm Faaliyetleri

Dağ, yayla, akarsu ve doğa gibi turizm açısından önem arz eden güzellikler buldukları bölgelerde ekoturizmin de hızla gelişmesini sağlamaktadır (Çelik Uğuz, 2011, s. 343). Karacasu sahip olduğu doğal güzellikleri ve kültürel değerleri ile ciddi bir ekoturizm potansiyeline sahiptir. Bu zenginlik pek çok ekoturizm etkinliğinin yapılabilmesine olanak sağlamaktadır. Bu etkinliklerin başında yürüyüş gelmektedir. Yaylaların ve ormanlık alanların varlığı hem yürüyüş yapmak hem de doğayla iç içe olmak şansını tanıdığı için yürüyüşü ilçede cazip bir ekoturizm faaliyeti haline getirmektedir. İlçeyi ziyaret eden ekoturistlerin tercihlerine göre kısa veya uzun mesafeli yürüyüşlerin yapılabileceği rotaların olmasının yanı sıra görsel zenginlik sunan dinlenme noktaları da hazırlanmıştır. Karacasu'da trekking (kamplı doğa yürüyüşü) ve hiking (günübirlik doğa yürüyüşü) olarak iki ayrı şekilde yürüyüş rotaları belirlenmiştir.

Karacasu'daki hiking rotaları;

1. Rota: Kahvederesi yaylasından başlar, Karıncalı dağının eteklerinde devam ederek Tekke yaylasından sonra başlangıç noktasına geri dönlür. Zorluk derecesi dört olan rotanın toplam yürüyüş mesafesi on bir km'dir.

2. Rota: Kahvederesi yaylasından başlar, yörenin en yüksek yeri olan Karlı yangın kulesine kadar gidilir ardından aynı güzergahtan geri dönlür. Zorluk derecesi beş olan rotanın toplam yürüyüş mesafesi on km'dir.

3. Rota: Kahvederesi yaylasından başlar. Rota yayla yolu boyunca devam eder. Osmanlı padişahı 2. Murad tarafından yaptırılan ve şu anki adı Dandalaz olan köprüde son bulur. Zorluk derecesi bir olan rotanın toplam yürüyüş mesafesi altı km'dir.

Karacasu'daki trekking rotaları;

1. Rota: Aphrodisias antik kentinde başlayan bu rota patika yollardan devam ederek Sırtlanini mağarasında son bulur. Burada son bulan yürüyüşün ardından kamp kurulur ve ertesi gün 2. rota ile trekking devam eder. Zorluk derecesi dört olan rotanın toplam yürüyüş mesafesi on dört km'dir.

2. Rota: 2. gün rotası olan bu rota Sırtlanini mağarasından başlar, güneye doğru devam eder ve Görle mesire alanında son bulunur. Zorluk derecesi üç olan rotanın toplam yürüyüş mesafesi yirmi bir km'dir.

Karacasu'da hiking ve trekking rotaları dışında bisiklet rotaları da mevcuttur.

Karacasu'daki bisiklet rotaları;

1. Rota: Karacasu merkezden başlar, Yazır Göleti ve Kahvederesi yaylasından sonra Karacasu'ya dönüş yapılarak son bulur. Zorluk derecesi iki olan bisiklet rotasının toplam mesafesi dokuz km'dir.

2. Rota: Kahvederesi yaylasında başlayan bu rota, Karıncalı dağı ve Tekke yaylasının ardından Kahvederesi yaylasına geri dönülerek tamamlanır. Zorluk derecesi iki olan bisiklet rotasının toplam mesafesi on dört km'dir.

3. Rota: Karacasu merkezden başlar, Yazır Göleti, Kahvederesi yaylası, Karıncalı dağı ve Tekke yaylasının ardından aynı güzergâh takip edilerek Karacasu'ya geri dönlür. Zorluk derecesi dört olan bisiklet rotasının toplam mesafesi yirmi üç km'dir.

4. Rota: Karacasu ilçe merkezinden başlayan bu rota Karıncalı dağında ve 1699 metre yükseklikte bulunan Karlı Yangın Kulesi'nde son bulan zorlu bir rotadır. Bu rota daha çok bisiklet sporcuları ve kondisyonu iyi ekoturistler tarafından tercih edilmektedir. Zorluk derecesi beş olan bisiklet rotasının toplam mesafesi on üç km'dir.

5. Rota: Bu rota Kahvederesi yaylasından başlayan ve Esençay bölgesinde son bulan yokuş yukarı kat edilen bir rotadır. Zorluk derecesi dört olan bisiklet rotasının toplam mesafesi sekiz yüz yetmiş bir metredir.

6. Rota: Karacasu ilçe merkezinde başlayan bu rota Arapapıştı kanyonu seyir terasında son bulur. Rotanın bir kısmı asfalt yolda ve stabilize yolda devam etmektedir. Otuz sekiz km uzunluğa sahip olan bu rotanın zorluk derecesi dördttür.

7. Rota: Bu rota Karacasu ilçe merkezi ile Aphrodisias antik kenti arasında bulunan bir rotadır. Rota üzerinde seramik ve deri atölyeleri bulunmaktadır. Ayrıca rotanın bir kısmı Dandalaz çayı boyunca devam etmektedir. Zorluk derecesi üç olan bu rota on dört km uzunluğundadır (Karacasu Kaymakamlığı, 2020).

Karacasu'daki hiking, trekking ve bisiklet rotaları bazı noktalarda kesişirken bazı rotalar ise hem yürüyüş hem de bisiklet rotası olarak kullanılmaktadır. Şekil 2.4'te Karacasu ilçesindeki yürüyüş ve bisiklet rotaları gösterilmektedir.

Şekil 2.4: Karacasu bisiklet ve yürüyüş parkurları haritası (Karacasu Kaymakamlığı, 2020).

Trekking, hiking ve bisiklet turizmleri için uygun zemin ve rotaların bulunmasının yanı sıra ilçe atlı doğa yürüyüşü için de uygun bir coğrafyadadır. Atlı doğa yürüyüşünü tercih eden turistler bu turizm etkinliğini doğası ve manzarası güzel ve yeşil ile iç içe bölgelerde tecrübe etmek istemektedir (Tolls ve Carr, 2021, s. 134). Karacasu da sahip olduğu yaylalar, ormanlar, dağlar ve coğrafi işaret almış yöresel yemekleri ve ürünleriyle turistlerin bu beklentilerini karşılayacak alt yapıya sahiptir. Özellikle yaz aylarında ilçenin serin yaylalarında bu ekoturizm faaliyeti, kıyı ege gibi sıcak bir bölgede bulunan ekoturistlerin tercih edebilecekleri düşünülmektedir.

Uzun yıllardır farklı amaçlarla kullanılan barajlar günümüzde turizm etkinlikleri için de kullanılmaktadır (Dias-Sardinha ve Ross, 2015, s. 363). Karacasu'da bulunan baraj gölü ve göletler ilçeyi su sporları ve olta balıkçılığı açısından incelenmeye değer kılmaktadır. Işıklar Göleti ve Yazır Göleti sulama amacıyla yapılmış olan göletler olmasına rağmen bisiklet ve yürüyüş rotalarına dahil edilerek rotaların manzara güzelliği artırılabilir gibi yapılacak araştırmalar sonucunda uygun balık türleri çoğaltılarak bu göletler olta balıkçılığı için kullanılabilir. Ayrıca bu göletlerin yakın çevresi farklı ekoturizm etkinlikleri için de değerlendirilebilir. Dandalaz çayı üzerine inşa edilen Karacasu baraj gölü de sulama amacıyla kullanılmaktadır. Çevresinin yerel

halk tarafından piknik alanı olarak kullanılan göl kano gibi su sporlarına uygun büyüklüktedir. Ayrıca barajın ulaşımının kolay olması, çevresinin ormanlık alanla çevrili olması gerekli yatırımlar yapılarak dalış turizmi, balıkçılık, festival ve kamp karavan alanı olarak kullanılması açısından avantaj sağlamaktadır.

Tarihi alan turizmi; tarihi mekanlara, tarihi kişiler veya olaylarla ilgili yerlere yapılan ziyaretleri içeren özel bir turizm türü olarak kabul edilmektedir (Varfolomeyev vd., 2015, s. 86). Karacasu'da bulunan ve UNESCO dünya miras listesinde bulunan Aphrodisias antik kenti ilçede bir ekoturizm faaliyeti olarak tarihi alan ziyaretlerini mümkün kılmaktadır. Tarihi çok eski devirlere dayanan bu antik kent içerisindeki eserler farklı uygarlıklar tarafından yapılmış olsa da daha çok Roma dönemine aittir ve kazı çalışmaları devam etmektedir. Örneğin antik kentin simge yapılarından olan anıtsal giriş kapısı Tetrapylon, M.S. II. yüzyılda Antoninler tarafından inşa edilmiştir (Uslu ve Uysal, 2021, s. 634). Antik kentin hemen yanında bulunan ve kalıntıların özellikle de heykellerin sergilendiği Aphrodisias müzesi de Karacasu'yu tarihi alan turizmi açısından zenginleştirmektedir. Ayrıca Aphrodisias'ın yürüyüş rotalarına entegre olması birden fazla ekoturizm faaliyetinin de aynı anda yapılabilmesi ilçenin ekoturizm potansiyelini gösterir niteliktedir. Bununla beraber Karacasu'da bulunan türbeler, tarihi camiler ve eski evler ilçenin önemli kültürel miraslarıdır. Türbeler inanç turizmi açısından incelenen yapılar olmasına rağmen Aphrodisias antik kentinde olduğu gibi yürüyüş gibi ekoturizm faaliyetlerine entegre edilerek yerel halk tarafından önem atfedilen kişiler hakkında bilgilendirme yapılarak bu faaliyetler zenginleştirilebilir. Aynı şekilde turistik değer taşıyan camilerden de benzer amaçlarla yararlanılabilir. Özellikle Hacı Ali Ağa Camii ekoturistler tarafından ziyaret edilmesi gereken XVI. yüzyıla ait tarihi bir yapıdır.

Karacasu yayla turizmi için oldukça uygun bir konumdadır. Doğayla iç içe olmayı sevenler ve macera severlerin çoğunlukla günübirlik veya kısa süreli konaklama şeklinde, yüksek rakımlı yerlerde yaptıkları bu turizm türü en çok tercih edilen ekoturizm türlerinden biridir (Tekin, 2014, s. 41). Özellikle bölgede yaz aylarının çok sıcak geçmesi sebebiyle insanların serin bölgelere gitmek istemesi Karacasu yaylalarını cazip hale getirmektedir. Bozulmamış doğal yapısı, geleneksel kültürü, sessiz ortam olması (Doğanay, 2011, s. 225) gibi sebeplerle turistlerin

dikkatini çeken Kahvederesi yaylası, Tekke yaylası ve Dedebağ yaylası yayla turizmi için önemli potansiyele sahip yaylalardır. Ayrıca bu yaylaların bisiklet ve yürüyüş rotalarına dahil olması ve düzenlenen festivallere ev sahipliği yapmaları bu yaylaları farklı turizm faaliyetlerinin yapılabileceği bölgeler haline getirmektedir.

Çadırlar ve karavanlar, turistleri ziyaret edilen bir bölgede betonarme otellerde kalma zorunluluğundan kurtarır (Verhoeven, 2020, s. 252). Karacasu ilçesinde otel ve pansiyon gibi konaklama imkanlarının kısıtlı olması bir fırsata dönüştürülerek ilçe, kamp ve karavan turizmi için uygun bir destinasyona dönüştürülebilir. Çağlayan tabiat parkının uygun yerlerinde çadır kampları kurulabilir. İlçenin doğa ile iç içe olan uygun kesimleri karavanlarında konaklamak isteyen yürüyüş ve bisiklet tutkunlarına tahsis edilebilir. Bununla birlikte Karacasu'da "Karacasu Molası" adıyla devam eden bungalov ev, kamp ve karavan alanı yapım projesi devam etmektedir. Fotoğraf 2.14'te Nisan 2024 itibariyle son halinin paylaşıldığı projeye göre yirmi dört yatak kapasiteli on tane bungalov ev, yirmi çadır kapasiteye sahip bin yedi yüz metre kare alan ve on sekiz araçlık karavan parkı 2024 yılı içinde tamamlanarak hizmete açılacaktır (Karacasu Belediyesi, 2023c). Bu projenin tamamlanmasıyla son yıllarda pandeminin de etkisiyle tatillerini kalabalıktan uzakta ve yeşil alanların içinde geçirmek isteyen insanların (Yorgun vd., 2023, s. 1377) bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir ekoturizm tesisi kurulmuş olacaktır. Böylece hem Aphrodisias gibi önemli bir tarihi mekâna yakın hem de doğal güzelliklerin içinde olacak bu alan; pahalı olmaması, kolay mobilize olunması ve doğal, tarihi ve kültürel alanlara yakın noktalarda rahatlıkla konaklama imkânı sağlaması (Mundet vd., 2023, s. 4) gibi sebeplerle kamp ve karavan turizmini tercih eden ekoturistler için önemli bir tercih olabilecektir.

Fotoğraf 2.14: Karacasu molası proje alanı (Araştırmacı tarafından çekilmiştir).

Karacasu'nun kanyonları da ilçeyi kanyon turizmi için cazip bir hale getirmektedir. Görle ve Karabağlar kanyonları sadece yürüyüş faaliyeti için değil manzara fotoğrafçılığı açısından da değerlendirilebilir. Ayrıca kanyonların uygun kısımları kaya tırmanışı gibi faaliyetler için kullanılabilir. Arapapıştı kanyonu tekne gezintileri için kullanılmaktadır ancak kanyonun yakın çevresindeki tarihi bölgeler arasında doğa yürüyüşü etkinliği yapılabilir. Doğa yürüyüşleri yerel halkı tanımak ve kültürünü öğrenmek için yapılmasının yanı sıra çeşitli macera içeren deneyimler yaşamak için de yapılmaktadır (Tekin, 2017a, s. 381). Karacasu kanyonları macera amacıyla yürüyüş yapan doğa tutkunlarına tatmin edici bir deneyim yaşatabilecektir.

Karacasu ilçesinde bulunan Sırtlanini mağarası, mağara turizmi açısından Aydın ilindeki turizm değeri olan iki mağaradan biridir. Mağara turizmi gibi bir ekoturizm faaliyetine uygun özellikler taşımaktadır. Bununla birlikte mağara turizminin yürütülebilmesi için sadece herhangi bir mağaranın varlığı yeterli olmamakta mağaranın ışıklandırılması, krokisinin çıkarılması (Hatırnaz, 2023, s. 53), uzman ekip bulundurulması ve mağara dışında veya yakın çevresinde yeme, içme vb. ihtiyaçlar için küçük ölçekli de olsa tesislerin olması gerekmektedir (Kızılcık ve Taştan, 2019, s. 245; Yozcu, 2020, s. 49). Sırtlanini mağarasının da gerekli yatırımların yapılması halinde yerli ve yabancı pek çok macera severi ağırlayabilecek potansiyeli bulunmaktadır.

Doğa fotoğrafçılığı Karacasu'da yapılabilecek bir başka ekoturizm faaliyetidir. Fotoğrafçılığın alanlarından biri olan bu ekoturizm faaliyetinde (Yılmaz Bilgili, 2019, s. 391) ana materyal doğal güzelliklerdir (Erken vd., 2019, s. 96). Karacasu da sahip olduğu bitki örtüsü, coğrafi konumu, yoğun ormanları, Çağlayan Milli Parkı, baharda yaylalarında açan pek çok çiçek ve kışın kar yağdığı zamanlardaki güzel bitki ve ağaç görüntüleri doğa fotoğrafçılığı için önemli bir altyapı oluşturmaktadır. Şehir hayatının yol açtığı trafik, stres, gürültü ve betonarme yapılar içinde sıkışmış rutin yaşamdan sıkılan turistler seyahat ettikleri doğa ile iç içe destinasyonların hem doğal güzelliklerini hem de kültürel değerlerini görmek ve fotoğraflamak istemektedir (Kement ve Bükey, 2019, ss. 24-25). Karacasu ilçesi kültürel ve doğal güzellikleriyle ziyaretçilerinin bu ihtiyaçlarına cevap verebilir.

Karacasu ilçesinin kıyı ege gibi verimli toprakların bulunduğu bir bölgede olması, sanayisinin gelişmemiş olmasının getirmiş olduğu avantajlar, ilçede hayvancılığa ve tarıma verilen önem ve yıl içindeki hava koşullarının genelde tarım ürünlerinin yetiştirilmesine müsait olması gibi sebeplerden dolayı tarım ve çiftlik turizmi de yapılabilir. Sanayisi gelişmemiş bölgelerde yapılması halinde daha az yatırım maliyeti gerektiren bu ekoturizm faaliyetinde yöreye gelen ziyaretçiler yörede yaşayan insanlarla birlikte çeşitli ürünlerin ekimi, dikimi ve hasadının yapılması sürecine aktif olarak katılmaktadır (Korkmaz ve Yavaş, 2020, s. 20). Karacasu iki yüz yirmi bin dekar tarım arazisi ve ziraat odasına kayıtlı dokuz bin üç yüz otuz dört çiftçisi; ayrıca büyükbaş ve küçükbaş dahil yıllık yirmi dört bin yüz ton süt üretimi (Karacasu Tanıtım Broşürü, 2023b) ile tarım ve çiftlik turizmine de uygun bir alt yapıdadır. Karacasu'ya gelen ekoturistler süt sağımı ve süttten tereyağı, yoğurt ve peynir gibi ürünlerin elde edilmesi sürecine; ayrıca ilçede en çok yetiştirilen tarım ürünleri olan sofralık zeytin, elma, incir ve nar gibi ürünlerin de hasat sürecine katılabilir.

Toplumsal yaşamın önemli bir parçası olan festivaller, düzenledikleri bölgenin yerel kültürel değerleri kullanılarak yapılmaktadır (Akturfan, 2023, s. 230). Karacasu'da sahip olduğu değerlerden olan Dedebağ keşkek hayrı ve Aphrodisias Antik Kentinin kullanıldığı festivaller düzenlenmektedir. İlçede her yıl mayıs ayında Aphrodisias Kültür ve Sanat festivali ve ağustos ayında ise Dedebağ Yayla Festivali düzenlenmektedir. Bu festivallerden ilkinin 2023 yılında otuz dördüncüsü, ikincisinin ise yedi yüz kırk birincisi organize edilmiştir. Bu organizasyonlar ekoturizm faaliyetleri açısından ekoturistlerin beğenilerine sunulan yöresel ürünlerin pazarlanması için kullanılabilir. Yerel halkla ekoturistlerin birlikte ürettiği ürünler festivallerde bölgeye gelen ziyaretçilere satılarak yerel halkın refahına katkı sağlanabilir. Ayrıca festivaller çerçevesinde düzenlenen etkinliklere ekoturistlerin de katılımı sağlanabilir. Dolayısıyla festival turizmi Karacasu'da önemli bir ekoturizm faaliyeti olarak değerlendirilebilir.

2.8. Karacasu ve Ekoturizm Algısına Yönelik Yapılmış Belli Başlı Araştırmalar

Ekoturizm açısından zengin kaynaklara sahip olan Aydın iline bağlı Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi, ilçedeki bu zenginliklerle ilgili ekoturizm bağlamında yapılacak planlamalarda önemli bir nokta teşkil etmektedir. İlçede ekoturizmin geliştirilmesi için yapılacak olan faaliyetlere dahil edilmesi gereken yerel halk veya genel olarak Karacasu ilçesi ile ilgili ekoturizm açısından, yüksek lisans ya da doktora seviyesinde herhangi bir tez bulunmamaktadır. Karacasu ile ilgili yapılan tez çalışmalarının genel olarak ziraat alanıyla ilgili olduğu, az sayıda da olsa el sanatları alanıyla ilgili çalışmaların olduğu görülmektedir. Turizm alanıyla ilgili ise sadece bir teze rastlanmaktadır.

Akgül (2003) “Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında kültür turizmi, Aphrodisias-Geyre örneği” başlıklı yüksek lisans tezinde Karacasu turizmini Aphrodisias özelinde ele alarak Aphrodisias Antik Kenti’nin bulunduğu Karacasu’ya bağlı Geyre’nin kültür turizmi açısından potansiyelini incelemiştir.

Bu tez dışında Aphrodisias’ı konu edinen tezler de bulunmaktadır ancak bu tezler arkeoloji, sanat tarihi, felsefe ve mimarlık alanları ile ilgilidir (Başak, 2018; Bayhan, 2022; Kıralı, 2016; Yılmaz, 2012).

Karatekin (2019) Aydın ili Karacasu ilçesinde dericiliği incelemiştir. Çalışmada derilerin işlendiği beş tabakhane çalışma kapsamına alınmış, işletmecilerle görüşülüp anket uygulanarak sorunlar belirlenmeye çalışılmış ve çözüm önerileri sunulmuştur.

Koçak (2015) Karacasu’daki çömlekçilik ve çömlek ustaları hakkında yapmış olduğu çalışmada yirmi üç soruluk bir anket kullanmıştır. Anketi yirmi beş çömlek ustasına uygulayan araştırmacı ustaların demografik özellikleri, kullandıkları teknikleri, tercih ettikleri renk ve desenleri ve pazarlama ile ilgili bulgulara ulaşmıştır.

Karacasu ilçesi ile ilgili makale olarak yayınlanmış araştırmalar incelendiğinde ise; çömlekçilik ile ilgili (Altınkılınç, 2018; Yardımcı ve Bardak, 2019), dericilik ile ilgili (Ersöz, 2018; Koızhaıganova vd., 2016) çalışmalara rastlanmaktadır. İlçenin önemli tarihi değeri olan Aphrodisias’ı ve Aphrodisias’ın içerisinde bulunan bazı

eserleri konu edinen makaleler de bulunmaktadır (Atalay, 2014; Doruk, 1989; Smith vd., 2022; Uzunaslana, 2010).

Yapılan bu çalışma ekoturizm alanında Karacasu'yu ve Karacasu yerel halkını konu alan ilk çalışma olma özelliği taşımaktadır. Bununla birlikte literatürde çeşitli destinasyonların yerel halkının ekoturizm algısını inceleyen araştırmalar bulunmaktadır.

Ecemiş (2023) Niğde ili yerel halkının ekoturizm algısını incelemiştir. Uygulanan ankete katılanların ekoturizmi "doğayı anlatan ve içinde yaşanmasına imkân veren bir turizmdir" şeklinde yorumladıklarını bulgulamıştır. Ayrıca yirmi beş yaşının üstünde olan anket katılımcıları bu yaşın altında olan katılımcılara göre ekoturizme ilişkin daha olumlu görüşlere sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karakök (2023) Konya ili Derebucak ilçesinin ekoturizm potansiyelini ve yerel halkın ekoturizm algısını incelemiştir. Çalışmada Derebucak'ın güçlü bir ekoturizm potansiyeline sahip olduğu belirtilmiştir. Yerel halkın ekoturizme ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadığı halde ilçenin ekoturizm sayesinde kalkınabileceği ifade edilmiştir.

Delen (2022) Paris'in ekoturizmini ve yerel halkın ekoturizme yönelik tutumlarını araştırmıştır. Araştırmada yerel halkın ekoturizme ilişkin olumlu tutumlara sahip olduğu ayrıca ekoturizm faaliyetleri hakkında da bilinçli olduğu belirtilmiştir.

Çalışkan (2020) Hatay'ın ekoturizm potansiyeli ve yerel halkın ekoturizme bakış açısını incelediği araştırmada; Hatay'ın ekoturizm için büyük bir potansiyele sahip olduğunu fakat yerel halkın ekoturizm, yörenin ekoturizm kaynakları ve potansiyeli hakkında yeterince bilgisi olmadığını bulgulamıştır.

Yerel halkın ekoturizm algısının incelendiği, belirtilenlerin dışında da araştırmalar bulunmaktadır. Gerek nitel gerekse nicel yöntemlerle yürütölen araştırmalar sonucunda konu edinilen il veya ilçe yerel halkının ekoturizm algısı ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Başlığında "ekoturizm algısı" ifadesi geöen çalışmaları bir kısmı yüksek lisans tezi (Bakır Ertaş, 2022; Erkuş, 2023; Göktaş, 2023; Karakurt, 2022; Kartal, 2021; Kavak, 2015; Kılıç, 2022; Öztürk, 2022; Saraçoğlu, 2022; Temiz, 2016; Uyanık, 2023; Zere, 2020) bir tanesi doktora tezi (Akarçay, 2022), bir kısmı ise

makale olarak (Kılıç ve Genç, 2023; Yiğit ve Akçay 2022; Surat, 2017) literatüre kazandırılmıştır. Gündüz (2018) üniversite çalışanlarının, Uyanık (2023) “*turizm eğitimi veren meslek lisesi eğitimcilerinin*”, Demirtaş ve arkadaşları ise Beypazarı Meslek Yüksek Okulu’nda turizm eğitimi alan öğrencilerin ekoturizm algısını araştırmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın konusu, problemi, amacı, önemi, yöntemi, veri toplama aracı ve hipotezlerine yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Konusu ve Problemi

Bulunduğu coğrafyanın sağlamış olduğu doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel değerleriyle ekoturizm açısından önemli bir destinasyon olan Karacasu'da yaşayan yerel halkın ekoturizme bakış açılarını bilmek önem arz etmektedir. Ekoturizmin; yerel halkın kesinlikle faal olarak içinde bulunduğu ve ekonomik yarar sağladığı bir turizm türü olduğu (Sharpley, 2006, s. 8) göz önünde bulundurulduğunda; yerel halkın ekoturizm sürecine katılmayı isteyip istemediği, bu konu hakkında bilgi sahibi olup olmadığı ekoturizm kapsamında yapılan ziyaretlerin devamlılığı açısından kritiktir. Zira ekoturistler daha önce ziyaret ettikleri bir bölgeden memnun kalmaları halinde tekrar o bölgeyi ziyaret etmek konusunda isteklidirler (Lam-González vd., 2021, 423). Ekoturistlerin yerel halk ile etkileşim içinde oldukları ve bölge halkı ile beraber yerel ürünlerin üretilmesi süreci içinde buldukları (Björk, 2000, s. 198) dikkate alındığında, bu denli önemli bir ekoturizm destinasyonu olan Karacasu'nun yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmanın problem cümlesi "Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısı nasıldır?" olarak ifade edilebilir.

3.2. Araştırmanın Amacı

Ekoturizm yerel halktan bağımsız değerlendirilemeyen bir kavramdır. Dolayısıyla yerel halkın ekoturizm algısı ekoturizmin istenen hedeflere ulaşabilmesi için önemlidir. Çünkü ekoturizm yerel halkla bütünleşmiş bir yapıya sahip olan turizm türüdür (Kılıç ve Gençler, 2023, s. 396). Bu yüzden bir bölge ekoturizm açısından değerlendirildiğinde yerel halk da bu değerlendirmede önemli bir noktada bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısını incelemektir.

3.3. Araştırmanın Önemi

Ekoturizm son yıllarda giderek gelişen bir turizm türüdür. Bu gelişimin istenilen seviyeye ulaşması, ekoturizmin en temel bileşenlerinden biri olan yerel halkın ekoturizme bakış açısıyla yakından ilgilidir. Bölgede yaşayan insanların ekoturizm algısı, bölgede ekoturizm ile ilgili yapılacak her türlü plana yön verebilecek önemdedir. Yöneticiler her türlü eylem planlarını yaparken yerel halkın düşüncelerini de dikkate alan bir yaklaşımla hareket etmelidir (Altınok ve Uzun, 2023, s. 1000).

Önemli ekoturizm potansiyeline sahip Karacasu ilçesi ile ilgili olarak da yerel halkın ekoturizm algısı belirlenmeden sağlıklı ekoturizm planlaması yapılması mümkün görünmemektedir. İlçenin ekoturizm ve yerel halkın ekoturizm algısı açısından incelenmemiş olması bu konuda ciddi bir eksikliğin olduğu anlamına gelmektedir. Yapılan bu çalışmanın hem ilçenin ekoturizm geleceğinin planlanmasına katkı sağlaması hem de sonraki araştırmalara öncülük etmesi açısından önemli olduğu değerlendirilmektedir.

3.4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma; Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısını belirlemek amacıyla, nicel veriler kullanılarak, tarama modeline göre gerçekleştirilen betimsel bir çalışmadır. Betimsel araştırmaların amacı görüşmeler ve gözlemler sonucunda elde edilen verilerin düzenlenerek yorumlanması ve okuyucuya sunulmasıdır (Kerigan vd., 2021, s. 58). Betimsel araştırma; yaşayanların, o anda var olanların veya yaşananların ne olduğunun açıklanarak ele alınması olup araştırmacı tarafından ortama yeni bir değişkenin sokulmadığı, olgunun olduğu gibi işlendiği nicel bir araştırma türüdür (Sönmez ve Alacapınar, 2014, s. 47).

3.5. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini Aydın ili Karacasu ilçesinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Karacasu ilçesinin nüfusu on yedi bin sekiz yüz seksendir. Evren büyüklüğüne göre örneklem belirleme tablosu incelendiğinde %5 hata oranıyla çalışmanın evrenini temsil edebilecek örneklem üç yüz yetmiş ile üç yüz yetmiş yedi aralığında olması gerektiği görülmektedir (Büyüköztürk vd., 2019, s.101). Çalışmanın örneklem sayısı üç yüz yetmiş yedi olarak belirlenmiş bununla birlikte olası veri kaybı

riski de göz önünde bulundurularak araştırma, seçkisiz olmayan örnekleme yaklaşımlarından amaçsal örnekleme yöntemiyle belirlenen üç yüz seksen yedi kişiye uygulanmıştır.

3.6. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada, Aydın ili Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısı araştırılmıştır. Veriler araştırmacı tarafından hazırlanan anket yoluyla toplanmıştır. Araştırmada kullanılan anket üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde araştırmaya katılanların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik yedi sorudan oluşan kişisel bilgi formu bulunmaktadır. İkinci bölümde ekoturizmin kavramsal olarak yerel halk tarafından nasıl tanımlandığını, Karacasu ilçesinin ekoturizm açısından eksikliklerinin neler olduğunu ve ilçede yapılabilecek ekoturizm faaliyetlerinin hangileri olduğunu belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. Bu bölüm hazırlanırken Nayir (2009) ve Karakök (2023)'ün çalışmalarından yararlanılmış ve katılımcıların ekoturizme ve Karacasu ekoturizmine ilişkin bilgi ve görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Anketin üçüncü bölümünde ise katılımcıların ekoturizm algısının belirlenmesi amacıyla Kavak (2015) tarafından geliştirilmiş “ekoturizm algı ölçeği” kullanılmıştır. Beşli likert türünde derecelendirilen ölçek 16 maddeden ve üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; “*ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı, ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısı ve ekoturizmin çevreye katkısı*” olarak belirlenmiştir.

3.7. Verilerin Elde Edilmesi

Bu çalışmada veriler anket tekniği kullanılarak elde edilmiştir. İlgili anketin uygulanabilmesi için Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'ndan 13/10/2023 tarihli ve 2023/441 karar nolu etik kurul onayı alınmıştır. Sıklıkla kullanılan veri toplama yöntemlerinden biri olan anketlerle veriler evde, iş yerinde veya dışarıda toplanabilir; yüz yüze, posta ile yazılı olarak, telefonla veya internet ortamından biri veya birkaçı tercih edilerek elde edilebilir (Arıkan, 2018, s. 98). Bu çalışmada anketler hem yüz yüze hem de internet aracılığıyla (Google Forms) uygulanmıştır. İlgili anket formu Ek-1'de paylaşılmıştır.

3.8. Araştırmanın Hipotezleri

Hipotez kurmak, doğru olduğu varsayılan düşünce ve deneyimlere ilişkin test edilebilir ifadeler kurmaktır (Temiz ve Tan, 2009). Hipotez geliştirirken bireyler mevcut bilgilerinden yararlanarak, araştırma sırasında bilgilerin nasıl değiştiğini de dikkate alarak hipotezlerini geliştirebilir (Zimmerman, 2007, s. 194). Hipotezler daima deklarasyon şeklinde olurlar ve özel olarak veya genel olarak değişkenlerle ilgilidir (Becerir, 2023, s. 15). Aydın ili Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada genel olarak aşağıda belirtilen hipotezler geliştirilmiştir.

H₁: Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizm algısı anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

H₂: Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

H₃: Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

H₄: Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin çevreye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

3.9. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Bu araştırma aşağıda maddeler halinde belirtilen;

- Aydın ili Karacasu ilçesiyle
- Hesaplanan örneklem sayısı olan 377 kişiyle,
- Kullanılan ölçme aracıyla
- 15.10.2023- 12.01.2024 tarihleriyle sınırlandırılmıştır.

Bu çalışmanın varsayımları şunlardır;

• Araştırmaya katılan yerel halk ankette bulunan ifadelerle doğru ve içten cevap vermişlerdir.

- Seçilen örneklem evreni doğru bir şekilde temsil etmektedir.

3.10. Veri Analizi

Anket tekniği ile elde edilen veriler bilgisayar ortamında Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) paket programıyla analiz edilmiştir. Tanımlayıcı analizlerde frekans verileri sayı (n) ve yüzde (%) kullanılarak, sayısal veriler ise ortalama $\pm$ standart sapma, ortanca (minimum-maximum) kullanılarak sunulmuştur. Ölçeğin güvenilirliği Cronbach alfa ile değerlendirilmiştir. Ayrıca normallik testi yapılmıştır. Elliden küçük gruplarda Shapiro-Wilks, elliden büyük gruplarda ise Kolmogorov-Smirnov testi, puanların normallik açısından incelenmesinde kullanılan iki testtir (Büyüköztürk, 2010, s. 42). Bağımsız iki grupta normal dağılım göstermeyen sayısal verilerin dağılımı Mann Whitney U testi ile incelenmiştir. Normal dağılım göstermeyen ikiden fazla bağımsız grupta sayısal verilerin karşılaştırılmasında ise Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Aralarında anlamlı fark bulunan grupların post hoc analizinde Mann Whitney U testi kullanılarak Dunn Bonferroni düzeltilmesi yapılmıştır. Ölçeğe ilişkin güvenilirlik çalışmasında; Cronbach's Alpha katsayısı kullanılmıştır. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0,05$ düzeyinde değerlendirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve SONUÇ

4.1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Aydın ili Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmaya, ilçede yaşayan üç yüz yetmiş yedi kişi dahil edilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 4.1’de paylaşılmıştır.

Tablo 4.1: Katılımcıların demografik özellikleri.

Değişkenler	Kategori	n	%
Yaş	18-25	102	27,1
	26-34	66	17,5
	35-44	86	22,8
	45-54	59	15,6
	55-64	34	9,0
	≥65	30	8,0
Cinsiyet	Erkek	259	68,7
	Kadın	118	31,3
Medeni Durum	Bekâr	165	43,8
	Evli	212	56,2
Öğrenim Durumunuz	İlkokul	64	17,0
	Ortaokul	69	18,3
	Lise	133	35,3
	Ön lisans	30	8,0
	Lisans	81	21,5
Meslek	Öğrenci	78	20,7
	Memur	58	15,4
	İşçi	47	12,5
	Emekli	47	12,5
	Esnaf	45	11,9
	Serbest Meslek	30	8,0
	Çiftçi	26	6,9
	Ev Hanımı	22	5,8
	Diğer	13	3,4
	Çalışmıyor	11	2,9
Gelir Düzeyi	≤10000 TL	113	30,0
	11000-15000 TL	81	21,5
	16000-25000 TL	104	27,5
	≥26000 TL	79	21,0
Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?	1-5 yıl	49	13,0
	6-10 yıl	48	12,7
	11-15 yıl	47	12,5
	≥16 yıl	233	61,8
Toplam		377	100,0

Tablo 4.1’de belirtildiği gibi araştırmaya katılan Karacasu sakinlerinin %27,1’i (n=102) 18-25 yaş aralığında; %22,8’i (n=86) 35-44 yaş aralığında olduğu görülmüştür. 65 yaş ve üzeri olan katılımcılar ise toplam katılımcıların %8’ini (n=30) oluşturmaktadır. Katılımcıların %68,7’sinin (n=259) erkek, %31,3’ünün kadın (n=118); %56,2’sinin (n=212) evli, %43,8’inin (n=165) bekar olduğu belirlenmiştir. Araştırmaya katılanların %35,3’ü (n=133) lise mezunu, %18,3’ü (n=69) ortaokul mezunudur. Katılımcılardan yüksek lisans ve doktora mezunu olanların sayısının çok az olması sebebiyle bu iki grup lisans mezunu olarak değerlendirmeye alınmıştır. 377 katılımcının %20,7’si (n=78) öğrenci; %15,4’ü (n=58) memur; %12,5’i (n=47) işçi olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların %30,0’ının (n=113) gelirinin 10000 TL ve altında; %27,5’inin (n=104) gelirinin 16000-25000 TL olduğu kaydedilmiştir. Katılımcıların %61,8’inin (n=233) 16 yıl ve daha uzun süredir bu ilçede yaşadığı belirlenmiştir. Karacasu’da 11-15 yıldır yaşadığını belirten katılımcıların oranı %12,5’tir (n=47).

4.2. Katılımcıların Ekoturizme ve Karacasu Ekoturizmine İlişkin Bilgi ve Görüşleri

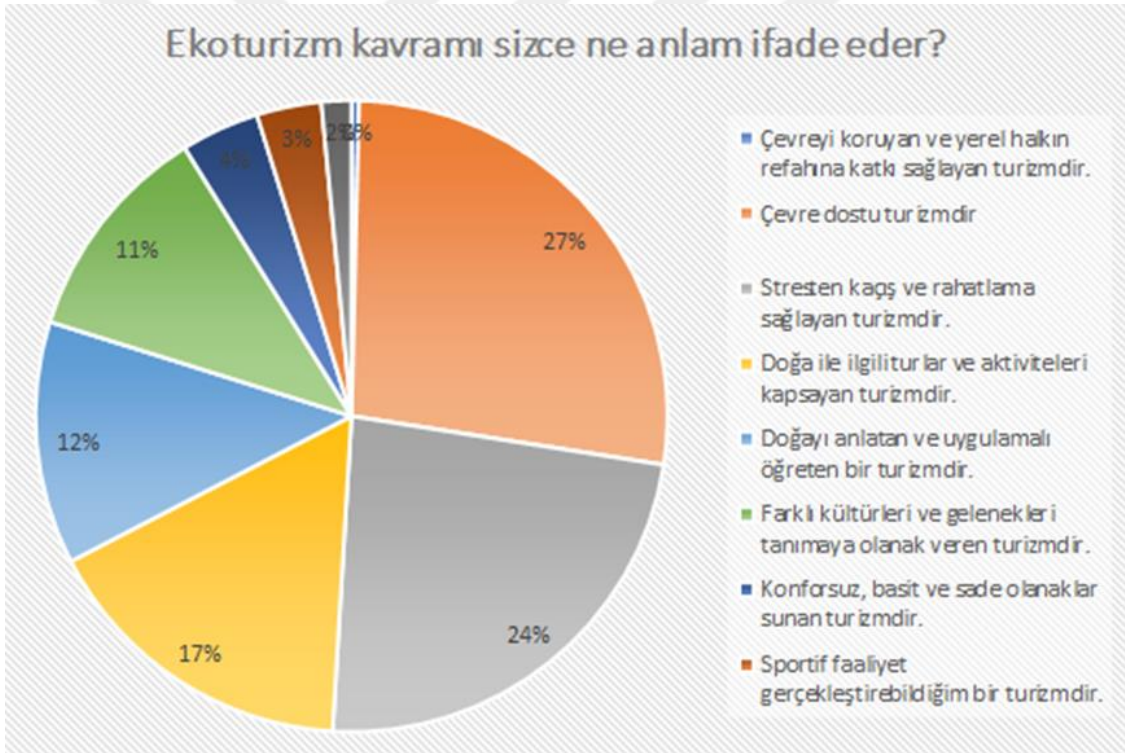
Anketin 2. bölümünde Karacasu yerel halkının ekoturizm kavramını nasıl tanımladıkları, Karacasu ilçesinin ekoturizm açısından eksikliklerinin neler olduğunu ve ilçede yapılabilecek ekoturizm faaliyetlerinin hangileri olduğunu belirlemeye yönelik sorular sorulmuştur. Katılımcıların ekoturizme ve Karacasu ekoturizmine ilişkin bilgi ve görüşleri Tablo 4.2’de sunulmuştur.

Tablo 4.2: Katılımcıların ekoturizme ve Karacasu ekoturizmine ilişkin bilgi ve görüşleri.

Değişkenler	Kategori	n	%
Ekoturizm kavramı size ne anlam ifade eder?	Çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizmdir.	105	27,9
	Çevre dostu turizmdir.	74	19,6
	Stresten kaçış ve rahatlama sağlayan turizmdir.	64	17,0
	Doğa ile ilgili turlar ve aktiviteleri kapsayan turizmdir.	45	11,9
	Doğayı anlatan ve uygulamalı öğreten bir turizmdir.	34	9,0
	Farklı kültürleri ve gelenekleri tanımaya olanak veren turizmdir.	31	8,2
	Konforsuz, basit ve sade olanaklar sunan turizmdir.	11	2,9
	Sportif faaliyet gerçekleştirebildiğim bir turizmdir.	9	2,4
	Pahalı ve moda olan bir seyahat sunan turizmdir.	4	1,1
Karacasu İlçesi' nin ekoturizm açısından eksikleri nelerdir? *	Yerel yönetimlerin bu konuda politika oluşturmaması	244	64,7
	Yerel halka yeterince tanıtım yapılmaması	198	52,5
	Halkın ekoturizm konusunda bilinçsiz/duyarsız oluşu	158	41,9
	Yeterli yön levhaların olmaması	41	10,9
	Karacasu'nun ekoturizm potansiyelinin olmaması	20	5,3
Size Karacasu' da aşağıdaki ekoturizm faaliyetlerinden hangileri yapılabilir? *	Doğa yürüyüşü	336	89,1
	Bisiklet turizmi	266	70,6
	Tarihsel alan turizmi	236	62,6
	Atlı doğa yürüyüşü	197	52,3
	Doğa fotoğrafçılığı	174	46,2
	Kamp/karavan turizmi	130	34,5
	Festival turizmi	111	29,4
	Dağ/kaya tırmanışı	80	21,2
	Doğa keşfi	77	20,4
	Yaban hayatı gözlemciliği	67	17,8
	Tarım çiftlik turizmi	52	13,8
	Kaplıca turizmi	9	2,4

*: Birden fazla seçenek işaretlenebilmesi sebebiyle n sayısı örneklem sayısını geçmektedir.

Tablo 4.2’de gösterildiği, gibi çalışmaya alınan katılımcılara yöneltilen ‘Ekoturizm kavramı sizce ne anlam ifade eder?’ sorusuna katılımcıların %27,9’unun (n=105) “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizmdir” şeklinde cevap verdiği belirlendi. Katılımcıların Karacasu ilçesinin ekoturizm açısından eksikliklerine yönelik soruya %64,7’si (n=244) “yerel yönetimlerin bu konuda politika oluşturmaması”, %52,5’i (n=198) “yerel halka yeterince tanıtım yapılmaması” şeklinde cevap verdiği kaydedildi. Katılımcılara yöneltilen ‘Karacasu’da ekoturizm faaliyetlerinden hangileri yapılabilir?’ sorusuna %89,1’i (n=336) doğa yürüyüşü, %70,6’sı (n=266) bisiklet turizmi, %62,6’sı (n=236) tarihsel alan turizmi olarak cevap verdiği tespit edilmiştir. Katılımcıların ekoturizmi kavramının kendileri için ne anlam ifade ettiğine ilişkin verilen cevapların dairesel grafiği Şekil 4.1’de sunulmuştur.

Şekil 4.1: Katılımcılara yöneltilen ‘Ekoturizm kavramı sizce ne anlam ifade eder?’ sorusuna verilen yanıtların dairesel grafiği.

4.3. Ekoturizm Algı Ölçeği Alt Boyutları, Ölçek Maddeleri ve Geçerlik Analizi Sonuçları

Karacasu yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada kullanılan ölçeğin maddeleri ve alt boyutları Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Ekoturizm algı ölçeği alt boyutları ve ölçek maddeleri.

Ölçeğin Alt Boyutları	Ölçek Maddeleri
Ekoturizmin Ekonomik Gelişmeye Katkısı	1-) Ekoturizmin gelişmesi yörenizin ekonomik durumunu iyileştirmiştir. 2-) Ekoturizm yerel halk için yeni iş fırsatları doğurmuştur. 3-) Ekoturizm sayesinde yerel halkın alım gücü artar. 6-) Ekoturizm halkın yaşam kalitesini yükseltir. 8-) Ekoturizm bölgenin tanıtımına katkı sağlar. 11-) Ekoturizm bölgede diğer ticari ve sanayi faaliyetlerin gelişmesini sağlar. 15-) Ekoturizm ilçemizin dışa açılmasını sağlar.
Ekoturizmin Sosyokültürel Gelişmeye Katkısı	5-) Ekoturizm farklı kültürlerin tanınmasında bir köprü görevi üstlenir. 12-) Ekoturizm, insanları birbirine yakınlaştırır. 13-) Ekoturizm halkın sahip olduğu ulusal ve kültürel değerlerle gurur duymasına neden olur. 14-) Ekoturizm stresten uzaklaşmayı sağlar.
Ekoturizmin Çevreye Katkısı	4-) Ekoturizm kırsal bölgelerin kentleşme olgusunu hızlandırır. 7-) Ekoturizm tarihi- kültürel dokunun korunmasına yardımcı olur. 9-) Ekoturizm, halkın çevreyi daha da temiz tutmasını sağlar. 10-) Ekoturizm doğanın korunmasına destek olur. 16-) Ekoturizm doğa ile baş başa bir tatil sunar.

Tablo 4.3 incelendiğinde, Karacasu yerel halkının ekoturizm algısını ölçmek amacıyla kullanılan ölçeğin üç alt boyutu olduğu görülmektedir. Alt boyutlardan ekonomik gelişmeye katkı alt boyutu ölçeğin 1,2,3,6,8,11 ve 15. maddelerini; sosyo kültürel gelişmeye katkı alt boyutu ölçeğin 5,12,13, ve 14. maddelerini; çevreye katkı alt boyutu ise ölçeğin 4,7,9,10 ve 16. maddelerini kapsamaktadır.

Bu çalışma kapsamında ölçeğe ilişkin doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda χ^2/sd oranı 2,072 olduğu görülmüştür. χ^2 'nin anlamlı olmaması ve 3'ten küçük olması modelin uyumunu gösterirken (Şimşek, 2007, s. 57) χ^2/sd oranının 3'ün altında olması mükemmel uyum olduğu anlamına gelmektedir (Gülbetekin, 2023, s. 517). RMSEA .053 düzeyinde bir uyum indeksi değerine sahiptir. RMSEA değerinin .08'den küçük olması ise kabul edilebilir uyuma işaret etmektedir (Karakuş,

2022, s. 206). Diğer uyum indeksleri incelendiğinde GFI'nin .99, CFI'nin .99 olarak mükemmel uyum gösterdiği görülmektedir. GFI ve CFI indeks değerlerinin .90'ın üzerinde olması iyi ve yeterli uyuma, .95'in üzerinde olması ise mükemmel uyuma işaret etmektedir (Uğurlu ve Arslan, 2019, s. 83). Son olarak SRMR'nin uyum indeksinin .014 olduğu görülmektedir. SRMR değerinin .05'in altında olması uyum iyiliğine işaret etmektedir (Uz Baş, s. 132). Doğrulayıcı faktör analizi sonucuna ilişkin model uyum değerleri Tablo 4.4'te sunulmuştur.

Tablo 4.4: Model uyum değerleri

Uyum indeksleri	İyi uyum Değerleri	Mükemmel uyum değerleri	Elde edilen değerler
Ki-Kare (χ^2)	$3 < \chi^2 \leq 5$	$0 \leq \chi^2 \leq 3$	2.072
GFI	$.90 \leq \text{GFI} < .95$	$.95 \leq \text{GFI} \leq 1.00$	.99
AGFI	$.90 \leq \text{AGFI} < .95$	$.95 \leq \text{AGFI} \leq 1.00$	.97
CFI	$.90 \leq \text{CFI} < .95$	$.95 \leq \text{CFI} \leq 1.00$	.99
NFI	$.90 \leq \text{NFI} < .95$	$.95 \leq \text{NFI} \leq 1.00$	.99
RMSEA	$0.05 \leq \text{RMSEA} \leq 0.1$	$.00 \leq \text{RMSEA} < 0.05$	.05
SRMR	$0.05 < \text{SRMR} \leq 0.08$	$.00 \leq \text{SRMR} \leq 0.05$	.01

Tablo 4.5'te araştırmada kullanılan ölçeğin ve alt boyutlarının güvenilirlik analizi sonuçları sunulmuştur.

4.4. Ekoturizm Algı Ölçeği ve Alt Boyutlarının Güvenilirlik Analizi Sonuçları

Ekoturizm Algısı Ölçeğinin güvenilirliğini belirlemek için Cronbach's Alpha katsayısından yararlanılmış ve Tablo 4.5'te sunulmuştur.

Tablo 4.5: Ekoturizm algı ölçeği ve alt boyutlarının güvenilirlik analizi sonuçları.

Ölçek	Mean±SD	Median (min max)	Cronbach Alfa
Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkı alt boyutu	20,20±6,79	19 (7-35)	0,882
Ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkı alt boyutu	11,40±4,15	10 (4-20)	0,866
Ekoturizmin çevreye katkı alt boyutu	13,56±5,43	12 (5-25)	0,862
Ekoturizm algı ölçeği	45,18±15,0	41(16-80)	0,945

Toplam 16 maddeden oluşan Ekoturizm Algı Ölçeği dağılımı $45,18 \pm 15,20$; Cronbach's Alpha değeri 0,945 olarak hesaplanmıştır. Ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkı alt boyut dağılımı $20,20 \pm 6,79$; Cronbach's Alpha değeri 0,882 olarak belirlenmiştir. Ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkı alt boyutu dağılımı $11,40 \pm 4,15$; Cronbach's Alpha değeri 0,866 olarak saptanmıştır. Ekoturizmin çevreye katkı alt boyutu dağılımı $13,56 \pm 5,43$; Cronbach's Alpha değeri 0,862 olarak belirlenmiştir. Cronbach's Alpha değeri 0 ile 1 arasında değişmektedir; güvenilir bir ölçeğin Cronbach alfa değerinin en düşük .7 olması önerilmektedir ve yüksek değer, yüksek güvenilirlik göstergesidir (Julie, 2016, s. 18). Bu durumda çalışmada kullanılan ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğu söylenebilir. Katılımcıların verdikleri cevaplara göre ölçek maddelerinin ortalama, standart hata ve ortanca dağılımları tablo 4.6'da gösterilmiştir.

4.5. Ekoturizm Algı Ölçeği Maddelerinin Ortalama, Standart Hata ve Ortanca Dağılımı

Tablo 4.6: Ekoturizm algı ölçeği maddelerinin ortalama, standart hata ve ortanca dağılımı.

	Mean±SD	Median (min-max)
Ekoturizmin gelişmesi yörenizin ekonomik durumunu iyileştirmiştir.	2,80±1,26	2 (1-5)
Ekoturizm yerel halk için yeni iş fırsatları doğurmuştur.	2,79±1,27	2 (1-5)
Ekoturizm sayesinde yerel halkın alım gücü artar.	2,92±1,24	2 (1-5)
Ekoturizm kırsal bölgelerin kentleşme olgusunu hızlandırır.	2,57±1,32	2 (1-5)
Ekoturizm farklı kültürlerin tanınmasında bir köprü görevi üstlenir.	2,71±1,24	2 (1-5)
Ekoturizm halkın yaşam kalitesini yükseltir.	2,83±1,23	2 (1-5)
Ekoturizm tarihi- kültürel dokunun korunmasına yardımcı olur.	2,65±1,35	2 (1-5)
Ekoturizm bölgenin tanıtımına katkı sağlar.	3,14±1,18	4 (1-5)
Ekoturizm, halkın çevreyi daha da temiz tutmasını sağlar.	2,65±1,44	2 (1-5)
Ekoturizm doğanın korunmasına destek olur.	2,62±1,42	2 (1-5)
Ekoturizm bölgede diğer ticari ve sanayi faaliyetlerin gelişmesini sağlar.	2,75±1,40	3 (1-5)
Ekoturizm, insanları birbirine yakınlaştırır.	2,81±1,19	2 (1-5)
Ekoturizm halkın sahip olduğu ulusal ve kültürel değerlerle gurur duymasına neden olur.	2,81±1,27	2 (1-5)
Ekoturizm stresten uzaklaşmayı sağlar.	3,08±1,20	3 (1-5)
Ekoturizm ilçemizin dışa açılmasını sağlar.	2,96±1,25	2 (1-5)
Ekoturizm doğa ile baş başa bir tatil sunar.	3,08±1,21	3 (1-5)

Araştırmada kullanılan ölçek beşli likert tipidir. Median değerleri 1-kararsızım, 2-katılıyorum, 3-katılmıyorum, 4-kesinlikle katılıyorum ve 5- kesinlikle katılmıyorum şeklindedir. Karacasu yerel halkının en çok katıldığı ölçek maddeleri 1.olarak “Ekoturizm bölgenin tanıtımına katkı sağlar” maddesidir ($\bar{x}=3,14$); 2. sırada “Ekoturizm stresten uzaklaşmayı sağlar” ve “Ekoturizm doğa ile baş başa bir tatil sunar” maddeleri aynı ortalamaya sahiptir ($\bar{x}=3,08$); 3. sırada ise “Ekoturizm ilçemizin dışı açılmasını sağlar” maddesi bulunmaktadır ($\bar{x} =2,96$).

Karacasu yerel halkının en az katıldığı ölçek maddeleri ise 1.olarak “Ekoturizm kırsal bölgelerin kentleşme olgusunu hızlandırır” maddesidir ($\bar{x}=2,57$); 2. Sırada “Ekoturizm doğanın korunmasına destek olur” maddesi bulunurken 3. sırada ise “Ekoturizm tarihi- kültürel dokunun korunmasına yardımcı olur” ve “Ekoturizm, halkın çevreyi daha da temiz tutmasını sağlar” sağlar maddeleri aynı ortalamaya sahiptir ($\bar{x} =2,65$). Ölçek ve alt boyutların normallik test sonuçları tablo 4.7’de sunulmuştur.

4.6. Normallik Analizi

Tablo 4.7: Normallik testi sonuçları.

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Statistic	df	Sig.	Statistic	df	Sig.
Ölçek Toplam	,130	377	,000	,914	377	,000
Ekoturizmin Ekonomik Gelişmeye Katkısı Alt Boyutu	,149	377	,000	,938	377	,000
Ekoturizmin Sosyokültürel Gelişmeye Katkısı Alt Boyutu	,184	377	,000	,925	377	,000
Ekoturizmin Çevreye Katkısı Alt Boyutu	,168	377	,000	,918	377	,000

Karacasu yerel halkının ekoturizm algısını tespit etmek amacıyla kullanılan ankette bulunan “ekoturizm algı ölçeği” ve alt boyutları normallik testi sonuçları tablo 4.7’de sunulmuştur. 377 örnekleme gerçekleştirilen çalışmanın Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre ($p<0.05$) bulunmuştur. Böylece verilerin normal dağılım

göstermediği sonucuna ulaşılmış ve analizler için parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Veriler bağımsız iki grupta Mann Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grupta ise Kruskal Wallis testi ile incelenmiştir.

4.7. Hipotez Testleri

H₁: Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizm algısı anlamlı olarak farklılaşmaktadır.

H₁ hipotezine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.8’de sunulmuştur.

Tablo 4.8: Karacasu yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizm algı ölçeği puanlarının dağılımı.

Değişkenler	Kategori	Mean Rank	Median (min-max)	Test Değeri	p
Yaş	18-25	177,21	38 (16-80)	8,861*	0,115
	26-34	186,63	40,5 (27-80)		
	35-44	211,63	43,5 (23-80)		
	45-54	194,54	41 (25-80)		
	55-64	195,59	40 (25-80)		
	≥65	151,05	36,5 (27-80)		
Cinsiyet	Erkek	195,22	42 (25-80)	1,643**	0,100
	Kadın	175,35	38 (16-80)		
Medeni Durum	Bekâr	182,82	40 (16-80)	0,971**	0,331
	Evli	193,81	42 (25-80)		
Öğrenim Durumunuz	İlkokul	183,05	41,5 (25-80)	3,950*	0,413
	Ortaokul	183,07	40 (25-80)		
	Lise	202,91	43 (16-80)		
	Ön lisans	167,07	36,5 (27-80)		
	Lisans	184,04	41 (23-80)		
Meslek	Öğrenci	176,95	38 (16-80)	11,488*	0,244
	Memur	179,69	39 (27-72)		
	İşçi	219,61	44 (23-80)		
	Emekli	183,78	42 (28-80)		
	Esnaf	197,09	43 (25-80)		
	Serbest Meslek	199,83	42,5 (27-80)		
	Çiftçi	178,71	40,5 (25-72)		
	Ev Hanımı	147,18	37,5 (27-64)		
	Diğer	215,23	58 (16-80)		
Çalışmıyor	229,41	44 (32-76)			
Gelir Düzeyi	≤10000 TL	190,69	42 (16-80)	0,951*	0,813
	11000-15000 TL	179,06	38 (27-80)		
	16000-25000 TL	190,42	42 (23-80)		
	≥26000 TL	194,90	42 (27-80)		
Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?	1-5 yıl	190,50	41 (29-80)	0,746*	0,862
	6-10 yıl	201,02	41 (29-74)		
	11-15 yıl	188,96	42 (25-80)		
	≥16 yıl	186,22	40 (16-80)		

*: Kruskal Wallis Testi

** : Mann Whitney U Testi

Ankete katılan Karacasu yerel halkının demografik özelliklerine göre Ekoturizm Algı Ölçeğinin dağılımında istatistiki olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilememiştir. Dolayısıyla H_1 hipotezi reddedilmiştir.

H_2 : Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

H_2 hipotezine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.9'da sunulmuştur.

Tablo 4.9: Karacasu yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı alt boyut puanlarının dağılımı.

Değişkenler	Kategori	Mean Rank	Median (min-max)	Test Değeri	p
Yaş	18-25	173,73	17 (7-35)	11,197*	0,048
	26-34	193,95	19 (11-35)		
	35-44	210,84	20 (9-35)		
	45-54	202,96	19 (11-35)		
	55-64	182,96	18 (12-35)		
	≥65	146,85	16 (10-35)		
Cinsiyet	Erkek	197,23	19 (10-35)	2,176**	0,030
	Kadın	170,94	17 (7-35)		
Medeni Durum	Bekâr	184,53	15 (7-35)	0,704**	0,481
	Evli	192,48	18 (13-35)		
Öğrenim Durumunuz	İlkokul	185,34	18,5 (10-35)	4,627*	0,328
	Ortaokul	197,54	18 (9-35)		
	Lise	197,55	19 (7-35)		
	Ön lisans	154,02	19 (11-35)		
	Lisans	183,54	14,5 (11-35)		
Meslek	Öğrenci	171,72	17 (7-35)	12,336*	0,195
	Memur	176,80	17 (11-30)		
	İşçi	215,99	21 (9-35)		
	Emekli	178,13	19 (10-35)		
	Esnaf	207,70	21 (11-35)		
	Serbest Meslek	207,88	19 (13-35)		
	Çiftçi	194,23	20,5 (11-31)		
	Ev Hanımı	150,73	16,5 (11-28)		
	Diğer	215,04	28 (7-35)		
Çalışmıyor	212,41	20 (13-35)			
Gelir Düzeyi	≤10000 TL	189,93	18 (7-35)	0,846*	0,838
	11000-15000 TL	180,06	17 (10-35)		
	16000-25000 TL	190,03	19 (9-35)		
	≥26000 TL	195,48	18 (11-35)		
Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?	1-5 yıl	198,12	19 (12-35)	2,113*	0,549
	6-10 yıl	205,45	19 (13-31)		
	11-15 yıl	191,20	19 (10-35)		
	≥16 yıl	183,25	19 (13-31)		

*: Kruskal Wallis Testi

** : Mann Whitney U Testi

Karacasu yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı alt boyut puanlarının dağılımı Tablo 4.9'da sunulmuştur. Yaş gruplarına göre ekonomik gelişmeye katkı alt boyut puanı dağılımında istatistikî olarak fark belirlenmiştir ($p=0,048$). Bu farkın 35-44 yaş grubundaki yerel halkın ekonomik gelişmeye katkı alt boyut puanının 65 yaş ve üzeri katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı bulgulanmıştır ($p<0,05$). Ayrıca erkek katılımcıların ekonomik gelişmeye katkı alt boyut puanının kadınlara oranla anlamlı düzeyde yüksek olduğu belirlenmiştir ($p=0,030$). Yani 35-44 yaş aralığındaki yerel halk 65 ve üzeri olanlara oranla; ayrıca erkekler kadınlara oranla Karacasu ilçesinde ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısını daha yüksek algıladığı söylenebilir. Dolayısıyla H_2 hipotezi yaş ve cinsiyet değişkenleri özelinde kabul edilmiştir.

H_3 : Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

H_3 hipotezine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.10'da sunulmuştur.

Tablo 4.10: Karacasu yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısı alt boyut puanlarının dağılımı.

Değişkenler	Kategori	Mean Rank	Median (min-max)	Test Değeri	p
Yaş	18-25	182,00	10 (4-20)	6,384*	0,271
	26-34	190,40	10 (6-20)		
	35-44	201,36	10 (5-20)		
	45-54	191,45	10 (5-20)		
	55-64	206,19	11,5 (7-20)		
	≥65	149,97	9 (5-20)		
Cinsiyet	Erkek	192,40	10 (5-20)	0,907**	0,364
	Kadın	181,53	10 (4-20)		
Medeni Durum	Bekâr	189,77	10 (4-20)	0,123**	0,902
	Evli	188,40	10 (5-20)		
Öğrenim Durumunuz	İlkokul	185,40	10 (5-20)	4,460*	0,347
	Ortaokul	181,71	10 (5-20)		
	Lise	203,71	10 (4-20)		
	Ön lisans	189,27	10 (5-20)		
	Lisans	173,81	10 (6-20)		
Meslek	Öğrenci	180,76	10 (4-20)	17,668*	0,039
	Memur	181,43	10 (5-20)		
	İşçi	214,29	10 (5-20)		
	Emekli	184,50	10 (5-20)		
	Esnaf	210,11	12 (6-20)		
	Serbest Meslek	206,93	11 (6-20)		
	Çiftçi	144,73	10 (5-18)		
	Ev Hanımı	139,61	9,5 (5-16)		
	Diğer	217,31	14 (4-20)		
	Çalışmıyor	233,18	12 (8-20)		

Gelir Düzeyi	≤10000 TL	189,96	10 (4-20)	0,421*	0,936
	11000-15000 TL	182,44	10 (6-20)		
	16000-25000 TL	192,51	10 (5-20)		
	≥26000 TL	189,73	10 (5-20)		
Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?	1-5 yıl	185,47	10 (6-20)	0,443*	0,931
	6-10 yıl	197,88	10 (6-20)		
	11-15 yıl	185,00	10 (5-20)		
	≥16 yıl	188,72	10 (4-20)		

*: Kruskal Wallis Testi

** : Mann Whitney U Testi

Karacasu yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısı alt boyut puanının dağılımı Tablo 4.10'da paylaşılmıştır. Meslek gruplarına göre sosyokültürel gelişmeye katkı alt boyut puanı dağılımında istatistiki olarak anlamlı düzeyde fark belirlenmiştir ($p=0,039$). Bu farkın işçi katılımcıların sosyokültürel gelişmeye katkı alt boyut puanının ev hanımlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı saptanmıştır ($p<0,05$). Buna dayanarak işçi olan yerel halkın ev hanımlarına oranla Karacasu ilçesinde ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısını daha yüksek algıladığı ifade edilebilir. Dolayısıyla H_3 hipotezi meslek değişkeni özelinde kabul edilmiştir.

H_4 : Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin çevreye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır.

H_4 hipotezine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4.11'de sunulmuştur.

Tablo 4.11: Katılımcıların demografik özelliklerine göre ekoturizmin çevreye katkısı alt boyut puanlarının dağılımı.

Değişkenler	Kategori	Mean Rank	Median (min-max)	Test Değeri	p
Yaş	18-25	183,24	12 (5-25)	6,944*	0,225
	26-34	171,36	11,5 (6-25)		
	35-44	212,98	13 (6-25)		
	45-54	187,94	12 (6-25)		
	55-64	195,10	12 (6-25)		
	≥65	173,82	11 (6-25)		
Cinsiyet	Erkek	189,68	12 (6-25)	0,181**	0,857
	Kadın	187,50	12 (5-25)		
Medeni Durum	Bekâr	177,54	13 (5-25)	1,811**	0,070
	Evli	198,92	11 (6-25)		
Öğrenim Durumunuz	İlkokul	181,55	12 (6-25)	7,263*	0,123
	Ortaokul	163,28	12 (6-25)		
	Lise	204,21	12 (5-25)		
	Ön lisans	180,07	12 (6-25)		
	Lisans	195,14	11,5 (6-25)		
Meslek	Öğrenci	182,81	12 (5-25)	10,385*	0,320
	Memur	187,54	12 (6-23)		
	İşçi	216,12	14 (6-25)		
	Emekli	194,56	12 (6-25)		
	Esnaf	177,70	12 (6-25)		
	Serbest Meslek	187,45	12 (6-25)		
	Çiftçi	162,62	11,5 (7-23)		
	Ev Hanımı	158,09	10 (6-20)		
	Diğer	225,88	16 (5-25)		
Çalışmıyor	232,00	17 (7-25)			
Gelir Düzeyi	≤10000 TL	190,95	12 (5-25)	0,702*	0,873
	11000-15000 TL	181,08	12 (6-25)		
	16000-25000 TL	188,59	12 (6-25)		
	≥26000 TL	194,87	12 (6-25)		
Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?	1-5 yıl	182,82	12 (6-25)	0,269*	0,966
	6-10 yıl	189,00	12 (6-25)		
	11-15 yıl	185,96	12 (6-25)		
	≥16 yıl	190,91	12 (6-25)		

*: Kruskal Wallis Testi

**: Mann Whitney U Testi

Katılımcıların demografik özelliklerine göre ekoturizmin çevreye katkısı alt boyut puanı dağılımında istatistiki olarak anlamlı düzeyde fark tespit edilmemiştir. Dolayısıyla H₄ hipotezi reddedilmiştir.

4.8. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

4.8.1. Tartışma ve Sonuç

Dünya genelinde yaşanan hızlı kentleşme, küresel ısınmanın neden olduğu iklim değişikliği ve eko sistemin zamanla daha kötüye gitmesi; gezmek ve eğlenmek isteyen turistlerin yeni ve farklı yerler arayışına girmeleri sonucunu doğurmuştur (Kökşen, 2020, s. 82). Şehirlerdeki yoğunluk ile turizm bölgelerindeki plansız büyüme insanların sakin, dinlendirici, doğa ile iç içe ve kültürel özellikleri bozulmamış bölgelere yönelmesine yol açmıştır (Uslu ve Avcı, 2020, s. 126). Bu yönelme beraberinde alternatif turizm türlerinden ekoturizm kavramının doğmasına yol açmış ve doğal çevreye saygılı, ziyaret edilen bölgenin ve yerel halkın kalkınmasını arzulayan ziyaretçilerin ekoturizm faaliyetlerini yürütebilecekleri destinasyonları ön plana çıkarmıştır (Vagionis, 2007, s.27).

Türkiye’de sahip olduğu tarihi ve kültürel zenginlikler ile doğal güzellikler açısından, önemli ekoturizm potansiyeline sahip bölgeler bulunmaktadır. Bu bölgelerde yaşayan yerel halkın ekoturizm hakkındaki düşünceleri ekoturizmin geleceği açısından kritik öneme sahiptir. Çünkü ekoturizmin en temel bileşenlerinden biri yerel halktır. Bu araştırmada Aydın iline bağlı Karacasu ilçesi yerel halkının ekoturizm algısı araştırılmıştır. Coğrafi özelliklerinin çeşitli ekoturizm faaliyetlerine olanak sağlaması, Aphrodisias gibi tarihi bir ören yerini sınırlarında bulundurması, coğrafi işaret almış yöresel ürünleri, günümüzde sayıları oldukça azalan çeşitli el sanatları örneklerini yaşatması ve sahip olduğu diğer doğal ve kültürel zenginlikler nedeniyle araştırma alanı olarak belirlenen Karacasu’da yaşayan yerel halkın ekoturizm algısı 377 örneklem üzerinden araştırılmıştır.

Araştırmaya katılan Karacasu yerel halkının çoğunluğunun on sekiz-yirmi beş yaş aralığında (%27,1), erkek (%68,7), evli (%56,2), lise mezunu (%35,3) ve öğrenci (%20,7) olduğu görülmektedir. Ayrıca anket katılımcılarının çoğunun aylık gelirinin 10 bin liranın altında olduğu (%30), on altı yıl ve üzeri Karacasu’da ikamet edenlerin (%61,8) toplam katılımcılar arasında oldukça yüksek bir oran oluşturduğu saptanmıştır.

Araştırmada öne çıkan sonuçlardan biri, ekoturizmin tanımına yönelik bulgulardır. Katılımcılara ekoturizmin kavramsal olarak kendileri için ne ifade ettiği sorularak ekoturizmin tanımının nasıl algılandığı belirlenmeye çalışılmıştır.

Karacasu yerel halkının çoğunun ekoturizmi “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizmdir” şeklinde tanımladıkları görülmektedir (n:105). Buna paralel olarak ikinci sırada “çevre dostu turizmdir” ifadesi bulunmaktadır (n:74). Bu sonuç Kartal (2021)’in Trabzon yerel halkı ile yapmış olduğu çalışmadaki bulgular ile aynıdır. Yiğit ve Akçay (2022) de Giresun ili yerel halkının ekoturizmin herhangi bir çevre kirliliğine yol açmadığına yönelik bir algısı olduğunu belirtmektedir. Kavak (2015)’in araştırmasında ise katılımcıların yaklaşık yarısı ekoturizmi “çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizmdir” şeklinde tanımladıkları bulgusu bu araştırmanın bulgusu ile paraleldir. Mevcut araştırmada ekoturizmin tanımı için en az tercih edilen seçeneğinin ise “pahalı ve moda olan bir seyahat sunan turizmdir” (n:4) olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Nayir (2009) da yapmış olduğu araştırmada, katılımcıların en az tercih ettiği seçeneğin “pahalı ve moda olan bir seyahat sunan turizmdir” (n:3) olduğunu belirtmektedir. Buna karşın Karakök (2023) bu ifadenin kendi çalışmasında en çok tercih edilen ekoturizm tanımı olduğunu, bunun sebebinin ise ekoturizm kelimesinin içinde turizm kelimesinin bulunması olabileceğini ifade etmektedir (Karakök ,2023, s. 82). Bu sonuca göre Karacasu yerel halkının ekoturizmi çevreye herhangi bir zararı olmayan bir turizm türü olarak tanımladıkları ifade edilebilir. Tercih edilen tanımların alan yazında ekoturizm için yapılan tanımlarla örtüştüğü görülmektedir. Yani Karacasu yerel halkının ekoturizmi doğru şekilde tanımlayabildikleri ve ekoturizm hakkında bilgi sahibi oldukları sonucuna ulaşılabilir.

Yerel halkın Karacasu’nun ekoturizm açısından eksikliklerinin neler olduğuna ilişkin görüşleri incelendiğinde en çok “yerel yönetimlerin bu konuda politika oluşturamaması” (n:244) ve “yerel halka yeterince tanıtım yapılmaması” (n:198) seçeneklerinin işaretlendiği görülmektedir. Karakök (2023)’ün ve Çalışkan (2020)’nin çalışmalarında da bu iki seçenek en çok tercih edilen ilk iki seçenektir. Bu yönüyle bu üç araştırma birbirini destekler niteliktedir. Karacasu’nun ekoturizm potansiyelinin olmadığını düşünen kişilerin toplam örnekleme %5,3 gibi düşük bir oranda kaldığı dikkat çekmektedir (n:20). Bu sonuca göre Karacasu yerel halkı ilçenin ekoturizm

potansiyeli olmadığı görüşüne katılmamakta fakat yerel yönetimlerin ekoturizm ile ilgili daha fazla çalışma yapması gerektiğini düşünmekte ve ekoturizme ilişkin kendilerine daha çok tanıtım faaliyetleri yapılması gerektiği kanaatindedir.

Ankette Karacasu’da hangi ekoturizm faaliyetlerinin yapılabileceğine ilişkin yerel halkın verdiği cevaplar incelendiğinde sırasıyla “doğa yürüyüşü” (n:336), “bisiklet turizmi” (n:266) ve “tarihsel alan turizmi” (n:236) faaliyetlerinin tercih edildiği görülmektedir. Karacasu’da hali hazırda doğa yürüyüşü rotalarının ve bisiklet rotalarının bulunması bu cevapların verilmesinde etkili olmuş olabilir. Hâlen bozulmamış bir bitki örtüsüne ve ormanlık alanlara sahip olan ilçede her iki ekoturizm faaliyetinin yapılabileceğine dair yerel halkın görüşü, halkta ekoturizm bilincinin varlığına işaret ettiği söylenebilir. Ayrıca Aphrodisias gibi ülkemizin önemli tarihi mekanlarından birinin bu ilçede bulunuyor olması, yerel halkın Karacasu’nun tarihsel alan turizmi için uygun bir ilçe olduğunu düşünmesinde etkili olmuş olabilir. Yerel halkın en az tercih ettiği ekoturizm faaliyeti olan kaplıca turizminin oranı ise %2,4 (n:9)’dur. İlçede herhangi bir sıcak su kaynağının bulunmaması katılımcılar tarafından bu ekoturizm faaliyetinin Karacasu’da yapılamayacağı düşünmesine yol açmış olabilir. Literatürde Çalışkan (2020) Hatay yerel halkının doğa yürüyüşünü, Kartal (2021) Trabzon yerel halkının doğa yürüyüşü ve doğa fotoğrafçılığını, Göktaş (2023) Ordu yerel halkının doğa yürüyüşünü, Ecemiş (2023) Niğde yerel halkının doğa yürüyüşünü buldukları bölgelerde yapılabilecek ekoturizm faaliyetleri olduklarını düşündüklerini bulgulamışlardır. Dolayısıyla bu bulgular mevcut çalışmadaki bulgu ile örtüşmekte ve yapılan çalışmalarda doğa yürüyüşünün katılımcılar tarafından ilk sıralarda tercih edildiği görülmektedir. Bunun sebebi araştırma bölgelerinin bu ekoturizm faaliyetine uygunluğu olabileceği gibi doğa yürüyüşünün ekoturizm ile ilişkilendirilmiş bir etkinlik olması da olabilir. Diğer taraftan Temiz (2016)’nın Kapadokya ekoturizmine ilişkin araştırmasında atlı doğa gezisinin ve foto safarinin, Karakök (2023) ise Derebucak ilçesinde yayla turizminin ön plana çıkan cevaplar olduğunu belirtmektedir.

Karacasu yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada 5’li likert tipi ölçek kullanılmıştır. On altı madde ve üç alt boyuttan oluşan ölçek yüksek derecede güvenilirdir (0,945). Ölçekten elde edilen sonuçlar

incelendiğinde yerel halkın en çok “ekoturizm bölgenin tanıtımına katkı sağlar” maddesine ($\bar{x}=3,14$) katıldıkları görülmektedir. Öztürk (2022) bu maddenin çalışmasına katılanların %91,6’sı; Surat (2017) ise %61’i tarafından tercih edildiğini belirtirken; Çalışkan (2020) de kullandığı ölçekte bulunan bu maddenin 4,25; Kılıç ve Genç (2023) 4,06; Cömert ve Mete (2018) 3,86; Kartal (2021) 3,99; Erkuş (2023) 4,08; Ecemiş (2023) 3,47; Uyanık (2020) 4,36 ve Kavak (2015) 3,82 ortalamaya sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Bu çalışmalarda da katılımcılar tarafından en çok tercih edilen ölçek maddesinin mevcut çalışmayla aynı olması, mevcut çalışmanın bu bulgu özelinde literatürdeki bulgularla genel olarak örtüştüğünü göstermektedir. Ayrıca bu sonuç yerel halkının ekoturizmin Karacasu ilçenin tanıtımına katkı sağlayacağına dair algının yüksek olduğu anlamı taşımaktadır. Karakök (2023)’ün yapmış olduğu araştırmada ise bu madde %52 oranla en çok tercih edilen ikinci madde olmuştur. Zere (2020)’nin yapmış olduğu araştırmada “ekoturizm halkın yaşam kalitesini yükseltir” sonucu çıkmıştır. Dolayısıyla mevcut çalışmadaki sonuç ile Zere (2020)’nin ulaştığı sonuç örtüşmemektedir ancak iki çalışmada da en çok tercih edilen ölçek maddelerinin ekoturizmin “ekonomik gelişmeye katkı algısı” alt boyutuna ait olması dikkat çekicidir. Karacasu yerel halkının en az katıldığı ölçek maddesi ise “ekoturizm kırsal bölgelerin kentleşme olgusunu hızlandırır” maddesidir ($\bar{x}=2,57$). Doğal kaynakları zamanla tükenme tehlikesiyle karşı karşıya bırakabilen bir süreç (Niray, 2002, s. 25) olarak değerlendirilen kentleşme olgusunun ekoturizm ile hızlanacağı düşüncesi Karacasu yerel halkı tarafından genel olarak kabul görmemiştir.

Bu çalışmada Karacasu yerel halkının demografik özellikleri ile ekoturizm algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığı da araştırılmıştır. Bu amaçla oluşturulan hipotezler test edilmiştir. Bu hipotezlerden ilki olan “Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özelliklerine göre ekoturizm algısı anlamlı olarak farklılaşmaktadır” hipotezi reddedilmiştir. Araştırmaya katılan Karacasu yerel halkının ekoturizm algısı ölçek toplam puanı ile demografik özellikleri arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle, yerel halkın ekoturizme yönelik algılarında herhangi bir demografik özellik belirleyici unsur değildir. Ekoturizm algısına ilişkin yapılan çalışmalar incelendiğinde araştırmaların demografik özellikler açısından farklı sonuçlar verdiği görülmektedir. Öztürk (2022)

ve Çelikkanat Paslı ve Turpçu (2019) tarafından yapılan araştırmalarda da ekoturizm algısının demografik özelliklere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Kılıç (2022) Amasya yerel halkının “turizm eğitimi almış olmak” dışındaki, Yılmaz (2018) Bartın yerel halkının “cinsiyet” dışındaki, Dağdelen (2021) ise İbradı yerel halkının eğitim seviyesi dışındaki demografik özellikleri ile ekoturizm algıları arasında anlamlı bir fark olmadığını tespit etmiştir. Kavak (2015) ise “yaş” dışındaki demografik özellikler ile ölçek toplam puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığını bulgulanmıştır. Bu çalışmaların yanı sıra Çalışkan (2020) cinsiyet ve eğitim düzeyi; Kartal (2021) cinsiyet, eğitim düzeyi ve gelir durumu; Ecemiş (2023) ise cinsiyet ve eğitim düzeyi gibi değişkenler ile araştırmaların yapıldığı örneklemelerin ekoturizm algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde bir farkın bulunmadığını belirlemişlerdir.

Araştırmanın “Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin ekonomik gelişmeye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır” şeklinde ifade edilen ikinci hipotezi yaş ve cinsiyet değişkenleri özelinde kabul edilmiştir. Bu sonuca göre otuz beş- kırk dört yaş grubundaki katılımcıların ekoturizmin “ekonomik gelişmeye katkısı” algısı altmış beş yaş ve üstü katılımcılardan anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0,048$). Diğer bulguya göre ise erkek katılımcıların ekoturizmin “ekonomik gelişmeye katkısı” algısı kadınlara göre anlamlı düzeyde yüksektir ($p=0,030$). Dolayısıyla otuz beş- kırk dört yaş aralığındaki katılımcılar ile erkek olan katılımcılar ekoturizmin Karacasu’nun ekonomik olarak gelişmesine katkı sağlayabileceğine dair yüksek algıya sahiptir. Benzer şekilde Ecemiş (2023) ve Kavak (2015) yaş değişkeni ile Turpçu ve Çelikkanat Paslı (2019), Uyanık (2023) ve Zere (2020) ise cinsiyet değişkeni ile ekoturizmin “ekonomik gelişmeye katkısı” algısı alt boyutu arasında anlamlı fark olduğunu bulgulanmıştır. Buna karşın Kartal (2021), Kılıç ve Gençer (2023) ve Gündüz (2018) çalışma alanlarındaki yerel halkın yaş ve cinsiyet değişkenleriyle ekoturizmin “ekonomik gelişmeye katkısı” algısı alt boyutu arasında anlamlı bir farkın bulunmadığını belirtmişlerdir. Mevcut çalışmadaki belirtilen bulgular bu araştırmaların sonuçlarıyla farklılık göstermektedir.

Araştırmanın üçüncü hipotezi olan “Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır” hipotezi test edilmiş ve meslek değişkeni özelinde kabul edilmiştir. Bulunan anlamlı farkın işçi olan katılımcıların ekoturizmin “sosyokültürel gelişmeye katkısı” alt boyut puanının ev hanımlarına göre anlamlı düzeyde yüksek olmasından kaynaklandığı tespit edilmiştir ($p=0,039$). Başka bir ifadeyle Karacasu’da yaşayan işçilerin ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye olan katkısını ev hanımlarına göre yüksek algıladığı söylenebilir. Kavak (2015)’e göre işçiler ekoturizmin sosyokültürel gelişmeye katkısını esnaf ve emeklilere kıyasla anlamlı derecede yüksek algılamaktadır. Zere (2020) ise “sosyokültürel gelişmeye katkı” alt boyut puanları açısından emekliler ile ev hanımları arasında emekliler lehine anlamlı bir fark olduğunu bulgulamıştır. Kartal (2021) ise bu alt boyut özelinde esnafın algısının diğer meslek gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığını belirtmektedir. Ecemiş (2023), Uyanık (2023), Gündüz (2018) ve Çelikkanat Paslı ve Turpçu (2019) ise meslekler arasında ekoturizmin “sosyokültürel gelişmeye katkısı”nın algılanmasında anlamlı bir fark bulunmadığını ifade etmektedir. Sonuç olarak araştırmacıların ölçeğin bu alt boyutunda da farklı sonuçlara ulaştıkları görülebilmektedir.

Mevcut araştırmanın son hipotezi “Karacasu ilçesi yerel halkının demografik özellikleriyle ekoturizmin çevreye katkısı algısı alt boyutu arasında anlamlı bir fark vardır” şeklindedir. Yapılan testlerde elde edilen sonuçlara göre bu hipotez reddedilmiştir. Dolayısıyla demografik özellikler açısından Karacasu yerel halkının ekoturizmin çevreye olan katkısının algılanmasında anlamlı derecede fark bulunmamaktadır. Benzer şekilde Kılıç ve Genç (2023) ve Kavak (2015) de bu hipotez özelinde mevcut çalışmayla aynı sonucu bulgulamışlar ve bu hipotez araştırmacılar tarafından da kabul edilmemiştir. Bununla birlikte Kartal (2021) eğitim, gelir düzeyi ve cinsiyet; Zere (2020) öğrenim durumu, yaş ve ikamet süresi; Ecemiş (2023) ise cinsiyet ve öğrenim durumu değişkenleri açısından ekoturizmin çevreye katkısının anlamlı olarak yüksek algılanmadığını ifade etmektedir. Buna karşın Uyanık (2023) ise çalışmada ekoturizmin çevreye katkısı algısı ile demografik özellikler arasında anlamlı fark bulunduğunu bulgulamıştır.

Karacasu yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada veriler anket tekniği ile elde edilmiştir. Anketin 3. bölümünde Kavak (2015) tarafından geliştirilen ölçek kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre Karacasu yerel halkının ekoturizm algısının genel olarak olumlu olduğunu; özellikle otuz beş- kırk dört yaş aralığında, erkek, evli, lise mezunu, on altı ve üzeri yıldır bu ilçede yaşayan ve yirmi altı bin TL ve üstü gelire sahip kişilerin ekoturizm algısının daha yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca ölçeğin alt boyutları arasında en yüksek algının ekonomik gelişime katkı, en düşük algının sosyokültürel gelişime katkı algısı olduğu da belirlenmiştir. Dolayısıyla yerel halkın ilçede yapılacak ekoturizm yatırımlarının veya ekoturizm faaliyetlerinin Karacasu'nun ekonomik gelişimine katkı sağlayacağını; ekoturizmin sosyokültürel olarak Karacasu'ya katkısının daha az olacağını düşündüğünü söylemek mümkündür. Ayrıca araştırmadan elde edilen bulgular ve sahada yapılan gözlem ve görüşmeler ışığında Karacasu ekoturizmi ile ilgili öneriler geliştirilmiştir.

4.8.2. Öneriler

Karacasu yerel halkının ekoturizm algısının belirlenmesi amacıyla anket tekniği ile toplanan veriler incelendiğinde anket katılımcılarının çoğunun öğrenci olduğu görülmektedir. Karacasu İlçesinde bulunan Meslek Yüksekokulunda bulunan Turizm ve Otel İşletmeciliği Bölümü ders programı incelendiğinde ise Ekoturizm ile ilgili bir derse rastlanılmamıştır. Ekoturizm potansiyeline sahip Karacasu ilçesinde öğrenim gören öğrencilere seçmeli olarak “ekoturizm dersi” alma imkânı sunularak teorik dersin sahada uygulanabilmesi sağlanabilir. Böylece her yıl ekoturizm bilinci yüksek bireyler mezun edilerek topluma kazandırılması hedeflenebilir.

Karacasu yerel halkı ekoturizmin çevreyi koruduğunun ve yerel halkın refahını önemseydiğinin farkındadır. Karacasu yerel halkının bu konudaki algısı son derece önemlidir. Bu algının bozulmaması ve artarak devam etmesi için yerel yönetimler ekoturizm faaliyetlerinin çevreye verebileceği muhtemel olumsuz etkilerini hızlıca giderebilecek önlemler almalıdır.

İlçede yaşayan insanlar “Karacasu'nun ekoturizm potansiyelinin olmadığı” görüşüne katılmamakta, yerel yönetimlerden ekoturizm ile ilgili politikalar

geliştirmesini ve kendilerine ekoturizmi tanıtıcı faaliyetler sunulmasını istemektedir. Bu noktada kaymakamlık, üniversite, belediye ve sivil toplum örgütleri eşgüdümlü çalışmalıdır. Bu çalışmayı sağlayacak, içinde yerel halkın da temsil edildiği bir yapı oluşturularak Karacasu'nun ekoturizm açısından orta ve uzun vadeli planları yapılabilir. Bu yapının üyelerinin profesyonel olmasına, aralarında akademisyen ve ekoturizm rehberlerinin de bulunmasına dikkat edilmelidir. Bununla birlikte halkın talep ettiği tanıtım faaliyetleri uygun platformlarda yapılmalıdır. Yerel gazeteler, sosyal medya, broşürler vb. araçlarla gerekli tanıtımlar yapılarak “ekoturizm anlayışı” her yönüyle açıklanmalı, “yerellik” kavramının ekoturizm açısından önemi ve bu kavramdan uzaklaşmanın aslında ekoturizmden de uzaklaşmak olduğu izah edilmelidir. Karacasu Halk Eğitim Merkezi de bu noktada çeşitli roller üstlenebilir.

Yerel halk Karacasu'da doğa yürüyüşü gibi ekoturizm faaliyetinin ve bisiklet turizmi ile tarihsel alan turizmi gibi ekoturizm türlerinin yapılabileceğini ifade etmişlerdir. İlçede yürüyüş ve bisiklet rotalarının olması halkın bu tercihiinde önemli olabilir. Bu rotaların bir kısmı birbirine yakın olsa da tüm rotalar birbirine bağlanarak tek rota haline getirilebilir ve ülke çapında dağ bisikleti yarışmaları ve uzun mesafe yürüyüş faaliyetleri düzenlenebilir. Karacasu'daki en önemli tarihi mekân olan Aphrodisias'ın, yerel halkın tarihsel alan turizminin ilçede yapılabileceğini düşünmesinde etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Yerel halk ekoturizmin ilçenin tanıtımında etkili olabileceğini düşünmektedir. Bu noktada Karacasu'nun tüm kültürel ve tarihi zenginlikleri ve doğal güzellikleri tanıtım faaliyetlerinde kullanılmalıdır. Tanıtım yapılırken “yerellik” kavramı özellikle vurgulanmalı; bu amaçla yöresel yemekler, şenlik ve festivaller, yöresel el sanatları ve coğrafi işaret de almış olan tüm yerel ürünler ön planda tutularak ulusal ve uluslararası tanıtımın faaliyetlerinde bulunulmalıdır. Ayrıca Aphrodisias Karacasu'nun tanıtımının ayrılmaz bir parçası olmalıdır. UNESCO Dünya Miras Listesinde yer alan bu denli önemli bir ören yeri; yukarıda bahsedilen yürüyüş ve bisiklet rotalarının başlangıç, bitiş veya kesişim noktası olarak kullanılmalı ve böylece hem ekoturistler tarafından daha verimli geziler hem de tanıtım faaliyetleri için önemli bir araç olarak kullanılmalıdır. Ayrıca tanıtım ile ilgili olarak Aphrodisias ismi tek başına anılmamalı “Karacasu-Aphrodisias” veya “Aphrodisias-Karacasu” şeklinde veya buna benzer bir

yolla ilçenin tanıtımı yapılmalıdır. Araştırma sırasında Aphrodisias'ı ziyaret eden turistlerin bir kısmının o an Karacasu ilçesinde olduklarını bilmedikleri fark edilmiştir.

Bununla birlikte Karacasu yerel halkının ekoturizmin doğanın korunmasına destek olacağı fikrine daha az katıldıkları dikkat çekmektedir. Bir taraftan “çevreye duyarlı” olarak algılanan ekoturizmin diğer taraftan “doğanın korunması” na olan desteğinin daha düşük algılanıyor olması, Karacasu yerel halkının gelen veya gelecek olan ekoturistlerin davranışları ile ilgili endişelerinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu noktada ekoturistlerin de rehberler tarafından bilinçlendirilmesi ve turlarda ekoturizm anlayışından uzaklaşmaması Karacasu yerel halkının bu konudaki endişelerini giderebilir. Turların; ekoturizmin “minimum ayak izi” ile yürütülen bir turizm türü olduğu ve Karacasu'nun bir ilçe olması sebebiyle belli bir taşıma kapasitesi olduğu göz önünde bulundurularak küçük gruplarla düzenlenmesi önemlidir.

Sonuç olarak bu araştırma ile Aydın iline bağlı Karacasu ilçesinin ekoturizm potansiyeli incelenmiş ve yerel halkın ekoturizm algısı belirlenmeye çalışılmıştır. Literatürde bu ilçenin ekoturizm açısından henüz incelenmemiş olması sebebiyle mevcut araştırmanın tez çalışması olarak bir ilk olduğu görülmektedir. Yakın zamanda önemli bir ekoturizm destinasyonu haline gelebilecek potansiyele sahip bu ilçenin, ekoturizm açısından geleceğinin sağlıklı bir şekilde planlanması için mevcut çalışma katkı sağlayabilir ancak daha fazla araştırma yapılarak Karacasu ekoturizmi farklı yönleriyle incelenmelidir. Yapılacak araştırmalarda farklı örneklemlerle çalışılıp sahadaki durum daha net açıklanabilir.

KAYNAKÇA

3. Turizm Şurası. (2017). *Şura Kitabı*. <https://www.tureb.org.tr/tr/Notices/Detail/809>, Erişim Tarihi (09.09.2023)
- Abbas, E. W. (2021). Portrait of Tourism Based on River Tourism in Banjarmasin. *The Kalimantan Social Studies Journal*, 3(1), 18-26. <https://doi.org/10.20527/kss>
- Acar, D. (2020). Turizmin Tarihî Kökenleri – I: Eski Çağlar – Mezopotamya Uygarlıkları. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 31(3), 307-313. <https://doi.org/10.17123/atad.843960>
- Açıksöz, S., Topay, M., ve Aydın, H. (2006). Bartın-Arıt Beldesi Trekking Potansiyelinin Belirlenmesi. *ZKÜ Bartın Orman Fakültesi Dergisi*, 8(10), 80-89.
- Açıksözlü, Ö., ve Aycan, M. (2020). Uluslararası Turizm Talebi ve Talebi Etkileyen Faktörler. B. Şahin (Ed.), *Uluslararası Turizm ve Seyahat Endüstrisi* (Detay Yayınları, 2-20).
- Akarçay, B. (2022). *Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Trakya'nın Ekoturizminin Gelişmesine Yönelik Bilinç Algısı, Tutum ve Davranışları: Tekirdağ Örneği* [Doktora Tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Akay, B., ve Zengin, B. (2012). Ekoturizm Kaynaklarının Geliştirilmesi: Doğu Marmara Bölgesi Örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 115-122.
- Akbana, A., ve Bulut, Y. (2021). Uluabat Gölü Ramsar Alanının Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 8(2), 286-294. <https://doi.org/10.30910/turkjans.751923>
- Akbaş, O. (2023). *Tabiat Parkları Trekking Parkurlarının Belirlenmesinde Uzaktan Algılama ve İnsansız Hava Aracı Kullanım Olanaklarının Değerlendirilmesi (Afyon-Akdağ Tabiat Parkı örneği)* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Akbaş, Y. Z., Kaya, M., ve Doğan, S. (2018). Artvin'in Üçüncü Yaş Turizmi Potansiyelinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. İçinde K. Coşkun ve E. Özdemir (Ed.), *Artvin Çoruh Üniversitesi Uluslararası Artvin Sempozyumu* (s. 711-723).
- Akbulut, G. (2010). Türkiye’de Kaplıca Turizmi ve Sorunları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 35-54. <http://www.kultur.gov.tr/TR/BelgeGoster.15.07.2009>
- Akdağ, G. (2013). Bir Ekoturizm Aktivitesi Olarak Mağara Turizmi: Mersin Mağaraları Envanter Çalışması. İçinde M. İ. Haseki (Ed.), 2. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu* (ss. 180-192).
- Akgül, O. (2003). *Turistik ürün çeşitlendirmesi kapsamında kültür turizmi, Aphrodisias-Geyre örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akhalaia, N. (2023). Alternative Tourism, in the Context of Sustainable Tourism. *Proceedings of Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences*, 123-126. <https://doi.org/10.52340/ptaas.2023.23.15>

- Akın Acuner, Ş. (2006). Turizmde Sürdürülebilirlik Anlayışı İçerisinde Alternatif Turizm Türlerinin Yeri. *Verimlilik Dergisi*, 4, 1-12.
- Akkuş, G., ve Şimşek, A. (2019). Sinop-Boyabat'a Gelen Av Turistleri Tipolojisi. C. C. Ersanlı (Ed.), *8.Uluslararası Meslek Yüksekokulları Sempozyumu*. 11-13 Haziran, Sinop, 55-61. İkizler Matbaası.
- Akova, İ. (1995). Akarsu Turizmi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 30, 393-407.
- Akpınar, E. (2004). Doğu Anadolu Bölgesi'nde Alternatif Turizm Merkezi Olmaya Aday Bir İlçe: Kemaliye. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 207-235. <http://europa.eu.int>
- Akpınar Külekçi, E. (2016). Erzurum İli İspir İlçesinde Ekoturizme Yönelik Bir Talep Araştırması ve Bölge Halkının Bu Konudaki Duyarlılığı. *Journal of the Institute of Science and Technology*, 6(3), 125-125. <https://doi.org/10.21597/jist.2016321847>
- Akpınar Külekçi, E., ve Sezen, İ. (2018). Bir Ekoturizm Aktivitesi Olarak Mağara Turizmi; Erzurum İli Elmalı Mağarası Örneği. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi (MBUD)*, 3(1), 66-77. <https://doi.org/10.30785/mbud.372754>
- Akpur, A., ve Zengin, B. (2019). İznik Gölü ile Çevresinin Kamp ve Karavan Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 8(2), 4-20.
- Aksoy, E., ve Koyuncu, Ö. (2021). Geleneksel Karacasu Evlerine Ait Ahşap Kapıların Analizi. *Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 6(12), 113-135.
- Aksu, A. (2012). *Karabağlar Kanyonu*. <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64618/karabaglar-kanyonu.html>. Erişim Tarihi (01.02.2024)
- Akturfan, M. Ve Şen A. (2023). Rekreasyon Turizmi Bağlamında Gastronomi Temalı Festivaller. *Journal of humanities and tourism research (Online)*, 13(1), 230-244. <https://doi.org/10.14230/johut1349>
- Akurgal, E. (2020). *Anadolu Uygarlıkları* (C. Özmen, Ed.; 3. bs). Phoenix Yayınevi.
- Akyol, C. (2021). Alternatif Turizm Türlerinin Destinasyonlara Katkısı Artvin ve Spor Turizmi. *Journal of humanities and tourism research (Online)*, 11(11-1), 177-194. <https://doi.org/10.14230/johut922>
- Akyol, C., ve Çalık, İ. (2022). Türkiye'de Yayla Turizmi Üzerine Yapılmış Lisansüstü Araştırmaların Bibliyometrik Analizi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 299-315.
- Altaş, A., ve Acar, Y. (2017). Aksaray İli Turizminin Gelişimine Yönelik Yeni Bir Çözüm Önerisi: Sıcak Hava Balon Turizmi. *the Journal of Academic Social Sciences*, 63(63), 134-138. <https://doi.org/10.16992/asos.13249>
- Altınkılınç, A. E. (2018). Karacasu Çömlekçiliği. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(29), 3492-3505. <https://doi.org/10.26450/jshsr.744>
- Altınok, S. E. Ç., ve Uzun, O. (2023). Ekoturizm'in Türkiye ve Dünyadaki Gelişimi. *Kent Akademisi*, 16(2), 989-1002. <https://doi.org/10.35674/kent.1189580>

- Andersson, A., ve Hatakka, M. (2023). ICT4D and the Sustainable Development Goals: a road well-traveled. *Information Technology for Development*, 29(1), 1-8. <https://doi.org/10.1080/02681102.2023.2166279>
- Antunes, M., Dias, Á., Gonçalves, F., Sousa, B., ve Pereira, L. (2023). Measuring Sustainable Tourism Lifestyle Entrepreneurship Orientation to Improve Tourist Experience. *Sustainability*, 15(2), 1-14. <https://doi.org/10.3390/su15021201>
- Anwar, S., ve Li, C. (2020). Diving deeper into underwater image enhancement: A survey. *Signal Processing: Image Communication*, 89, 115978. <https://doi.org/10.1016/j.image.2020.115978>
- Aphrodisias Müzesi Müdürlüğü. (2023). *Aphrodisias Müzesi*. <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64405/afrodisias-muzesi.html> Erişim Tarihi (19.07.2023)
- Aphrodisias Tanıtım Broşürü. (2023). *Aphrodisias Tanıtım Broşürü*. <https://www.aphrodisias.org/> Erişim Tarihi (12.07.2023)
- Arat, T., ve Çalimli, Y. (2018). Turizm Endüstrisinde Sürdürülebilir Kalkınma İçin Ekoturizmin Önemi: Konya’da Bir Araştırma. *Çatalhöyük Uluslararası Turizm ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3, 23-40. www.ekoturizmderneği.org
- Arber, E. (2008). *Türkiye’de Kongre Turizminin Sorunları ve Çözüm Önerilerine Yönelik Bir Alan Araştırması* [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arkan, R. (2018). Anket Yöntemi Üzerinde Bir Değerlendirme. *Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 97-159.
- Arkwright, D., ve Kaomaneng, I. S. (2018). Mangrove Ecotourism Development on Kakaralamo Island North Halmahera: Community perception, participation and development strategies. *IOP Conference Series: Earth and Environmental Science*, 175(1), 1-9. <https://doi.org/10.1088/1755-1315/175/1/012232>
- Arpacı Özgür, Zengin, B., ve Batman, O. (2012). Karaman’ın Mağara Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 59-64.
- Arslan, Y. (2005). Erdek ve Çevresinin Ekoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Balıkesir University The Journal of Social Sciences Institute*, 8(13), 29-53.
- Artuğer, S., Özkoç, A. G., ve Kendir, H. (2013). Ta-Tu-Ta (Tarım-Turizm-Takas) Çiftliklerinin Pazarlanması ve Tanıtılması İçin Öneriler. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(1), 1-5. www.nobel.gen.tr
- Asan, H. (2018). Sivas İli Kuş Gözlem Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 74(74), 630-655. <https://doi.org/10.16992/asos.13859>
- Atalay, R. (2014). Afrodisias Heykel Okulu. *Ulakbilge Dergisi*, 2(3), 140-149 <https://doi.org/10.7816/ulakbilge-02-03-09>
- Atasoy, F., İnceöz, S., ve Öztürk, İ. (2018). Kırsal Turizm Kapsamında Gerçekleştirilen Kültür Turizmi: Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası Örneği. *Uluslararası Kırsal Turizm ve Kalkınma Dergisi*, 2(1), 6-14.

- Ayaz, N., ve Eren, M. (2020). Türkiye’de İnanç Turizmi Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 284-300. <https://doi.org/10.37847/tdad.833480>
- Aydın Büyükşehir Belediyesi. (2023, Kasım 20). *Doğa Tarih Buluşuyor*. <https://aydin.bel.tr/mobil/detail/6914>.
- Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2012,). *Karabağlar Kanyonu*. <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64618/karabaglar-kanyonu.html>. Erişim Tarihi (11.01.2024)
- Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2023). *El Sanatları*. <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64477/el-sanatlari.html>. Erişim Tarihi (10.10.2023)
- Aydın İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2023a). *Karacasu Etnografya Müzesi*. <https://aydin.ktb.gov.tr/TR-64424/karacasu-etnografya-muzesi.html>. Erişim Tarihi (21.08.2023)
- Aydın Valiliği. (2023). *Karacasu Broşürü*. https://visitaydin.com/PDF/karacasu_brosur_turkce_ingilizce.pdf. Erişim Tarihi (10.12.2023)
- Aylan, F. K. (2021). Bisiklet Turizmi Bağlamında Bisiklet Dostu Şehir Uygulamalarına Yönelik Bir Araştırma: Twitter Örneği. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 1388-1403. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.772>
- Aymankuy, Y. (1997). *Türkiye’de Geliştirilebilir Turizm Şekli Olarak Kongre Turizmi ve İzmir İl Merkezi Örnek Uygulaması* [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- AYTO. (2023). Aydın Ticaret Odası, *Karacasu İlçesi*. <https://www.ayto.org.tr/tr/kurumsal/102>. Erişim Tarihi (11.11.2023)
- Aytuğ, K. H., Eryılmaz, Ç., Uçar, S., ve Can, O. (2020). Sinop İlinin Alternatif Turizm Çeşitleri Açısından SWOT Analizi. *Karadeniz Araştırmaları Dergisi*, 17(67), 715-736.
- Aziz, A., ve Nurul, A. Z. (2009). Local and Foreign Tourists’ Image of Highland Tourism Destinations in Peninsular Malaysia. *Pertanika Journal of Social Sciences ve Humanities*, 17(1), 33-45.
- Bağcı, H. R., ve Karadurak, S. (2022). Durağan’ın (Sinop) Jeoturizm Açısından Değerlendirilmesi. *Jeomorfolojik Araştırmalar Dergisi*, 8, 1-27. <https://doi.org/10.46453/jader.982078>
- Bakır Ertaş, V. (2022). *Şırnak Halkının Ekoturizm Farkındalığının Ekoturizm Algısına Etkisi* [Yüksek Lisans Tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Balen, M., Dooms, M., ve Haezendonck, E. (2014). River tourism development: The case of the port of Brussels. *Research in Transportation Business ve Management*, 13, 71-79. <https://doi.org/10.1016/j.rtbm.2014.10.014>
- Baran, N., ve Sat, N. A. (2015). Sürdürülebilir Turizm Planlaması: Teoriden ve Uygulamadan Örnekler. *2nd International Sustainable Buildings Symposium*, 600-606.

- Basak, E. (2018). *Communication of Heritage in Turkey-Aphrodisias As a Case* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Başar, F., Başar, B., ve Boztoprak, F. (2019). Erzurum'un Yöresel Ürünlerinin Turistik Potansiyelinin Belirlenmesi. *Ekev Akademi Dergisi*, 23(77), 147-160.
- Başarangil, İ., ve Tokatlı, C. (2016). Botanik Bahçelerinde Sürdürülebilir Yönetim İlkeleri: Örnek Botanik Bahçeleri. 2. *Ulusal Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, 204-218. <http://www.bgci.org/resources/history/>
- Batur, M. (2013). İzmir'in Ekoturizm Potansiyeli. *TMMOB 2. İzmir Kent Sempozyumu*, 28-30 Kasım 2013, 597-621.
- Baydeniz, E., ve Sandıkçı, M. (2020). Yavaş Şehir Restoranlarında Yöresel Yemeklerin Sunum Düzeyi: Ege Bölgesinde Bir Araştırma Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 646-659. <https://doi.org/10.21325/jotags.2020.711>
- Bayhan, Ö. (2022). *Aphrodisias'taki Dini Bayram ve Festivaller* [Yüksek Lisans Tezi]. Arkeoloji Enstitüsü.
- Baykara, M. O., Özkul, M., ve Akçay, A. G. (2008). Sırtlanini Mağarası'nın (Karacasu-Aydın) Jeolojik ve Paleontolojik Özellikleri. *61.Türkiye Jeoloji Kurultayı*.
- Baysal, K. (2018). Yöresel Yemeklerin Gastronomik Ürün Olarak Kullanılması: Bozdoğan Pıdeleri Örneği. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(26), 2505-2514. <https://doi.org/10.26450/jshsr.660>
- Baysal, K., Kara, E., Bingöl, Z., ve İşlek, E. (2017). Bozdoğan Arapapıştı Kanyonunun Eko Turizm Açısından SWOT Analizi ile Değerlendirilmesi. *Avrasya Bilimler Akademisi Sosyal Bilimler Dergisi, UTKM*.
- Baysal, K., Özgürel, G., ve Çeken, H. (2016). Aydın Yöresindeki Yerel Etkinliklerin Kırsal Turizm Açısından Değerlendirilmesi. *International Journal of Social and Economic Sciences*, 6(1), 100-108.
- Baytok, A., Elbeyi, P., ve Soybalı, H. H. (2017). Alternatif Turizm mi Turizmde Çeşitlilik mi? Kavramsal Bir Değerlendirme. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, 4, 1-14. www.oxforddictionaries.com
- Becerir, H. B. (2023). *Araştırma Çeşitleri ve Hipotez Oluşturma*. (Ders Sunumu) [https://medikalfizik.org/uploads/kurs/sunum/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma-cesitleri-ve-Hipotez-Olustrma-\(Hatice-Bilge-BECERiR\).pdf](https://medikalfizik.org/uploads/kurs/sunum/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma-cesitleri-ve-Hipotez-Olustrma-(Hatice-Bilge-BECERiR).pdf) Erişim Tarihi (01.03.2024)
- Belber, B. G., ve Erdoğan, Y. (2019). Çekirdek Kapadokya Bölgesinde Atlı Doğa Yürüyüşü Faaliyetlerine Katılan Turistik Tüketicilerin Profilini Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma. *Business ve Management Studies: An International Journal*, 7(4), 1155-1172. <https://doi.org/10.15295/bmij.v7i4.1146>
- Benli, S., Can, M., ve Üst Can, Ç. (2017). Profesyonel Mağaracıların Gözünden Mağara Sporu ve Mağaraların Turizmde Değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, ÖS-4*, 95-110.

- Beyhan, G. Ş., ve Ünügür, S. M. (2005). Çağdaş Gereksinmeler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik. *İTÜ Mimarlık, Planlama, Tasarım Dergisi*, 4(2), 79-87.
- Bezirgân, M. (2019). Burhaniye'nin Sportif Olta Balıkçılığı Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(41), 447-464 <https://doi.org/10.31795/baunsobed.580638>
- Bil, E., ve Yılmaz, F. (2017). Sakin Ada Gökçeada Örneğinde Ekoturizm. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, 4, 157-172.
- Bilgiçli, İ., ve Ertürk, S. (2022). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Karasuda Ekoturizmin Çevre Etkilerinin İncelenmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 1110-1129. <https://doi.org/10.26677/tr1010.2022.1048>
- Bilgili, B., Yağmur, Ö., ve Yazarkan, H. (2012). Turistik Ürün Olarak Festivallerin Etkinlik ve Verimliliği Üzerine Bir Araştırma (Erzurum-Oltu Kırdag Festivali Örneği). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 2(2), 117-124.
- Biri, G. (2021). Türkiye'nin Sağlık Turizmi Gelirini Etkileyen Faktörlerin Eşbütünlük Analizi. *Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(2), 73-82. <https://doi.org/10.53443/anadoluibfd.907290>
- Björk, P. (2000). Ecotourism from a Conceptual Perspective, an Extended Definition of a Unique Tourism Form. *International Journal of Tourism Research*, 2, 189-202.
- Blackwell, R. (2007). Motivations for religious tourism, pilgrimage, festivals and events. İçinde *Religious Tourism and Pilgrimage Festivals Management: An International Perspective* (ss. 35-47). CABI. <https://doi.org/10.1079/9781845932251.0035>
- Blamey, R. K. (1997). Ecotourism: The search for an operational definition. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(2), 109-130. <https://doi.org/10.1080/09669589708667280>
- Boz, B., ve Güven, S. (2020). Uluslararası Seyahat Planlaması ve Turist Davranışları. İçinde B. Şahin (Ed.), *Uluslararası Turizm ve Seyahat Endüstrisi* (ss. 23-49). Detay Yayıncılık.
- Boz, M. (2004). *Turizmin Gelişmesinde Alternatif Turizm Pazarlamasının Önemi* [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bozdoğan Belediyesi. (2023, Kasım 11). *Arapapıştı Kanyonu*. <https://bozdogan.bel.tr/tarihi-merkez/arapapisti-kanyonu/2>. Erişim Tarihi (06.11.2023)
- Bölüktaş, R. P. (2020). Türkiye'nin Yaşlı Sağlığı Turizmi İçin Fırsatları. *Çekmece İzi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16, 1-15.
- Branstrator, J. R., Cavaliere, C. T., Day, J., ve Bricker, K. S. (2023). Civic Reporting Indicators and Biocultural Conservation: Opportunities and Challenges for Sustainable Tourism. *Sustainability*, 15(3), 1823-1843. <https://doi.org/10.3390/su15031823>

- Buckley, R. (2004). Impacts positive and negative: links between ecotourism and environment. *Environmental Impacts of Ecotourism* (Vol. 2, pp. 5–14). CABI. <https://www.proquest.com/docview/2131777035/bookReader?accountid=15911>
- Bulgan, G. (2015). Dünyada ve Türkiye’de Engelli Turizmi ile İlgili Yapılan Çalışmalar. *Akademik Bakış Dergisi*, 50, 102-125. <http://www.akademikbakis.org>
- Büyükarıkın, U. (2018). Avcı Ölçeği ile Türkiye’de Avcı Profiline Analizi. *Turkish Journal of Forestry | Türkiye Ormancılık Dergisi*, 19(2), 163-169. <https://doi.org/10.18182/tjf.386961>
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı* (12. bs). Pegem Yayınevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., ve Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (26. bs). Pegem Akademi.
- Can Gaberli, Y., ve Gaberli, Ü. (2023). Siirt’in Kırsal Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Journal of Current Debates in Social Sciences*, 6(1), 20-36. <https://doi.org/10.29228/cudes.68361>
- Can, M., ve Üst Can, Ç. (2019). Kapadokya da Balon Turizmi Deneyimi ve Kabul Edilebilir Risk Durumu. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(3), 188-198. <https://doi.org/10.26677/TR1010.2019.154>
- Celik, S., Kaya, T., ve Sandıkcı, M. (2021). Somut Olmayan Kültürel Miras Ürünü Olarak Tören Keşkeği Geleneğinin Yöresel Sunum Farklılıkları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 258-274. <https://doi.org/10.37847/tdad.996704>
- Çelikkanat Paslı, N., ve Turpcu, E. (2019). Ekoturizmin Etkileri ve Destinasyon Aidiyeti Arasındaki İlişkinin Analizi: Giresun İli Örneği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(4), 412-424. <https://doi.org/10.31771/jrtr.2019.43>
- Çetin, M., ve Irk, O. (2017). Foça Dil Akademisi. İçinde A. E. Özen (Ed.), *Foça’da Nasıl Bir Turizm İstiyorsun*. Reha-Necla Midilli Eğitim ve Yaşlı evi Vakfı Yayınları.
- Cohen, E. (2014). “Alternative Tourism” A Critique. *Tourism Recreation Research*, 12(2), 13-18. <https://doi.org/10.1080/02508281.1987.11014508>
- Connell, J. (2009). Birdwatching, Twitching and Tourism: towards an Australian perspective. *Australian Geographer*, 40(2), 203-217. <https://doi.org/10.1080/00049180902964942>
- Conrado França, N. (2008). *Barriers to Development of Tourism in Ilhéus Bahia - Brazil* [Yüksek Lisans Tezi]. Development Geography Institute.
- Cook, P. S. (2008). *What is health and medical tourism?* <http://eprints.qut.edu.au/> Erişim Tarihi (19.10.2023)
- Coşar, Y. (2014). Turistik Ürün Çeşitlendirme Stratejisi. İçinde A. Timur (Ed.), *Turistik Ürün Politikası* (1. bs, ss. 113-128). Detay Yayıncılık.

- Cömert, M., ve Mete, E. (2018). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Ekoturizm Hakkındaki Bilgi Düzeylerinin Belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 11(58), 605-616. <https://doi.org/10.17719/jisr.2018.2575>
- Çakar, H., Köse, M., ve Akat Saraçoğlu, Ö. (2022). İzmir İli Bayındır İlçesi Peyzaj Özelliklerinin Ekoturizm Olanakları Açısından Değerlendirilmesi. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 10(1), 76-80. <https://doi.org/10.30910/turkjans.1206842>
- Çakıcı, A. C., ve Harman, S. (2006). Kuş Gözlemciliğinin Önemi: Türkiye’de Kuş Gözlemcilerinin Profili. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 17(2), 161-168.
- Çakmak, B. (2021). *Kuşadası ve Söke Ekoturizm Ağı Üzerindeki Çekirdek Köylerde Ekoköy Hareketliliğinin İrdelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri.
- Çalışkan, A. (2020). *Hatay’ın Ekoturizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Ekoturizme Bakış Açısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çaprak, D., Yalçinkaya Akdemir, P., Çeken, H., ve Akıncı, B. (2023). Kırsal Turizm Kapsamında Aromatik Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi: Fethiye İncirköy Örneği. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 20(3), 443-458. <https://doi.org/10.24010/soid.1281133>
- Çarbuğa, Ü., ve Pekerşen, Y. (2017). Botanik Bahçeleri ve Turizm. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 1(1), 26-35.
- Çelik, D. (2023). Geleneksel Safranbolu Evi Tavan İşlemlerinin Deri Üzerinde Yeniden Yorumlanması. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(1), 38-48. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/lokum>
- Çelik, S., ve Ataman, H. (2017). Sürdürülebilir Kültür Turizminin Yönetiminde Yeni Uygulamalar: Akıllı Destinasyon Olarak Foça Örneği. İçinde A. E. Özen (Ed.), *Foça’da Nasıl Bir Turizm İstiyoruz* (s. 139-166). Reha-Necla Midilli Eğitim ve Yaşlı evi Vakfı Yayınları.
- Çelik, S., Kaya, T., ve Sandıkçı, M. (2021). Somut Olmayan Kültürel Miras Ürünü Olarak Tören Keşkeği Geleneğinin Yöresel Sunum Farklılıkları. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 258-274. <https://doi.org/10.37847/tdtad.996704>
- Çelik Uğuz, S. (2011). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye’nin Alternatif Turizm Potansiyeli. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 332-353.
- Çetin, İ., Polat Üzümcü, T., ve İçöz, O. (2017). Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Kocaeli-Kandıra Kırsal Turizm Gelişimi Modeli. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, 9, 137-156.
- Çetin, M. (2006). *Karınçalı (Nazilli) Dağı’nın Karayosunu Florası* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Çetinkaya, U. M. (2023). *SWOT Analizi ile Üçüncü Yaş Turizminin Potansiyelinin ve Uygulanabilirliğinin Değerlendirilmesi: Kuşadası Örneği* [Yüksek Lisans Tezi Sağlık Bilimleri Enstitüsü].

- Çınar, N., ve Tozun, H. (2020). Kültürel Miras Bağlamında Derilerin Fiziksel Özellikleri ve Ham Derinin İşlenmesi. *Sanat Tarihi Dergisi*, 29(2), 371-397. <https://doi.org/10.29135/std.610128>
- Çimen, H. (2018). Türk Dünyasında Sağlık Turizmi. *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergi*, 40, 101-110. <https://doi.org/10.17498/kdeniz.481741>
- Çonkar ve Gülmez, M. (2003). Termal Turizm Açısından Sivas'ın Yeri ve Önemi. İçinde Ş. Boyraz (Ed.), *Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildiri Kitabı* (5. bs, ss. 289-310). Sivas Hizmet Vakfı.
- Çorbacı, Ö. L., Oğuztürk, T., Oğuztürk, G. E., Üçok, M., ve Aydın, F. (2022). Doğal ve Kültürel Peyzaj Değerinin Turizm Potansiyeline Etkisi: Rize Ziraat/ Botanik Çay Bahçesi Örneği. *Journal of humanities and tourism research (Online)*, 12(12-1), 56-67. <https://doi.org/10.14230/johut1147>
- Çullu Kaygısız, N., Altaş, A., ve Varnacı Uzun, F. (2021). Aksaray İlinin Sportif Olta Balıkçılığı Potansiyelinin Belirlenmesi ve Turizm Açısından Değerlendirilmesi, *Kent Akademisi*, 15(1), 340-357. <https://doi.org/10.35674/kent.954310>
- Dağdelen, Ö. (2021). *Ekolojik Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi ve Yerel Halkın Ekolojik Turizme Yönelik Algısı ve Tutumları: İbradı Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dağlıoğlu, T., Sürme, M., ve Olcay, A. (2019). Turistleri Av Turizmine Yönelten Nedenlerin Belirlenmesine Yönelik Araştırma. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 6(3), 285-293. <https://doi.org/10.31771/jrtr.2019.31>
- Darcy, S., ve Buhalis, D. (2010). Chapter 1. Introduction: From Disabled Tourists to Accessible Tourism. *Accessible Tourism* (s. 1-20). <https://doi.org/10.21832/9781845411626-004>
- Delen, N. N. (2022). *Paris'teki (Fransa) ekoturizm faaliyetleri ile ekoturist ve yerel halkın ekoturizme yönelik tutumları* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirbaş, Ş., ve Bayram, M. (2023). Başarılı Bisiklet Turlarının Temel Özelliklerinin Değerlendirilmesi. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 61-88. <https://doi.org/10.54558/jiss.1191319>
- Demirbulat, Ö. (2018). *Türkiye Turizm Stratejisi'nde (2023) Teşvik Edilen Ekoturizme Katılan Yerli Turistlerin Destinasyon Hizmet Kalitesine Yönelik Değerlendirmeleri (Doğu Karadeniz Bölgesi Örneği)* [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demircan, Ş., ve Çeken, H. (2022). İnanç Turizminin Yerel Kalkınmadaki Önemi: Midyat Örneği. *Turar Turizm ve Araştırma Dergisi*, 11(1), 75-92.
- Demirtaş, N. (2010). *Otel İşletmeciliği* (C. Kavcar ve Ü. Bozkurt, Ed.; C. 2). Uzaktan Eğitim Yayınları.
- Deniz, M. (2016). Termal Turizm Açısından Kayaagıl Termal Tesisleri (Uşak). *Journal Of History School*, 9(XXV), 311-349. <https://doi.org/10.14225/Joh875>

- Denizli, F. (2023). Yaşlı ve Engelli Bakım Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi “Fırsatlar ve Tehditler”: Kayseri İli Örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(46), 59-75.
- Denk, E. (2018). *Genel Turizm*. (Ders Notu) Atatürk Üniversitesi Erzurum Meslek Yüksek Okulu.
- Derman, E. (2018). Bir Alternatif Turizm İşletmesi Olarak Macera Parkı. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 5(3), 68-76. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/591412>
- Desailly, M., Bushell, R., Scott, J., Simmons, B., Sinha, C., ve Baillie, B. (2004). Encouraging Environmentally and Socially Responsible Practices Through Well-designed Certification: A Case Study of the Camping and Caravan Industry, Australia. *Tourism Recreation Research*, 29(3), 39-49. <https://doi.org/10.1080/02508281.2004.11081456>
- Deveci, B., Türkmen, S., ve Avcıkurt, C. (2013). Kırsal Turizm İle Gastronomi Turizmi İlişkisi: Bigadiç Örneği. *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 3(2), 29-34. www.culinarytourism.org
- Dias-Sardinha, I., ve Ross, D. (2015). Perceived Impact of the Alqueva Dam on Regional Tourism Development. *Tourism Planning ve Development*, 12(3), 362-375. <https://doi.org/10.1080/21568316.2014.988880>
- Diñç, A., ve Ok, M. (2022). Kuş Gözlemciliğinin Ekoturizme Etkisinin Araştırılması: Eskikaraağaç Örneği. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 5(2), 145-153. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jtis>
- Doğan, K., ve Doğan, M. (2023). Küreselleşen Dünya’da Dağ ve İnsan Etkileşimi: Rize Dağları Örneği. *ANASAY*, 7(23), 247-264. <https://doi.org/10.33404/anasay.1223294>
- Doğanay, S. (2011). Doğu Karadeniz’de Yayla Turizmi Merkezlerine Yeni Bir Örnek: Taşköprü Yaylası. *Doğu Coğrafya Yaylası*, 223-240.
- Doğaner, M. S. (2022). *Ege Bölgesi Coğrafyası*. (2022-2023 Öğretim Yılı Ders Notu) <https://avys.omu.edu.tr/storage/app/public/mutlu.kaya/146451/1.Ege%20B%C3%B6lgesi%20Co%C4%9Frafyas%C4%B1.Genel%20%C3%96zellikler.pdf>. Erişim Tarihi (15.05.2023)
- Doğru, H., Çelik, B., ve Yılmaz, B. (2019). Dalış Turizmi Emniyeti: Risk Faktörleri ve Çözüm Önerileri. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 185-197. <https://doi.org/10.17123/atad.656012>
- Doruk, S. (1989). *Aphrodisias- Araştırmalar-Kazılar-Tarihçe*.
- Dölalan, G. (2008). *Ankara’da Kongre Turizmi: A Grubu Seyahat Acentalarının Bakış Açlarına Yönelik Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- DSİ. (2019). *Işıklar Göleti*. <http://wownturkey.com/forum/viewtopic.php?t=169264>. Erişim Tarihi (25.10.2023)

- Duman, G., Duman, S., Şahin, H. M., Uluç, E. A., ve Bulut, Ç. (2021). Spor Turizmi ve Gönüllülük. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 6(4), 384-395. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.1019029>
- Düzgün, E. (2021). Pandemi Sonrası Yeni Turist Tercihi: Glamping Turizmi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 11(1), 145-158. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.870381>
- Eban, F., ve Samırkaş Komşu, M. (2019). Kahramanmaraş Ilıca Kaplıcalarının Termal Turizm Potansiyeli Açısından Değerlendirilmesi. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 3(4), 653-671. <https://doi.org/10.32958/gastoria.581193>
- Ecemiş, K. E. (2023). *Niğde Ekoturizminde Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ekiz, G. L. (2022). *Peyzaj koridorlarının ekoturizm planlaması kapsamında değerlendirilmesi: Belemelik tabiat parkı – Kapıkaya kanyonu örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Ekşioğlu, A. G., ve Zeybek, H. İ. (2021). Yayla Turizmi Açısından Bir İnceleme: Kürtün Yaylaları (Gümüşhane). *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 12(3), 1298-1308.
- Emekli, G. (2006). Coğrafya, Kültür ve Turizm: Kültürel Turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 15, 51-59.
- Emekli, G. (2015). Dağlar, Dağcılık ve Turizm. *Coğrafyada Yeni Yaklaşımlar*, 205-218.
- Eminağaoğlu, Ö., ve Beğen, H. A. (2015). Artvin'in Bitkileri. İçinde *Artvin'de Botanik Turizmi Potansiyeli* (s. 95-103). <https://www.researchgate.net/publication/295681386>
- Emir, O., ve Kaya Sayarı, B. (2020). Turizm Sosyolojisi. İçinde O. Emir (Ed.), *Turizm Sosyolojisi* (s. 51-66). Anadolu Üniversitesi.
- Ercelep, B., ve Akdemir, N. (2022). Tescilli Coğrafi İşaretli Gıda Ürünleri: Türk Tatlıları Örneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy And Travel Research*, 6(3), 550-563. <https://doi.org/10.32958/gastoria.1205823>
- Erdoğan, D. İ., ve Babalık, B. B. (2018). Tarihi Özellikleri ile Afrodisias ve Karacasu. B. Doğanlı (Ed.), *Antik Afrodisias ve Markalaşma*, 65-96. Gece Kitaplığı.
- Erdoğan, N. (2014). Ekoturizm, Turizm, Çevre ve Sürdürülebilirlik. İçinde Reyhan Hakan, Mutlu Ahmet, Doğan Hüseyin ve Reyhan Ayşen (Ed.), *Sosyal Çevre Bilimleri* (Siyasal Kitabevi, s. 143-185).
- Eren, D., ve Alaşan, A. (2020). Nevşehir Bölgesinin Kongre Turizmi Potansiyelinin Turizm İşletme Yöneticilerinin Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi. *Journal of Tourism Research Institute*, 1(1), 15-33.
- Erhat, A. (1996). *Mitoloji Sözlüğü* (6. bs). Remzi Kitabevi.

- Erken, K., Atanur, G., ve Tanrıöver, A. A. (2019). Bursa florasının doğa turizmi potansiyeli. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 20(1), 92-101. <https://doi.org/10.17474/artvinofd.487365>
- Erkurt, O., ve Paker, S. (2015). Sualtı Arkeoparkları ve Deniz Turizmi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Denizcilik Fakültesi Dergisi*, 6(2). <https://doi.org/10.18613/deudfd.97880>
- Erkuş, H. O. (2011). Institution-based approach in Sustainable Tourism. İçinde N. Kozak ve M. Kozak (Ed.), *Sustainability of Tourism: Cultural and Environmental Perspectives* (ss. 155-181). Cambridge Scholars Publishing.
- Erkuş, İ. (2023). *Sürdürülebilirliğin Yerel Turistlerin Ekoturizm Algısı Üzerine Etkisi: Kültür Turizmi Destinasyonu Olarak Mardin Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Ersöz, H. Ö. (2018). Karacasu Deri İşleme (Tabakhane) İşletmeleri ve İşletmelerin Sosyo-Ekonomik Yapısı. *International Journal of Social Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 5(16), 140-146. <https://doi.org/10.26450/jshsr.331>
- Eskiyörük, D. (2013). Ekoturizm Kapsamında Dağ ve Doğa Yürüyüşü Potansiyeli: Orta Toroslarda Aladağlar ve Bolkar Dağları. M. İ. Haseki (Ed.), *2. Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu, 19.04.2013*, (144-160). C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar VII. Bölge Müdürlüğü.
- Etimoloji sözlüğü. (2023). *Online Etymology Dictionary*. <https://www.etymonline.com/word/tour>. Erişim Tarihi (10.09.2023)
- Eyder. (2023). *Engelsiz Yaşama Derneği*. <https://ey-der.com/ana-sayfa/turkiye-ve-dunyadaengelliler/#:~:text=D%C3%BCnyada%201%20milyar%20engelli%20birey,d%C3%BCnyada%201%20milyar%20engelli%20var>. Erişim Tarihi (10.02.2024)
- Faulks, P., Ritchie, B., ve Fluker, M. (2006). *Cycle Tourism in Australia: An investigation into its size and scope*.
- Gábor, S. (2023). Ecological debt and sustainable development. İçinde B. Tamás ve D. Szabolcs (Ed.), *Globális Igazságosság, Emberi Jogok, Jogász Etika* (ss. 15-32).
- García Romero, F. (2013). Sports tourism in Ancient Greece. *Journal of Tourism History*, 5(2), 146-160. <https://doi.org/10.1080/1755182X.2013.828784>
- GEKA. (2012). *Aydın İlinde Markalaşma Potansiyeline Sahip Yerel Ürünlerin Araştırılması Projesi*. Araştırma Raporu, 28/06/2012.
- GEKA. (2022). *Karacasu Ekoturizm Hedef Pazar Analizi*. Güney Ege Kalınma Ajansı, T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Manya Medya.
- Genç, V., ve Seven, E. (2020). Kelebek Gözlemciliği ve Türkiye'nin Kelebek Turizm Potansiyeli. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 3064-3081. <https://doi.org/10.26677/tr1010.2020.526>

- Genç, K., ve Şengül, S. (2016). Güzel Atlar Diyarına Yolculuk: Kapadokya Bölgesine Yüksek Gelirli Turist Çekimine Yönelik Bir Değerlendirme. 2. *Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu*, 878-891.
- Ghonimy, M., Younis, S., ve Ghoniem, E. (2022). Development of Olive Harvesting Machine by Shaking. *Turkish Journal of Agricultural Engineering Research*, 3(1), 86-102. <https://doi.org/10.46592/turkager.1077428>
- González Tirados, R. M. (2011). Half a century of mass tourism: evolution and expectations. *The Service Industries Journal*, 31(10), 1589-1601. <https://doi.org/10.1080/02642069.2010.485639>
- Göktaş, C. S. (2023). *Yerel Halkın Ekoturizm Algı ve Tutumlarına Yönelik Görüşlerinin Betimsel Tarama Yöntemiyle İncelenmesi: Ordu Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Göktaş, T. H., ve Çakmak, B. (2021). Çekirdek Köylerin Eko-köy Kapsamında Değerlendirilmesi: Kuşadası ve Söke Ekoturizm Ağı Örneği. *Mimarlık Bilimleri ve Uygulamaları Dergisi*, 6(2), 444-460. <https://doi.org/10.30785/mbud.940629>
- Göral, M., ve Bükey, A. (2022). Manevi İklimlerde Var Olan Bir Turizm Ürünü Olarak Türbeler: Bingöl Örneği. *Akademik MATBUAT*, 6(2), 213-219. <http://dergipark.gov.tr/matbuat>,
- Göral, M., Kement, Ü., ve Bukey, A. (2021). Turizm Akademisyenlerinin “Kongre” Kavramı ile İlgili Kullandıkları Metaforlar Aracılığıyla Kongrelere İlişkin Algılarının Değerlendirilmesi. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 1(1), 70-83.
- Gül, H. (2017). Foça’da Alternatif Turizmin Geliştirilmesine Yönelik Stratejiler ve Foça Ekonomisine Katkısı. İçinde A. E. Özen (Ed.), *Foça’da Nasıl Bir Turizm İstiyoruz*. Reha-Necla Midilli Eğitim ve Yaşlı evi Vakfı Yayınları.
- Gülbahar, O. (2009). 1990’lardan Günümüze Türkiye’de Kitle Turizminin Gelişimi ve Alternatif Yönelimler. *Suleyman Demirel University The Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences Y*, 14(1), 151-177.
- Gülbetkin, M. (2023). Coğrafya Öğretmenlerinin Yer Adları Konusundaki Tutumları (Bir Ölçek Geliştirme Çalışması). *International Journal Of Eurasia Social Sciences*, 52, 507-522. Doi: 10.35826/ijoess.3286.
- Güldalı, N., Nazik, L., ve Soylu, C. (1985). İzmir, Manisa ve Aydın Çevresinin Doğal Mağaraları Envanteri. İçinde N. Kozak ve M. Kozak (Ed.), *Türkiye Turizm Ansiklopedisi* (C. 8). Detay Yayıncılık.
- Güllü, K., ve Yaşar, M. (2019). Yerel Halkın Alternatif Turizm Potansiyeli Algılaması: Elazığ Örneği. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(2), 107-126.
- Gülmez, Z. (2012). *Türkiye’de ve Dünya’da Sağlık Turizmi ve Çeşitleri: Sağlık Turizminin Ülkemizdeki Mevcut Durumu ve Bazı Ülkelerle Kıyaslanması* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündüz, B. (2018). *Üniversite Çalışanlarının Ekoturizm Algısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Gürcün, D. (2011). *Aydın İli Turizm Potansiyelinin Analizi* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güzel Demirlenk, G. (2022). *Gediz Deltası Ekoturizm Potansiyelinin Araştırılması*. [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimler Enstitüsü.
- Hatami, M., Norouzi Seyed Hossini, R., ve Saffari, M. (2022). Investigating the Leisure Behavior in Iranian Trekking Tourists: The Structural Model of Serious Leisure, Travel Intention and Place Attachment. *International Journal of Hospitality ve Tourism Administration*, 1-21. <https://doi.org/10.1080/15256480.2022.2142996>
- Hatırnaz, B. (2023). Akçakoca için Alternatif Bir Rota Olarak Fakıllı Mağarası; Ziyaretçiler Gözünden Bir Değerlendirme. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 10(3), 46-66.
- Hatipoğlu, A. (2010). *İnançların Gastronomi Üzerine Etkileri Bodrumdaki Beş Yıldızlı Otellerin Mutfak Yöneticilerinin Görüşlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Heung, V. C. S., Kucukusta, D., ve Song, H. (2011). Medical tourism development in Hong Kong: An assessment of the barriers. *Tourism Management*, 32(5), 995-1005. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2010.08.012>
- Heydari Chianeh, R., Del Chiappa, G., ve Ghasemi, V. (2018). Cultural and religious tourism development in Iran: prospects and challenges. *Anatolia*, 29(2), 204-214. <https://doi.org/10.1080/13032917.2017.1414439>
- Hill, J., ve Gale, T. (2009). Ecotourism and Environmental Sustainability: An introduction. J. Hill ve T. Gale (Ed.), *Ecotourism and Environmental Sustainability: Principles and Practise* (s. 3-17). Ashgate e-book.
- Hillman, W. (2019). Issues for women trekking in Nepal: '3 sisters adventure trekking' guides. *Journal of Sport ve Tourism*, 23(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/14775085.2019.1593226>
- Holmgren, H., ve Lindkvist, K. B. (2016). Resource management regimes and innovation in peripheral nature-based tourism: The case of North Cape tourism and sea-fishing tourism. *Norsk Geografisk Tidsskrift - Norwegian Journal of Geography*, 70(4), 203-215. <https://doi.org/10.1080/00291951.2016.1168481>
- Honey, M. (2008). *Ecotourism and Sustainable Development, Second Edition: Who Owns Paradise?*. Island Press.
- Irfan, E., ve Ali, Y. (2021). Religious tourism in Pakistan: Scope, obstacles and strategies. *Journal of Convention ve Event Tourism*, 22(2), 134-154. <https://doi.org/10.1080/15470148.2020.1852990>
- Irmak, A., ve Yılmaz, H. (2008). Flora turizmüne bakış açısının anketlerle belirlenmesi. *Biological Diversity and Conservation*, 4(1), 99-106.
- Isaac, R. K. (2010). Alternative tourism: new forms of tourism in Bethlehem for the Palestinian tourism industry. *Current Issues in Tourism*, 13(1), 21-36. <https://doi.org/10.1080/13683500802495677>

- İstanbullu Dinçer, F., Atsız, O., Cüneyt Kahraman, O., ve Çifçi, İ. (2017). Sportif Olta Balıkçılığının Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE)*, 4, 39-50.
- IUCN. (2023). *Ecotourism definition*. <https://www.iucn.org/our-work/region/mediterranean>. Erişim Tarihi (24.04.2023)
- Julie, P. (2016). *SPSS ile Adım Adım Veri Analizi* (S. Balcı ve B. Ahi, Ed.; Sözkese Matbaası, C. 6). Anı Yayıncılık.
- Kabataş, E. (2020). *Kırsal Alanlarda Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi: Kırklareli İli Kofçaz İlçesi Örneği*.
- Kahveci, G., Ok, K., ve Yılmaz, E. (2003). Ecotourism and Sustainable Development of Forest and Forest Villagers in Turkey. *XII. World Forestry Congress*, 2-9.
- Kalkan, A. (2012). *Açık Alan Rekreasyonu, Doğa Sporları Yapan Bireylerin Bu Sporları Yapma Nedenleri: Antalya Örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Spor Yöneticiliği Anabilim Dalı, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kantürk, G. (2002). *Karacasu Havzası'nda Arazi Sınıflandırması ile Arazi Kullanımı Arasındaki İlişkiler*. [Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kara, A., Kurt, B., Özler, F., Eroğlu, O., ve Şaşmaz, Ö. (2020). *Alternatif Turizm* (1. bs, C. 1). MEB Yayınları.
- Karaca, S., ve Beyhan, B. (2017). The Impact Of Multi-Sport Events On The Developmental Dynamics Of Cities: The Case Of Erzurum, Trabzon and Mersin In Turkey. *Journal of Planning*, 27(1), 38-56. <https://doi.org/10.14744/planlama.2016.43534>
- Karacasu Belediyesi. (2023). <https://www.karacasuaydin.bel.tr/il%2c3%a7emiz-hakk%2c4%b1nda.html>. Erişim Tarihi (03.03.2024)
- Karacasu Belediyesi. (2023a). *Aphrodisias Antik Kenti*. <https://bulutkbs.gov.tr/Rehber/#/app?56221653>. Erişim Tarihi (03.01.2024)
- Karacasu Belediyesi. (2023b). *Karacasu'da Yetiştirilen Tarım Ürünleri*. <https://www.karacasuaydin.bel.tr/karacasu-tarih>. Erişim Tarihi (29.12.2023)
- Karacasu Belediyesi. (2023c). *İlçemizde Yapımı Devam Eden Projelerimiz*. <http://www.karacasuaydin.bel.tr/devam-eden-projeler.html>. Erişim Tarihi (27.02.2024)
- Karacasu Kaymakamlığı. (2019). *Görle Kanyonu*. <http://karacasu.gov.tr/gorle-kanyonu-2019>. Erişim Tarihi (03.11.2023)
- Karacasu Kaymakamlığı. (2020). <http://www.karacasu.gov.tr/eko-turizm-yuruyus-ve-bisiklet-parkurlari>. <http://www.karacasu.gov.tr/eko-turizm-yuruyus-ve-bisiklet-parkurlari>. Erişim Tarihi (03.11.2023)
- Karacasu Kaymakamlığı. (2023). *Karacasu Tarihi*. <http://www.karacasu.gov.tr/tarihce>. Erişim Tarihi (06.10.2023)
- Karacasu Kaymakamlığı. (2023a). *Karacasu Çömlekçiliği*. <https://www.karacasu.gov.tr/karacasuda-comlekcilik>. Erişim Tarihi (03.10.2023)

- Karacasu Tanıtım Broşürü. (2023). *Karacasu Tanıtım Broşürü*. https://www.naztic.org.tr/wp-content/uploads/2021/03/TR_Karacasu.pdf Erişim Tarihi (06.08.2023)
- Karadağ, L. (2022). Alternative Types of Tourism that can be Applied for Sustainable Tourism in Turkey. İçinde A. S. İkiz (Ed.), *Tourism in Turkey-A Comprehensive Overview and Anlysis for Sustainable Alternative Tourism* (1. bs, C. 1, ss. 45-60). Apple Academic Press.
- Karakök, H. (2023). *Sürdürülebilirlik Kapsamında Derebucak İlçesinin (Konya) Ekoturizm Potansiyeli ve Yerel Halkın Ekoturizm Algısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakurt, S. (2022). *Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algısı: Alanya Bölgesi Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakuş, H. (2022). Erken Matematik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 5(1), 197-220.
- Karatekin, M. (2019). *Aydın İli Karacasu İlçesinde Dericiliğin İncelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kartal, G. (2021). *Trabzon'daki Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Tutum ve Algılarına Yönelik Bir Çalışma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kasalak, M. A. (2015). Dünya'da Ekoturizm Pazarı ve Ekoturizm'in Ülke Gelirlerine Katkıları. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(2), 20-26. www.jrtr.org
- Kavak, M. (2015). *Edremit Körfezi Kuzey Kıyılarında Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Bilinç Algısı ve Tutumları* [Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kaya, F., ve Yıldırım, G. (2020). Ekoturizm potansiyeli açısından Doğu Karadeniz Bölgesi'nin değerlendirilmesi. *To ve Re*, 2(1), 125-133.
- Kaya, M. C., ve Kaya, E. (2022). Sümela Manastırı'nın İnanç Turizmi Potansiyeli Üzerine Kavramsal Bir Değerlendirme. *Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi*, 12(2), 46-61. <https://doi.org/10.53495/e-kiad.1193178>
- Kayan, İ., Öner, E., Doğan, M., ve İlhan, R. (2019). Afrodisias Sulak Alanında Paleocoğrafya Araştırmaları ve Jeoarkeolojik Değerlendirmeler. *Ege Coğrafya Dergisi*, 28(1), 69-95.
- Kaynak, İ. H., ve Uslu, S. (2021). İnanç Turizmi Bağlamında Kültürel Miras Değerleri Olarak Türbeler ve Efsaneler: Konya Örneği. İçinde S. Zafer Kayacık, S. Uslu, S. Aras ve F. E. Güleç (Ed.), *Turizm Araştırmaları-Alternatif Yaklaşımlar* (NEU Yayınları, s. 103-113). Necmettin Erbakan Üniversitesi Yayınları.
- Kaypak, Ş. (2012). Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(22), 11-29.
- Kazoğlu, İ. H. (2020). Küreselleşme, Turizm Endüstrisi ve Seyahat İşletmeciliği. İçinde B. Şahin (Ed.), *Uluslararası Turizm ve Seyahat Endüstrisi* (s. 100-114). Detay Yayıncılık.

- Kazoğlu, İ. H. (2020). Uluslararası Seyahatler ve Turizm Taşımacılığı. İçinde B. Şahin (Ed.), *Uluslararası Turizm ve Seyahat Endüstrisi* (s. 222-233). Detay Yayıncılık.
- Kee Mun, B. W. (2012). Medical Tourism in Asia: Thailand, Singapore, Malaysia, and India. M. Hall (Ed.), *Medical Tourism: The Ethics, Regulation, and Marketing of Health Mobility* (s. 167-186).
- Kement, Ü. (2019). Ekoturizm Faaliyetlerine Katılan Bireylerin Değer İnanç Norm Teorisi Kapsamında Çevre Dostu Davranışlarının Açıklanması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(72), 2182-2195. <https://doi.org/10.17755/esosder.556627>
- Kement, Ü., ve Bükey, A. (2019). Doğa ve kültür fotoğrafçılığı kapsamında rekreasyonel motivasyonun demografik özelliklere göre incelenmesi. *Tourism and Recreation*, 1(1), 23-30.
- Kerigan, B., Erkan, N. S., Elkin, N., ve Barut, A. Y. (2021). VIIIth International Eurasian Educational Research Congress. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Çocuk Gelişimi Bölümü Öğrencilerine Ait Profil Araştırması*. Anı Yayıncılık
- Kesgin Atak, B., ve Ersoy Tonyaloğlu, E. (2019). Aydın İli Örneğinde Karbon Depolama Potansiyelinin Mekansal ve Zamansal Analizi. *Afyon Kocatepe University Journal of Sciences and Engineering*, 19(3), 778-786. <https://doi.org/10.35414/akufemubid.622242>
- Kılıç, A. G., ve Gençer, K. (2023). Aidiyet Duygusu ile Ekoturizm Algısı İlişkisi: Amasya Örneği. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 341-352. <https://doi.org/10.33206/mjss.1167798>
- Kılıç, A. G. (2022). *Yerel Halkın Aidiyet Duygusu ile Ekoturizm Algısı Arasındaki İlişki: Amasya Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Kılıç, A. G., ve Gençer, K. (2023). Yerel Halkın Ekoturizm Algılarının Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi: Amasya İli Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 11(1), 395-414. <https://doi.org/10.21325/jotags.2023.1198>
- Kılıç, B. ve Gönenç Güler, E. (2020). Türkiye'nin Kırsal ve Alternatif Turizm Kaynakları Üzerine Bir Araştırma: Api Turizm. In M. Talas, G. Hazer ve G. Aras (Eds.), 6. *Uluslararası Ekonomi Yönetimi ve Pazar Araştırmaları Kongresi* (pp. 17-25).
- Kıralı, S. (2016). *Aphrodisias Müzesi'nden Bir Grup Kandil* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kırıkcı, S., ve Göktaş Kulualp, H. (2021). Planlı Davranış Teorisi Çerçevesinde Akademisyenlerin Kongre Turizmine Katılma Niyetlerinin Belirlenmesi. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(41), 79-95. <https://doi.org/10.35343/kosbed.903190>
- Kırmacı, M. (2007). *Denizli Dağları (Babadağ, Honaz Dağı) Biryofit Florası*. [Doktora Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Kırmızı, A. (2017). *Turizm Eğitimi Alan Lisans ve Ön lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisine Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması: Sakarya Üniversitesi Örneği*.

- Kısa Ovalı, P. (2007). Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkiler Bakımından Karşılaştırılması. *YTÜ Mim. Fak. E-Dergisi*, 2(2), 64-80.
- Kızılıcak, O., ve Taştan, H. (2019). Mağara Turizminin Motivasyon Faktörlerinin Belirlenmesi: Karaca Mağarası Örneği. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 28(3), 240-251. <https://doi.org/10.35379/cusosbil.648466>
- Kim, B., Kim, S. (Sam), ve King, B. (2020). Religious tourism studies: evolution, progress, and future prospects. *Tourism Recreation Research*, 45(2), 185-203. <https://doi.org/10.1080/02508281.2019.1664084>
- Kim, S. S., Kim, M., Park, J., ve Guo, Y. (2008). Cave tourism: Tourists' characteristics, motivations to visit, and the segmentation of their behavior. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 13(3), 299-318. <https://doi.org/10.1080/10941660802280448>
- Koçak, R. (2015). *Aydın-Karacasu Çömlekçiliği ve Ustaları Üzerine Bir Araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Koday, S., Koday, Z., ve Kızıllan, Y. (2018). Alternatif Turizm Açısından Siirt İlinde Yamaç Paraşütü Faaliyetleri. *TÜCAUM 30. Yıl Uluslararası Coğrafya Sempozyumu*, 1092-1108.
- Koens, K., Postma, A., ve Papp, B. (2018). Is Overtourism Overused? Understanding the Impact of Tourism in a City Context. *Sustainability*, 10(12), 4384-4399. <https://doi.org/10.3390/su10124384>
- Koızhaganova, M., Koyuncu, A., ve Coşkun, S. N. (2016). Karacasu Dericiliği ve Günümüzdeki Durumu. *NWSA Academic Journals*, 11(3), 243-257. <https://doi.org/10.12739/nwsa.2016.11.3.3c0148>
- Koncul, N. (2012). Wellness: A New Mode of tourism. *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, 25(2), 525-534. <https://doi.org/10.1080/1331677X.2012.11517521>
- Korkmaz, H., ve Yavaş, B. (2020). Çanakkale İli Eceabat İlçesinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Journal of Global Tourism and Technology Research*, 1(1), 12-33
- Kozak, Nazmi., Kozak, M. A., ve Kozak, M. (2014). *Genel turizm: İlkeler-kavramlar* (C. 15). Detay Yayıncılık.
- Kökşen, B. (2020). Alahan Manastırı'nın İnanç Turizmi Açısından Değerlendirilmesi. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 73-83.
- Kördeve, M. K. (2016). Sağlık Turizmine Genel Bir Bakış ve Türkiye'nin Sağlık Turizmindeki Yeri. *Uluslararası Sağlık Yönetimi ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 2(1), 51-61.
- Kronenberg, J. (2016). Birdwatchers' wonderland? Prospects for the development of birdwatching tourism in Poland. *Journal of Ecotourism*, 15(1), 78-94. <https://doi.org/10.1080/14724049.2016.1142556>

- Kulturportali.gov.tr. *Sırtlanini* *Mağarası-Aydın*.
<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/aydin/TurizmAktiviteleri/sirtlanini-magarasi>. Erişim Tarihi (19.04.2024)
- Kurtzman, J. (2005). Sports tourism categories. *Journal of Sport ve Tourism*, 10(1), 15-20. <https://doi.org/10.1080/14775080500101502>
- Kuter, N., ve Ünal, H. E. (2009). Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri. *Journal of Forestry Faculty*, 9(2), 146-156.
- Kuvan, Y. (2010). Mass Tourism Development and Deforestation in Turkey. *Anatolia*, 21(1), 155-168. <https://doi.org/10.1080/13032917.2010.9687096>
- Kuvan, Y., Erol, S. Y., ve Şahin, G. (2018). Management of forest areas used for ecotourism and recreation in Turkey. *Forestist*, C. 68, Sayı 2, 114-121. Istanbul University-Cerrahpaşa. <https://doi.org/10.26650/forestist.2018.345971>
- Küçükkömürler, S., Şirvan, N. B., ve Sezgin, A. C. (2018). Dünyada ve Türkiye’de Gastronomi Turizmi. *Uluslararası Turizm, İşletme, Ekonomi Dergisi*, 2(2), 78-85.
- Küleççi, E. A., ve Bulut, Y. (2012). Erzurum İli Oltu ve Olur İlçelerinde En Uygun Ekoturizm Etkinliğinin Analitik Hiyerarşi Süreci Yöntemi ile Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 43(2), 175-189.
- Küleççi, E. A., Bulut, Y., ve Sezen, I. (2020). Oltu ve Olur (Erzurum) İlçeleri Yayla Turizmi Potansiyelinin Coğrafi Bilgi Sistemiyle Belirlenmesi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24(1), 291-302. <https://orcid.org/0000-0003-2818-8562>
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2023). *Karacasu Tarihi*. <https://kvmgm.ktb.gov.tr/TR-44400/afrodisias-antik-kenti-aydin.html>. Erişim Tarihi (10.10.2023)
- Lam-González, Y. E., Leon, C. J., Gonzalez Hernandez, M. M., ve de Leon, J. (2021). The structural relationships of destination image, satisfaction, expenditure and loyalty in the context of fishing tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 21(4), 422-441. <https://doi.org/10.1080/15022250.2021.1884596>
- Lamont, M. (2009). Reinventing the Wheel: A Definitional Discussion of Bicycle Tourism. *Journal of Sport ve Tourism*, 14(1), 5-23. <https://doi.org/10.1080/14775080902847363>
- Lee, H., Wright, K. B., O’Connor, M., ve Wombacher, K. (2014). Framing Medical Tourism: An Analysis of Persuasive Appeals, Risks and Benefits, and New Media Features of Medical Tourism Broker Websites. *Health Communication*, 29(7), 637-645. <https://doi.org/10.1080/10410236.2013.794412>
- Lee, J., ve Scott, D. (2011). Participation in Wildlife Watching: A Multiple Hierarchy Stratification Perspective. *Human Dimensions of Wildlife*, 16(5), 330-344. <https://doi.org/10.1080/10871209.2011.597825>
- Lee, S., McMahan, K., ve Scott, D. (2015). The Gendered Nature of Serious Birdwatching. *Human Dimensions of Wildlife*, 20(1), 47-64. <https://doi.org/10.1080/10871209.2015.956375>

- Levent, T. K. (2023). Karaman'da Bir Geleneksel Türk Evi: Tartan Konağı. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 501-518. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1234114>
- Ly, T. P., ve Tan, X. (2023). Temple keepers in religious tourism development: a case in Macao. *Journal of Heritage Tourism*, 18(1), 67-83. <https://doi.org/10.1080/1743873X.2022.2134019>
- Margaryan, L., ve Wall-Reinius, S. (2017). Commercializing the Unpredictable: Perspectives From Wildlife Watching Tourism Entrepreneurs in Sweden. *Human Dimensions of Wildlife*, 22(5), 406-421. <https://doi.org/10.1080/10871209.2017.1334842>
- Matilainen, A., Keskinarkaus, S., ve Törmä, H. (2016). The Economic Significance of Hunting Tourism in East Lapland, Finland. *Human Dimensions of Wildlife*, 21(3), 203-222. <https://doi.org/10.1080/10871209.2016.1129652>
- Matsuura, A., Nagai, N., Funatsu, A., Irimajiri, M., Yamazaki, A., ve Hodate, K. (2011). Comparison of the Short-Term Effects of Horse Trekking and Exercising with a Riding Simulator on Autonomic Nervous Activity. *Anthrozoös*, 24(1), 65-77. <https://doi.org/10.2752/175303711X12923300467401>
- Mazzaschi, A. (2011). Surgeon and Safari: Producing Valuable Bodies in Johannesburg. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 36(2), 303-312. <https://doi.org/10.1086/655941>
- McGehee, N. G. (2002). Alternative Tourism and Social Movements. *Annals of Tourism Research*, 29(1), 124-143. www.elsevier.com/locate/atoures
- Mehtiyeva, A. N. (2017). International Tourism: Types of Alternative Tourism. *The International New Issues in Social Sciences*, 4, 7-14.
- Merdan, K., ve Okuroğlu, M. S. (2016). Alternatif Turizm Çeşitlerinin Gümüşhane Turizmüne Etkisi Üzerine Bir Araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(3), 961-984.
- Meriç, S., ve Orhun, B. N. (2021). Akarsu Turizmi. E. Çilesiz ve S. Sezen Doğançılı (Ed.), *Alternatif Turizm Kapsamında Güncel Konular ve Araştırmalar*, Çizgi e-Kitap, 7-21. Çizgi Kitabevi. <https://www.researchgate.net/publication/353692447>
- Milli Parklar Kanunu, Pub. L. No. 2, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2873.pdf> (1983). Erişim Tarihi (19.09.2023)
- Molla, A. C. (2020). Uluslararası Turizm ve Seyahat İşletmeleri. Ş. O. Mercan ve M. Üzülmez (Ed.), *Uluslararası Turizm* (s. 33-54). Detay Yayıncılık.
- Mualla, Y. (2023). Geleneksel Türk Evinde Ahşabın Sanata Dönüşümü, *Journal of Architecture and Design*, 4(1), 64-77.
- Mundet, L., Grijalvo, M., ve Marin, J. (2023). Are Camper Travel Lovers the New Wave of Tourism? A Growing Trend for Destinations. *International Journal of Hospitality ve Tourism Administration*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/15256480.2023.2175290>

- Nazilli Ticaret Odası. (2021). *Dedebağ*. <https://www.naztic.org.tr/karacasu-keskegi-dedebag-keskegi/>. Erişim Tarihi (01.10.2023)
- Nazilli Ticaret Odası. (2023a). *Karacasu Tarihi ve Turistik Yerleri*. <https://www.naztic.org.tr/karacasu/>. Erişim Tarihi (11.01.2024)
- Nazilli Ticaret Odası. (2023b). *Bölge Mutfağı*. <https://www.naztic.org.tr/bolge-mutfagi/>. Erişim Tarihi (28.12.2023)
- Newmeyer, T. S. (2008). 'Moral Renovation and Intellectual Exaltation': Thomas Cook's Tourism as Practical Education. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 6(1), 1-16. <https://doi.org/10.1080/14766820802140414>
- Newsome, D., Milewski, A., Phillips, N., ve Annear, R. (2002). Effects of Horse Riding on National Parks and Other Natural Ecosystems in Australia: Implications for Management. *Journal of Ecotourism*, 1(1), 52-74. <https://doi.org/10.1080/14724040208668112>
- Niray, N. (2002). Tarihsel Süreç İçinde Kentleşme Olgusu ve Muğla Örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(2), 1-27
- Noyan, E., ve Dizdar, A. (2023). Yerel İşletmelerin ve Yöresel Mutfakların Gastronomi Turizmine Etkileri: Giresun İli Örneği. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 154-169.
- Nyaupane, G. P., Lew, A. A., ve Tatsugawa, K. (2014). Perceptions of trekking tourism and social and environmental change in Nepal's Himalayas. *Tourism Geographies*, 16(3), 415-437. <https://doi.org/10.1080/14616688.2014.942233>
- Nygård, M., ve Uthardt, L. (2011). Opportunity or threat? Finnish hunters' attitudes to hunting tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(3), 383-401. <https://doi.org/10.1080/09669582.2010.524701>
- Oda, Z. (2021). *Yalıköy Ordu Fatsa ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyeli* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- OGM. (2020). *Türkiye Orman Varlığı*. <https://www.ogm.gov.tr/tr/ormanlarimiz-sitesi/TurkiyeOrmanVarligi/Yayinlar/2020%20T%C3%BCrkiye%20Orman%20Varl%C4%B1%C4%9F%C4%B1.pdf> Erişim Tarihi (09.11.2023)
- Oğurlu, İ. (2008). Yaban Hayatı Kaynaklarımızın Yönetimi Üzerine. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, A (2), 35-88.
- Oğurlu, İ., ve Suri, L. (2021). Kentsel Planlamanın Yaban Hayatı ile İlişkilendirilmesi ve Değerlendirilmesi. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 31(1), 906-915. <https://doi.org/10.31590/ejosat.1019722>
- Ojeda, D. (2012). Green pretexts: Ecotourism, neoliberal conservation and land grabbing in Tayrona National Natural Park, Colombia. *Journal of Peasant Studies*, 39(2), 357-375. <https://doi.org/10.1080/03066150.2012.658777>
- Oktay, H. (2019). *Ekoturizmin Turistin Genel Amaçları ve Turizm Sektörü İçerisindeki Konumu Üzerine Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Oktaş, S., Taş, N., ve Taş, M. (2020). Kültürel Miras Alanlarının Korunması ve Afet Yönetimi İlişkisi. *Resilience*, 4(2), 305-321. <https://doi.org/10.32569/resilience.710387>
- Ollenburg, C. (2005). Worldwide Structure of the Equestrian Tourism Sector. *Journal of Ecotourism*, 4(1), 47-55. <https://doi.org/10.1080/14724040508668437>
- Ongun, U. (2023). Kırsal Turizm ve Kırsal Kalkınma Yayınlarının VOSviewer ile Bibliyometrik Analizi. *Journal of Tourism Intelligence and Smartness*, 6(2), 79-97. <https://doi.org/10.58636/jtis.1335826>
- Oral, M., ve Özcan, H. (2020). Uluslararası Turizm ve Konaklama İşletmeleri. İçinde Ş. O. Mercan ve M. Üzülmez (Ed.), *Uluslararası Turizm* (s. 7-32). Detay Yayıncılık.
- Orhan, T., ve Karahan, F. (2010). Uzundere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 11(1), 27-42.
- OSB. (2012). "Tr52-12-Td02/06 Konya Turizminin Çeşitlendirilmesine Yönelik Ekoturizm Eylem Planı" Projesi. www.europa.com.tr
- Ovacıklı, M. (2023). *Yerel Yönetimlerin Yürüttüğü Kültürel Çalışmaların Belde Halkı Üzerine Etkileri: Çankırı İli Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü.
- Öztaş, B., ve Polat, S. (2021). Kongre Turizminde Konaklamanın Önemi: Kongre Otelleri Tasarım Kriterleri ve Mekânsal Standartları. *Kent Akademisi*, 14(1), 122-140. <https://doi.org/10.35674/kent.867792>
- Öztürk, H. (2016). *Güzelyurt Florası (Aksaray) ve Botanik Turizmine Katkıları* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Özdemir, C. (2009). Karacasu'da Turizm Girişimciliği Araştırması. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(1), 105-115.
- Özdilek, Ç., ve Özkeskin, M. (2023). Karabük Keltepe Kayak Merkezinin Spor Turizmi Açısından Bölgeye Etkileri ve Potansiyelinin İncelenmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 5-17.
- Özer, O. (2020). Türkiye'nin Av Turizmi Potansiyeli Konusunda Bir Değerlendirme. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel (JOGHAT)*, 3(1), 71-86. <https://doi.org/10.33083/joghat.2020.32>
- Özer, O. (2022). *Av Turizminin Ekonomi ve Gastronomi Açısından Değerlendirilmesi* [Doktora Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özgen, N. (2012). Siirt'in İnanç Turizmi Mekânları: Ziyaret (Veysel Karani) ve Tillo (Aydınlar) Örnekleri. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 17(27), 251-272.
- Özkan Yürük, E. (2003). Turizmin Geleceği: Ekoturizm. *Standard: Ekonomik ve Teknik Dergi*, 42(500), 68-71
- Öztürk, B. (2022). *Ekoturizm Algısı ve Açık Alan Rekreasyonuna Katılım Düzeyleri: Giresun Üniversitesi Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Öztürk, S., Tanrıverdi, H., ve Kaplan, M. (2019). Balon Turizminin Kapadokya Kırsal Turizmi Üzerindeki Etkileri Üzerine Bir Çalışma. 3. Uluslararası Sosyal ve Beşerî Bilimler Kongresi Tam Metin Kitabı. H. Çiftçi ve Y. Ağaoğlu (Ed.), 498-537. ISPEC Institute.
- Öztürk, Y., ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 183-195.
- Pegg, S., Patterson, I., ve Matsumoto, Y. (2012). Understanding the Motivations of Volunteers Engaged in an Alternative Tourism Experience in Northern Australia. *Journal of Hospitality Marketing ve Management*, 21(7), 800-820. <https://doi.org/10.1080/19368623.2012.680244>
- Pektaş, Ç., ve Aydın, S. (2021). Kongre Turizmi ile İlgili Hazırlanan Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Turizm Ekonomi ve İşletme Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 72-83.
- Penpece, D. (2014). Festivallerin Pazarlanması: Türkiye'deki Uluslararası Festivaller Üzerinde Bir Araştırma. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23(1), 193-210.
- Petrica, S. (2018). New Challenges For Tourism Management and Marketing-Ecotourism In Romania. *27th International Scientific Conference on Economic and Social Development*, 225-232. www.padis.ro
- Pew Research Center. (2012). *The Global Religious Landscape*. <https://www.pewresearch.org/religion/2012/12/18/global-religious-landscape-exec/> Erişim Tarihi (08.08.2023)
- Pirselimoğlu Batman, Z., ve Demirel, Ö. (2015). Altındere Vadisi Meryemana Deresi Güzergâhında Doğa Temelli Turizm Etkinliği: Yamaç Paraşütü. *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 5(11), 13-26. <https://doi.org/10.16950/std>
- Polat, S., Ege, İ., ve Özkan, E. (2023). İçmeler Kanyonu (Marmaris/Muğla) Akarsu Yatak Çukurlarının Jeomorfosit Potansiyeli ve Turizmde Değerlendirilmesi. *Türk Coğrafya Dergisi*, 84, 27-40. <https://doi.org/10.17211/tcd.1289797>
- Quintela, J. A., Costa, C., ve Correia, A. (2016). Health, Wellness and Medical Tourism-a conceptual approach. *Enlightening Tourism a Pathmaking Journal*. <https://www.researchgate.net/publication/304806422>
- Rahemtulla, Y. G., & Wellstead, A. M. (2001). *Ecotourism: understanding the competing expert and academic definitions*. Canadian Forest Service, Northern Forestry Centre.1-17.
- Randler, C. (2023). Motivations for birdwatching: Support for a three-dimensional model. *Human Dimensions of Wildlife*, 28(1), 84-92. <https://doi.org/10.1080/10871209.2021.1993385>
- Ray, U. C., Demirtaş, N., ve Pirçek, M. (2019). Bir Hatay Endemiği: Kırmızı Guddeme (*Helichrysum Sanguineum*)'un Botanik Turizmi Açısından İncelenmesi. 3. Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu, 464-470.
- Rüzgâr, B. (2021). *Batman İli Kamp ve Karavan Turizmi*. (Ön Fizibilite Raporu), Batman Yatırım Destek Ofisi

- Saçlı, Ç., ve Kahraman, C. Ö. (2019). Açık Alan Rekreasyonu Olarak Yamaç Paraşütü Etkinliğine Katılanların Motivasyonları ve Etkinlik Memnuniyetlerinin Belirlenmesi: Arsuzfest Örneği. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(4), 1249-1269. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.498463>
- Saf, O., Türkoğlu, H. G., ve Baloğlu, G. (2017). Foça'da Sürdürülebilir Turizmi Tasarlamak. İçinde A. E. Özen (Ed.), *Foça'da Nasıl Bir Turizm İstiyoruz* (s. 106-138). Reha-Necla Midilli Eğitim ve Yaşlı evi Vakfı Yayınları.
- Sağlık Bakanlığı. (2022a). *Türkiye'de Termal Sağlık Turizmi*. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10949/0/07pdf.pdf>. Erişim Tarihi (03.11.2023)
- Sağlık Bakanlığı. (2022b.). *Sağlık Turizmi Nedir*. <https://dosyamerkez.saglik.gov.tr/Eklenti/10944/0/02pdf.pdf>. Erişim Tarihi (18.10.2023)
- Sana, C. (2022). Participatory communication as a mechanism for activating sustainable tourism development. *The journal of El-Ryssala for media studies*, 6(4), 505-515.
- Sandıkçı, M., Kazan, İ., & Baydeniz, E. (2022). Ege Bölgesi'nde Coğrafi İşaret Tesciline Sahip Gastronomik Ürünlerin Tescil Belgesi Kullanım Düzeyinin Belirlenmesi. *ODÜ Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi (ODÜSOBİAD)*, 12(3), 2393-2408. <https://doi.org/10.48146/odusobiad.1089969>
- Saraçoğlu, S. (2022). *Ordu İli Turizm Paydaşlarının Ekoturizm Algısı* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seçuk, B., Sormaz, Ü., ve Seçim, Y. (2022). Evaluation of Gastronomy and Culinary Arts Department Curriculums in the Context of the Relationship Between Gastronomy and Tourism. *Türkiye Mesleki ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 26-37. <https://doi.org/10.46236/jovosst.1150175>
- Selçuk, O. (2023). Doğal Tarih Deneyimleri: Jeolojik Etkinlikler, Mağara Gezileri ve Arkeolojik Kazılar. İçinde C. Gündüz (Ed.), *Deneyimsel turizmde Yenilikçi Uygulamalar* (C. 1). Eğitim Yayınevi.
- Selvi, M. S., ve Demirer, D. (2012). Ekolojik Tatil Çiftliklerinin TATUTA Projesi Deneyimine İlişkin Örnek Olay İncelemesi. *187Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 23(2), 187-203.
- Sertçelik, E. S., ve Gençer, G. (2023). Application of E-Commerce in Rural Tourism. İçinde U. Ceylan, E. T. Tamer ve İ. Akça (Ed.), *12. Ulusal Kırsal Turizm Kongresi* (s. 7-8). Ant Akademi.
- Sevindi, C. (2013). Ekoturizm ve Kuş Gözlemciliği Açısından Kuyucuk Gölü Kuş Cenneti (Arpaçay-Kars). *Türk Coğrafya Dergisi*, 61, 63-76. <http://www.tcd.org.tr>
- Sevindi, C., ve Kaya, G. (2019). Kuş Gözlemciliği Turizmi Açısından Tortum Gölü Sulak Alanı (Uzundere-Erzurum). *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 2203-2218.
- Sezer, B. (2022). *Ardahan ili Çıldır İlçesi ve Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Sezer, İ. (2015). Koç Kayası Tabiat Parkı'nın Ekoturizm Olanakları Açısından Değerlendirilmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(7), 171-206.
- Sezer, İ. (2017). Kültürel Mirasın Turizm Açısından Değerlendirilmesi: Taşköprü İlçesi Örneği. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 175-198
- Sezer, İ., ve Öztürk, B. (2014). İnanç Turizmi Kapsamında Yapılan Türbe Ziyaretlerinin, Ziyaretçilerin Bakış Açısıyla Değerlendirilmesi: Şeyh Kerameddin Türbesi Örneği (Boztekke Köyü/Giresun). *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 4(2), 45-50.
- Sezgin, A., ve Sezgin, E. K. (2019). Gastronomi Turizminde Yöresel Yemeklerin Rolü: Aydın İli Bolama Aşısı Örneği. İçinde Ş. Aydın, Ö. Çoban, Ö. Karakuş ve N. Çalışkan (Ed.), *IV. Uluslararası Gastronomi Turizmi Araştırmaları Kongresi*, 185-190.
- Sharpley, R. (2006). Ecotourism: A Consumption Perspective. *Journal of Ecotourism*, 5(1-2), 7-22. <https://doi.org/10.1080/14724040608668444>
- Sheena, B., Mariapan, M., ve Aziz, A. (2015). Characteristics of Malaysian ecotourist segments in Kinabalu Park, Sabah. *Tourism Geographies*, 17(1), 1-18. <https://doi.org/10.1080/14616688.2013.865069>
- Shuo, Y. (Sam) S., Ryan, C., ve Liu, G. (Maggie). (2009). Taoism, temples and tourists: The case of Mazu pilgrimage tourism. *Tourism Management*, 30(4), 581-588. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2008.08.008>
- Simoni, S. (2011). Analyzing An Ecotourism Destination: Grand Canyon National Park. *Lucrari Ştiinţifice*, 1(16), 5-11. www.nps.gov/grca,
- Sindiga, I. (2010). Alternative Tourism and Sustainable Development in Kenya. *Journal of Sustainable Tourism*, 7(2), 108-127. <https://doi.org/10.1080/09669589908667330>
- Sinek, F. (2016). *Sağlık Turizmi Kapsamında Yaşlı Turizmi ve Mobil Sağlık Hizmetlerinin Uygulanabilirliği ve Önemi Üzerine Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü].
- Smith, B., Jacobs, I., ve Somersan, S. (2022). Aphrodisias'ta Güncel Çalışmalar. *Lycus Dergisi*, 6, 25-63. <https://doi.org/10.54577/lycus.1200740>
- Somuncu, M. (2004). Dağcılık ve Dağ Turizmindeki İkilem: Ekonomik Yarar ve Ekolojik Bedel. *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 2(1), 1-21.
- Sood, S. (2012). *10 Sites of Religious Pilgrimage*. <https://www.bbc.com/travel/article/20120119-travelwise-10-sites-of-religious-pilgrimage>. Erişim Tarihi (11.12.2023)
- Soykan, F. (2000). Kırsal Turizm ve Avrupa'da Kazanılan Deneyim. *Anatolw:Turizm Araştırmaları Dergisi*, 11(1), 21-33.
- Soykan, F. (2003). Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12(1), 1-11.

- Sönmez, V., ve Alacapınar, F. G. (2014). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (3. bs, C. 3). Anı Yayıncılık.
- Sözüer, Ö., ve Erkol, I. Le. (2013). Adana İlinin Kuş Gözlem Turizmi Potansiyeli. İçinde M. İ. Haseki (Ed.), 2. *Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu* (s. 130-144). C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı Doğa Koruma ve Milli Parklar VII. Bölge Müdürlüğü.
- Steiger, R., Knowles, N., Pöll, K., ve Rutty, M. (2022). Impacts of climate change on mountain tourism: a review. *Journal of Sustainable Tourism*, 1-34. <https://doi.org/10.1080/09669582.2022.2112204>
- Surat, H. (2017). Artvin Yusufeli’nde Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algı ve Tutumları. *Journal of Forestry*, 13(2), 9-19. <http://dergipark.gov.tr/journal/256/workflow/active>
- Sü Eröz, S., ve Bozkurt, M. (2015). Kırsal Turizm Kapsamında Çiftlik Turizmi ve Rize İlinde Uygulanabilirliği. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 2(1), 1-9. www.eurogites.org
- Swain, S. K. (2014). *Ecotourism* (A. Swamy, Ed.; 3005; MBTM). Pondicherry University.
- Swain, S. K., Parida, B. B., ve Bagri, S. C. (2008). Community Participation and Visitor Satisfaction for Ecotourism Development in Similipal National Park, Orissa. *Atna- Journal of Tourism Studies*, 3(1), 1-24. <https://doi.org/10.12727/ajts.3.1>
- Şahinoğlu, E. (2021). *Aphrodisias Kenti Tetrasyon Caddesi Kazısında Bulunan Orta Bizans Dönemi Seramikleri* [Yüksek Lisans]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şaşmaz, E. (2019). *Kahvederesi Yaylası*. <https://www.turkiyenintarihi.eserleri.com/?oku=1844>. Erişim Tarihi (03.08.2023)
- Şengel, Ü., Genç, K., Işkın, M., Ulema, Ş., ve Uzut, İ. (2020). Turizmde “Sosyal Mesafe” Mümkün Mü? Kamp ve Karavan Turizmi Bağlamında Bir Değerlendirme. *Journal of Turkish Studies, Volume 15 Issue 4*(Volume 15 Issue 4), 1429-1441. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.44177>
- Şengül, H., ve Bulut, A. (2019). Dünyada ve Türkiye de Sağlık Turizmi. *Journal of Business Management and Economic Research*, 3(1), 45-62. <https://doi.org/10.29226/TR1001.2019.104>
- Şenol, F., Tokmak, C., ve Gnira, M. (2016). Dağ Turizmi ve Gelişmesinin Önündeki Engeller: Kırgızistan Örneği. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(2), 139-156.
- Şeyhanlıoğlu, H. Ö., ve Kınır, S. (2021). Ağrı Destinasyonunun Alternatif Turizm Potansiyeline İlişkin Yerel Paydaşların Bakış Açısı. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(1), 619-634. <https://doi.org/10.33206/mjss.815624>
- Şimşek, Ö.F. (2007). Yapısal eşitlik modellemesine giriş: Temel ilkeler ve LISREL uygulamaları. Ankara: Ekinoks.

- Tabiat Varlıklarını Koruma Genel Müdürlüğü. (2021, Şubat 21). *Aydın Karacasu Sırtlanını Mağarası Tescil İlanı*. <https://tvk.csb.gov.tr/aydin-karacasu-sirtlanini-magarasi-tescil-ilani-duyuru-412302>. Erişim Tarihi (09.08.2023)
- Tanç, A. (2020). *Erzurum İlinin Ekoturizm Potansiyelinin Belirlenmesi: Kuzey İlçeleri Üzerine Bir Araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tapur, T. (2009). Konya İlinde Kültür ve İnanç Turizmi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(9), 473-492.
- Taşdelen, T. (2009). *Mağaralardaki Damlatış Sularının Hidrojeokimya ve Klimatoloji Açısından Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Taşdöğen, F. S. (2006). *Traditional Karacasu (Aydın) Dwellings: An Investigation Into Their Architectural and Social Characteristics*. [Yüksek Lisans Tezi]. Mimarlık Tarihi Bölümü.
- TDK. (2023). <https://sozluk.gov.tr/>. <https://sozluk.gov.tr/>. Erişim Tarihi (07.04.2023)
- Tekin, Ö. F. (2019). Development and Sustainability of River Tourism in Turkey: the Case of Antalya. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(1), 19-32. <https://doi.org/10.17218/hititsosbil.444343>
- Tekin, Ö. (2014). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi Kapsamında Konya'da Ekoturizm Rotaları* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tekin, Ö. (2017). Ekoturizm Açısından Konya İli Doğa Yürüyüşü Rotaları Üzerine Bir Araştırma. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 377-400.
- Temiz, B. K., ve Tan, M. (2009). Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Değişkenleri Belirleme ve Hipotez Kurma Becerileri. *Kastamonu Education Journal*, 17(1), 195-202.
- Temiz, S. (2016). *Kapadokya Bölgesi'nin Ekoturizm Potansiyelinin Yerli Turistler Tarafından Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Teyin, G. (2020). Kültürel Bir Miras; Tören Keşkeği Geleneği. *Gastroia: Journal of Gastronomy and Travel Research*, 4(2), 313-321.
- Thomascook.com. (2023,). *Thomas Cook*. <https://www.thomascook.com/about-us>. Erişim Tarihi (21.12.2023)
- TIES. (2000). *Ecotourism Statistical Fact Sheet*. Erişim Tarihi (12.01.2024)
- TIES. (2015). <https://ecotourism.org/what-is-ecotourism/>. Erişim Tarihi (12.12.2023)
- Tolls, C., ve Carr, N. (2021). Horses on trail rides: tourist expectations. *Tourism Recreation Research*, 46(1), 132-136. <https://doi.org/10.1080/02508281.2020.1800201>
- Tolls, C., ve Carr, N. (2021). The role of nature on horse trail rides: tourist experience expectations. *Current Issues in Tourism*, 24(9), 1257-1269. <https://doi.org/10.1080/13683500.2020.1774515>
- Tomay, B., ve Değirmencioğlu, H. (2017). Antik Çağda Anadolu'da Spor Turizmi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(2), 9-21.

- Toramanlı, A. (2014). *Spor Turizminde Olimpiyat Oyunları ve Spor Turizminin Gelişimine Katkıları*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tosun, T., Özkan, M., Yıldız, G., ve Çokca, E. (2019). Deformation analysis of concrete faced Aydın Karacasu dam and comparison of theoretical results with measurements. *Journal of Structural Engineering & Applied Mechanics*, 1(4), 174-184. <https://doi.org/10.31462/jseam.2019.01174184>
- Töz, S. (2020). *Karacasu pidesi tescillendi*. <https://www.cnnturk.com/yasam/essiz-lezzet-karacasu-pidesi-tescillendi?page=5>. Erişim Tarihi (06.06.2023)
- Tsetsckhladze, S. (2023). Gürcistan Acara Bölgesinin Kırsal Turizm Potansiyeli ve Stratejilerinin İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Sciences*, 11(144), 416-433. <https://doi.org/10.29228/ASOS.70773>
- Tuban, B. (2019). *Bir Alternatif Turizm Türü Olarak Yamaç Paraşütü: Uçmaktare Üzerine Bir Çalışma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TÜİK. (2024). *Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2023*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2023-49684&dil=1>. Erişim Tarihi (14.04.2024)
- Tuna, H. (2022). Türkiyedeki Mağaraların Sağlık Turizmi Kapsamında İncelenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 10(3), 1829-1843. <https://doi.org/10.21325/jotags.2022.1069>
- Tuncay, C. S. (2020). *Konaklama İşletmelerinde Kullanılan Otel Yönetim Sistemlerinin Hizmet Kalitesi Kriterlerinin Önceliklendirilmesi: İzmir İl Merkezinde Bir Araştırma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tuncer, S., ve Boz, M. (2016). Turizm Talebinde Yeni Eğilimler: Balıkçılık Turizmi. *3. Ulusal Deniz Turizmi Sempozyumu*, 1-19. <https://doi.org/10.18872/DEU.b.UDTS.2016.0007>
- Turan, Y. (2020). Kutsalın Ziyareti: İnanç Turizminin Altında Yatan Güdüler ve Karadeniz Bölgesi İnanç Turizmi Potansiyeli. *ODÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 153-163.
- Turker, N., ve Cetinkaya, A. (2007). International Tourism Biennial. *A research Study on the Improvement of Ecotourism and its Resources in the Western Black Sea Region*, 84-88.
- Tutar, E. (1990). Dünya Turizmi İçerisinde Türkiye Turizminin Yeri ve Geleceği. *Eskişehir Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fak, Dergisi*, 3(2), 251-265.
- Tutcu, A. (2021). Ekoturizm ve Türkiye'nin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirmesi. *Atlas Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(6), 1-16. <https://dergipark.org.tr/pub/atlas>
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2020). *Karacasu Çömleği* (Patent 606).
- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2020a). *Dikmen Çiçek Balı / Dikmen Kekik Balı* (Patent 635). S. S. Yeniköy-Dikmen Balıkoop Tarımsal Kalkınma Kooperatifi.

- Türk Patent ve Marka Kurumu. (2021). *Dedebağ Keşkeği/Karacasu Keşkeği* (Patent 686). Nazilli Ticaret Odası.
- Türk, Z., ve Tokmak, M. (2017). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Alternatif Turizm Çeşidi Olarak Ekoturizm: Marmaris İlçesi Örneği. *TURAN-SAM Uluslararası Bilimsel Hakemli Dergisi*, 9(36), 104-108. <https://doi.org/10.15189/1308-8041>
- Türkay, O., ve Atasoy, B. (2021). Sürdürülebilir Turizmin Bir Aracı Olarak Bisiklet Turizmi: Avrupa Birliği (AB) Örneği. *Turizm ve İşletme Bilimleri Dergisi*, 50-69.
- Türkben, C., Gül, F., ve Uzar, Y. (2012). Türkiye’de Bağcılığın Tarım Turizmi (Agro-Turizm) İçinde Yeri ve Önemi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 14(23), 47-50.
- Türkmen, S., ve Gökdemir, S. (2021). Bisiklet Turizmi Motivasyonlarının Belirlenmesi. *GSI Journal Serie A: Advancement in Tourism, Recreation and Sports Sciences*, 4(1), 19-32.
- Uğurlu, C. T., ve Arslan, C. (2019). Sendikal Tutum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(11), 78-90. <https://doi.org/10.29129/inujse.430254>
- Uğurman, B. N. (2022). *Aluçdağı (Ankara-Çamlıdere) tabiat parkı florası* [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.
- UNEP. (2005). *Making Tourism More Sustainable* (G. Carbone ve E. Yunis, Ed.). <https://wedocs.unep.org/bitstream/handle> Erişim Tarihi (05.06.2023)
- UNESCO Türkiye Millî Komisyonu. (2023). *UNESCO Dünya Mirası Listesi*. <https://www.unesco.org.tr/Pages/125/122/UNESCO-D%C3%BCnya-Miras%C4%B1-Listesi>. Erişim Tarihi (05.10.2023).
- UNWTO. (2005). <https://www.unwto.org/sustainable-development>. Erişim Tarihi (02.05.2023)
- UNWTO. (2019). *Unwto World Tourism Barometer and Statistical Annex, May 2019*. <https://www.unwto.org/publication/unwto-world-tourism-barometer-and-statistical-annex-may-2019>. Erişim Tarihi (12.09.2023)
- UNWTO. (2019). *High Level Forum on Medical and Health Tourism*. <https://www.unwto.org/high-level-forum-medical-and-health-tourism>. Erişim Tarihi (13.09.2023).
- UNWTO. (2023). <https://www.unwto.org/glossary-tourism-terms>. Erişim Tarihi (12.09.2023)
- Uslu, A., ve Avcı, U. (2020). Yerel Halkın Cittaslow Hareketine Bakış Açısına Yönelik Bir Araştırma: Köyceğiz Örneği. *Turizm Akademik Dergisi*, 7(1), 117-131.
- Uslu, A., ve Uysal, M. (2021). Kitle Kaynaklı Fotoğraflar Kullanılarak Kültürel Mirasın Üç Boyutlu Modellenmesi ve Web Tabanlı Görselleştirilmesi: Afrodiasias- Tetrasyon Örneği. *Afyon Kocatepe University Journal of Sciences and Engineering*, 21(3), 632-639. <https://doi.org/10.35414/akufemubid.889211>

- Usta, S., ve Şengül, S. (2022). Türkiye'deki Coğrafi İşaretli Yiyecek-İçecek Ürünlerinin Analizi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 604-634. <https://doi.org/10.32572/guntad.1102302>
- Uyanık, S. (2023). *Turizm Eğitimi Veren Meslek Lisesi Eğitimcilerinin Ekoturizm Algısının Tespiti: Doğu Karadeniz Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uygun, G. (2018). *www.bugday.org*. <https://www.bugday.org/blog/siz-hala-tatutayi-tebrube-etmediniz-mi/>. Erişim Tarihi (10.10.2023)
- Uz Baş, A. (2010). Uyumlu-Uyumsuz Mükemmeliyetçilik Ölçeğinin Türkçeye uyarlanması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (34), 128-138.
- Uzunaslın, A. (2010). Mimari Tipoloji ve Fonksiyon Açısından Aphrodisias Stadyumu. *Mayıs*, 11-42.
- Ün, A., ve Çinuçen, O. (2023). Van İlinin Gastronomi Turizmi Potansiyelinin Değerlendirilmesi. *Journal of humanities and tourism research (Online)*. 13(3) 488-504. <https://doi.org/10.14230/johut1498>
- Ünal Ankaya, F., Yazıcı, K., Balık, G., ve Gülgün Aslan, B. (2018). Dünyada ve Türkiye'de Ekoturizm, Sosyal-Kültürel ve Ekonomik Katkıları. *Ulusal Çevre Bilimleri Araştırma Dergisi, Sayı, 1(2)*, 69-72.
- Üzülmez, M. (2020). Uluslararası Turizm. İçinde O. Merca ve M. Üzülmez (Ed.), *Uluslararası Turizm*, 1-5. Detay Yayıncılık.
- Vagionis, N. (2007). *Fostering SME and Entrepreneurship Development in the Tourism Sector in Bulgaria – An active review*. Draft Report, 31 July 2007
- Varfolomeyev, A., Korzun, D., Ivanovs, A., Soms, H., ve Petrina, O. (2015). Smart Space based Recommendation Service for Historical Tourism. *Procedia Computer Science*, 77, 85-91. <https://doi.org/10.1016/J.PROCS.2015.12.363>
- Vasilyevna, G. E., Petrovna, O. N., ve Viktorovna, O. I. (2018). Volunteer Tourism as A Factor of Sustainable Development. *Asian Journal of Applied Sciences*, 6(6), 547-552. <https://doi.org/10.24203/ajas.v6i6.5594>
- Verhoeven, G. (2020). No campers wanted: mass tourism and the discouragement of 'tent cloth vacationing' in Belgium's *Trente Glorieuses* (1945-'75). *Journal of Tourism History*, 12(3), 237-253. <https://doi.org/10.1080/1755182X.2020.1854354>
- Villafaina, S., Cordon-González, C., Collado-Mateo, D., Fuentes-García, J. P., Adsuar, J. C., Merellano-Navarro, E., ve Parraca, J. A. (2019). Influence of Horseback Riding and Horse Simulator Riding on Heart Rate Variability: Are There Differences? *Applied Sciences*, 9(11), 2194-2200. <https://doi.org/10.3390/app9112194>
- Visitaydın. (2024). *Esençay Çağlayanlar Deresi Parkuru*. <https://visitaydin.com/esencay-caglayanlar-deresi-parkuru/>. Erişim Tarihi (02.01.2024)

- Waldo, S., ve Paulrud, A. (2012). Obstacles to Developing Recreational Fishing Enterprises in Sweden. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 12(2), 121-139. <https://doi.org/10.1080/15022250.2011.633254>
- Weaver, D. B., ve Lawton, L. J. (2002). Overnight ecotourist market segmentation in the gold coast hinterland of Australia. *Journal of Travel Research*, 40(3), 270-280.
- Weed, M. (2008). Sports Tourism Experiences. *Journal of Sport ve Tourism*, 13(1), 1-4. <https://doi.org/10.1080/14775080802008876>
- Ween, G., ve Abram, S. (2012). The Norwegian Trekking Association: Trekking as Constituting the Nation. *Landscape Research*, 37(2), 155-171. <https://doi.org/10.1080/01426397.2011.651112>
- Westskog, H., Aase, T. H., ve Leikanger, I. (2021). The Norwegian trekking association: conditions for its continued existence with new tourism patterns. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 21(3), 341-359. <https://doi.org/10.1080/15022250.2021.1913219>
- Yalçın, G. (2007). *Çiftlik İlçesi (Niğde) Doğal Kültürel Coğrafya Araştırmaları ve Ekoturizm Potansiyeli* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yardımcı, İ., ve Bardak, M. (2019). Geleneksel Karacasu Çömlekçiliği ve Gelin Testisinin Gelişimi ve Günümüz Yorumlamaları. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 82-98.
- Yarmacı, N., ve Keleş, M. (2017). Su Altı Dalış Turizminin Mevcut Durumu, Sorunları ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler: Kaş Örneği. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi Cilt: 1, Sayı: 1, 1(1)*, 66-87.
- Yassin, S. M., Shaffril, H. A. M., Hassan, Md. S., Othman, Mohd. S., Abu Samah, A., ve Abu Samah, B. (2010). Prospects of Waterway Development as a Catalyst to Improve Regional and Community Socio-Economy Level. *American Journal of Economics and Business Administration*, 2(3), 240-246. <https://doi.org/10.3844/ajebasp.2010.240.246>
- Yaşar, O. (2011). Saros Körfezi Kıyılarında Su Altı Dalış Turizmi. *Journal of World of Turks ZfWT*, 3(1), 33-55.
- Yavuz, C. (2018). Turistik Destinasyonların Tanıtılmasında Yerel Mutfaklar: Ordu Vejetaryen Mutfağı. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 123-141.
- Yener, D. (2021). Türkiye'deki tabiat parklarının rekreasyonel açıdan analizi. *Eurasian Journal of Forest Science*, 9(3), 122-133. <https://doi.org/10.31195/ejefs.1002729>
- Yenipınar, U., ve Yücel, C. (2022). Mersin Kent Merkezindeki Türbelerin Günöbirlik Kent Turu Programlarına Dâhil Edilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 78-92.
- Yıldırım, G. (2019). *Aydın-Karacasu Çamarası Köyünde Bulunan Zeytinlerin Beslenme Durumunun Belirlenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Fen Bilimleri Enstitüsü.

- Yıldırım Gürkan, D. ve Çimke, S. (2017). *Yozgat İlinde Alternatif Bir Turizmin Gelişimi: Yaşlı Turizmi*. 5-13. Uluslararası Bozok Sempozyumu, Yozgat <https://www.researchgate.net/publication/349105422> Erişim Tarihi (15.08.2023)
- Yıldız, Y., Çalışkan, H. Y., Kemiş, O., Atıcı, A. R., ve Kahve, A. N. (2023). *Hasan Dağı'nın Markalaştırılması: Turizm ve Sportif Altyapı Potansiyeli*.
- Yıldız, Z. (2011). Turizmin Sektörünün Gelişimi ve İstihdam Üzerindeki Etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 3(5), 54-71.
- Yılmaz, B. (2012). *Aphrodisias Sebasteionu'na Ait Üç Kabartma* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz, B. (2018). *Bartın İlinin Ekoturizm Kapsamında Değerlendirilmesi* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yılmaz Bilgili, M. G. (2019). Turizmde Fotoğrafçılık. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 391-395.
- Yılmaz, S., Sarıaydın, İ., ve Dilci Sönel, T. (2020). İngiltere Özelinde Türkiye'nin Sağlık Turizmi Fırsatları. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(1), 74-85.
- Yiğit, M., ve Akçay, S. (2022). Giresun'da Yaşayan Yerel Halkın Ekoturizme Yönelik Algılarının Belirlenmesi. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 24, 178-189. <https://doi.org/10.29029/busbed.1122641>
- Yiğit, N., Öztürk, A., ve Kravnaz Kuşçu, İ. S. (2018). Kuşadası Bölgesi Endemik Bitki Türlerine Genel Bir Bakış. T. Birişçi ve A. Önaç Kalaycı (Ed.), *Kuşadası Peyzaj Değerleri*, (1), 1-11.
- Yorgun, B., Çelik İlal, N., Çalışkan, U., ve Ulusoy, H. (2023). Kamp Karavan Turizmi Mobil Uygulamalarına İlişkin Görüşler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 1374-1399. <https://doi.org/10.16953/deusosbil.1280693>
- Yozcu, S. (2020). Mağara Tur Düzenlemesi ve Mağara Rehberinin Görevleri. *Turist Rehberliği Dergisi (TURED)*, 3(1), 44-58. <https://doi.org/10.34090/tured.742144>
- Yönet Eren, F. (2023). Gastronomi, Kültürel Miras ve Turizm Entegrasyonu: Kapadokya Bölgesi Üzerine Bir İnceleme. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(İhtisaslaşma), 151-166. <https://doi.org/10.30783/nevsosbil.1309966>
- Yurcu, G., ve Kasalak, M. A. (2016). Ekoturizm Kapsamında Turistik Ürün Çeşitlendirmesi: Aydın İli Sultanhisar İlçesi Örneği. *Türk Yaşam Bilimleri Dergisi 1(1)*, 46-51.
- Yücel, C. (2002). Turizmde Yükselen Değer: Ekoturizm. *TURSAB Ar-Ge*. https://www.tursab.org.tr/dosya/1023/02nieko_1023_1889046.pdf. Erişim Tarihi (03.05.2023)
- Yücel, H. (2006). *Turizm İşletmelerinde Kombine Hizmet Muhasebesi*. [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yüceler, A., ve Kafes, M. (2021). Sağlık Turizmi. İçinde Ş. D. Kaya (Ed.), *Sağlık Hizmetleri Yönetimi* (1. bs, s. 289-308). Nobel Yayınevi. www.nobelkitap.com

- Zayım, M., Bayartan, M., ve Kahraman, M. (2022). Değişen Turizm Algısında Kamp/Karavan Turizmi: Demre Örneği. *Coğrafya Dergisi / Journal of Geography*, 0(45), 215-227. <https://doi.org/10.26650/JGEOG2022-1192238>
- Zengin, B., ve Eryılmaz, B. (2013). Bodrum Destinasyonunda Engelli Turizm Pazarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, 6(11), 51-74.
- Zengin, B., Koç, D. E., ve Ulama, Ş. (2019). Kastamonu İlinin Doğa Turizmi Potansiyelinin Alternatif Turizm Kapsamında Değerlendirilmesi. *Safran Kültür ve Turizm Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 251-274.
- Zere, S. (2020). *Yerel Halkın Ekoturizm Algısı: Giresun İli Örneği* [Yüksek Lisans Tezi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Zeybek, H. İ., Aylar, F., ve Dinçer, H. (2018). Kılıçlı Mağarası (Kastamonu) ve Turizm Açısından Önemi. *International Journal of Geography and Geography Education*, 40, 363-381. <https://orcid.org/0000-0003-4439-9079>.,
- Zimmerman, C. (2007). The development of scientific thinking skills in elementary and middle school. *Developmental Review*, 27(2), 172-223. <https://doi.org/10.1016/J.DR.2006.12.001>
- Zong, C., Cheng, K., Lee, C. H., ve Hsu, N. L. (2017). Capturing Tourists' preferences for the management of community-based ecotourism in a forest park. *Sustainability (Switzerland)*, 9(9). <https://doi.org/10.3390/su9091673>

EKLER**Ek 1: Anket Formu****YÖNERGE**

Sayın katılımcı bu çalışmayla **Karacasu İlçesi Yerel Halkının Ekoturizm Algısının Belirlenmesi** amaçlanmaktadır. Araştırma sonucunda elde edilecek veriler Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekoturizm Rehberliği Yüksek Lisans programında tez çalışması olarak kullanılacaktır. Araştırmanın bilimsel ve doğru sonuçlara ulaşması için soruları samimiyetle ve titizlikle cevaplamanız oldukça önemlidir. Lütfen hiçbir soruyu boş bırakmayınız. Ankete lütfen isminizi yazmayınız. Yaklaşık 5 dakika içinde doldurulabilecek bu anketteki sorulara verdiğiniz yanıtlar gizli tutulacaktır. Çalışmamıza sağladığınız katkıdan dolayı şimdiden teşekkür ederim.

1. BÖLÜM SORULARI**1. Yaşınız**

- 18-25 arası   26-34 arası   35-44 arası
 45-54 arası   55-64 arası   65'ten büyük

2. Cinsiyetiniz

- Kadın   Erkek

3. Medeni Haliniz

- Evli   Bekâr

4. Eğitim Durumu

- İlkokul   Ortaokul   Lise   Ön lisans
 Lisans   Yüksek Lisans   Doktora

5. Mesleğiniz

- İşçi   Memur   Esnaf   Çiftçi
 Öğrenci   Ev hanımı   Emekli   Serbest
Meslek
 İşsiz   Diğer..... (Lütfen belirtiniz)

6. Aylık Geliriniz

- 10 bin ve altı   11 bin-15 bin   16 bin- 25 bin   26 bin ve üzeri

7. Kaç yıldır bu ilçede yaşıyorsunuz?

- 1-5 yıl   6-10 yıl   11- 15 yıl   16 yıl ve üzeri

2. BÖLÜM SORULARI

1. Ekoturizm kavramı size ne anlam ifade eder?

☐ Çevre dostu turizmdir.	☐ Konforsuz, basit ve sade olanaklar sunan turizmdir.
☐ Farklı kültürleri ve gelenekleri tanımaya olanak veren turizmdir.	☐ Stresten kaçış ve rahatlama sağlayan turizmdir.
☐ Doğayı anlatan ve uygulamalı öğreten bir turizmdir.	☐ Sportif faaliyet gerçekleştirebildiğim bir turizmdir.
☐ Pahalı ve moda olan bir seyahat sunan turizmdir.	☐ Çevreyi koruyan ve yerel halkın refahına katkı sağlayan turizmdir.
☐ Doğa ile ilgili turlar ve aktiviteleri kapsayan turizmdir.	☐ Diğer.....

2. Sizce Karacasu İlçesi'nin Ekoturizm açısından eksikleri nelerdir?

(Birden çok seçenek işaretleyebilirsiniz.)

- Yerel yönetimlerin bu konuda politika oluşturmaması
- Yerel halka yeterince tanıtım yapılmaması
- Halkın ekoturizm konusunda bilinçsiz/duyarsız oluşu
- Yeterli yön ve levhaların olmaması
- Karacasu'nun ekoturizm potansiyelinin olmaması
- Diğer .....

3. Sizce Karacasu'da aşağıdaki ekoturizm faaliyetlerinden hangileri yapılabilir?

(Birden fazla işaretleme yapabilirsiniz)

☐ Doğa fotoğrafçılığı	☐ Tarihsel alan turizmi
☐ Yaban hayatı gözlemciliği	☐ Tarım çiftlik turizmi
☐ Doğa yürüyüşü	☐ Kamp/Karavan turizmi
☐ Bisiklet Turizmi	☐ Doğa keşfi
☐ Atlı doğa yürüyüşü	☐ Festival turizmi
☐ Dağ/Kaya tırmanışı	☐ Kaplıca turizmi

3. BÖLÜM SORULARI

Aşağıdaki görüşlerle ilgili fikirlerinizi “kesinlikle katılıyorum” “katılıyorum” “kararsızım”, “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden birine (X) işareti koyarak belirtiniz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Ekoturizmin gelişmesi yörenizin ekonomik durumunu iyileştirmiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Ekoturizm yerel halk için yeni iş fırsatları doğurmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Ekoturizm sayesinde yerel halkın alım gücü artar.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Ekoturizm kırsal bölgelerin kentleşme olgusunu hızlandırır.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Ekoturizm farklı kültürlerin tanınmasında bir köprü görevi üstlenir.	☐	☐	☐	☐	☐
6	Ekoturizm halkın yaşam kalitesini yükseltir.	☐	☐	☐	☐	☐
7	Ekoturizm tarihi-kültürel dokunun korunmasına yardımcı olur.	☐	☐	☐	☐	☐
8	Ekoturizm bölgenin tanıtımına katkı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
9	Ekoturizm, halkın çevreyi daha da temiz tutmasını sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
10	Ekoturizm doğanın korunmasına destek olur.	☐	☐	☐	☐	☐
11	Ekoturizm bölgede diğer ticari ve sanayi faaliyetlerin gelişmesini sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Ekoturizm, insanları birbirine yakınlaştırır.	☐	☐	☐	☐	☐
13	Ekoturizm halkın sahip olduğu ulusal ve kültürel değerlerle gurur duymasına neden olur.	☐	☐	☐	☐	☐

14	Ekoturizm stresten uzaklaşmayı sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
15	Ekoturizm ilçemizin dışa açılmasını sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
16	Ekoturizm doğa ile baş başa bir tatil sunar.	☐	☐	☐	☐	☐

